This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

NYPL RESEARCH LIBRARIES
3 3433 07577329 5

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

VIERTAL

VADERLANDSCHE TOONEELSPELLEN,

DOOR

SIMON RIVIER,

BEHELZENDE

I. *De Boer en de Koe*, of Rechtsgeding van Willem de Goede, over de Bailluw van Zuid-Holland.

II. *Het Ontzet van Dordrecht*, met de Nederlaag van Jacoba van Beyeren.

III. *Diderik de Vyfde*, Graaf van Holland; met de Dood van Godevaart van Lotharingen, overweldiger dezer Landen.

IV. *De Triomph der Doggerbankſe Helden*, met de Dood van Bentink.

Te AMSTELDAM,

By GERBRAND ROOS, Boekverkoper in de Huidestraat, het 3de Huis van de Keizersgragt.

MDCCXC.

Digitized by Google

THE NEW YORK
PUBLIC LIBRARY
488398
ASTOR, LENOX AND
TILDEN FOUNDATIONS.
R 1911 L

Digitized by Google

DEN HEER

HENDRIK VAN CASTEEL.

Hebt gy myn' BREDERODE uw goede gunst doen blyken,
Hebt gy myn *Spanjaard* eerst gebragt uit ROTTERDAM,
Gy zult myn' arme BOER, wien men zyn KOE ontnam,
Herstellen, over hem een billyk vonnis stryken.

ô Waare Kunstmeceen! die niemand hoeft te wyken.
In voorstand onzer Kunst, waardoor zy kracht bekwam
En ROTTES Speelers lust ontstak in vuur en vlam,
Om 't MAASTOONEEL sieraad in luister te verryken.

Gy hebt my meêr en meêr aan uwen dienst verpligt:
Dus slaat myn GOEDE GRAAF op u zyn aangezigt,
Om, nevens my, uw gunst en vriendschap meêr te winnen.

Door u, ô van CASTEEL! beschermd tot op 't gebod
Dat onzer *Schouwburgsdeur* geworpen heeft in 't slot,
Hoope ik met BOER en KOE de ontsluiting te beginnen.

Aemsteldam den
9 Octob. 1782.

SIMON RIVIER.

Digitized by Google

VERTOONERS.

WILLEM, *de Derden, bygenaamt de Goede, Graaf van Holland, Zeeland en Henegouwen.*

JOHANNA VAN VALOIS *Gemalin van Willem den Derden.*

WILLEM, *Graaf van Oostervant, Zoon van Willem den Derden en Johanna.*

JAN VAN BEAUMONT, *Graaf van Blois, Heer van Gouda, Schoonhooven, Tertholen, enz. Broeder van Willem den Derden.*

QUEEKEL, *Baljuuw van Zuidholland.*

ALAND, *Hoofdscheut von Dordrecht, Oom van Queekel.*

JAKOB, *een Boer.*

BREGT, *Vrouw van Jakob.*

BAERTE, *Dochter van Jakob en Bregt.*

WAANDERT, *Hoofdman der Graafelyke Wacht.*

ZWYGENDEN.

Een Dochtertje
Twee Zoontjes } *van Jakob en Bregt.*

Twee Geestelyken.

Gerechtsdienaars.

Een Scherprechter.

Wachten.

Het spel speelt te Valencyn, Hoofdstad van Henegouwen in het Graafelyke Hof.

Digitized by Google

DE BOER EN DE KOE, OF HET RECHTVAARDIGE RECHTSGEDING VAN WILLEM, DEN GOEDEN, GRAAF VAN HOLLAND, ZEELAND EN HENEGOUWEN,

TOONEELSPEL.

EERSTE BEDRYF.

EERSTE TOONEEL.

BREGT, BAERT en drie Kinders.

BREGT.

Waar mag uw Vader zyn, die ons en 't Dorp verliet,
Om over 't ongelyk, door den Baljuw geschied,
Zich zelv' aan onzen Graaf hartgrondig te beklaagen?
Wy zyn hem, na verloop van zes of zeven dagen,
Kort op den voet gevolgd: wie weet wat ongeval,
em, aan dit Graaflyk Hof, nog overkomen zal.

Digitized by Google

't Is al te ver gegaan, zyn' Rechter te betichten,
Hoe ſchuldig die ook zy.

BAERTE.

Wat moet men dan verrichten,
Wanneer men onrecht lydt? helaas! wat dan gedaan?

BREGT.

Dan moet men zwygen, Kind.

BAERTE.

En van gebrek vergaan?
Neen, Moeder, zeker niet; dat kan ik nooit gelooven.
Is Queekel meêr dan wy, de Goede Graaf is boven
Ons allen en hy maakt, gelyk een ieder zeit,
In Boer en Edelman in 't minst geen onderſcheit.

BREGT.

Myn Kind, men praat zoo wat tot voordeel van de Heeren,
Die over edel en onedel hier regeeren,
Om daardoor lof en eer te krygen by 't gemeen;
Om 't arme volk aldus te ſtillen en meteen
Te williger den last der ſchatting te doen geeven;
Maar't rechtwordt tusſchen henenonszoovreemd geweeven,
Dat wy, doorgaans by hen in 't ongelyk geſteld,
Bezwyken voor hunn' rang, hun aanzien, goed en geld:
Hun ſpreeken heeft meêr kragt; hun ſchyven, hunne vrinden
Doen, by een hooſſcher taal, hun meêr beſcherming vinden;
Hun kleederen, hun zwier, hun ſtoute handelwys
Doen ons verlegen ſtaan en geeven hun den prys,
Met volle magt om ons geduurig meêr te drukken
En huisraad, huis en hof en land en vee te ontrukken.
Geeft Queekel, de Baljuw, daar geen bewyzen van,
Die alles ons ontneemt, wat hem behaagen kan?

Hy

Digitized by Google

Hy draait het recht verkeerd, is Eisscher en is Rechter,
Twistzoeker om genot en eindlyk Twistbeslechter.

BAERTE.

De Graaf is boven hem verheeven; is 't niet waar,
En Opperrechter?

BREGT.

Ja,

BAERTE.

Dan is 'er geen gevaar,
Dat hy in iemand ooit het onrecht mag gedoogen.

BREGT.

Men brengt hem 't recht somtyds zoo aartig onder de oogen,
Dat hy 't bezwaarelyk van 't onrecht schiften zal;
Hy is goedhartig, oud . . .

BAERTE.

Ja wel, wat zegt gy al!
Zyn goedheid is niet goed, als om het kwaad te keeren.

BREGT.

Zyn ouderdom is hoog.

BAERTE.

My dunkt, dat de oudste Heeren
De wysten moeten zyn.

BREGT.

Hy heeft een groot verstand;
Maar goeden dulden 't kwaad.

BAERTE.

Dán is voor ons en 't Land
Een kwaade Landheer, goed; of is de Graaf een Goede,
Dat hy dan goede lui voor kwaad en schaê behoede.

Digitized by Google

BREGT.

Dit zal hy mooglyk doen.

BAERTE.

Of anders is hy kwaad.

BREGT.

Indien de Goede Graaf het kwaade tegengaat,
Dan zullen wy, myn Kind, haast hulp en troost verwerven,
Maar niet van ongemak, verdriet en honger sterven.

TWEEDE TOONEEL.

JOHANNA, BREGT, BAERTE *en drie Kinders.*

JOHANNA.

Wel Vrouw, wat zoekt gy hier?

BREGT.

Ik zoek hier naar myn' Man.

JOHANNA.

Zoekt gy een' Boer in 't Hof?

BREGT.

Ô Ja: of is hier dan
De toegang meêr den Boer dan Edelman verbooden?

JOHANNA.

„Wat scherpe vraag!" De Boer heeft min het Hof van nooden,
Dan de Edelman; nogtans, indien men recht begeert,
Wordt niemand van den Graaf noch Rechterstoel geweerd;
Maar billyk recht gedaan.

BREGT.

Digitized by Google

BREGT.

Dan zie 'k myn' wensch gelukken.
Myn Man is aan dit Hof, om over 't onderdrukken
Te klaagen, aan den Graaf.

JOHANNA.

't Beklaagen ſtaat hem vry,
Zoo hy benadeeld is, in 't een of ander.

BREGT.

Wy
Zien ons groot leed gedaan en alles ſchier ontnomen,
Door onzen Heer Baljuw.

JOHANNA.

Hoe is dat bygekomen?
Hy handelt vry wat ſtout, die zyn' Baljuw beticht;
Want het gehoorzaam zyn is aller Boeren pligt,
Hoe zeer zy allen meest hun Meeſters wederſtreeven,
Zich zelv' beklaagende van 't billyk ſchatting geeven.

BREGT.

Neen; daarvan hebben wy ons nimmermeer beklaagd.
De Landheer handelt regt, wanneer hy ſchatting vraagt,
Op zulk een wys, dat hy ze aan ons gelyk doet draagen:
Dit is het niet, Mevrouw, waarvan wy ons beklaagen.
Wy weeten, dat ons Land door dyken word beſchut,
Die kostbaar zyn, en 't Land is zyn' Bewooners nut,
Om zyn gelegenheid, zyn vruchtbaare Valeiën,
Vischryke Wateren en welgelegen Weijen;
Maar als ons de Baljuw het beste Vee ontrooft,
Verwisſelt of verdryft, naar 't aan zyn eigen hoofd
Gevalt, dan moeten wy van honger en ellende
Vergaan en heel te niet geraaken in het ende.

Digitized by Google

JOHANNA.

Waar woont gy?

BREGT.

In het Dorp dat Iden-Ambacht heet
En in Zuidholland ligt, by Dort.

JOHANNA.

Gy moogt uw leed
Vry klaagen aan den Graaf. Wat heeft men u ontnomen?

BREGT.

Een Koe.

JOHANNA.

Eene enkle Koe! Gy doet my waarlyk schroomen
Voor u en uwen Man.

BREGT.

Maar waarom dat, Mevrouw?

JOHANNA.

Om dat ik deezen roof zoo kleen van waarde hou,
Dat hy geenszins verdient daar onrust om te maaken.
De Landheer heeft te veel te doen met andre zaaken,
Dan zulk een beuzeling te brengen aan zyn oor.

BREGT.

Door zulk een beuzeling zyn wy bedorven. Door
't Verlies van deeze Koe, zoo mild in znivel geeven,
Verliezen we ons beſtaan, waarvan wy konden leeven;
Zy gaf ons meêr dan ooit twee andren zyn gewoon;
Zy gaf aan ons zoo veel, dat wy daarvan het loon
Der landhuur, schattingen en kleederen betaalden,
Uit boter, kaas en room, die we uit heur melking haalden.
Dus leefden wy gerust, voldeeden onze schuld
En zagen onzen tuin met groente en fruit vervuld,
Waarvan wy armer lui gewillig mededeelde,
Tot dit ons goed geluk den Heer Baljuw verveelde,

Digitized by Google

Die

Die ons, te heet van drift, om deeze Koe verzogt;
Hy wilde dat men hem haar overdeed, verkogt,
Of wel verwisselde, voor een van mindre waarde:
Dit sloegen wy hem af, waarom hy zoo ontaarte
Dat hy, na streng gedreig, ten laatste zoover kwam
En, door zyn volk, het Beest uit onze weide nam,
Waar hy veel slechter Koe in haare plaats liet zetten.

JOHANNA.

Uw Man moet, in 't beklag, op zyne reden letten;
Met deeze zorg, dat hy geen leugentaal verhaal',
Op dat des Graaven toorn op hem niet nederdaal';
Hy waagd aldus vry veel, met zyn' Baljuw te twistte.
Indien hy eenigzins zich in 't verhaal vergiste,
Hy zoude ontwyffelbaar geen strenge straffe ontgaan,
Zyn ondergang stond vast en 't waar' met hem gedaan.

DERDE TOONEEL.

BREGT, BAERTE *en drie Kinders.*

BREGT.

Ik heb het wel gevreesd, dat dit zoo af zou loopen.
Helaas! hier is, aan 't Hof, niets goeds voor ons te hoopen.
Wie met de Grooten twist loopt altyd groot gevaar.

BAERTE.

Die onrecht lydt mag toch vry klaagen.

BREGT.

Ja, 't is waar,
Als die Mevrouw ons zel; maar zal men hier de klagten
Van een' geringen Boer wel rechtenswaardig achten?

Digitized by Google

BAERTE.

En waarom zou men niet?

BREGT.

Zie deeze pracht en praal,
By onze wooning, eens. De Steelui altemaal
Zyn meerendeels gezind geen' Boeren te gelooven,
Die zelden zyn gezien aan Vorſtelyke Hoven;
De Hovelingen zyn op ryke lui geſteld.

BAERTE.

Maar 't is de Graaf, die hier, als Rechter, 't vonnis velt.

BREGT.

Zag ik uw Vader ſlechts, ik raadde hem te zwygen.
Kon hy tien kroonen maar voor zyn verlies verkrygen,
Dan hadden wy genoeg ter ſchaêverhaaling ...

BAERTE.

Zacht,
Daar komt een Heerſchap aan.

VIERDE TOONEEL.

VAN BLOIS, BREGT, BAERTE *en drie Kinders*

VAN BLOIS.

Wie heeft u hier gebragt?
Zeg, Vrouwtje? ſpreek vry uit.

BREGT.

Ik moet den Landheer ſpreeken.

VAN BLOIS.

Gy meent den Graaf?

BREGT.

Digitized by Google

BREGT.

ô Ja.

VAN BLOIS.

Hy, 't Hofgewoel ontweeken,
Is in 't geheim vertrek, om rust te vinden.

BREGT.

Kan
Hy my niet ſpreeken, Heer, dat hy alleen myn' Man
Dan hoor'?

VAN BLOIS

Dat zal wel gaan. Is hy ten Hoof ontbooden?

BREGT.

ô Neen, Mynheer; maar wy, wy hebben hulp van nooden.

VAN BLOIS.

Die vindt hy hier gewis, zoo hy haar billyk vraagt.

BREGT.

Ach! zeg, Mynheer, of gy myn' Man aan 't Hof niet zaagt?

VAN BLOIS.

ô Neen.

BREGT.

Zoo gy hem ziet, zult gy hem tot my zenden?

VAN BLOIS.

Ja, Vrouw, dat zal ik doen.

BREGT, *tegen Baerte.*

Hy zal zyn woord niet ſchenden.

BAERTE.

Ei, Moeder, ſpreek dien Heer, die ginder komt, eens aan.

VYFDE TOONEEL.

WAANDERT, BREGT, BAERTE *en drie Kinders.*

BREGT.

Mynheer! een woordje!

WAANDERT.

Om een Boerin te woord te ſtaan
Heb ik noch lust, noch tyd: dat zou myn' rang verlaagen.

BREGT.

Kent gy myn' Man, Mynheer?

WAANDERT.

Wat durft men my niet vraagen!
Hier is een lompe Boer, die veel beweeging maakt.

BREGT.

Wy zyn, met den Baljuw in groot verſchil geraakt.

WAANDERT.

En daarom komt hy ſtout, met zyne Vrouw en Kindren,
Om, door geſchreeuw, 't gezag zyns Meesters te vermindren?
Om 's Graaven oor vermoeid te maaken door de klagt
Van 't lomp en boersch gekal, dat ſtaat noch Hoogheid acht?

BREGT.

Dat was zyn meening nooit.

WAANDERT.

Men leere eens aan de Boeren
Omzichtiger te zyn, wat meêr de tong te ſnoeren
En onderdaanigheid aan rang en ſtaat en eer.
Verzoen met uw' Baljuw, beklaag hem nimmermeer,
Of gy zult in het kort uw ongeval bewerken,
U meerder zien bepaald en zyn gezag verſterken.

Digitized by Google

ZESDE TOONEEL.

BREGT, BAERTE *en drie Kinders.*

BAERTE.

Indien dit zoo wil gaan, voorzie 'k veel meêr verdriet.

BREGT.

Ik zag in deezen Heer juist zoo veel aanzien niet,
Als wel in die Mevrouw en de andren; in hun weezen
Blonk meerder achting uit; dus zoude ik erger vreezen,
Zoo ons die andre Heer het zelfde hadd' gezegd:
Die eerſte ſcheen een Heer, de laatſte maar een Knecht;
En ik heb wel gehoord, dat men met groote Heeren
Veel beter dan met Knechts kan ſpreeken en verkeeren:
Daarom wyst ook een Man van aanzien en verſtand,
Op't ſnaauwen van zyn Knecht, nooit menſchen van de hand.

BAERTE.

Daar is myn Vader zelf.

ZEVENDE TOONEEL.

JAKOB, BREGT, BAERTE *en drie Kinders.*

JAKOB.

Wel dat zyn raare kuuren!
Wat kom jy hier toch doen, in deeze Hoofſche muuren,
Met onze Kindren, Wyf? of ſchort het jouw in 't hoofd?

BREG

Digitized by Google

BREGT.

Zyn wy, zoo wel als jy, van 't onze niet beroofd?
Wy zyn u nagevolgd, om ook den Graaf te ſpreeken.

BAERTE.

Wy willen hem om recht, op onze kniën ſmeeken.

BREGT.

Hebt gy hem al gezien?

JAKOB.

Gezien? Ja wel gezien;
Geſproken nog daarby, en wel een keer of tien
Heb ik hem al gezeid, wat ik hem had te zeggen.

BREGT.

Wat zei hy u weêrom?

JAKOB.

Dat ik hem uit moest leggen,
Hoe alles was vergaan, met onzen Heer Baljuw.

BREGT.

En hebt gy zulks verricht?

JAKOB.

Wel ja.

BREGT.

Was hy niet ſchuw
Om u te hooren?

JAKOB.

Neen. Hy deed my niet als vraagen,
Hoe 't tuſſchen hem en my zich al hadd' toegedraagen?
Wat ik geſproken hadd'? wat hy my weder zei?
Op welk een wys hy 't beest liet dryven uit de wei?
Wat Koe hy weder zond? wat Koe hy my ontroofde?
Wat hair zy hadden?... En... En ook uit welken hoofde,

Hy

Digitized by Google

Hy zich gemagtigd dacht, dat hy daar recht toe hadd'?
Tot welk een' prys ik zelf haar waarde hebb' geschat?
En hoe veel gelds zy wel zoude andren waardig weezen?
Hy vraagde my zoo veel, dat ik begon te vreezen:
Doch ik, die anders niet als waarheid had verteld,
Was min door zyn gevraag verlegen of ontsteld,
Dan ik verlegen werd voor zyne Hovelingen,
Die my niet half zoo goed als onze Graaf ontvingen;
By wien 'k weêr ben ontboôn, alleen om weêr aan hem,
Eéne en dezelfde zaak, met ééne en zelfde stem,
Op ééne en zelfde vraag, hem nogmaals te verhaalen.

BREGT.

Laat ons daar met u gaan, dan zult gy minder dwaalen,
In 't geen gy zeggen moet.

BAERTE.

My dunkt, het is niet kwaad,
Dat elk van ons aldaar, met Vader, heenen gaat.

JAKOB.

Neen, dat vooral niet; neen, de Graaf heeft my ontbooden
En zal 't u ook wel doen, zoo hy u heeft van nooden:
Ik weet den weg aan 't Hof al wat te vinden. Gy
Zult aan de Kamerdeur des Landheers wagten: hy
Is ziekelyk en zwak, waarom ge u stil moet houên
En spreeken niet één woord, tot gy hem moogt aanschouwen.
Komt, gaat met my daar heen.

BREGT.

Ga jy, zoo welgemoed,
Zoo vry, maar naar den Graaf?

Digitized by Google

JAKOB.

Voorzeker. Hy is goed.
Ja beter dan zyn naam; dit is my reeds gebleeken;
Dus durf ik ook met hem als met een' Vader ſpreeken.

Einde des Eerſten Bedryfs.

TWEEDE BEDRYF.

EERSTE TOONEEL.

WILLEM, JOHANNA, VAN BLOIS.

JOHANNA.

Hoogwaardige Echtgenoot, waarom u dus vermoeid,
Daar uwe kragt vergaat en uwe zwakheid groeit?
Gy kunt het Rechtsgeding aan andren overgeeven
En ſlyten meêr in rust uw ovrig deel van 't leeven.

WILLEM.

Het Recht is al te goed, te heilig, waard en teêr,
Te heêrlyk en volmaakt, dan dat een Opperheer
Dien Zetel ruimen zou voor iemand zyner Zoonen,
Of Vrienden, die zich ligt te ſtreng of zacht betoonen.
Het voegt der gryſheid best de weegſchaal van 't gerecht
Te houden in de vuist, de twist word best geſlecht
Door eenen Vorst, verpligt voor 't heilig Recht te waaken,
Om dat 'er tuſſchen Boer en Edelman, veel zaaken

Ge-

Digitized by Google

Gebeuren kunnen, die een Rechtend Edelman,
Juist om den Adeldom, bezwaarlyk dulden kan,
Uit eerzucht of genot; doch zoo ik in myn Landen
Een Rechter om genot mogt' vinden, 'k hield' myn handen;
Hoe zwak en beevende van ouderdom en smart,
Met veele moeite zelfs te rug, van in zyn hart
En lillend ingewand te wroeten, of zyne oogen
Te scheuren uit den kop, om zyn misbruikt vermoogen.

JOHANNA.

Behou dan 't Recht, maar laat uw' Zoon al 't ander vry.

WILLEM.

Gy kent zyne oorlogsdrift en weet zeer wel, dat hy
Te veel naar kryg verlangt, en, heet op die lauwrieren,
Den rooden Leeuw ontwindt, op Hollands strydbanieren,
Voor zulks hoognoodig is, terwyl de wakkre Zeeuw,
Niet minder dan myn Zoon, gereed den Waterleeuw
Te ontwinden, gloeit en brant naar roem en oorlogszegen,
Om Vlaandren, op zyn beurt, te grieven met den degen.
Myn Willem, al te sterk op bloedige eer gezet,
Acht min de Vredeluit dan wel de Krygstrompet;
Daar ik naar rust verlang. In vrede te regeeren
Maakt Vorsten, Koningen, en Onderdaanen, Heeren.

VAN BLOIS.

Gy zoekt toch Eduard te vesten op den Troon
Van Vrankryk, om Philips, eens oudsten Broeders Zoon
Des overleeden Vorst, dien Septer te betwisten.

WILLEM.

Ik hou slechts Englands zy tot straf der Fransche listen;
Hoewel ik beiden meêr ten scheidsman strekken wil
En eindigen met roem hun onderling verschil

Digitized by Google

Dus blyf ik meest geducht, maak vyanden tot vrinden
En doe dit vryë Volk het grootste voordeel vinden.

JOHANNA.

Gy zyt het Lelieryk toch grooten dank verpligt:
Door zynen onderstand heeft Vlaanderen gezwicht
En Zeelands Heerschappy werd gantsch aan u gelaaten;
't Geen, buiten Zierikzee, gescheurd waar' van uw Staaten.

WILLEM.

Myn Vader hadt die hulp aan Vrankryk reeds betaald;
Myn ouder Broeder Jan, in 't duister graf gedaald,
By Kortryk, waar hy kloek voor Vrankryk hadt gestreeden,
En 't jeugdig leeven liet, hadt deeze dankbaarheden
Der Franschen ruim verdiend en nog veelmeer daarby:
Myn hand vocht Koning Philips van Colyns woede vry,
Waarom die Lelievorst my Ridder heeft geslaagen,
Zoo dra de Vlaamsche magt haar droeve nederlaagen
Beschreide door den dood van negenduizend man;
Ja, daar draagt Kasselberg nog roode teekens van:
Zoo dat men geenszins my ondankbaarheid kan wyten,
Wen ik voor 't Fransch belang my meerder kwam te kwyten,
Dan 'k ooit verschuldigd was.

VAN BLOIS.

Dus zult gy Engeland
Nu byslaan om zyn' Vorst, die uwe Dochters hand
Aanvaard heeft en met haar door 't huuwlyk is verbonden?

WILLEM.

O Neen, myn uitzicht rust op andre en vastre gronden.
Noch Keizer Lodewyk, noch Koning Ednard,
Bewoogen ooit te veel dit Vaderlyke hart,

Tot

Digitized by Google

Tot hunnen onderſtand, ſchoon zy myn Dochters trouwden.
Ik tracht den Engelsman van Vrankryks Troon te houden,
En wil, dat Lodewyk niet te overmagtig wordt;
Ook lyde ik niet dat Phlips ooit zy tezeer verkort.
Europaas Evenaar, geſteld in myne handen,
Moet blyven in Balans, tot nut der Nederlanden,
En Vlaanderens bedwang, dat vaak op Zeeland loert,
Slechts vriendſchap in het oog, kryg in den boezem voert.
Doch 't is reeds meêr dan tyd der Onderdaanen klagten
Te hooren, om den pligt van Rechter te betrachten.
Myn Wacht!

TWEEDE TOONEEL.

WILLEM, JOHANNA, van BLOIS, WAANDERT *en Wachten.*

WAANDERT.

Wat wil de Vorst?

WILLEM.

Dat gy den klaagers zegt,
Dat hen hun Graaf verwagt, ter oeffening van recht.

WAANDERT.

Het zal terſtond geſchiên.

JOHANNA.

Wy gaan terwyl naar buiten,
Om u, myn Echtgenoot, in 't rechten niet te ſtuiten.

Digitized by Google

DERDE TOONEEL.

WILLEM, WAANDERT, JAKOB.

WAANDERT, *Jacob tegenhoudende.*

Wat dringt gy, plompe Boer, voor alle de andren heen?

JAKOB.

Ik moet hier binnen zyn.

WAANDERT.

Dat gaat zoo niet, ô neen;
Gy zult aan waardiger den voorrang moeten geeven.

JAKOB.

De Boer en Edelman zyn voor den Landheer even
En 't zelfde, in 't hoog gerecht; want in zyn dienstbaarheid
Verzuimt de Boer veelmeêr aan zynen arrebeid;
Zyn ſoberder beſtaan kan minder uitſtel lyden.

WILLEM.

Men laate ons hier alleen.

WAANDERT, *tegen Jakob.*

Kom, ga met my ter zyden.

JAKOB.

Ik heb te veel te doen; myn tyd is naauw bepaald,
Myn Landbouw loopt in 't riet, indien men langer draalt:
Waarom myn arme Vrouw my zelf van hier komt haalen,
En waarvoor ik aan 't Hof geen kostgeld kan betaalen.

WAANDERT.

Ga, tot de Graaf u roept, eêr ik u met geweld
Van hier verjaag.

Digitized by Google

JAKOB.

Myn Wyf wierd wis ter dood ontſteld,
Ja ſtorf misſchien van ſchrik, met alle vier haar Kindren,
Zag zy hier 't heilig recht ook door geweld vermindren.

WILLEM, *tegen Waandert.*

Ga, laat den Landman hier; hy vordert niet als recht;
De Boeren hebben haast; hun zaak dient eêr beſlecht
Dan die der Edelen, die, voor hun Huisgezinnen,
Gelyk de Boer, geen brood in 't zweet huns aanſchyns winnen.

VIERDE TOONEEL.

WILLEM, JAKOB.

JAKOB.

Goedhartig Landheer, Vorst, of Graaf... Ik weet byna
Niet hoe 'k u noemen zal.

WILLEM.

Dat doet aan u geen ſchaê.
Noem my met welken naam 't u goeddunkt.

JAKOB, *zich bedenkende.*

'k Zeg dan Vader
Van 't Vaderland, wien raakt der Kindren welzyn nader,
Dan 't Vaderlyke hart?

WILLEM, *in verrukking.*

„ Ach! welke zegening!
„ ô Hemel! welkeen naam! al de andren zyn gering
„ By deezen waarden naam! hy brengt my in verrukking!"
Spreek, ſpreek, myn Kind, waarin, wanneer leed gy ver-
Door wien is zulks geſchied? op welke plaats? (drukking?

Digitized by Google

JAKOB, *met eenige verlegenheid.*

Myn Heer....
Myn Graaf.... Myn Vorst....

WILLEM.

Noemt gy my dan geen Vader meêr?

JAKOB, *zeer driftig.*

Ja, Vader moet het zyn en Vader zal het blyven!
Ik zag myn beste Koe uit myne weide dryven,
Door onzen Hoofdbaljuw, die Queekel wordt genoemd
En Rechter heeten wil; op welk een' naam hy roemd,
Doch welke daad hy mist, met woest geweld te pleegen.

WILLEM.

Gy zegt, hy pleegt geweld en gaat op ſlinkſche wegen!
Vaar voort, ſpreek onbeſchroomd.

JAKOB.

ô Vader van ons Land!
Ik heb 't u meêr verteld; door welk een onverſtand
Zou 'k aangedreeven zyn u voor te durven liegen?
Zoude ik een' man als gy, zoo goed, zoo braaf, bedriegen
En noemen myn' Baljuw een roover myner wei,
En liegen 't? ik waar' zot, indien ik anders zei
Als waarheid; ja 'k waar' dol, ik zou my zelv' bederven
En dubbel waardig zyn als lasteraar te ſterven.
't Is zeper ſtout genoeg, dat ik, van zulk een' Heer,
Beledigd zynde, my tot zynen Meester keer';
Doch dit waar' nooit geſchied, zoo niet een ieglyk wiste,
Dat gy, in recht te doen u zelven nooit vergiste.
Den Kindren in ons Dorp is zelfs uw deugd bekend;
Het is ook de eerste taal, die me onzen jongens went
Te zeggen, zoo zy ſlechts wat woorden kunnen kallen:

De

Digitized by Google

De Goede Willem, Vorst en Vader van ons allen,
Maakt tusschen Edelman en Boer geen onderscheid,
Maar is een baak van recht en van rechtvaardigheid.

WILLEM, *opryzende en met veel vervoering.*

„ Ach! 't is te veel! die naam, zoo aangenaam, zoo teeder
„ Verrukt dit hart, geeft my schier myn gezondheid weder!
„ Zou 'k ongevoelig zyn voor zulk een Hemelgift!
„ Gelukkig Vorst, die 't Volk in zulk eene eedle drift
„ Voor zich ontstoken ziet! Geen duizenden Trauwanten
„ Bewaaken zoo ons lyf, als dat we aan alle kanten
„ Ons door 't geringste soort des volks beminnen zien,
„ Zoo, dat de bloedsten zelfs ons bystand zouden biên,
„ Wanneer de nood ons trof! Dus heerscht men onverlee-
„ In liefde, rust en vreugd en allen Hemelzegen! (gen,
„ Maar dat my deeze drift niet trekk' van 't regte spoor,
„ Noch dwaalen doe, als ik den aangeklaagden hoor',
„ Die, op de klagt des Boers, van my is opontbooden."
Is ook uw Huisvrouw hier?

JAKOB.

Schoon zy niet had van nooden
Te komen, kwam zy toch met haare Kindren. Zy
Staat buiten deeze deur.

WILLEM.

Myn Wacht!

JAKOB.

Vergeef het my,
O Vaderlyke Vorst! was ik te stout in 't spreeken.

WILLEM

Gy hebt my niets misdaan.

Digitized by Google

VYFDE TOONEEL.

WILLEM, WAANDERT, JAKOB *en Wachten.*

WILLEM, *tegen Waandert.*

Deez' Man moet niets ontbreeken,
Zoo lang hy blyven moet, met zyn geheel Gezin;
Gelei hem uit en ſta my voor hun welzyn in:
Ik hou hem ſchadeloos, zoo wel als al de zynen.
Ga, tot ik u gebiê hier weder te verſchynen.

ZESDE TOONEEL.

WILLEM, *en Wachten ter zyde.*

Dus ſmaakt een Oppervorst het waare leevenszoet,
Voelt onrust zyner ziel, noch wroeging in 't gemoed,
Maar ſlaapt der Vroomen ſlaap, zal vergenoegd ontwaken
En 's Hemels Rechterſtoel met minder vrees genaaken,
Wanneer een ysren ſlaap des doods zyn oogen ſluit.

ZEVENDE TOONEEL.

WILLEM, VAN BLOIS *en Wachten ter zyde.*

VAN BLOIS.

Uw Zoon treedt in dees Stad, daar hem het bly geluid
Der Burgery verzelt: hy zal hier daadlyk komen
Van waar hy Wenceſlaus gansch Polen heeft ontnomen,
Die als gevangen zelfs by den Bohemer zucht;
Door Willem wordt Vorst Jan ontzaglyk en geducht.

WIL-

Digitized by Google

WILLEM.

Myn Zoon heeft uit vermaak zich in 't gevaar begeeven,
Door de ydele eerzucht, blind, tot ydlen roem gedreeven:
Wanneer 't de nood gebiedt, zyn' Onderdaan bevrydt,
Of zynen Bondgenoot beſcherme, is 't vechtens tyd.

VAN BLOIS.

Uw Zoon is kloek en wys en zal niet ligt beginnen,
Dat hem ten nadeel ſtrekt. Gy leerde hem verwinnen;
Gy hebt hem in de kunst des Oorlogs onderricht
En gingt hem daarin voor; maar nu....

WILLEM.

Het was myn pligt,
Myns Broeders droeven dood op Vlaanderen te wreeken;
'k Moest Braband tegenſtaan en hun vermogen breeken,
Dat daaglyks grooter werdt en Vrankryks jaloezy
Zelfs gaande worden deed, ten onderſtand van my.
Dus kwamen eindelyk de vyftig Franſche Schepen,
Waarmede ik Vlaandrens magt zoo fel heb aangegreepen,
Dat daar tienduizend man aan dooden zyn geteld;
Ik heb haar' Admiraal in Grimalds hand geſteld,
Die hem, ter loon der hulpe, in Vrankryk op mogt zenden.
Dus waagde ik lyf en goed in 't uiterſt der ellenden,
Die 't kwynend Vaderland in 's vyands handen gaf.
Dus heelde ik, door myn' moed, den Graafelyken ſtaf,
Die, in myns Vaders vuist, ſcheen als een riet gebroken;
Ik heb ons aller leed op Vlaandren zoo gewroken,
Dat ſlechts 't gerucht daarvan aan 't brooze leevensglas
Myns Vaders, door de vreugd verwonnen, doodlyk was.

Digitized by Google

VAN BLOIS.

Het ys des ouderdoms is ligter op te ſluiten,
Dan 't vuur der jeugd, wier drift veel minder is te ſtuiten.

WILLEM.

Ik heb den jongheidgloed ook in myn borst gevoeld,
Maar, door de redenbron, zyn hitte rasch gekoeld.

AGTSTE TOONEEL.

WILLEM, JOHANNA, VAN BLOIS *en Wachten ter zyde.*

JOHANNA.

Zult gy uw' waarden Zoon niet vrolyk gaan ontfangen,
Nu hy wordt ingehaald, met blyde zegezangen?

WILLEM.

'k Vrees, dat zyn oorlogsvuur de hartaêr zyns gebieds
Zal zengen, na myn' dood, en brandſtof des verdriets
Haast zal doen blaaken, die de Steden legt in koolen,
Haar Dorpen roost tot asch, haar Weezen om doet doolen,
Der Weduwen geſchrei verwekt, terwyl het bloed
Der zynen de akkers mest, de weiden kwynen doet,
Zyn Stamhuis brengt te niet, door zyn ontydig ſneeven;
Dit zal zyn oorlogslust zyn' onderdaanen geeven;
Ten zy hy deeze drift in nauwer kluisters bindt,
En hy nooit, buiten nood, ten oorlog blyft gezind.

EN

NEGENDE TOONEEL.

JOHANNA, VAN BLOIS.

JOHANNA.

Ik vrees hy zal zyn' Zoon beſtraffen voor zyn daaden,
Doen dorren, door verwyt, de groene Lauwerbladen,
Die op zyn blonde kruin zoo overheerlyk ſtaan.

VAN BLOIS.

Myn Broeder is te goed om dus te werk te gaan;
Hy zal zich Vaderlyk by zynen Zoon gedraagen.
Gy, uit het Franſche bloed, der Koninglyke maagen
Van 't Vorſtlyk huis Valois, geſprooten, dat aldaar
Den Lelieſcepter zwaait, werdt andre taal gewaar,
Aan dat eerzuchtig Hof, dan die men hier moet melden;
Daar vest men allermeest het oog op de Oorlogshelden
En roemt den krygslauwrier op een' gantsch andren toon,
Als we aan dit Graaflyk Hof voorlang reeds zyn gewoon:
Dat daar een held, door twist, maar hier door 't zoet der vrede,
Ten allerhoogſten top des lofs geduurig treede.

JOHANNA.

Kom, gaan wy zien, hoe Zoon en Vader zich gedraag',
Op dat men zich hierna van geen verzuim beklaag.'

Einde des Tweeden Bedryfs.

Digitized by Google

DERDE BEDRYF.

EERSTE TOONEEL.

WILLEM, JOHANNA, OOSTERVANT, VAN BLOIS, WAANDERT, *Edelen en Wachten.*

WILLEM.

Het is my lief, myn Zoon, dat gy uw' moed deed blyken;
Maar 't zou my liever zyn, zoo gy, voor vreemde Ryken,
Wat meêr op 't welzyn dacht van 't vaderlyk gebied.

OOSTERVANT.

Myn oorlogslust, die my niet langer rusten liet,
Heeft my hiertoe genoopt om glorie te bejaagen,
Op dat ge u in 't vervolg niet zoud van my beklaagen,
En als men in uw Land de krygstoorts eens ontstak,
Aan u een Legerhoofd, in uwen Zoon, ontbrak.
'k Zal, met de bloem uws volks, eerst Vrankryk gaan bepaalen,
Dan Poolen vreeslyk zyn en Mahomet doen dwaalen
Uit Spanjen, in 't vervolg aan Utrecht zyn ter straf,
En delven, eindelyk, der Vriezen duister graf,
Om Koning Willems dood, op die weêrspannelingen,
Te wreeken, en dat volk volkomen te bedwingen.

WILLEM.

'k Wil, dat men 't Fransche Ryk niet sterk bevechten zal.
Men laat' den Poolschen kryg veel liever aan 't geval,
Dan in dat ver gewest ons beste volk te zenden.
De Spaansche Heerschappy, door Christen Oorlogsbenden,
Van Ongeloovigen te zuivren schynt wel goed;
Maar denk eens by u zelv' wat stroomen Christenbloed
De heilige oorlogszucht, onheilig heeft doen vlieten:
Zeg, welk een loon wagt gy van Spanjen te genieten?

Wat

Wat loon voor uwe hulp? als dat het, groot gemaakt,
Hier, in zyn Nageſlacht, nog bloedig rooft en blaakt,
Om Neêrlands Burgery als Slaaven te verdrukken?
ScheurUtrechtsHooftbewind nooit in uw drift aan ſtukken,
Maar onderſteun 't veeleêr, als volk van Nederland,
Dat Vryheidlievende is en éénen Eendrachtsband
Met Holland vormen kan, om Slaaverny te weeren.
Gy moet ook Vriesland niet verſlindende verneêren,
Noch drukken in uw toorn, om één en zelfde reên
Van Utrecht u gezegd: gedenk hierby meteen
Dat daar twee Graaven reeds, voor lauwerbladen, wonden
Huns volks, en zelfs den dood, in de onderneeming vonden.
't Geen Arnout is gebeurd en Willem overkwam
Vernielde ligt, in u, den mannelyken ſtam
Van myn Doorlugtig Huis, als Reinoud van Naſſouwen
Voorſpelde, toen hy u heeft voor den doop gehouên,
Dat u zou gaan, gelyk Oom Willem was geſchied
En ook als u voorſpeld, ſchoon hy zulks mede niet,
Geächt heeft, zoo als gy; doch hoor my nu voorſpellen,
Zoo gy den vryën Vries tracht in de boeij' te knellen,
Des tweeden Willems lot den vierden volgen zal.

OOSTERVANT.

Geen doodsängst keert myn' moed, geen hemelhooge wal,
Noch afgronds diepe gracht, kan myne drift beteugelen;
Ik vlieg door nood en dood, voorzien met eerzuchtvleuglen,
Myn' heldenſtoet vooruit, op Cezars moedig ſpoor,
Vorst Alekſander na, waarin ik nimmer, door
't Gekerm der ſtervenden, noch't ſchreeuwen der gewonden,
Geſtopten doorgang, noch zelfs doorgeſneeden gronden,
Gevuld met brein en bloed, my immer ſtuiten laat:

Geen

Digitized by Google

Geen ingedrongen ſchaar van Ruiter en Soldaat,
Geen vliegend pylgeſis, geſnerp van taaije peezen,
Noch kraaken van den boog kon ooit zoo vreeslyk weezen,
Noch brommend ſabelſtaan op ſchild en beukelaar
En harnas, 't welk alom de doodelyke maar
In de ooren ruiſchen deedt, dat zulks myn hart deedtbeeven,
Maar 't heeft myn ſlaande hand bezield en kracht gegeeven.
Ik ſtorf veeleêr terſtond, dan dat ik voor den dood
Een' ſtap terug zou gaan, zelfs in den grootſten nood.

WILLEM.

Men moet zoo veel men kan zyn eigen leeven ſpaaren,
Als eene Hemelgaaf, wel waardig te bewaaren,
Of wy vertoornen hem, die ons het leeven gaf,
Verwaareloozen ons en ſnyden 't leven af.
Doch hiervan reeds genoeg. Beändwoord nu myn vragen,
By wien uw Onderdaan een' Rechter aan zal klaagen,
Die ſchreeuwend onrecht doet, als uwe afweezenheid,
Na ik geſtorven ben, u 't onderzoek ontzeid?

OOSTERVANT.

By Moeder, Vrouw, of Oom, of iemand onzer vrinden,
Die, zoo als gy en ik, vermaak in 't rechtdoen vinden.

WILLEM.

Maar als de Rechter hun eens na in 't bloed beſtaat,
Wat dan?

OOSTERVANT.

Men neeme alsdan zyn toevlucht tot den Raad.

WILLEM.

Zeg welkeen Raad zou hier uw' Oom óf Moeder doemen?
Uw Vrouw of Kinderen ſtrafwaardig durven noemen,
'k Laat ſtaan hun ſtraffen? ſpreek en antwoord onbevreesd.

OOS-

Digitized by Google

OOSTERVANT.

Wat zal ik zeggen, Vorst? uw hoogverlichte geest
En ondervindingkracht wikt alles zoo naar reden,
Dat ik my magtloos voele in dit geſchil te treeden.

WILLEM.

Zie dan en ondervind, dus wordt gy ook verlicht,
Hoe zich uw' Vader draagt in zaaken van gewigt,
Om 't allerhoogst Gerecht in 't kort te durven nadren,
Voor aller Vorſten Vorst en Vader aller Vadren,
Waar Vorst en Bedelaar, in een' gelyken graad,
Als mensch en ſchuldenaar, voor 's Hemels rechtbank ſtaat.
(*Tegen Waandert, die ter zyde bleef.*)
Tree toe.

WAANDERT.

Wat heeft de Vorst zyn' Dienaar te beveelen?

WILLEM.

Hebt gy den Boer verzorgd?

WAANDERT.

Ja, Vorst, in alle deelen
Heb ik uw' last voldaan, 'k heb hem met zyne Vrouw
En Kinderen verzorgd, ſchoon 'k hen met moeite hou
In 't goede Hofverblyf; zy allen ſtaan hier buiten
Om recht te vorderen; ik kan hem naauwlyks ſtuiten
In zynen lompen eisch, dat hy u ſpreeken wil.

WILLEM.

Hou hem zoo lang van hier, tot ik, in dit geſchil,
Heb zyn Gezin gehoord; dat gy moet binnen laaten.

Digitized by Google

TWEEDE TOONEEL.

WILLEM, JOHANNA, OOSTERVANT, VAN BLOIS.

WILLEM, *tegens de zynen.*

Zet u ter neêr en hoort een Vrouw en Kinders praaten,
Die onbedreeven zyn in 't Rechterlyk gedrag;
Doch die men evenwel het recht niet weigren mag,
Schoon zy hunn' Rechter zelv' voor mynGerecht beklaagen.
Myn Zoon, gy moet hierin, als Landheer, u gedraagen:
Ik wil uit uwen mond verneemen, deezen tyd,
Of gy, wanneer ik sterf, te heerschen waardig zyt:
Gy zult u in myn' stoel, aan deeze tafel, zetten,
Terwyl wy op uw doen en handel zullen letten.

OOSTERVANT.

Uw wil is myne wet; maar zoo ik in myn' pligt
Mogt dwaalen, bid ik u om beter onderricht.

WILLEM.

Dat zal u van een Vorst en Vader niet ontbreeken.
Die onbedreeven dwaalt is ligter vry te spreeken,
Dan die hartnekkig zich der dwaaling overgeeft,
Het dwaalspoor kent en toch vermaak in 't dwaalen heeft.

DERDE TOONEEL.

WILLEM, JOHANNA, OOSTERVANT, VAN BLOIS, BAERTE *en drie Kinders.*

BREGT, *tegen Willem.*

Och! Heerschap! moet myn Man aan 't Hof nog langer wagten
Eer hem goed recht geschiedt? (ten

Digitized by Google

WILLEM, *haar op Oostervant wyzende.*

Ga, Vrouw, vervolg uw klagten
Aan uwen Rechter zelf.

BREGT.

Hy Rechter weezen? hy?
Neen, dat geloof ik niet.

WILLEM.

Wie zou het dan zyn?

BREGT.

Gy,
Wiens houding en gelaat en goede weezenstrekken
My goeden Willems aart in alles doen ontdekken.

BAERTE.

Ja, Moeder, de oude Man is Landheer, dat gaat vast.

JOHANNA.

Waarom gelooft gy zulks?

BREGT.

My dunkt het rechten past
Zyn grysheid allerbest.

(*Tegen Willem.*)

Gy moet myn klaagen hooren:
Uw jaaren kunnen my hiertoe veelmeêr bekooren,
Dan die van hem: hy schynt meêr Veldheer en Soldaat,
Dan Vader van zyn volk, die zich 't gerecht verstaat.
Indien het weezen kan, wil ons toch zélf verhooren,
Of ons geheel gezin gaat zekerlyk verlooren.

WILLEM.

Een Landheer kan Soldaat en Rechter tevens zyn.
Dat jegens hem de vrees uit uw gemoed verdwyn';

Ten

Digitized by Google

Ten zy een ſlinks beklag u reden geeft tot vreezen:
Wy zullen wegens hem en u getuigen weezen.

OOSTERVANT.

Tree nader, Vrouw. 'Zeg my, waarin is u misdaan?

BREGT.

Och! Heerſchap! laat myn Man, met my, naar huis toe gaan.

OOSTERVANT.

Wat doet uw Man aan 't Hof?

BREGT.

Hy heeft den Graaf geſproken.

BAERTE.

't Is als myn Moeder zeid.

OOSTERVANT.

Wat heeft hem dan ontbroken?
Waarom kwam hy zyn' Graaf hier ſpreeken?

BREGT, *met eenige verlegenheid.*

Ik geloof,
Dat het beſchuldigen geen ſpreeken heet ten Hoof,
Maar dat het heeten zal te pleiten of te rechten.

OOSTERVANT.

Gy komt dan klaagen?

BREGT.

Ja, Myn Heer.

OOSTERVANT.

Heeft een der Knechten
Van eenig' Nagebuur, of eenig' Boer, misſchien
Uw' Man te kort gedaan?

BREGT, *met drift.*

Dan zou hy wel ontzien
Te klaagen aan het Hof, om kosten te vermyden:
Maar 't is zelf zyn Baljuw, die ons doet onrecht lyden.

OOS-

Digitized by Google

OOSTERVANT, *schryvende.*

Wat zegt gy zyn Baljuw!

BAERTE.

Ja, Heerschap, 't is wel waar.

OOSTERVANT.

Zyn naam?

BREGT.

Is Queekel, Heer.

OOSTERVANT, *schryvende.*

Is deeze Queekel, waar Gy woont, uw Dorpbaljuw?

BREGT.

Ja toch, schoon meerder Dorpen;
Aan dat Baljuwschap vast, hem ook zyn onderwerpen,
Waarom men hem Baljuw van heel Zuidholland heet.

OOSTERVANT, *schryvende.*

Hoe is hy in gedrag?

BREGT.

Hoogmoedig, streng en wreed.
Hy teld geen armen Boer en plundert van de Ryken,
Om meerder dan de Graaf in 't oog des volks te lyken.

OOSTERVANT, *schryvende.*

Haar taal is minder Boersch, dan Landliên zyn gewend,
Wat onrecht deed hy u?

BREGT.

Hy bragt ons in ellend,
Door onze beste Koe uit onze wei te jaagen.

OOSTERVANT, *schryvende.*

Heeft hy u om die Koe voorheen niet laaten vraagen?

BREGT.

Ja; maar hy vraagt zoo veel, zelfs iemands beste goed,

Dat menig Huisgezin daardoor verarmen moet!

OOSTERVANT, *schryvende.*

Hoe ging hy dan te werk?

BREGT, *terwyl Oostervant telkens schryft.*

Hy heeft een' Bode gezonden,
Die vraagde, of zeî myn' Man: Mynheer heeft goed-
(gevonden
Dat ge uw roobonte Koe zult overdoen aan hem,
Door ruiling of door koop; wy konden hier geen stem
Toegeeven, waarom wy zyn gramschap moesten
schroomen;
En gaf men 't Beest, dan was ons best bestaan ontnomen,
Om dat het daagelyks een ruime melking leê,
Waarvan men meerder kreeg dan anderzins van twee,
Die ook al bestig zyn en milde Koeîjen heeten:
Dit deedt men den Baljuuw en ook onze armoê weeten.
Toen bood hy geld daarvoor, zo veel zy waardig scheen,
Schoon meerder waard aan ons; dus zeî men weder,
(neen,
Verzoekende hierby het Beest aan ons te laaten;
Maar 't smeekende verzoek noch bidden kon ons baaten;
Zyn volk dreef onze Koe uit onze wei, Mynheer,
En bragt in haare plaats een ander Beest ons weêr
Dat onze Koe geleek in groote, kleur en jaaren,
Maar driemaal min in deugd om melk daarvan te gaêren;
Aldus verlooren wy de helft van ons bestaan,
Ja moeten in het kort misschien nog beedlen gaan.

JOHANNA, *zeer bewogen.*

Gy weent, myn Kindren!

BAERTE.

Och! wie zou niet moeten huilen,
Die honger leed als wy nu lyden na dat ruilen!

OOSTERVANT.

Bragt dan 't gering gemis, van slechts éene enkle Koe,

Uw

Uw gantſche Huisgezin, dat ſchriklyk nadeel toe?
Hoe kan dat mooglyk zyn!

BREGT.

Wy hebben maar twee Koeijen,
En moeten dus met min dan halve riemen roeijen,
Schoon wintervoêr voor 't twee, de weekelykſche huur
En alles 't zelfde zy, terwyl de kleeding duur
Ja telkens grooter wordt, voor onze tweepaar Kindren,
Die ons in 't Boerenwerk min helpen dan verhindren,
Ook daaglyks groeijende, meêr kosten voor de ſpys
En kleêren en gewoel; verſlytende op die wys
Schier eens zoo veel dan eerst, toen zy nog jonger waaren,
Waarom wy 't menigmaal uit hunne buiken ſpaaren.

BAERTE.

Ja, 't is werempel zoo als Moeder heeft verteld;
Men had ſomtyds noch brood, noch peen, noch kool, noch geld,
Noch iets, dat dienen kon voor 't hongeren.

OOSTERVANT.

Myn Vrinden,
Gy zyt hier aan een Hof, alwaar gy recht zult vinden,
Na 't doen van uw' Baljuuw eerst grondig is doorzogt
En ook uw Man gehoord.

BREGT.

Wie had dit ooit gedocht
Zulk uitſtel te ondergaan? wy loopen wis verlooren,
Verliezen wy meêr tyds.

OOSTERVANT.

Men moet hun beiden hooren,
Op dat men nimmermeer ter dwaaling overſla,
Noch, rechten willende, tot onrecht overga.
Heeft uw Baljuuw misdaan, als ik u hoor verhaalen,
Dan zal hy uwe ſchaê vergoeden en betaalen.

Digitized by Google

BREGT.

Maar hy wordt ligt, door zwier, door Vrienden, of door geld,
Of opgefmukte taal, nog in 't gelyk gefteld.

OOSTERVANT.

De Zon der waarheid zal de loogen doen verdwynen.

BREGT.

Ik vrees die waarheid Zon zal nog rasch niet fchynen;
Want Japik, myne Man, was veertien daagen hier,
Heeft daaglyks zich beklaagd, maar vordert niet een zier.

OOSTERVANT.

Waar heeft hy zich beklaagd?

BREGT.

By onzen Landheer.

OOSTERVANT.

Deezen,
Te vinden in den Vorst, moet dan zyn' Rechter wezen.
(*Hy ftaat op, ontdekt zich, en gaat tot zynen Vader.*)
Myn Vader, Heer en Vorst, doe deezen lieden recht;
Voor u zyn, jegens hen, gevallen blootgelegd,
Waarvan ik nog een wyl onkundig zoude blyven;
Gy kunt veel fpoediger deeze arme liên geryven.
(*Tegens Bregt en de Kinderen, op den Graaf wyzende*)
Ga tot den Landheer zelv'.

BAERTE, *zich voor Willem neder werpende.*

Verhoor ons, goede Heer!

BREGT, *zich met de andere Kinders ook nederwerpende.*

Geef my myn' Man, myn Koe, myn brood en welzyn weêr.

BREGT, *nog geknield.*

Ô Vorst van den Baljuuw! ô Vader deezer Landen!
Geef, op 't verzoek van brood, geen ftcen in onze handen!

BREGT

BREGT *zyne knïen omarmende.*

Nederf, in 's Hemelsch naam, myn Man en Kinders niet!

JOHANNA, *den allen oprechtende.*

Ryst, lieve Vrienden, ryst en matigt uw verdriet;
Verwagt voortaan myn hulp

VIERDE TONEEL.

WILLEM, JOHANNA, OOSTERVANT, VAN BLOIS, WAANDERT, BREGT, BAERTE *en drie Kinders.*

WAANDERT, *tegen Willem.*

Heer Aland is gekomen,
Die Hoofdschout is van Dort; ik heb met een vernomen
Heer Queekel zynen Neef; zy zyn van u ontboôn,
Gelyk zy zeggen, Vorst.

WILLEM.

Wat nu gedaan, myn Zoon?

OOSTERVANT.

Wat kan men anders doen als Queekel ondervraagen,
En hooren, hoe hy zich in 't antwoord zal gedraagen?
Doch zorgen dat hy zich niet van dit Hof begeeft,
Noch van 't beklag des Boers de minste kundschap heeft?

WILLEM.

Dat 's recht gelyk 't betaamd; 'tgeschiê naar uw begeren.
ô Vrouw! deez' dag zal ligt uw lot ten besten keeren.
Ga, Waandert, en bezorg, dat van dees Vrouw, noch Man,
Heer Queekel noch zyn Oom het minste ontdekken kan;
Doch zeg hun evenwel, dat ik hen zal ontbieden.

Digitized by Google

BREGT.

Zal dan, op deezen dag, myn Man goed recht geſchieden?

WILLEM.

Ja, twyffel daar niet aan.

(*Op Waandert wyzende.*)

Gaat met dien Heer ſlechts heen.

BREGT.

Dat u des Hemels hand daar byſtand toe verleen'.

VYFDE TONEEL.

WILLEM, JOHANNA, OOSTERVANT, VAN BLOIS.

WILLEM, *tegen Ooſtervant.*

Zie nu, hoe noode een Vorst zyn Landen moet verlaaten
Om eerzucht, of vermaak, of afgeleegen Staaten.
Was dit geval geſchied in myne afweezenheid,
Dat arme Huisgezin waar ligt ten val geleid,
Ten tegendeel van recht. Een Vorst moet zich gewennen,
Om zelfs van zeer naby en in den grond te kennen
Al wie een hoog bewind bekleeden in zyn' Staat.
Had gy, zoo wel als ik, geweeten welken haat,
Door heel Zuidholland heen, op Queekel wordt gedraagen,
Gy had aan de arme Vrouw 't niet hoeven af te vraagen:
My was zulks reeds bekend, door lieden my getrouw,
Die ik door myn gebied vaak ter verſpieding hou.

OOSTERVANT.

Uw leſſen zullen my hierna een baak verſtrekken.

WIL-

Digitized by Google

WILLEM.

Gy kunt uit dit geval veel nut en leering trekken.
Waar zoudt gy Queekel toe verwyzen?

OOSTERVANT.

Om hierna
Geen Rechter meêr te zyn; ook zou hy alle schaê,
Die uit zyn' handel spruit, den Landman weêr vergoeden.

WILLEM.

Wat denkt myn Echtgenoote?

JOHANNA.

Ik denk, men moet zich spoeden
Ter redding van den Boer en 't boersche Huisgezin.

WILLEM.

Wat zegt myn Broeder?

VAN BLOIS.

Ik zie dit heel anders in
En zeg ronduit, dat hy zich verder ging te buiten
Dan oppervlakkig schynt. Hy moest het onrecht stuiten,
Als Rechter, volgens pligt, naar afgelegden eed.
Wanneer een Rechter zelf zich roekeloos vergeet
In 't onrecht voor te staan, nog ver van 't zelf te pleegen,
Is hy misdaadiger dan andren, die, genegen
Tot onrecht, 's Rechters oog verblinden, door den schyn;
Maar pleegt hy 't zelf, zyn schuld moet dan veel grooter zyn.

WILLEM.

Ja, 't is gelyk gy zegt. Zyn schuld is my gebleeken,
Wyl Kinders, Vrouw en Man genoegzaam 't zelfde spreeken;
Doch 't zal hoognoodig zyn, dat ik in stilte my
Begeeve en overleg wat recht en raadzaam zy.

ô Hemel! wil myn hart in alles zoo verlichten
Dat ik hier nimmer dwaale, in de oefning myner plichten!

Einde des Derden Bedryfs.

VIERDE BEDRYF.

EERSTE TOONEEL.

QUEEKEL ALAND.

ALAND.

Het fchynt dat gy, myn Neef, vol zorg en onrust zyt,
Nu ge u aan 't Hof bevindt. Hebt ge ook in vroegren tyd,
Iets haatlyks uitgevoerd? briefwisling onderhouên
Met deez' of geenen Vrind, in onderling vertrouwen
Van eenig Staatsbelang, dat onzen Vorst betrof?
Of fpraakt gy, onbedacht, ten nadeel van dit Hof,
Den Graaf, of 's Graaven Zoon, of iemand huhner Vrinden?

QUEEKEL.

ô Neen, ik kan my zelv' hierin niet fchuldig vinden.

ALAND.

Of hebt gy moogelyk om eenig ampt verzogt
Voor u of anderen? of iemand omgekogt
Ten voorfpraak by den Vorst, of anders van de zynen?
Of deedt gy ook, om geld, een rechtzaak onrecht fchynen?
Gy fchynt op deeze vraag wel allermeest ontfteld.
Deedt ge iemand onrecht aan, om vuil genot van geld?
Dan vrees ik, dat ge uw ampt zult moeten overgeeven.

QUEE-

Digitized by Google

QUEEKEL.

Neen, om genot van geld heb ik nooit kwaad bedreeven.

ALAND.

My dunkt nogtans dat iet van die natuur u deerd.

QUEEKEL.

Ja, iets van die natuur, dewyl gy 't zoo begeert,
Ken ik my ſchuldig aan; doch zoo gering van waarde,
Dat ik van ons geſlacht en ſtamhuis zeer ontaarte
Zoo 'k in bedenking viel dat zulks my ſchaaden zou.
Hoor toe: een arme Boer, die 'k nu de ſlechtſte hou
In myn gantsch Rechtsgebied, had het geluk te teelen
Eene overſchoone Koe, dewelke, in alle deelen,
Al de andren overtrof, die 'k in myn leeven zag.
Ik zond aan deezen Boer myn Knechten, dag op dag,
Om my dat ſchoone Beest, op myn verzoek, te ſchenken;
Doch 't welk hy ſtout ontzeî; daar had moeten denken
Hoe 'k deeze kleene gift hem ruim vergelden kon.
Toen bood ik ruiling aan, waarby hy mooglyk won;
Maar alles was vergeefsch, hy wilde haar verkoopen
Noch ruilen, en dit deed myn' toorn zoo overloopen,
Dat ik haar, door myn volk, liet dryven in myn land,
Hem ſtellende eene Koe, als zyne, weêr ter hand;
Dus deede ik zelf de ruil, die hy my durfde ontzeggen.

ALAND.

Dus pleegde gy geweld, dit 's niet te wederleggen.
Wy moeten zien of hier ook eenig Hoveling
Van deezen ſtuggen Boer, aan 't Hof, iets licht ontving.

Digitized by Google

TWEEDE TOONEEL.

QUEEKEL, ALAND, WAANDERT.

ALAND.

Heer Waandert, waarde Vriend, wat mag de reeden weezen
Dat ons de Vorst ontbood?

WAANDERT.

Gy zult haast kundig weezen,
Waarom dit is geſchied.

QUEEKEL, *tegen Waandert.*

Hebt gy hier ook misſchien
By onzen Vorst, aan 't Hof, een' armen Boer gezien?

WAANDERT.

Wy zien de Boeren meêr den Vorst, in 't Hof, genaaken,
Maar zonder dat wy ons daarom verlegen maaken.
Mynheeren, melt u zelv' by s' Vorſten Wachten aan,
Om klaar te zyn wanneer by u te woord wil ſtaan,
Waartoe gy hieromtrent diend by der hand te blyven.

DERDE TOONEEL.

QUEEKEL ALAND.

ALAND.

Wat deerd myn' Neef? Weet gy geen andre wanbedryven,
Dan die den Boer alleen betreffen? zyt gerust,
De Vorst is goed en zacht, zyn toorn wordt ligt geſust.

QUE-

Digitized by Google

QUEEKEL.

My dunkt ik hoor zyn tong myn misdaad my verwyten;
Zyn taal zal 't wanbedryf my tegen 't voorhoofd ſmyten!
Het is of zyne ſtem, hoe zwak zy weezen mag,
My dus in de ooren ruischt: „ Misbruiker van 't gezag,
„ Door my u toebetrouwd, gy hebt uw' eed vergeeten,
„ Het heilig recht, gekromd, uw' adeldom verſmeeten,
„ Een' arme Boer ontroofd het weinige, dat hy
„ Op deeze waereld hadt; gy zyt aan roovery,
„ Aan diefſtal, aan geweld, aan pligt en eerbreuk ſchuldig!
„ Verachter van 't gebod, dat ik zoo menigvuldig
„ Herhaald heb, en byna nog daagelyks herhaal,
„ Om ieder recht te doen, waartoe gy zelv' het ſtaal
„ Geſtaadig met u voert; gy hebt my durven hoonen
„ En zwaare ſtraf verdiend. . . " Hoe kan ik my verſchoonen?
Wat zeg ik, zoo hy my dus aanſpreekt? . . Och ik ſchrik,
Ik ſidder voor het uur, voor 't angſtig oogenblik,
Dat ligt myn' ondergang, myn' dood, kan na zich ſleepen. . . . Ik ſterf!

ALAND, *tegen Queekel, die op eenen ſtoel nedervalt.*

Myn waarde Neef! Hoe zyt gy dus beneepen,
Om een geringe zaak, die weinig zeggen wil?
Om eene beuzeling, een kleen, een Boersch verſchil?
Ontnaamt gy hem een Koe, gy gaaft hem weder eene
Van weinig onderſcheid. Dat my de Vorst verleene
Het oor, en u op nieuw vereenig' met dien Man,
Zy 't eenige dat u daarvan weêrvaaren kan.
Toon geen ontrust gemoed, noch wroeging in 't geweeten;
Want ieder, die zulks toont, kan niet onſchuldig heeten,
Maar ſteekt zich in gevaar, wanneer de Rechter 't ziet:
Betícht daarom u zelv' door uwen handel niet.

VIER-

Digitized by Google

VIERDE TOONEEL.

QUEEKEL, *alleen.*

Wie zich onſchuldig kent aan ſtraffenswaarde daden
Komt best die leſſen na; maar is ons hart belaaden,
Door iet waarin men zich niet wel gedraagen heeft,
Wiens treeden gaan dan goed, terwyl de ziel vast beeft?
Het oog verraad zyn hart en zielgeſteltenisſen,
Waarin een ſcherp gezicht zich zelden zal vergisſen;
Een onbedreeven wordt aldus alleen verblind;
Maar onze Graaf is oud en geen onkundig Kind,
Dat zich door valſchen ſchyn zoo ligt in ſlaap laat wiegen.
Neen, neen, myn Oom! gy zult Vorst Willem nooit bedriegen;
Hy ziet niet minder ſcherp in 't menſchelyk gemoed,
Dan 's Arends oogen zien in 's Hemels Zonnegloed.
Ik moet nogtans my zelv' zoo onverlegen houden
Als we ooit een' ſchuldigen voor 't ſtreng gerecht aanſchouwden.
Maar ben ik ſchuldig? neen, de Boer heeft my misdaan,
Hy weigerden een Koe die hy my af moest ſtaan,
Waarvoor ik hem byna de waarde had gebooden.
Wat had uw weigering, ô ſtugge Boer! van nooden?
Waarom uw' Meeſter niet voldaan? waarom gaaft gy
Myn eisſchen geen gehoor? of ſtaat het Boeren vry
Dus ſtout met hunn' Baljuw, als waar' hy huns gelyken,
Te twisten? zouden wy voor kinkels moeten wyken?
Neen, neen, wel ver van daar... Dan wierd dit vryë Land
Welhaast een wingewest van 't Boerlyk onverſtand,
Waarin den Edelling met knechten zyner knechten,
Als lieden van zyn' rang, voortaan zou moeten rechten.....

Doch

Doch ik verdwaal, door drift, van 't waare ſpoor
der reên.
De Boer en Edelman zyn voor den Rechter één,
Waar de gerechtigheid, met toegebondene oogen;
Geen zweêm van onderſcheid in menſchen mag gedoogen. . . .
Geen zweêm van onderſcheid ? . . Dan ſterf ik aan dit Hof. . . .
Geen zweem van onderſcheid ! . . . Dan hebbe ik al te grof
Den Graaf en 't recht gehoond . . . . Scheur aarde, ſcheur u open;
Verzwelg een' Mensch die zich in gruuwlen heeft verloopen,
Op dat hy nimmermeer den Rechterſtoel genaakt
Eens Opperheers dien zich verſchrikkelyk heeft gemaakt
In de armen voor te ſtaan, ter teugeling der Ryken ! . .
Dit denkbeeld moord my reeds. . . . Gy zult geen vonnis ſtryken,
O Graaflyk Oppervorst ! wyl ik my zelven ken
En ongevergt beleſ, dat ik doodſchuldig ben.
My dunkt, ik zie voor my den afgrond openſplyten;
'kVoel myn benaauwde ziel uit haare woonplaats ryten;
De zeiſe van den dood ſlaat myn ontzielde lyf
In 't eeuwig duister graf, ter ſtraf van 't helsch bedryf. .
Helaas ! waar berg ik my . . .

VYFDE TOONEEL.

QUEEKEL, ALAND.

ALAND.

Ik breng u goede tyding
Die u ontwyffelbaar moet ſtrekken ter verblyding:
Men

Digitized by Google

Men weet hier van geen Boer, die recht op u verzogt,
Maar wel dat 's Graaven Zoon de zegenpraal bevocht
In Pruisſen.... Hoe, myn Neef, zie ik u weêr verbleeken?
Zult gy dus, beevende, met d'ouden Willem ſpreeken?
Dan werkt gy in zyn hart eene achterdocht die hy
Ligt nimmer heeft gehad. Zyn gantſche Heerſchappy,
In vreugde, wil den roem zyns Zoons ten Hemel heffen.

QUEEKEL.

Ik vrees, die vrolykheid zal my met droefheid treffen,
Gelyk een ſtervend mensch doorgaans wat beterſchap
Voor 't eind zyns leevens ſmaakt, om daadlyk met een' ſtap,
Ten veege ziekbedde uit, in d'arm des doods te ſtorten.

ALAND.

Gy zult ontwyffelbaar uw' leevensloop verkorten,
Indien gy dus ontſteld den Vorst ten woord durft ſtaan;
Gy beeft gelyk het riet door ſtormwind aangedaan
En moet, dus fel ontroerd, het oog des Graafs ontvluchten,

QUEEKEL.

Geen donder is myn oor zoo ſchrikkelyk te duchten,
Als zyne zwakke ſtem; geen ſcherpe blixemſchicht
Zoo treffende in myn oog. als zyn vergramd gezicht:
Zyn waggelende treên, zyn doodlyke afgezanten,
Zyn beevende armen, beuls, zielsroovende trauwanten,
Kaſtyders van myn kwaad. Het ſchynt de doodſche ſtoet
Bindt my de handen vast, ſlaat my, gelyk verwoed,
Voor 't hoofd, wringt zynnen klaauw in 't diepst der ingewanden,
Straft my, door duizend doôn en knaagt, met ſcherpe tanden,
Myn taaye hartaêr af... Waar ga, waar wyk, waar vlie
Ik heen, daar 'k door den dood my niet vervolgen zie!

ZES-

Digitized by Google

ZESDE TOONEEL.

ALAND, *alleen.*

Ik ſta ten uiterſte verbaast, door zyn vervoering!
Hy moet misdaadig zyn: wie valt ooit in ontroering
Zoo raazend, blind en woest in zyne onnoozelheid?
Hy heeft ligt meêr misdaan dan hy my heeft gezeid.
Ik volg hem om zyn drift te brengen tot bedaaren
En de eer van ons geſlacht op deeze wys te ſpaaren.
O Hemel! 'kzie den Vorst verſchynen met zyn' Zoon!

ZEVENDE TOONEEL.

WILLEM, OOSTERVANT, ALAND.

WILLEM.

Zyt gy 't Heer Aland? kom myn waarde Vriend, betoon,
By uw beproefde trouw, my meêr gemeenzaamheden.
Ik weet gy nimmermeer uw pligten hebt vertreeden,
Waarom gy meêr de naam van waare Vorſten Vriend
Dan die van onderdaan voorlang reeds hebt verdiend.
Gy zyt my aangenaam. Ik moet uw welkom heeten.

ALAND.

Ontbooden door uw' last. . . .

WILLEM.

Men heeft my reeds doen weeten
Dat gy u aan myn Hof bevondt met uwen Neef.
Myn Zoon, zie hier een' Heer die op myn zyde bleef,
Toen my ſchier elk verliet; ik wilde hem vertoonen
Aan u, op dat gy hem zult na myn dood beloonen
Voór allen dienst die hy aan my, uw' Vader, deedt.

Oos-

Digitized by Google

OOSTERVANT.

Heer Aland, wyl gy u altoos zoo heerlyk kweet
Ten dienſte van uw' Vorst, zult ge ook myn gunst erlangen:
Gy kunt daarop myn hand tot zekerheid ontvangen.

WILLEM.

Uw Neef is immers hier?

ALAND.

ô Ja, myn Vorst.

WILLEM.

Ga heen
En lei hem by in. Gy twyffelt dunkt my.

ALAND.

Neen,
Myn Vorst; ik twyffel niet hem tot u in te leiden,
Maar ben alleen beducht voor eenig tydverbeiden,
Wyl zyn nieuwsgierigheid hem ligt door deeze Stad
Doet dwaalen, daar hy nooit gelegenheden had.
Haar pracht en praal te zien. Ik ga uw last volvoeren.

AGTSTE TOONEEL.

WILLEM, OOSTERVANT.

WILLEM.

Zyn Neef, door my te zien, zal zich veel meêr ontroeren.
Ik weet dat hy, door angst en doodſchen ſchrik ontroert,
Den Beul van zyn gemoed geduurig met zich voert,
Die hem aan 't harte klopt en nimmermeer laat rusten;
Daarom, myn waarde Zoon, moet ge alle kwaade lusten,

Door

Door 't heerlyk redenlicht, verbannen uit uw hart:
Want een misdaadig Vorst gevoelt geen minder ſmart
Als zynen Onderdaan, na 't doen van wanbedryven;
Al kan hy voor de ſtraf op aarde ſchootvry blyven,
Hy ſiddert des te meêr voor 't Hemelſche gerecht,
Waarvoor hy eveneens als de allerarmſte Knecht,
In 't eind, verſchynen moet en minder ter verſchooning
Kan brengen uit zyn Hof, dan uit een ſchaamle wooning
Een arme Bedelaar. 'k Vermaan u met een vuur
Dat nog myn koude kracht verwarmt, ſchoon 't uit-
terſte uur
Myns leevens vast genaakt. Door drie en dertig jaaren
Regeerens leerdde ik reeds dit volk nooit te bezwaaren,
Wen 't edelmoedig is en meêr belasting draagt
Wanneer men 't vriendelyk, dan ſtreng, om ſchat-
ting vraagt;
Dit vry Gemeen heeft, my yaak eens zoo veel gegeeven
Als ik van nooden hadt, door vriendſchap aangedreeven:
't Weêrſtaat altoos den dwang, en als men 't wrevel toont
Acht dit kloekhartig volk zich allermeest gehoont.
Gy moet de ſchuldigen toch nooit vergiffenisſe
Verleenen, want het kwaad blyft in een kwaad gewisſe,
Dat, ter verbetering, aan weinig lieden baat,
Maar meerder trek verleent van 't eene in andere kwaad,
Den goeden tot verdriet, geduurig voort te loopen.
'k Durf evenwel van u, op goede gronden, hoopen,
Dat gy in al uw doen omzichtig weezen zult
Om nimmer eenig mensch te ſtraffen buiten ſchuld:
Vermids dit gruuwlen zyn die meest in Oorlogstyden
Gebeuren, moet men ook altoos den Oorlog myden,
Zoo men hem eenigzins rechtmaatig myden kan;
Zoo niet, myn Zoon, zult gy een' moedig' Oorlogsman,
En vryheidslievend hart, in ieder Burger vinden,
Die nimmer hun de hand als Slaaven laaten binden.
Hou in den voorſpoed, maat, en in de tegenheid,
Geduld en moed en hoop. Acht niemand die u vleid,
Maar zend ze van u af; want alle die ons vleijen
Doen 't om hun voordeel meest, om ons ten val te leiên,

Digitized by Google

Zoo eenig ongeluk ons diepe wonden ſlaat.
Zie daar, myn waarde Zoon, uws Vaders laatſten raad,
Om de inborst van dit volk en 't pit van goed regeeren,
Uit mynen zwakken mond, ten bloeije uws Lands, te leeren:
Dus blinkt in 's Zoons beſtier, dat hy nog blond begint,
Het grys bevinden uit van 't Vaderlyk bewind.

OOSTERVANT.

Uw lesſen zullen my altoos ten richtſnoer ſtrekken.
Uw kunde en dapperheid en handel vry van vlekken,
Zyn elk zoo wel bekend, dat u de naam van goed
Niet minder eigen werd als deugd en heldenmoed.

WILLEM.

Om waarlyk goed te zyn moet men het kwaad beteugelen,
Of onze goedheid dryft alleen op wasſche vleuglen,
Die, voor het redenlicht der waarheids Zonneſchyn,
Ons goed doen keert tenkwaade, en 't kwaad doet kwaader zyn.
Myn Wacht!

NEGENDE TOONEEL.

WILLEM, OOSTERVANT, WAANDERT.

WAANDERT.

Gebie, myn Vorst.

WILLEM.

Haal Man en Vrouw en Kinderen
Die Queekel heeft beroofd.

WAANDERT.

Niets kan den Vorst verhindren
Hen daadlyk hier te zien. Zy wagten uw bevel,
Met ongeduld, en ſtaan voor deeze deur.

WIL-

Digitized by Google

WILLEM.

't Is wel.
Gelei ze by my in en treed dan daadlyk buiten,
Om d' Oom en zynen Neef in 't ingaan nog te stuiten.

TIENDE TOONEEL.

WILLEM, OOSTERVANT, WAANDERT, JACOB, BREGT, BAERTE *en drie Kinders.*

JACOB, *tegen Willem.*

Goedaartig Graaf van 't Land, moet ik nog langen tyd
Omzwerven in dit Hof, waarvan gy Huisheer zyt?
Laat my veel liever gaan, dan by uw Hovelingen
Te wagten.

WILLEM.

Hebt ge uw tong wel weeten te bedwingen
En niets aan hun ontdekt, van uwe zaak?

JACOB, *op Waandert wyzende.*

ô Neen,
Ik sprak daar niemand van, dan deezen Heer alleen
En Vrouw en Kinderen.

WILLEM.

Maar hebt ge u wel bezonnen,
In 't geen gy doet? zult gy genoeg bewyzen konnen
Al wat gy hebt gezegd? Hebt ge ergens in gedwaald,
Door drift of vyandschap, van 't geen gy hebt verhaald?
Bedenkt u nog in tyds, eer zulks te laat mogt weezen,
Of gy hebt mynen toorn en grimmigheid te vreezen.

JAKOB.

Neen, ik heb niets gezeid dat niet waarachtig is.

Digitized by Google

WILLEM.

Maar gy, ô Vrouw! floegt gy in 't een of ander mis?

BREGT.

Neen, Heerfchap, neen, ik hebbe in alles raak geflaagen;
Zoo gy my niet gelooft wil 't vry myn Kindren vraagen.

BAERTE.

De ontrooving onzer Koe, door den Baljuuw gefchiede
Bedorf ons altemaal.

WILLEM.

Zult gy, als gy hem ziet,
Hem in het aangezigt het zelfde durven zeggen?

BREGT.

Ja; maaar ik vrees dat hy daar tegen in zal leggen
En werpen nog de fchuld op ons.

WILLEM.

Gy vreeft daar voor!

BREGT.

Hy 's Ryk en wy zyn Arm.

WILLEM.

Ik leen zo gaarn het oor
Aan Arm als Ryk en zal het onrecht nooit gedoogen;
De Ryken hebben hier, voor my geen meêr vermoogen
Als de Armften in myn Land. Gy ftaat met hem gelyk
Voor mynen Richterftoel. Hier geld geen Arm of Ryk
In de uitfpraak van 't gerecht, of ik wierde onrechtvaardig
En alle Hemelgunst, door onrecht doen, onwaardig;
Terwyl ik ryk en arm als myne Kinders acht,
In zoo ver elk van hen zyn pligten wel betracht.
Ik zal u daadelyk met uw' Baljuuw ontbieden.
Heer Waandert, ga, bezorg dat deeze braave lieden
Ge-

Digitized by Google

Gereed ſtaan ten gehoor, wen ik daar last toe geef,
En breng aan de andere deur den Oom met zynen Neef,
Om, als 't my raadzaam dunkt, het vonnis uit te ſpreeken.

ELFDE TOONEEL.

WAANDERT, JAKOB, BREGT, BAERTE *en drie Kinders.*

WAANDERT.

Waare ik als gy ik liet myn verdere aanklagt ſteeken.
Gy weet niet wat het is zyn hooge Overigheid
Te trekken voor 't gerecht, met zulk een onbeſcheid,
Gelyk gy hebt gedaan en doet door dit beticht'en.
Hy is een Edelman, voorwien gy ligt zult zwichten
Zoo ſpoedig gy hem ziet.

JAKOB.

Zyt ge ook een Edelman?

WAANDERT.

Ó Ja, zoo wel als hy.

JAKOB.

Heet gy ook Edel, dan
Verwonderd het my niet dat jy me bang wilt maaken.
Jy Edellui, beſchermt elkaêr in alle zaaken,
Om ook gedekt te zyn in 't eigenſte ongeval
Dat den Baljuuw, van my, nog overkomen zal.

WAANDERT.

Gy ſpreekt gelyk een Boer, die dom en onbedreeven.

JAKOB.

Ik ben en blyf een Boer, die vryheid is gegeeven
Te ſpreeken als hy denkt.

Digitized by Google

WAANDERT.

Gy spreekt gelyk een loer
En kinkel.

JAKOB.

Neen, abuis; ik spreek gelyk een Boer,
Die alle leugens haat.

BAERTE.

Och! Vader! wil toch zwygen

JAKOB.

Ik wed van onzen Graaf hierin gelyk te krygen.

BREGT.

Zwyg, Japik.

JAKOB

Zwyg jy zelf. Jy komt hier pas aan 't Hof
En kent het veinzen al.

WAANDERT.

Gy zyt wat al te grof.

JAKOB.

Ben ik wat al te grof, myn Wyf is des te fyner.
Is ryk en arm gelyk by onzen Graaf, wy zyn 'er
In 't huis des Goeden Heers, die 't flus my heeft gezeid.

WAANDERT.

Gehoorzaam dan zyn' last.

JAKOB.

Geen onderdaanigheid
Noch dienst aan onzen Vorst zal my te lastig vallen.

WAANDERT.

Gaat dan met my.

JAKOB.

Wie? ik? myn Wyf? of met ons allen?

WAAN-

Digitized by Google

WAANDERT.

Gy alleen, zoo gy durft.

JAKOB.

Voorzeeker durven wy,
Hoe eêr hoe liever zelf. Ik vrees noch pronkery,
Noch list van den Baljuuw, om 't Beest, aan ons ontnomen.
Door onzen Goeden Heer, haast weder te bekomen.

Einde des Vierden Bedryfs.

VYFDE BEDRYF.

EERSTE TOONEEL.

WILLEM, OOSTERVANT, VAN BLOIS, WAANDERT *en Wachten.*

WILLEM, *zich nederzettende.*

Zyn de Oom en Neef gereed, Heer Waandert?

WAANDERT.

Ja, Mynheer,
Zy ſtaan hier voor de deur, gereed op uw begeer;
Voor deeze, 't Boersch Gezin.

WILLEM, *tegen Waandert.*

Laat Queekel binnen treeden
Met zynen Oom.

Digitized by Google

TWEEDE TOONEEL.

WILLEM, OOSTERVANT, VAN BLOIS QUEEKEL, ALAND, WAANDERT *en Wachten.*

QUEEKEL, *met ſchroom naderende.*

Myn Vorst!

WILLEM, *Waandert en de Wachten wenkende te vertrekken.*

Treê toe en hoor myn reden
Baljuuw en antwoord my, hoe 't in Zuidholland ſtaat?

QUEEKEL.

Zeer wel, Grootmachtig Vorst.

WILLEM.

Neen, neen, Baljuuw, het gaat
Daar anders dan gy zegt. Zyt gy daar niet verheeven,
Alleen door myne gunst, om elk goed recht te geeven?

ALAND, *tegen Queekel.*

„ Geef antwoord aan den Vorst en aarzel niet."

QUEEKEL.

ô Ja,
Ik heb, roemruchtige, myn voorſpoed uw genaê,
En uw goedhartigheid, alleen maar dank te weeten.

WILLEM.

Waartoe hebt gy daar op den Rechterſtoel gezeten?
Waartoe? dan door uw magt de Goeden voor te ſtaan?
De Kwaaden weêr, ten ſchrik, met ongenaê te ſlaan,
Was myn geducht bevel, en de onſchuld vry te ſpreeken;
Om Dieven, die hun hand naar 't goed van andren ſtrecken,

Digitized by Google

En zulken die het goed van hunnen eignaar,
Zelfs tegen wil en dank, als of 't hun eigen waar',
Ontneemen, ſtrenge ſtraf te geeven naar s' Lands
wetten.
Hoe durfdde gy, wien ik tot Rechter durfdde zetten,
Een' Boer, een' arme Boer, dien ge in zyn arremoê
De hand had moeten biên, berooven van zyn Koe,
Waardoor zyn arm Gezin heeft honger moeten lyden?
Gy, 't rechten kundig, durft het heilig recht beſtryden!
Foei, ſchaam u in uw ziel, vloekwaardig Rechter, wien
Ik zelv' als Dief en Schelm hier aangeklaagt moet zien!
Ik ſchaam me om uw gedrag, dat gy zoo ver dorst ko-
men,
Dat ge een', die weinig had, ſchier alles hebt ontnomen
Wat hem nog overſchoot.

(*Hy ſtampt met den voet, waarop Waandert uitkomt.*)

Men roepe 't gansch Gezin
Van d'armen Landman hier.

QUEEKEL, *ter zyde, terwyl Waandert binnen gaat.*

„ O Schrikkelyk begin!
„ Och! ik verſtyf van angst! Hoe zal dit hier nog ende!
„ Waar vlucht, waar berg ik my! waar zal 'k myne
oogen wende!"

DERDE TOONEEL.

WILLEM, OOSTERVANT, VAN BLOIS, QUEEKEL. ALAND, JAKOB, BREGT, BAERTE *en drie Kinders; Waandert en Wachten buiten de deuren.*

WILLEM, *tegen Queekel, op den Boer en de zynen wyzende.*

Kent gy dien Man, die Vrouw en Kindren?

Digitized by Google

ALAND, *tegen Queekel.*

„ Antwoord dan."

QUEEKEL, *met de uitterſte verleegendheid.*

Ja, Vorst, ik ken die Vrouw, die Kindren en den Man.

WILLEM.

Waarvoor zyn ze u bekent!

QUEEKEL.

Voor arme Boerſche Lieden.

WILLEM.

Gy kent ze dan voor arm, die 't onrecht mogt geſchieden?
Die men mishandlen mogt, berooven naar zyn' wil?
Die voor hun meerderen, in allerlei verſchil,
Maar onder moesten doen, om dat hun kleen vermoogen
Niets zoeken kon door 't recht, wanneer uw Haviks oogen
Roof vlamden, op hun goed als of 't uw eigen was
En daar de hand aan ſloegt? hoe kwam dat doen te pas
In eenig Land waar 't recht in waarde wordt gehouên?

ALAND, *teegen Queekel.*

„ Spreek van de ruiling, ſpreek, of 't zwygen zal u rouwen".

QUEEKEL.

Ik gaf voor zyne Koe aan hem een andre.

WILLEM.

Maar
Was hy daar meê te vreên?

QUEEKEL.

Myn Vorst, ik had hem daar
Zeer dikwils om verzogt; hy mogt haar my verkoopen
Of ruilen; doch vergeefsch; ik had geenzins te hoopen
Dat

Digitized by Google

Dat hy haar af zou ſtaan, by ruiling noch voor geld

WILLEM.

En toen hebt gy hem 't Beest ontnomen met geweld,
Niet waar?

JAKOB.

Neen, Landheer, neen; hy heeft my 't Beest ontnomen
In ſtilte, maar is nooit geweldig aangekomen,
En zond me eene ander Koe, gelyk hy heeft gezeid.

WILLEM.

Vernoegde u deeze?

JAKOB.

Ô Neen.

WILLEM.

Dat 's geweldaadigheid
Gepleegd. Men mag geenzins den eigenaar ontvreemen
't Geen hy behouden wil, veel minder iets ontneemen.
Was deeze wisſeling met beider wil geſchied,
Het recht, het heilig recht, dwong my op heden niet
Hier tusſchenſpraak te zyn, noch Rechter in te weezen.

ALAND, *teegen Queekel.*

„ Dus hebt gy anders niet dan ligte ſtraf te vreezen".

WILLEM, *teegens Queekel en den Boer.*

Ik denk gy beiden my daarvoor erkennen zult?

QUEEKEL, *met drift.*

Nooit werd 'er eedler Vorst tot onzen Graaf gehuld,
Dan gy Doorluchtige! Wie zou zich niet gewennen
Zulk een beminlyk Heer voor alles gaarn te erkennen
Wat hy begeert te zyn!

WILLEM.

De Huisman zwygt nog ſtil,
En toond niet dat hy my daarvoor erkennen wil.

JA-

Digitized by Google

JAKOB, *na zich bedacht te hebben.*

Ja, Heerſchap, ik erken dat iemant ons moet ſcheiden,
Of rechten, of misſchien moet ſpreeken tusſchen beiden;
Maar 'k weet niet op wat wys.

WILLEM, *tegen Jakob.*

Nu, gy erkent my dan?

BREGT, *Jakob aanſtootende.*

„ Zeg, ja.

JAKOB, *tegen Bregt, in ſtilte.*

„ Ik weet noch niet of 'k hem erkennen kan;
„ Dat weet men allerbest wanneer wy recht verkrygen.

BREGT, *tegen Jakob.*

Hy heeft het ons beloofd.

WILLEM, *tegen Jakob.*

Zult gy nog langer zwygen?

JAKOB.

Nou ja, 'k beken het dan, gelyk een ander doet.

WILLEM, *teegen Queekel en Aland.*

Dewyl ik 't Huisgezin hier eenzaam ſpreecken moet,
Zult gy, ô Heeren! ons een korte wyl verlaaten,

VIERDE TOONEEL.

WILLEM, OOSTERVANT, VAN BLOIS, JAKOB, BREGT, BAERTE *en drie Kinders*; WAANDERT *en Wachten buiten de deuren.*

WILLEM, *teegens Ooſtervant en van Blois.*

Nu ziet gy Queekels ſchuld: hy heeft, als een verwaaten
En eerlooze ſchelm, deeze arme liên misdaan.

(*Te-*

Digitized by Google

(*Tegen het Boerſche Gezin.*)

Ziet nu, myn Kinderen, hoe 'k u thans voor wil ſtaan,
Gelyk een' Vader past, en hoe 'k u recht zal geeven.
Heer Queekel heeft u veel, maar my veelmeêr, misdreeven;
Doch 't eerſte raakt u ook, het laatſte my alleen.
Wat eischt gy voor uw ſchaade?

BREGT, *tegen Jakob.*

„ Eisch geld.

JAKOB, *tegen Bregt.*

„ Neen, zeper, neen,
„ Dat niet, ik eisch geen geld; 'k ben daar niet om gekoomen".

(*Tegen Willem.*)

Hy geev' myn Koe maar weêr, die hy my heeft ontnomen.

WILLEM.

Maar zoo die Koe nu eens onzichtbaar was gemaakt.

JAKOB.

Neen, ik denk niet dat zy verlooren is geraakt.

WILLEM.

Hoe veel ſchat gy haar waard?

JAKOB.

Meêr dan tien zilvren Kroonen.

WILLEM.

Moet hy uw tydverzuim en moeite niet beloonen?

JAKOB.

Dat haal ik wel weêr in door 't werken dat ik zweet;
Ik heb de moeite en reis maar al te wel beſteed,
Dan loon te vraagen; neen, ik heb genoeg belooning,
Door onzen Goeden Graaf te zien in zyne wooning,

Door

Door hem te ſpreeken, door het recht aan my geſchied
En door de vriendlykheid die 'k aan zyn Hof geniet.

BREGT.

Ja, 't zien van onzen Graaf kan alles ruim vergoeden:
Wy zullen ons daarna in 't werk te meerder ſpoeden;
Een uurtje vroeger en een uurtje laater, maakt
Dat onze ſchaade in 't kort weêr uitgewonnen raakt.

BAERTE.

Ik zal myne Moeder haast wat in de handen vallen,
En helpen waar ik kan.

WILLEM, *met verrukking, tegen Ooſtervant en van Blois, op het Boerſche Gezin wyzende.*

Ziet, hoort en let op allen
„ Die ge ooit beleedigt acht en vind eens huns gelyk;
„ Zy loonen 't kwaad met goed en zyn, in de armoê, ryk.

OOSTERVANT.

„ Heer Queekel heeft genoeg hun ſchaade te betaalen.

WILLEM.

„ Daar baatzucht menig mensch van 't rechte ſpoor doet dwaalen,
„ Ja ryken zelf verlokt, verſmaaden zy de wraak,
„ En 't welverdiend genot, van hun gewonne zaak".

(*Tegen Waandert, die, op 't ſtampen van zynen voet, binnen komt.*)

Men haal ſtraks de Baljuuw en Hoofdſchout weder binnen.

VYF-

Digitized by Google

VYFDE TOONEEL.

WILLEM, OOSTERVANT, VAN BLOIS, QUEEKEL, ALAND, JAKOB, BREGT, BAERTE *en drie Kinders*; WAANDERT, *en Wachten buiten de deuren.*

WILLEM, *zyne redenen vervolgende.*

Zie, Queekel, u, door my, van Diefstal overwinnen;
Vergoê dat snoode feit. Ik legge, uit uwen schat,
Aan deezen Boer, wien gy de Koe ontstoolen had
En moeite deedt, om hem dus schadeloos te stellen,
Een honderd Kroonen toe, die Aland hem zal tellen,
In zuiver goud, zoo dra hy t'huis gekoomen is.

QUEEKEL, *voor hem knielende.*

Ik dank den grooten Vorst voor myn vergiffenis,
Voor zyn goedhartigheid, zyn gunstige genaade,
En 't vonnis, dat my treft met zulk een kleene schaade.

ALAND.

Ik dank u insgelyks, grootmoedig Opperheer,
En val benevens hem, voor uwe voeten neêr.

BREGT, *tegens haaren Man en Kinderen.*

„ Zegt, moeten wy nu ook niet voor hem nedervallen?

JAKOB.

„ Wy zyn niet schuldig, Wyf.

BREGT.

„ Jy kent toch aardig kallen;
„ Doen wy het niet hy zal'er mooglyk kwaad om zyn.

BAERTE.

„ Ja, ja, wy moeten 't doen

„ Dat

Digitized by Google

JAKOB.

„ Maar 't heeft te weinig schyn
„ Dat ook de onschuldigen....

BREGT.

„ Wy moeten nederknielen.

JAKOB, *tegens de zynen.*

„ Komt, knielen wy dan ook."

WILLEM, *den oprechtende.*

Wat wilt gy braave zielen?

JAKOB.

Geef my myn Koe maar weêr,

WILLEM, *tegens Queekel en Aland.*

Dat ze ook gegeeven zy.

QUEEKEL.

ô Vorst! het zal geschiên.

JAKOB *en* BREGT, *te gelyk tegen Willem.*

Wy danken u dat gy
Ons hebt zoo wel gedaan.

WILLEM, *tegen het Boersch gezin.*

Ik hebbe u recht gegeeven,
Gelyk ik was verpligt en doen moet al myn leeven,
En altoos heb gedaan. Gaat buiten met elkaêr;
Doch Queekel blyv' nog hier.

QUEEKEL, *tegen Aland.*

Ik vrees voor lyfsgevaar."

ALAND, *tegen Willem.*

Vergun den Oom, geknielt, voor zynen Neef te smeeken.

WILLEM.

Myn Wacht!

ZES-

Digitized by Google

ZESDE TOONEEL.

WILLEM, OOSTERVANT, VAN BLOIS, QUEKEL, ALAND, WAANDERT en *Wachten.*

WAANDERT, *zich voor Willem buigende, en vertrekkende.*

Daar zal niet aan ontbreeken.

ALAND, *eerst tegen Oostervant en van Blois, en daarna tegen Willem.*

Och! Graaven, staat me by, ten beste van myn' Neef!
Herdenk, zachtmoedig Vorst, schoon hy al iets misdreef,
Onze aller trouw voor u! herdenk met welke rampen
Ik tegen Vlaanderen, om u, heb durven kampen;
Hoe zeer ik yverde tot gy u zaagt hersteld;
Hoe 'k allen wederstand voor u heb neêrgeveld,
Met Dordrechts Yveraars? toen elk u scheen te haaten
Heeft onze Stad uw zaak om lief noch leed verlaaten!
Verlaat, in dit gevaar, nu ook uw' Dienaar niet!

WILLEM, *tegen Aland.*

Gy doedt uw' pligt, waarvoor gy loon en gunst geniet
En steeds genieten zult. Ik wil elks dienst betaalen,
Met vriendschap; maar wil ook myn vyandschap doen daalen
Op d'oudienst. Had uw Neef onkundig zich misgaan,
Ik hadde, ontwyfelbaar, uw bede toegestaan;
Hy die onkundig dwaalt is ligter te verschoonen,
Dan die moedwillig dwaalt, om 't heilig Recht te hoonen.
Heer Aland, ik verzoek dat gy van hier vertrekt.

ALAND.

Grootmoedige Oostervant . . . !

WILLEM, *tegen Aland.*

Zoo gy myn toorn verwekt,
Mynheer. . . .

QUEEKEL.

Helaas myn Oom. . . .

ALAND, *met drift.*

„ Ik vlieg naar de Vorstinne!
„ Dat zy den Vorst beweege en 't streng gemoed ver-
winne!"

ZEVENDE TOONEEL.

WILLEM, OOSTERVANT, VAN BLOIS, QUEEKEL, *en Wachten.*

WILLEM.

Myn Wacht! ontneem terstond aan Queekel 't zydgeweer.

(*Terwyl Queekel 't geweer ontnomen wordt.*)

Gy hebt den Huisman slechts, maar geenszins myner eer',
Hierin genoeg gedaan en zult der straffe draagen.
Het hoofd zy, door den Beul, u straks van 't lyf geslaagen.

QUEEKEL.

Genade! ô Groote Vorst! . . . Ik val voor u ter aard!
'k Heb nooit onschuldig bloed vergooten, door het swaard;
In 't Recht en Rechtsgebied, dat gy aan my betrouwdden.

WILLEM.

Had gy den schaamlen Boer zyne armoê laaten houden,

Ik

Ik hadde u mooglyk nooit van dieſſtal overtuigd;
Maar 't is nu vruchteloos dat ge u dus nederbuigt:
Kniel voor den Hoogſten Troon, ſmeek hem vergiffenisſe,
Wien ge allermeest misdeed. Sterf met een rein gewisſe,
Beur 't vallend hoofd nog op zoolang 't geſchieden mag.
Ga, biegt uw zonden af en wagt de laatſte ſlag.

QUEEKEL.

Ô Nacht der duiſternis, wil myne ſchande dekken!
Ô Heerlyk zonnelicht, wil uwen glans ontrekken
Aan 't oog des Volks, dat my wenscht neêrgeknielt te zien,
Om 't ſnydend ſwaard des Beuls myn hals en nek te biên!
Ô Dood! ô wreede dood, beroof my ſpoedig 't leeven!
Dus worde ik van de ſtraf en ſpot des volks ontheeven.

AGTSTE TOONEEL.

WILLEM, OOSTERVANT, VAN BLOIS.

OOSTERVANT.

Zyt hem genadig, Vorst...

WILLEM.

Dan boog ik 't heilig recht.
De Hemel kent geen rang noch onderſcheid in Knecht
Of Heer, maar oordeelt elk naar 't geen' zy hier bedryven.
Als ſchender van myn' last, moet hem de Beul ontlyven;
Als roover eener wei, verdiend zyn' hals de ſtrop;
Als Rechter die het recht verbreekt, zal zynen kop
Haast rollen in het zand: wen hy zyn' eed geſchonden
En wetten, tegen my, voor zich heeft uitgevonden,

Digitized by Google

Die met de Hemelwet volkomen ſtryden, moet
Hy deeze misdaên weêr uitwisſchen met zyn bloed.

VAN BLOIS.

Geef hem vergiffenis.

WILLEM.

Hoe kunt ge my zulks vergen?
Ontrok ik hem der ſtraf ik zou den Hemel tergen.

OOSTERVANT.

Uw goedheid wordt alom gepreezen en bemind.

WILLEM.

Door goedheid hebbe ik my bevestigd in 't bewind;
Maar zacht te zyn, wanneer men ſtrengheid moet gebruiken,
Doet zulke zachtigheên, naar tuchteloosheid ruiken

NEGENDE TOONEEL.

WILLEM, OOSTERVANT, VAN BLOIS, JAKOB, BREGT, BAERTE *en drie Kinders*,

JAKOB, *knielende*.

Och! Heerſchap! geef genaê!

WILLEM.

Zyt gy noch niet voldaan?

BREGT.

Ja, al te veel.

JAKOB.

Eêr hy, om my, ter dood zou gaan
Sta ik veel liever af van rechten en van wetten,
Van Koe, van Huis en Land. Ik moet zyn' val beletten
En wil niet dat hy ſterft, zoo ik 't beletten kan.

WIL-

Digitized by Google

WILLEM.

Gy ſpraakt misſchien zyn' Oom; hy is 'er de oorzaak van
En drong u daartoe aan, door dreigen of door bidden?

BREGT.

Door dreigen? zeper niet: wy zouden ons in 't midden
Van 't Graaflyk Huis en Hof niet laaten dreigen.

WILLEM.

Heeft
Hy u dan ook gebeên?

JAKOB.

Ô Neen, zoo waar gy leeft;
Maar ik zou rust, noch duur, noch lust, noch leeven vinden
Indien hy om my ſtorf.

WILLEM.

Gy vreest ligt voor zyn Vrinden?

JAKOB.

Neen, Landheer, 'k vrees die niet, maar 'k vrees myn eigen hart,
Om dat myn aanklagt hem geſtort heeft in die ſmart.
Ik kan noch Mensch, noch Dier, dan met verdriet, zien lyden,
En zoude ik dan een Mensch van 't ſterven niet bevryden?

VAN BLOIS.

Gy hebt hem gunst betoond, voor dienſten van gewigt.

WILLEM.

Hy heeft die gunst veracht, door 't ſchenden van zyn' pligt.

BAERTE, *knielende voor Willem.*

Spaar hem om onzent wil.

Digitized by Google

WILLEM, *tegen de Wacht, die, op 't geſtamp van zynen voet, uitkomt.*

Men roep' Heer Aland binnen.

BREGT, *op de knien vallende.*

Zyn dood zou, dag op dag, meêr pyn in myne zinnen
Verwekken dan de ſmert die 'k in myne armoê leed

JAKOB, *nog gekniels.*

Och! hadde ik dit gedacht, eêr ik myne aanklagt deed,
Hy waar' nooit aangeklaagd.

WILLEM.

Gy hebt geen kwaad te ſchroomen.
Zyn vrienden zullen nooit ten uwen laste komen,
Om 't geen gy hebt gedaan, gedrongen door den nood.
Ik zal en myne Zoon zal u, na mynen dood,
Beſchermen voor 't gevaar en ſchade van de zynen.

OOSTERVANT, *tegen het Boersch Gezin.*

Ja. Gy deed zeer wel en kunt nooit ſchuldig ſchynen.
In Queekels ongeval, die u mishandeld had.

JAKOB.

Ik vrees zyn Vrienden niet, maar ben bekommert, dat
Hy ſterven zal om my.

TIENDE TOONEEL.

WILLEM, OOSTERVANT, VAN BLOIS, ALAND, JAKOB, BREGT, BAERTE *en drie Kinders.*

WILLEM.

Zie, Aland, deeze Lieden
My ſmeeken, dat uw' Neef genade zal geſchieden.

Oos-

Digitized by Google

OOSTERVANT.

Zy, in hun laagheid, hoog, onedel in den ſchyn,
Zyn edeler dan die 't ſlechts door geboorte zyn.

ALAND.

Die edelmoedigheid zal loon van my verwerven
En dank en onderſtand, ſchoon Queekel hier moet ſterven.

WILLEM, *met verrukking.*

Myn Broeder en myn Zoon zyt daar getuigen van.

(ALAND, *ombelzende.*)

Heer Aland, waarde Vriend, rechtſchapen Edelman!
Zoo moet men edel zyn en deugdzaame armoê loonen!
Ach! mogt ik uwen Neef, om u genaê betoonen,
Hoe gaarne zoude ik 't doen; maar 't is niet in myn magt.

(*Tegen de Wacht, die, op 't ſtampen met den voet, binnen komt.*)

Dat Queekel daadelyk te voorſchyn zy gebragt.

(*Tegens Jakob en de zynen.*)

Uw tederheid, voor hem, kan my op 't hoogts behaagen.
Myn Vrienden, gy hebt u recht Christelyk gedraagen.

ELFDE TOONEEL.

WILLEM, JOHANNA, OOSTERVANT, VAN BLOIS, QUEEKEL, ALAND, JAKOB, BREGT, BAERTE *en drie Kinders*; WAANDERT, *en Wachten aan de deuren, en twee Geeſtelyken.*

JOHANNA.

Geef Queekel lyfsgenaê.

ALAND.

Och! geef vergiffenis!

WILLEM, *Johanna by de hand vattende.*

Kan ik genadig zyn?

QUEEKEL, *aan handen en voeten geboeid; tusschen de Geestelyken.*

Myn Oom! ik ga gewis
Ter dood.

Allen, behalvèn Queekel en Willem.

Hy gaat ter dood!

WILLEM, *hun naar boven wyzende.*

De Hemel geev' genade.

(*Hy geleid zyne Gemalin en Aland voorwaards, toont hen zyne geheime traanen, en legt beider handen op zyn hart.*)

Zie, voel, hoe gy my treft.

JAKOB.

Ik ly veel liever schade,
Om zyn behoud.

BREGT *en* BAERTE, *gelyk.*

Wy ook.

WILLEM, *tegens allen, op de Wachten en Geestelyken wyzende.*

Laat Queekel hier alleen,
Met my en deeze Liên.

ALAND, *aarzelende.*

Myn Vorst....

WILLEM, *hem by de hand vattende.*

Myn Vriend ga heen
En laat zyn lot aan my,

Digitized by Google

QUEEKEL, *zynen Oom omhelzende.*

Vaarwel myn Oom! Nadeezen
Ziet gy my nimmer weêr..... Ik ben ter dood ver-
weezen.

ALAND, *hem omhelzende.*

Ik hoop en vrees nogtans.

QUEEKEL, *tegen zynen Oom, terwyl Willem zich nederzet.*

Vaarwel in eeuwigheid!

TWAALFDE TOONEEL.

WILLEM, QUEEKEL, WAANDERT, *Wachten en twee Geeſtelyken.*

WILLEM, *tegen Queekel.*

Gy weet u Vonnis, zorg dat ge u ter dood bereid.

(*Hier gaat een Achterdoek op, of twee groote deuren open, alwaar men een Scherprechter en de hoop zand, benevens de Gerechtsdienaars zict.*)

WILLEM, *tegens de Gerechtsdienaars en Scherprechter, die daarop toetreeden en Queekel ter ſtraffe bekwaam maaken.*

Treed toe, maakt hem gereed om zyne ſtraf te ont-
vangen.

QUEEKEL, *terwyl de Gerechtsdienaars met hem bezig zyn.*

Ô Rechters deezer aarde! och! gaat nooit ſlinkſche gan-
gen;
Maar ſpiegelt u aan my, eêr gy het onrecht ſtyft.
Geen Beul, geen ſtraf; geen pyn, nochfelle doods angst
dryft
Den prikkel uwer ziel zoo krachtig, dan de wroeging
En vrees voor Hemelwraak, die alle vergenoeging,

Digitized by Google

In ruſt en luſt, ontneemt van alle die hunn' eed,
Verbrecken om genot, of, al te ſtreng en wreed,
De onnoſle en arme liên verkorten in hun rechten.
Die Beul van uw gemoed zal feller u bevechten
Dan eenige aardſche ſtraf! Die hartworm van verwyt
Verlaat zyn knaaging nooit, maar woed en wroet en byt
U eeuwig zonder rust, al dekt gy 't voor de menſchen
En doet uw leevensvreugd verdorren en verſlensſen,
Te meerder nog wanneer gy de aardſche ſtraffe ontgaat;

Willem het Swaard, door een der Dienaars, ontvangen hebbende, word Queekel achterwaards geleid, alwaar hy voor den Zandhoop neederkniels en geblind word, waarop de Vorst het ontbloote Swaard den Scherprechter in handen geeft, die daarmede achter Queekel gaat ſtaan.

ô Hemel! zie hoe my 't berouw ter needer ſlaat!
Vergeef my myne ſchuld en ongerechtigheden!
En, na ik, wel verdient, myn ſtraffe heb geleeden,
Neem my dan gunſtig aan, gezuiverd van de ſchuld
Waarom ik lyde en ſterf. Door deeze hoop vervuld,
Herleef ik in den dood, bereid dit ſtervend leeven
Hem, dien 't my heeft geleend, door 't ſterven weêr te geeven.

Hier ſlaat de Beul hem 't hoofd af, terwyl de Geeſtelyken wyken.

WILLEM.

Dus volgt de ſtraf de ſchuld.

(*Tegens de Wachten die daarop even binnen gaan*).

Roept nu de Boerſche Liên
En Aland, op dat zy dit treffend Schouwſpel zien.

DER-

Digitized by Google

DERTIENDE TONEEL.

WILLEM, OOSTERVANT, VAN BLOIS, ALAND, JAKOB, BREGT, BAERTE *en drie Kinders*; WAANDERT, *Wachten, twee Geestelyken, de Scherprechter en Gerechtsdienaars.*

ALAND, *het Lyk van Quekel ziende.*

O Hemel!

JAKOB, *met verbaasdheid.*

Hy is dood!

WILLEM.

Toen gy hem kwaamt beklaagen
Van eed- en plichtverzuim moest hy der straffen draagen,
Naar maate van het kwaad, dat ik kastyden moest,
Want daar het Rechters swaard door slappe tucht verroest,
Kan nooit een land bestaan. Ik hebbe u niet gewroken.
Maar recht gedaan en hem als Rechter aangesprooken,
En dus van slinks gedrag, van diefstal en geweld
Verwonnen. Zyt gy nu verslagen en ontstelt
Om deeze tuchtiging, die gy zoo streng niet wagten,
Zy leere aan ieder een zyn plichten te betrachten
En nimmer al te rasch met de aanklagt voort te gaan;
Want elk zachtmoedig Mensch zal dus verleegen staan,
Gelyk gy heden doet, wanneer hy op zyn klaagen
Dien hem mishandeld had gerechte straf ziet draagen:
Dat denkbeeld blyft hem by tot in het duister graf.
Vertroost u evenwel hiermeë, dat gy zyn straf
Zoo streng niet heb gezogt, maar zelf zyn lyfsgenade,
Hadde ik u slegts gehoord, gekogt had te uwer schade.
En gy, Heer Aland, ga, bezorg het Lyk ter aard

In

In zyner Vadren Graf; gy zyt myn vriendſchap waard',
Die gy behouden zult en nimmer zal vermindren,
Mids gy aan deezen Boer en zyne Vrouw en Kindren
U altoos gunſtig toont, en daadelyk voldoet
De toegelegde ſomme, uit Queekels roedſte goed,
Gelyk ik heb gezegd en hun heb toegeleegen.
Zoo moet men 't heilig recht handhaaven door den deren,
Nooit ſlaat nog rang ontzien, maar ſluiten het gezigt,
En geeven loon op ſtraf, naar d'Inhoud van zyn pligt.
Om voor den Hemel troon, ten einde van het leeven,
Behoorlyk rekenſchap van 't aards bedryf te geeven.

Einde des Vyfden en Laatſten Bedryf.

Digitized by Google

AAN DEN

HEER

JACOBUS JOHANNES SCHRYVER.

Zie hier't beloofde *aan U gegeeven,*
Aan U myn Vriendſchap *toegewyd,*
Door kennis van een' ruimen tyd;
Zy blyve als in Metaal beſchreeven!

Hebt gy my tot dit werk gedreeven,
Uit Kunstmins *onweêrſtaanbre vlyt,*
Ik wil, al word het ſchoon benyd,
Myn' SCHRYVERS *naam in* DORD *doen leeven.*

Dus ſiert Uw Naam *'t* ONTZET *van* DORD,
En ik zal geen berisping vreezen,
Op Uw beſcherming *veilig weezen.*

Indien myn wenſch voltrokken word,
Zult gy en de OUDSTE *in* HOLLANDS STEDEN
Verduuren 't heil der Eeuwigheden!

Dordrecht den
20ſte Juny,
1784.

SIMON RIVIER.

Digitized by Google

VERTOONERS.

HERTOG JAN VAN BEIJEREN, *Oom van Jacoba.*

ELIZABETH VAN GORLITS, *Gemalinne van den Beijervorst.*

JAN, HERTOG VAN BRABANT, *Gemaal van Jacoba.*

JAN, HERTOG VAN BEIJEREN, *Graaf van Holland, Zeeland en Henegouwen.*

JONKHEER ADRIAAN, *gezegden Heer van Dordrecht.*

JONKHEER JACOB VAN GAASBEEK, *Heer van Wijk te Duurstede, enz.*

ARNOUT VAN LEIENBURG, *Ridder, Drossaart van Arkel.*

ARENT CARIS, *Schout van Dordrecht.*

WORMBOUT VAN DEN WYNGAARDEN, *Schepen der Stad.*

JAN ROEST, *geheimschryver des Hertogs van Brabant.*

ZWYGENDEN.

Edelen.
Hoplien.
Burgers.
Soldaaten.
Wachten.

Het Eerste, Derde en Vyfde Bedryf, binnen 's Hof; het Tweede en Vierde Bedryf, buiten den Hof; doch zo dat het Vierde de stryte te Paapendrecht vertoont.

Digitized by Google

488398

HET ONTZET VAN DORDRECHT, MET DE NEDERLAAG VAN JACOBA VAN BEIJEREN, GRAVINNE VAN HOLLAND, ZEELAND EN HENEGOUWEN.

TREURSPEL.

EERSTE BEDRYF.

EERSTE TOONEEL

ELIZABETH, *alleen.*

Wat heeft men Dordrechts wal, om de onzen te bedwingen,
Nu zeven weeken lang, schier daaglyks zien bespringen,
By 't kraakend sabelslaan op beuklaar en helmet,
Die men met brein en bloed der menschen ziet besmet!

Digitized by Google

THE NEW YORK
PUBLIC LIBRARY

Maar Dordrecht kan alleen het Brabants volk verduuren,
Met Limburgs magten en Loreiners van zyn muuren;
Met Hollander en Zeeuw en Henewier en Vries,
Met hunne helpren t'saam', afwyken met verlies
En zal ontwyffelbaar op allen triömfeeren,
Schoon ons de Briellenaars slechts helpen in 't verweren.

(*Hier hoort men van verre een Krygsgerucht*)

Ô Hemel, welk gerucht! men bind den storm weêr aan
By 't klinken der trompet en 't brommend trommelslaan,
Om yver, moed en kracht te geeven aan Soldaaten
En 't stervende gekerm in 't oór niet toe te laaten.

TWEEDE TOONEEL.

VAN BEIEREN, ELIZABETH
VAN BEIEREN.

Wat deerd myne Echtgenoote? is ze om den storm bevreesd,
Die Hertog Jan ons dreigt, uw Stiefzoon zonder geest?
Een Krygsheld zonder moed? aanvechter zonder leeven,
Een Veldheer als een kind, een man zoo onbedreeven
Als de allerslechtste vrouw? verban de onsteltenis,
Wyl zyn bedroefd beleid beschryvenswaardig is.
Jacoba, myne Nicht, als vrouw, was meêr te vreezen,
Moest zy zyn' laffen wil niet onderworpen weezen.
Wy sluiten voor zyn drift geen Poortdeur zelf in 't slot
En Brabants Hertogdom word van één Stad bespot.

ELIZABETH.

Heeft hy geen Krygsbegrip, van Gaasbeek kan 't hem leeren.
Of zyne Broeder Filips zal zyne magt doen eeren,
Schoon-

Schoonvorſten, Weſemale en Kluting, Aſſche en Roest,
Vervullen rasch zyn plaats, die hy bekleeden moest.

VAN BEIJEREN.

Ja, 't ſlaapziek Brabants heir mag zich op hun verlaaten,
Op mannen zonder hart; maar droomende Soldaaten
Zyn zulke Hopliên waard en zulk een Hertog; zy,
Slechts kindren in den kryg, zyn even kloek als hy:
'k Zwyg van zyn Broeder Flips, die, wakker in bedryven,
Als ik van myne Nicht, zyns Broeders Voogd zal blyven,
Zoo Flips de Bourgonjon aan hem geen ſchade doet:
Doch de andere oorlogsliên zyn mannen door den hoed
En 't mannelyk gewaad dat zy aan 't lichaam draagen,
Maar vrouwen in den ſtryd, bevreest voor fabelſlaagen,
Met haazenharten zelf in 't beevende ingewand
Te jammerlyk bezield, tot nadeel van hun Land.

ELIZABETH.

Men ziet doorgaans het volk zyns meesters ſpoor bewandlen;
Is hy een held, zyn volk zal ook meest dapper handlen:
Doch zo hem ſlaapzucht kwelt en loomheid in 't bewind,
Word Burger en Soldaat van hem een ſchroomend kind:
Daar weêr, in tegendeel, Jacobaas heldenſchaaren,
Hollander, Zeeuw en Vries, en dood en doodsgevaaren
Verachten, op den voet van hunne Krygsheldin;
Haar voorbeeld ſtort haar volk den grootſten krygsmoed in.

VAN BEIJEREN.

'k Vrees Jonkheer Adriaan, myn vuigen Bastertbroeder,
Hier Hoofdſchout voor 't beleg; geen Leeuw was ooit verwoeder
In kracht voor zyn Leeuwinne als hy den eisch verweert
Van onze beider Nicht en haar belang; ik zweer 't

Dat ik hem ſtraffen zal, valt hy in myne handen.
Van Merwe en Leiënburg zie 'k ook uit yver branden
Voor haar bedorve zaak, die 'k niet gelooven kan
Dat ooit herſtelbaar is, door traagheid van haar' man.

ELIZABETH.

Van Kyſhoek baart my vreeze en Nagel doet my ſchrikken!

VAN BEIJEREN.

Ik vrees hunn' heldenaart maar weinige oogenblikken.
Renesſe, met zyn' vriend van Vliet en Alkemaê,
Die veinsaarts dreigen my met tienmaal meerder ſchaê
Dan de andren met elkaêr; ſchoon zy in ſchyn myn zaaken
Omhelzen en met ernst voor myn belangens waaken.
Geen vyand voor de vuist kan ooit zoo ſchaadlyk zyn,
Dan vyand in het hart en ſlechts een vriend in ſchyn.

DERDE TOONEEL.

VAN BEIJEREN, ELIZABETH, VAN DEN WYNGAARDEN.

VAN DEN WYNGAARDEN.

VAn Gaasbeek vraagt gehoor, als Brabants Afgezonde
En Roest benevens hem, en, zoo het weezen konde,
Elſcht Leiënburg dit ook voor Zee- en Hollands zaak.

VAN BEIJEREN.

Wil Leiënburg gehoor! ik zal met veel vermaak
Twee Schaapen en die Leeuw dit oogenblik verwagten.

VIER-

Digitized by Google

VIERDE TOONEEL.

VAN BEYEREN, ELIZABETH.

ELIZABETH.

DUs ziet ge u meer en meêr van uwen vyand achten
En handlen met ontzag. Dus ryst uw rang in top.
Dus ſteekt gy 't Vorſtlyk hoofd als overwinnaar op.
Gy zult ontwyffelbaar roemruchtig zegevieren,
Wen Dordrechts Burgermoed uw hoofd kroont met lauwrieren,
Weêrſtaande al 't woest geweld van zulk eene overmagt,
Met zulk een krygsbeleid en waare heldenkracht,
Zoo, dat noch nooit een Stad als Dordrecht, tot op heden,
Door haare Burgery dus ſtout werdt vrygeſtreedden....
Maar de Afgezondenen genaaken deeze zaal.
Ik ga, op 't hoogſt verheugd om deeze uw zegepraal.

VYFDE TOONEEL.

VAN BEIJEREN, VAN GAASBEEK, VAN LEIENBURG, ROEST *en Wachten.*

VAN BEIJEREN.

GY, Heeren, zet u neêr en ſpreekt met my van zaaken,
Die Brabant waarlyk min dan Zee- en Holland raaken.

VAN GAASBEEK.

Ik ſpreeke u in den naam des Hertogs, die my zendt,

Digitized by Google

Als Vrouw Jacobaas man, gelyk u is bekend.
Hy vraagt, door my, of gy uw handen t'huis wildt houden
Van 't erfgoed zyner vrouw, dat hy als 't zyne aanschouwden?
Hy weigert u geenszins het vaderlyke goed,
Het welke uw eigen is en gy behouden moet,
Of nog beërven zult, zoo gy geen' twist blyft zoeken
Die bloed en traanen kost, wel waardig te vervloeken.

VAN BEIJEREN.

Van Gaasbeek spreekt beleeft, maar voegt 'er 't dreigen by,
Dat altoos haatlyk is in Hollands Maatschappy.
Ik ben, als wettig Graaf van Holland, Henegouwen
En Zeeland, inderdaad, voor Opperheer te houën,
Door Sigismundes gift, die roemryk Keizer is
En nimmer Vrouw erkendde in zulk eene erfenis,
Ja die zelf meester blyft van manlyke erfgenaamen,
Wien hy onterft of geeft, naar 't Keizerlyk betaamen
En 't Keizerlyke recht, waarvan hy Rechter blyft,
Maar 't vonnis nimmer kreukt dat hy eens onderschryft.

VAN LEIENBURG.

De Keizer mag geen recht van eenig Burger breeken,
Noch zich in 't Neêrlands werk, dat hem niet aangaat, steeken;
Waarom spreekt hy dan dus in 't recht van Hollands Staat,
Dat niemand, u noch hem, der schending vryheid laat?

VAN BEIJEREN.

Hy spreek', wien 't spreeken past en doe al de andren zwygen!

VAN LEIENBURG.

Hy zwyg', daar 't zwygen voegt, om spreekensrecht te krygen.

VAN BEIJEREN.

Ik spreek, op hooger' last, naar 't recht dat ik verkreeg.

VAN

VAN LEIENBURG.

Die 't onrecht ziet en kent deed beter dat hy zweeg,
Dan dus verwaten ſprak, by 't ſchenden aller rechten.

VAN BEIJEREN.

Hy ſpreeke in kracht en magt die overwind in 't vechten;
Doch hy zwyge eeuwiglyk die niet verwinnen kan
En doe eêr vrouwenwerk, dan 't werk van oorlogsman.

VAN LEIENBURG, *na eenige bedenking.*

Gy ſpreekt een duiſtre taal, op my niet toe te paſſen.

VAN BEIJEREN, *met drift.*

Neen, neen, van Leienburg is zulk een' naam ontwaſſen,
Door zynen oorlogsroem, met zweet en bloed verdiend,
En 'k zou gelukkig zyn kreeg ik dien held ten vriend.

VAN LEIENBURG.

Ik blyf der Hoekſchen vriend, hoe zeer myn krygsverrichting,
In tweeſpalt, mijn geſchiedt uit luſt dan uit verpligting.
Doch 't zy daarmeê zoo 't wil, ik ſpreek voor myn Gravin
En eisch, in haaren naam, dat ge u, nadeezen, min
Met haaren zaaken moeit, haar Steden zult ontruimen,
Dat gy voortaan verbied dees wateren te ſchuimen,
Door ſchending haarer Vlag; dat ge Egmonds zy verlaat
En Yſſelſteins belang, ten nadeel van den Staat,
Van 't Zeeuws en Hollands volk en hun Graavinne mede:
Zy wil, dat ge u onthoud van handel tegen rede:
En verder eischt zy nog, dat gy de Dordſche vest
Met Brielle wedergeeft aan Hollands vry gewest.

VAN BEYEREN.

En wat begeert Heer Roëst?

Digitized by Google

ROEST.

Van Gaasbeek heeft gesproken,
't Geene ik ook zeggen zoude en staaven onverbroken,
Naar inhoud van den last die ons de Hertog gaf;
Als Meester zynen vrouw keurt hy uw handel af.

VAN BEIJEREN.

Gy beiden weet, dat ik, alhier tot Graaf verheeven,
Aan uwen Vorst geen reên van myn bedryf zal geeven.
Zegt uwen Hertog zelv', dat hy zyn handen houd
Van landen door het Hoofd van Duitsland my betrouwd,
En die 'k regeeren wil, naar wetten deezer Staaten;
ja, zegt daarby, dat hy Jacoba moet verlaaten,
Schoon hy haar heeft gehouwd, door 't Pauselyk gebod
Wuft in in den wind te slaan, de Moederkerk ten spot.
Of dat ik hem voortaan, om 't heiligschendend trouwen,
Voor een' Boheemsch Husiet en Ketter denk te houên.

VAN GAASBEEK.

Maar Paus Martyn heeft hem dien echt zelf toegestaan.

VAN BEIJEREN.

De Kerkvergaadring niet; en voorts was 't afgedaan,
Toen zyne Heiligheid dat huuwlyk heeft verbooden
En de eerste vryheid weêr herriep, spyt al het nooden,
Of 't dringende verzoek, ter Kerkvergadering
En aan den Paus gedaan tot vuige weiffeling.

VAN GAASBEEK.

Op Sigismundes last en 'tdwingende begeeren
Van u herriep men die; doch 't Pauslyk wederkeeren
Tot toestaan deezer trouw, myn' Hertog met een' brief,
Door eenen Kardinaal gebragt, tot zyn gerief,

Be-

Bewyst hoe me in Conſtans en Romen was genegen;
Hierdoor heeft deezen echt zyn vol beſlag verkreegen.

VAN BEIJEREN.

Drie Pausſen keurden 't af; en drie is meer dan één.

VAN LEIENBURG.

Drie Hoofden van dien aart, zyn tweedragt onder loên,
Verdeeldheên in de Kerk, en ſcheuring in de landen;
Aanblaazers eener vlam die Steden doet verbranden
En Dorpen brengt tot niet en Sloten nederſtort,
Ja, die, meêr dan de pest, het volk ten geesſel wordt.
Die dubbelhoofdigheid woelt hier zelf onder maagen;
Elk hunner tracht den Hoed der Graaflykheid te draagen;
Brabander, Bourgonjon en Beijer, ieder tracht,
Tot vrouw Jacobaas ramp, naar Neêrlands Oppermagt,
Of zoekt, voor 't minſte, een deel van haar Gebied te rukken,
Om eindlyk vryë liên als ſlaaven te onderdrukken:
Schoon hy die 't onderneemt zich ſnood bedriegen zal
En brengen, door zulk doen, 'zyn eigen huis ten val.

VAN BEIJEREN.

Gy ſpreekt te ſtout, te trotsch, te vinnig en vermeeten.
De Keizer, mynen Oom, wil dat ik Graaf zal heeten
En dat my ieder een alhier daar voor begroet.

VAN LEIENBURG.

De Keizer heeft geen recht een Graafelyken Hoed,
Of Hertoglyke Muts, aan d'erfgenaam te ontvreemen
In eenig Neêrlands deel, veel minder die te ontneemen
Van eenig wettig kind, het zy dan vrouw of man:
Dus gaf hy iets aan u, dat hy niet leevren kan.

Digitized by Google

VAN BEIJEREN, *in toorn.*

Of hy 't niet leevren kan, zal tyd en vlyt ons leeren;
En gaf hy my dat recht, ik zal het kloek verweeren,
In wederwil van elk die zulks aan my misgunt;
Ontneem my zelf dat recht, zoo gy 't ontneemen kunt.

VAN LEJENBURG,

Gy staat het onrecht voor, om eigenzelfsbelangen.
En wilt dit vry gewest van Duitschland afdoen hangen,
Verslaaven 't vryë volk aan 't Duitsche Keizerryk,
Gy zelf een slaaf van Paus en Keizer te gelyk.

VAN BEIJEREN, *met veel nadruk.*

Dan wierde ik binnen Dord, deezé oudste Stad der Steden
Van Hollands vryën Staat, bynа niet aangebeden,
Zoo ik den minsten schyn gaf van een' vuigen slaaf.
Dees vryë Burgery is te edel, kloek en braaf,
Dan dat zy in haar' wal een sterfling zou gedoogen,
Die langs een' slaafschen weg zogt aanzien en vermogen.
Door welk een helsche drift verdwaalt gy in een taal,
Die 'k op u wreeken kan, door 't bloedige oorlogsstaal,
En op u wreeken mag, dees dappere Stedelingen,
Myn Dortenaars ter wraak; wier scherpgesleepen klingen,
Al de uwen zyn ten schrik; wier tongen, voor myn recht,
Geduurig spraakzaam zyn; wier armen in 't gevecht,
Als seisen van den dood, een' oogst van lyken maaijen;
Der zulken die hier 't zaad van tweedragt durven zaaijen,
Wier pennen blyken zyn, dat my de Heerschappy
Meer dan Jacoba voegt; wier handen de levry
Der roode Hoeksche kleur tot graauwe verf verkleuren;
Wier traanen vloeibaar zyn, zo dra ze my zien treuren;
Wier oogen me overal bewaaken waar ik ga,
En in wier edel hart ik zoo geschreeven sta,
Dat elk van hun voor my de wreedste dood zou lyden,
Om my voor nood en dood en onheil te bevryden;

Wier

Wier voeten, wyd en zyd, omzwerven tot myn best,
Ja, in wier ziel en zin, ik dieper zit gevest
Dan de allerscherpste spits met kracht in de aard geslaagen.
Dus moogt gy stryd op stryd, en storm op stormen waagen
Op Dordrecht, dat gy nooit zult winnen voor een vrouw;
Maar, zo het valt, met hem valt Hollands Staatsgebouw.

VAN LEIENBURG

Door dus verblint voor u en uw belang te vechten
Krenkt Hollands oudste Stad oud Hollands oudste rechten,
Die zy beschermen moest, doch afvalt, tot verdriet
Der wettige Erfgravin, wier goedren gy geniet
En trotsch verweeren blyft, ter onuitwisbre schande,
Ten vloek van uwen naam en schea van deezen lande.
Wat drift, wat helsche Geest, benevelde uw gezigt,
Dat gy het eigendom betoofde van u Nicht,
Daar ge in verpligting waard haar goede zaak te styven?
Doch 's Hemels Alziende Oog ziet duidlyk uw bedryven,
Zich nimmer laatende verblinden als den mensch,
Die meenigwerve dwaalt in d'uitvoer, wil en wensch,
En die u mooglyk haast voor zynen Troon zal daagen,
Om u van 't boos bedryf de reeden af te vraagen.

VAN BEIJEREN, *tegen van Leiënburg.*

Gy hebt u lust voldaan, ja ligtlyk meer gezeid
Dan u, als Afgezant, myn Nicht hadde opgeleid,
Waarom 'k geen Bode aldus van haar weer af zal wagten.
Ga, met myn weigring heen, en leer u pligt betrachten.

VAN LEIENBURG

Zulks leerdde ik reeds voorlang. Maar gy, leer zelf Myn heer,
't Betrachten van uw' plicht en wagt geen stormen meer,
Of zie ze, nog deez' dag, zoo vreezelyk beginnen,
Dat wy, voor d'avond valt, deez vesting overwinnen;
Wanneer gy mogelyk het uur vervloeken zult,
Dat gy in deeze Stad werd Hollands Graaf gehuld.

ZES-

ZESDE TOONEEL.

VAN BEIJEREN, VAN GAASBEEK, ROEST *en Wachten.*

VAN BEIJEREN, *eerst als by zich zelven.*

Ja, ik vervloek alreeds, dat ik met hem te hooren,
Myn' meerder' dierbren tyd dus nutloos heb verloorcn.
Maar gy, Mynheeren, gy, ik zie in uw gelaat
En hoor uit uwe reên veel minder toorn en haat.
Spreekt, zou het Brabants volk met ernst deez' muur bestormen
En voor een vrouw hun magt in lyken doen hervormen?
Neen, ik geloof het niet, dat zulks geschieden zal;
Zy weeten dat de dood hen nadert uit deez' Wal.

VAN GAASBEEK.

Wy zullen evenwel, meer ernstig dan voor deezen,
Weêr stormen op deez vest, schoon wy uw' Krygsmoed vreezen;
Doch, zo de storm mislukt, niet ligt ten tweedenmaal,
Hervatten dit geweld, maar steeken 't glimmend staal
Veeleerder in de schede en 't streng beleg verlaaten;
Wen wy uw Dortenaars min dan de Hoekschen haaten.

VAN BEIJEREN.

Ik ben van u voldaan. Maar zegme of Hertog Jan
De grootheid eener vrouw lafhartig dulden kan,
En laaten zich van haar ellendig overheeren?
Dan of hy liever zelf en Vorstlyk wil regeeren,
Om man en voogd te zyn in zyne Heerschappy,
Daar voegend nog een deel van Nicht Jacobaas by?

ROETS,

ROBST, *tegen* VAN GAASBEEK.

Ik denk dat zulks aan hem wel 't meeste zou behaagen.

VAN BEIJEREN.

Doet dan aan my de dienst dit aan hem voor te draagen.

VAN GAASBEEK.

Wy zullen 't doen, Mynheer, doch by gelegenheid,
Wyl nu 't vereenigd heir ten ſtorm word toebereid,
Na 's Hertogs woord, door hem aan zyne vrouw gegeeven,
Vaarwel, maar zie ons haast naar deeze veſting ſtreeven.

ZEVENDE TONEEL.

VAN BEIJEREN, *alleen.*

Ja, ſtreef vry naar dees veſt, die gy niet winnen zult.
Dees Stad, met dapp're lien, als Leeuwen opgevult,
Zal voor geen Haazenſtorm van Brabants volk bezwyken,
Dat men ontwyffelbaar terſtond had af doen wyken,
Indien 't niet keer op keer door Nicht Jacobaas magt
En haare waakzaamheid waar byſtand aangebragt.

AGTSTE TONEEL.

VAN BEIJEREN, ZARIS.

VAN BEIJEREN.

Gy, Hoofdſchout, my zoo waard, men zal de Stad beſpringen

Ga

Ga, braave Zaris, ga, vergaar de vechtelingen,
De goede Burgery, die my voor Graaf erkent,
Op dat de laatste ſtorm van hier worde afgewend;
Ik zeg, de laatſte ſtorm, wyl men gerust mogt weezen,
Dat Brabants hulp ons niet beſtormen zal na deezen.

NEGENDE TONEEL.

ZARIS, *alleen.*

Het zy men 't ſtormen ſtaake, of weder ſtormen wil,
Wy maaken hier in 't eene of and're kleen verſchil,
Als durvende onverſaagt de ſtoutſte ſtorm verwagten,
En 's vyands overval, als 't helden paſt, verachten.
Beſpringt vry Dordrechts muur, bindt ſtorm op ſtormen aan;
Wy weeten, dat men die geduurig af zal ſlaan.
Men hoort naauw d'eerſten klank der veege ſtormklok klappen,
Of ziet den Burger hier zoo kloek de handen reppen;
Dat de beſtormers zelfs in hunne lagerplaats,
Zich weder zien beſtormt, met ſchande des ſoldaats:
Dus kan de Stedeling zyn Recht en Stad verſterken,
En der Soldaaten kunst en dapperheid beperken.
Dus houd men, binnen Dord, der Steden wet in ſtand,
Ten nut van 't Burgerrecht en heil van 't Vaderland.

EINDE DES EERSTEN BEDRYF.

TWEE-

Digitized by Google

TWEEDE BEDRYF.

EERSTE TOONEEL

VAN BRABANT, JACOBA *en eenige Soldaaten.*

VAN BRABANT, *tegens de Soldaaten.*

KLoekmoedige Oorlogsheer, wilt d'aanval straks beginnen.
Gy moet deez' trotschen wel bestormen en verwinnen,
Op dat hy eindlyk buigt voor Brabant en voor my
En myne Gemaalin; haar krygsmagt staat ons by,
Om, op deez' zelfden tyd, zyn werken te bespringen
En hun verdedigers tot de overgaaf te dwingen.
Indien gy overwind word Dordrecht u ten buit;
Rooft dan naar uwen lust, schud dan den Burger uit,
Om de ongehoorzaamheid gevoelig te kastyden.
En in 't geroofde goed u zelven te verblyden;
Of steekt de Plaats in brand, zoo me u te sterk weêrstaat,
Een loon van 't stout bedryf en straf van 't boos verraad.

JACOBA.

Hoe, wilt gy de oudste Stad van Holland doen verbranden?
Dit oude Graaflyk Hof, de roem van myne Landen,
Verteeren door het vuur? wat hebt gy voor Gemaal?
Is dit uw hulp aan my? is dit de zegenpraal
Die gy my hoopen doet? zoekt gy myn beste Steden
De sloopen tot den grond, om dus myn Heerlykheden,
Die nu ook de uwen zelfs gelyk de myne zyn,
De ontblooten van haar' glansch? om Holland een woestyn,
Een uil- of kraaijenest, ontbloot van volk, te maaken?

VAN

VAN BRABANT.

Doet de ongehoorzaamheid uw vuur van toorn niet blaken?
Of vordert die geen ſtraffe in dit Gemeenebest?

JACOBA.

Wel ſtraf, maar geen bederf van een geheele vest.
Die al te vinnig ſtraft zal meest zich zelven krenken.

VAN BRABANT.

Wat zal men den Soldaat dan voor het ſtormen ſchenken?

JACOBA.

De roem zy hem genoeg, wanneer hy overwint
En in medogenheid zyn deugdbelooning vindt,
Met vordring in den dienst. Het volk dat wy betaalen
Behoeft geen Burgery het haare af te haalen:
Een Vorst die zulks gedoogt betaalt zyn' Krygsknecht niet,
Of is onwaard dat hy in zegepraal gebiedt.

VAN BRABANT.

Zoo myn Soldaat geen buit voor zweet en bloed kan winnen,
Begeere ik niet dat hy der ſtorming zal beginnen.

JACOBA.

Toon dat gy Hertog zyt, beſchaamt dat u een vrouw,
In 't manlyk Veldheer zyn, zelf overtreffen zou.

TWEEDE

TWEEDE TOONEEL.

VAN BRABANT, JACOBA, VAN GAASBEEK, ROEST *en eenige Hoplieden.*

VAN GAASBEEK, *tegen van Brabant.*

't Is al ten ſtorm gereed; zoo gy ſtechts last wilt geeven
Tot d'aanloop, Dordrechts muur zal op zyn' grondſlag beeven.

VAN BRABANT.

Gelei den vechteling veeleêr van 't ſtormen af;
Wen ik 't bevel herroep dat ik nog daadelyk gaf,
Geneegen myne magt terſtond naar huis te voeren.

JACOBA, *met veel bewys van Gramſchap.*

Zal my uw laſheid dan geduurig 't bloed ontroeren!
Moet ik dan overal de vrouw eens mans in ſchyn,
Den man vervullende, zyn plaatsbekleedſter zyn?
Dan doem en vloek ik d'Echt, my haatlyk opgedrongen,
Trek af, bloôhartig man, trek af gelyk een jongen;
Maar hou dan voor gewis, dat ik my van u ſchei
En 't kinderlyk gedrag een kindſche ſtraf berei.

VAN GAASBEEK.

Myn Vorst het was te laf, de ſtorm te laaten ſteeken,
Daar gy me, als Afgezant, van ſtormen hebt doen ſpreeken
En dreigen by 't geſprek, gehouden in uw' naam:
Uw hoofden des Soldaats, uw Krygsvolk al te ſaam',
Elk hunner zal als dan uw wetten ſtraks verfoeijen
En uwen Broeder Flips u boven 't hooſd doen groeijen;

Digitized by Google

Dus word hy u ten Voogd, en gy zelf onderdaan;
't Onmondig kind gelyk, om aan de hand te gaan.

VAN BRABANT.

Myn Gade wil geen loon aan myn Soldaaten deelen,

JACOBA.

Geen loon, als hy begeert om me oudſte Stad te ontſteelen,
Door haaren ondergang en Burgerlyk bederf;
Doch zoo 'k, door moed zyns volks, myn Dordrecht weêr verwerf,
Dat ik daar worde erkend, zal ik hun deugd beloonen,
Mits zy myn eigendom van brand en roof verſchoonen.

VAN GAASBEEK, *den Hertog ſterk aanziende.*

Wel nu, Mynheer?

VAN BRABANT.

Wel nu? ... Zoude ik myn leeven dan
Zelf waagen in 't gevecht?

JACOBA.

Neen, neen, laaghartig man,
Uw Brabant zou te veel aan zulk een' Vorst verliezen
En ik aan een' Gemaal.

ROEST

De Hertog moet verkiezen,
De ſtorming toe te ſtaan, daar gy blyft in uw tent
En buiten lyfsgevaar, of zien u zelv' in 't end
Verachten van elk een, door 't ſtormen te verbieden.

VAN BRABANT, *na zich bedagt te hebben.*

Neen, neen, men ſtorm' veeleêr, zoo 't buiten my geſchieden.
En uitgevoert kan zyn; maar 'k waag myn eigen hoofd
Geenszins voor haar belang, al heb ik 't haar beloofd.

DER-

Digitized by Google

DERDE TOONEEL.

JACOBA, VAN GAASBEEK, ROEST *en eenige Hoplieden.*

JACOBA, *tegen van Gaasbeek.*

Dus legt het tans aan u de vesting te beſpringen.

VAN GAASBEEK.

Ja, ik zal 't laaten doen en my met andere dingen
Ophouden in dien tyd; ik wil geen eernaam van
't Beſtormen eener Stad, die 'k toch niet winnen kan.

VIERDE TOONEEL.

JACOBA, ROEST, *en eenige Hoplieden.*

JACOBA, *Roest voorſ aanziende.*

Zal Roest den ſtorm gebiên?

ROEST, *met eene diepe buiging vertrekkende.*

Neen. Ik moet onze Scheepen
Bezorgen, op dat zy niet worden aangegreepen.

VYFDE TOONEEL.

JACOBA, *terwyl de Hoplieden vertrekken.*

Myn Oom, Heer Adriaan, en Broeder Hoogwoud, zy,
Zy zullen 's Hertogs volk tot deeze ſtormery

Digitized by Google

Aanvoeren als 't behoord, wier bloode Hoofdlien beeven
En in het minst geen last ten optogt durven geeven.

ZESDE TOONEEL.

JACOBA, VAN LEIENBURG; *komende nu en dan eenige Soldaaten te voorſchyn.*

JACOBA.

Tree toe, Heer Leiënburg, voer trouw de mynen aan,
Om d'aanval overal kloekmoedig by te ſtaan,
Wanneer, zoo 'k reeds voorzie, de zynen zullen vluchten
En ſiddren op den galm van Dordrechts krygsgeruchten.

VAN LEIENBURG.

Op uw bevel, Vorſtin, zal ik voort Brabants magt
Verſterken tot den ſtorm, daar 'k niet veel goeds van wagt;
Wyl dé eerſten onder haar het eerst de wyk verkiezen,
En Hoofden koud als zy doen laauwe leên bevriezen.

ZEVENDE TOONEEL.

JACOBA; *en eenige Hoplieden en Soldaaten, waar by Leiënburg zich met eenige Hoekſchen komt voegen, ſtellende by zich eindelyk aan het hoofd van allen en vertrekt met hen.*

JACOBA.

Gy, Brabantſche oorlogsſchaar, verbonden aan myn recht,
Wier vaadren menigmaal geroemd zyn in 't gevecht,

Ziet

Ziet naar uw Hertogs doen min dan naar Legerhoofden,
Meer yvrig voor myn heil dan zy by d'eed beloofden
Te kunnen zyn; wier moed, wier voorbeeld in den ſtryd
Uw kracht verdubbelen zal, by d'aanwas uwer vlyt!
Valtaan, verwint de vest, doet de trompetten ſteeken,
Verzekert dat u loon noch vordring zal ontbreeken,
Zoo gy de Stad verwint en ongeſchonden laat.
Al 't volk van my, dat u ten ſtorm verzellen gaat,
Zal Hemel, Aarde en Zee en Afgrond doen beweegen,
Door 't ſchieten uit de Blyde en 't zwaaijen hunner degen.

(*Men ſteekt de trompet, terwyl de Krygslieden aftrekken.*)

Men ſteekt reeds de trompet, terwyl myn Echtgenoot
Zoo hy my waardig was zyn krygslien zelf gebood,
Maar nu een voorbeeld geeft, aan 't gros van zyn Soldaten,
Op kleenen wederſtant, van 't ſtormen af te laaten.
Rampzalig land, waarin een Vorst als kind regeert!
Want zulk een land en volk en Vorst word raſch verheerd...

(*Men hoort het geluid van trom en trompet onder het klokluiden klinken.*)

Daar ſlaat men 't doodſche alarm!... Men hoort de
ſtormklok kleppen!...

(*Gedurig naar binnen, als van verre, inziende.*)

Men klimt de ladders op, ziet hand' en voeten reppen,
Ter winning van den muur.... Wat wondre tegenſtand
Van Dordrechts Burgery!... Myn volk word overmand....
'k Zie Jonker Adriaan en Hoogwoud hun herſtellen...
Van Merwe komt 'er by.... Maar Brabants krygsgezellen
Verſlaauwen meer en meer.... Ik zie, van hunne zy,
Van Digem, Bergen, Meurs en Heinsberg daar nog by,
Met Coudenberg, van Zype en Blankenburg, van Buuren,
En andren, die den ſtorm te kinderlyk beſtuuren...
Het Brabants heir wykt af... Maar Kyfhoek geeft het moed

Digitized by Google

En Nagel nieuwe kracht.... Van Zevenbergen doet
Hun magtige onderſtand.... Doch 't kan toch weinig baaten....
Zy vlieden van den wal!... Zy zullen 't veld verlaaten!....
Daar doen de Dortenaars een' uitval!... 't Is gedaan,...
Maar Leiënburg voert weêr myne oorlogsbenden aan
En ſtuit de vluchtenden.... Ik ga naby beſchouwen
Hoe 't beevend Brabants volk en 't myne zich wil houên.

AGTSTE TOONEEL.

VAN DEN WYNGAARDEN, *na eenige tusſchenpoozing, met weinige Burgeren, uitkomende.*

Zingt zevenwerf triömf, ô Dortſche Burgerſchaar!
Gy ſloegd weêr d'aanval af, met 'svyands doodsgevaar
En dooden boven tal en meerder tal gewonden!
Geen Burgermoed is ooit uw' moed gelyk bevonden.

NEGENDE TOONEEL.

VAN BEIJEREN, VAN DEN WYNGAARDEN; *Edelen, Hoplieden, Burgers en Soldaaten.*

Zie hoe uw Burgery roemruchtig triömfeert,
Haar' vyand ſlechts niet ſtuit, haar vest niet ſlechts verweerd,
Maar haar beſpringers zelfs, na 't ſtormen, durft beſpringen,
En in hun Legerplaats en ſterktens moedig dringen,
Ja, dryven hen daaruit en ſteeken die in brand,
De Dortſche Maagd ten roem, noch nimmer overmand.

TIENDE

TIENDE TOONEEL.

VAN BEIJEREN, ZARIS, VAN DEN WYNGAARDEN; *Edelen, Hoplieden, Burgers en Soldaaten.*

ZARIS.

De sterkte op Paapendrecht hebbe ik reeds doen omzetten,
Door onzen Stedeling, ter buiging voor uw wetten.
Aldus beleegren wy zelfs den belegeraar,
Die ons belegerd had en doen hem zwichten, daar
Hy ons te dwingen dagt, om van hem af te hangen:
Uw Burgers hebben straks van Leiënburg gevangen,
Een van de dapperste voor Vrouw jacobaas eetsch,
Een Ridder, om zyn' moed, geschat op hoogen prys;
Die 't vliedend Brabants heir meest is ter hulp gekomen
En buiten wien meer volks het leeven was benomen;
Ja, zonder zyne hulp was Dordrecht reeds Ontzet
En den belegeraar gevangen in ons net.
Hy nadert, als gy ziet, en zal, voorts opgeslooten,
Geen meerder nadeel doen aan myne Stadsgenooten.

ELFDE TOONEEL.

VAN BEIJEREN, VAN LEIENBURG, ZARIS, VAN DEN WYNGAARDEN: *Edelen, Hoplieden, Burgers en Soldaaten.*

VAN BEIJEREN, *tegen van Leiënburg.*

Zie nu, Heer Ridder, zie u zelv' in myne magt.
Zie uw belegering byna ten eind gebragt

Digitized by Google

En uw' belegeraars, door onze Stedelingen,
Beleggen op hun beurt en uit hun Sterktens dringen.
Hebt gy niet al te lang Jacoba voorgeſtaan?
Voor haar bedorve zaak noch niet genoeg gedaan?
Zal Hertog Jan wel ooit haar ſchaê vergoeden konnen?
Hy, die door onlust, ſlaap- en droomzucht word verwonnen?
Niets Vorſtelyks bezit? niets mannelyks bedryft?
Hy, die uit traagheid ſchier geene onderteekning ſchryft?
Geen ſtormen aan durft zien? geen veldgeſchrei durft hooren?
Geluit van Ridderſpel, noch klank van 's jagers hooren?
Wyt zulks zyn jaaren niet; hy telt 'er zeventien;
Eene oudheid waarin Luik me als Biſchop moest ontzien;
Doch zyn gewaande Vrouw, één éénig jaar ſlechts meerder,
Regeert als Man, maar hy als Vrouwlyk landregeerder.

VAN LEIENBURG.

Ik onderzoek geenszins hunn' ouderdom, Mynheer,
En wil, naar billykheid, dat ze als Gravin regeer',
Gelyk zy waardig is, zo voor als na haar trouwen.
'k Heb haar een' eed gedaan en zal die heilig houên.

ZARIS.

Gy zwoerd haar trouw toen gy in vryheid waard; doch nu
Zyt ge een gevangen man, en tans gebied men u,
Den Beljervorst, als Graaf, uw hulde en trouw te zweeren,
Die waardig is een Ryk, als Koning, te regeeren.

VAN LEIENBURG.

'k Bepaal zyn waarde niet omtrent een Koningryk,
Maar wenſchte dat hy 't won, om minder ongelyk
Aan myn Vorſtin te doen en elders te gebieden.

VAN DEN WYNGAARDEN.

De Hertog wil alleen hier over vryë lieden,

Als

Als vryheids Graaf, gebiên; hy haat een ſlaafs gezag
En wil ons Staatsgebouw doen groeijen dag op dag,
Doen bloeijen meer en meêr en Hollands Burgerſchaaren,
Door zyne liefde en zorge, oneindig wel doen vaaren.

VAN LEIENBURG.

Zoo hy zyn liefde en zorg liet blyken voor zyn Nicht
En voor haar' eigendom, voldoende aan zynen pligt,
Gelyk een' Oom betaamt, hy zou meêr roem behaalen
In nederlaagen zelfs dan nu in zegepraalen,
Die tegens pligt en eer volkomen ſtrydig zyn.
Nu is zyn liefde en zorg, een liefde en zorg in ſchyn,
En dolle haat en wraak; die, blaakende als een oven,
Zyn krygsdrift heeter maakt tot moorden en tot rooven.

VAN BEIJEREN.

Zoo gy my dus voor 't oog der waereld ſtelt ten toon,
Worde ik haast meêr ontzien, dan 'k immer was gewoon.
Ik zal u, voor dien dienst, behoorelyk beloonen;
Doch liefderyker zyn en minder wraakzucht toonen,
Dan gy u zelv' verbeeld, of uitdrukt in uw taal.

(*Tegen een' der Edelen.*)

Men breng hem binnen Dort en geef hem een onthaal,
Dat aan een' Ridder past, die, dapper in bedryven,
Voor 't noodlot buigen moet en krygsgevangen blyven.

VAN LEIENBURG.

Ja, breng my weg, doch zorg dat gy my wel bewaart,
Om niet weêr bloot te ſtaan voor 't ſnyden van myn ſwaard
En 't wraakvuur van myn' toorn, dat uw gezag zou zengen,
Ten einde 't erfgebied aan de Erfgenaam te brengen.
'k Wenſch meêr de duisterheid in myn gevangenis,
Dan 't zien van uw gezigt, dat me allerhaatlykst is.

TWAALF-

TWAALFDE TOONEEL.

VAN BEIJEREN, ZARIS, VAN DEN WYNGAARDEN.

VAN BEIJEREN.

Zyne aanklagt, buiten maat, zyn schending, boven reden,
Mishaagen myn gehoor; maar 'k roem zyn dapperheden,
Zyn' yver voor myn Nicht; zyn drift van vreeze ontbloot
En zyn verachting zelf van lyfsgevaar en dood.

ZARIS.

Gy zult hem zekerlyk die trotsheid nu verleeren,
Zyn schennis ten berouw, zyn drift, zyn' moed, ter eeren,

VAN BEIJEREN.

Dan zou 't my nutter zyn hem vry te laaten gaan:
Neen, 'k wil der Hoekschen haat niet meerder op my laên.
Men moet zachtmoedig zyn, voor 't minst zachtmoedig schynen,
Om 's Nederlanders toorn te meêr te doen verdwynen.
Hun gramschap, hun verwyt, moet met een' koelen zin,
Of koud, beäntwoord zyn; dus neemt men harten in.
Eén honigdrup doet meêr en sneller vliegen vangen
Dan beeken vol azyns. Myne eigenzelfbelangen,
En die van ons gevolg, vereischen vriendlykheid,
Ja goeddoen zelf aan hem, die kwaad voor ons bereidt.
Dus winnen we uit op uit der Onderdaanen zinnen
En zullen, buiten stryd, dit vry gewest verwinnen.
Zoo nu van Leiënburg gelyk een Edelman
Door ons behandeld wordt, heeft men meêr voordeel, van
Ver-

Vergeeving, dan van ſtraf; en ons genadig weezen
Aan hem zelv', die men weet dat ons altoos deed vreezen,
Geeft meêr dan de oorlogsroem, dien men te bloedig wint.
Dus toon ik 't vryë volk te zyn een menſchenvrind,
Die zyne haaters zelfs geen haatlyk hart wil draagen:
Hierdoor beklim ik haast den gulden zegewagen,
En 't Broederlyk gebied valt ſpoedig my ten deel,
Zoo 'k de opgelegde rol alhier met kunst volſpeel.
Komt, gaan wy binnen Dort, om ſtraks daaruit te vallen,
Om zyn belegeraars te dryven van zyn wallen,
En vorder Stad op Stad te winnen door geweer,
Op veinzery, tot ik Jacobaas erf regeer.

EINDE DES TWEEDEN BEDRYFS.

* *

DERDE BEDRYF.

EERSTE TOONEEL

ELIZABET, VAN DEN WYNGAARDEN.

VAN DEN WYNGAARDEN.

Stel u gerust; Vorstin, de ſtormlust is verdweenen,
En die den ſtorm begon mag 't eind daarvan beweenen,
Gelyk hy heden doet, met onherſtelbre ſchaê;
Want de belegeraar word zelf beleegerd, ja
Telt in zyn rappe vlucht een meenigte van dooden;
En had Jacobaas magt geen' onderſtand gebooden

Aan

Aan 't wykend Brabants volk, 't was altemaal gevaên;
Doch de onderſtand komt haar zoo ſchriklyk duur te ſtaan,
Dat me altoos van den moed der Dortenaars zal ſpreeken,
Wen zy, nog deezen dag, 't beleg moet op doen breeken.
Dit Eiland legt bezaait met Hoekſche leên en bloed
En ingewand en brein, waarvoor men ſiddren moet.
Van Leigenburg is zelf een Dortſche Krygsgevangen;
Zoo dat men Holland rasch van Dordrecht af ziet hangen.

ELIZABETH, *met eenen zucht.*

Wat zal het eind toch zyn van de onderlingen twist!

VAN DEN WYNGAARDEN.

Het eind zal zyn, dat vrouw Jacoba 't haare mist,
Haar goederen zelf verliest, van ieder word verſtooten,
Verlaaten en vermyd van al haar Bondgenooten,
En dat de Beijervorst of Bourgonjon, in 't end,
Word in haar Graaflykheên als wettig Graaf erkend.

TWEEDE TOONEEL.

ELIZABETH, ZARIS, VAN DEN WYNGAARDEN.

ZARIS.

Van Gaasbeek en Heer Roest, geweeken in hun Scheepen,
Zyn door myn Burgery gevangen aangegreepen,
En zeer veel Schipgevaart, vol reistuig en vol goed,
Uit Brabant hier gevoerd, en, door den Burgermoed,
Tans Dordrechts eigendom, zien wy hier binnen komen,
Met Standaart, Vaân en buit, het Brabants heir ontnomen,
Waarmeê men hier, als ook met Wapenrokken, van
Veele Eedlen, te onzer eere, in luister pronken kan.

Nog

Nog heeft het kloek beleid der ſchrandre Dortenaaren
Veel Scheepen, wel voorzien met drank en eetbre waaren,
Vlak voor den wind, van hier, aan de overzy doen gaan;
Als waar 't by ongeluk en niet door list gedaan:
Terſtond ging Brabants magt in deeze Scheepen treden,
Vast juichende om 't verlies dat de onzen daardoor leeden.
En viel ſtraks op de ſpyze en drank, met overmaat
Meêr eigen aan een' ſlecht' dan aan een goed Soldaat;
Doch ieder Schip was vast aan touw of lyn gebonden,
Waarmeê wy 't binnen Dord onzigtbaar trekken konden,
Van onder 't water heen, gelyk 't ook is geſchied;
Juist als men visch uit Zee in netten vangen ziet
Zag men hier honderden Brabanders binnen ſleuren,
Die zuip en vraatlust nu in onze boel betreuren.
Men brengt hier Gaasbeek in, met Leiënburg en Roëst,
Als de allereerſten buit dien me u vertoonen moest.

DERDE TOONEEL.

VAN BEIJEREN, ELIZABETH, VAN GAASBEEK, VAN LEIENBURG, ROEST, ZARIS, VAN DEN WYNGAARDEN; *Edelen, Hoplieden, Burgers, Soldaaten en Wachten.*

VAN BEIJEREN.

Dus is de zegepraal geklonken aan myn degen,
En 'k zie myn wapenen bekroont met Hemelzegen;
Veel meerder dan ik ooit kon hoopen van 't beleid
Op zulk eene overmagt, als my de vrede ontzeit.
Wat zegt nu Leiënburg, in deezen wal gekomen?

VAN

VAN LEIENBURG.

Ik zeg, Mynheer, dat ik gevangen ben genomen
En dier gevangenis zal lyden met vermaak,
Als lydend buiten schuld en voor de goede zaak.

VAN BEIJEREN.

Uw lyden heeft haast uit, wilt gy myn zy verkiezen.

VAN LEIENBURG.

Neen, die verwisseling deed my myne eer verliezen.

VAN BEIJEREN.

Wat zult gy dan bestaan na elk my hulde biedt,
En 't Zeeuws en Hollands volk me als Graaf en Heer ontziet?

VAN LEIENBURG, *driftig.*

'k Zal, tot de laatste gracht, Jacobaas recht verweeren,
En, tot den laatsten man, haar hoog gezag doen eeren;
Doch na 'k de laatste gracht niet meêr verweeren kan
En 'k de allerlaatsten blyf die haar beschermt, alsdan
Zal 'k in de laatste gracht voor haar belangen sneeven
En de allerlaatsten zyn aan haar getrouw gebleeven.

VAN BEIJEREN.

Wel, blyf haar dus getrouw, dewyl gy 't zoo verstaat,
En volg haar hoog belang, dat naar de laagte gaat,
Om, binnen korten tyd, u zelven te verwyten;
Dat ge u bedorven hebt, door zulk getrouwlyk kwyten.

VAN LEIENBURG.

Maar by dat droef verwyt verblyde ik my eerlang,
Dat ik geene oorzaak ben van haaren ondergang,

Ge-

Gelyk ge u eigen zelv' dan zult verwyten kunnen,
My zullende de rust, die ik gevoel, misgunnen,
Een wroeging voelende, die gy nu niet gevoeld,
Doch die u martlen zal, na gy hebt uitgewoeld,
Wanneer ge eerst recht de vrucht van 't misdryf denkt te plukken,
Gelyk men martlen ziet die andren onderdrukken.
Vaar wel, ik ga van hier, in myn gevangenis,
Genieten eene rust, die u verbooden is.

VAN BEIJEREN.

Neen, blyf. Schoon gy my vergt te hard met u te handelen,
Ik leidde een' zachtheids weg en blyf dien weg bewandlen.

VAN GAASBEEK *en* ROEST, *te gelyk.*

Welk een grootmoedigheid!

VAN LEIENBURG.

Indien...

VAN BEIJEREN.

Ik bidde u, waag
Geen ſpreeken voor uw beurt, maar antwoord me als ik vraag.

(*Tegen van Gaasbeek en Roest.*)

Gy, Heeren, minder trotsch en haatlyk in uw ſpreeken,
Aan wien de Burgerdeugd der Dordſchen is gebleeken,
Ziet, uit hun handeling, hoe zy, der zege waard,
In voorſpoed needrig zyn, goedhartig en bedaart.

(*Hun de degens weder geevende.*)

Aanvaard uw degens weêr en hang ze op uwer zyden:
Gy moogt ons, acht gy 't nut, daarmede op nieuw beſtryden.

VAN

VAN GAASBEEK, *den degen aanvaardende.*

O Vorst, die 't grootst gebied in Neêrland waardig zyt!
Zie onze erkentenisse in dank u toegewydt!
Doch toon ons grooter gunste en wil een' losprys ſtellen,
Dien wy behoorlyk u in handen zullen tellen,
Op dat we in vryheid weêr by de onzen mogen gaan.

ROEST, *den degen op zyde ſteekende.*

Zoo gy ons dat geluk genadig toe wilt ſtaan,
Zult gé onzen Vorst, in ons, en ons in u verpligten.

VAN BEIJEREN.

Geen losgeld, Heeren, neen, ik wil geen werk verrichten,
Dat aan een' Hertog min dan aan een' Koopman voegt.
Gaat waar gy wilt. Ik ben ten hoogſten vergenoegt,
Dat ik u gunst kan doen, my Vorſtelyk mag betoonen,
Waarvoor gy by uw' Prins my vriendelyk kunt beloonen,
De waarheid ſpreekende, hoe ik u hebbe onthaald
En vrygeſteld; hiervoor achte ik my ruim betaalt.

VAN GAASBEEK.

Vorst, wy verzeekren u, voor deeze gunstbetooning,
Veel grooter dankbaarheid, veel edeler belooning,
Dan ge immermeer verwagt voor de edelmoedigheid,
Ons beiden, door 't ontſlag, zoo gunstig toegeleid.

ROEST.

Daar kunt gy vaſt op gaan en van verzeekert weezen.
Doorluchtige, die nooit naar waarde word gepreezen!

VIERDE

VIERDE TOONEEL.

VAN BEIJEREN, ELIZABETH, VAN LEIENBURG, ZARIS, *Edelen, Hoplieden, Burgers, Soldaaten en Wachten.*

VAN BEIJEREN, *na eenig stilzwygen.*

Wel nu, van Leiënburg?

VAN LEIENBURG.

Wel nu? gy handelt zacht;
Op dat zelf Hertog Jan worde op uw zy gebragt
En eindlyk met zyn vrouw in zulk verschil mag raaken,
Dat u tot Graaf en Heer van 't haare komt te maaken.

ELIZABETH.

De list, met goed beleid, dient waarlyk in een land,
Daar hoofdigheid min geldt, dan heerschen met verstand.

VAN LEIENBURG.

't Verstand is pryzenswaard, dat andren niet doet lyên;
Maar anders zyn verstand en list verraaderyën.

ZARIS.

't Is dingtaal die gy spreekt; doch die haar loon ontbreekt
En haaren spreeker zelv' door hart en nieren steekt.

VAN LEIENBURG.

Myn dingtaal, in myn ernst, zal nimmer loon ontbreeken;
Maar, na des spreekers dood, met lof van hem doen spreeken.

VAN BEIJEREN.

Men ſpreek' dus na uw' dood, wyl gy nu ſtervend leeft
En me u, in 't leeven zelf, den naam van dooden geeft.

VAN LEIENBURG.

De naam doet niets ter zaak. Veel leeven hier als dooden,
In 't ſtervende bedryf, uit handel die verbooden
Of ſtraffenswaardig is, door eedbreuk, brand en moord
En roof van land en goed dat andren toebehoort.
'k Wil liever, leevenloos in ſchyn, gevangen blyven;
Dan leevend werkzaam zyn in moord en roofbedryven.

VAN BEIJEREN.

Gy wild gevangen zyn, in ſchyn van leevenloos?
Wel, blyf het dan, Mynheer, voor eeuwig en altoos.
Ik hadde u toegedagt, op zachter taal of reeden,
Als Roest en Gaasbeek, vry uit Dord te laaten treeden;
Doch zal als nu uw' haat, als Ridder, Edelman
En Krygsgevangen held, bepaalen waar ik kan;
Ja, 'k wil uw vyandſchap met vriendlykheid betaalen
En doen u, als my zelv', op 't allesbeste onthaalen.

VAN LEIENBURG.

Gy zult myn vyandſchap toch nooit verminderen.

VAN BEIJEREN.

Wy zullen 't zien, Mynheer. Gy zult bedaaren, gy
Zult wraakzucht, haat en toorne op my geheel vergeeten,
Door weldaân, meêr in tal dan ſchakels aan een keten;
Doch zoo dat alles nog voor u te weinig is,
Ontſluit ik zelf de deur van uw gevangenis;
En zoo ge, uit wraak op my, daar noch niet uit wilt
loopen,
Dan zal ik dat verblyf geheel en al doen ſloopen,

U

U vergende dat gy naar vrouw Jacoba gaat,
Voor haar belangens werkt en de onzen tegenſtaat,
Tot haare goede zaak verkeert in de allerkwaadſte;
Blyf dus in haaren dienst, uit yver, de allerlaatſte:
Doch de allerlaatſte gracht, die gy beſchermt voor haar,
Zy nimmermeer uw' graf; ô neen, gy kunt van daar
Uittreeden in myn gunst; na ik haar heb verdreeven,
En 'k zal u Vorſtelyk loon voor die getrouwheid geeven,
Beweezen aan myn Nicht, myn grootſte vyandin,
Op dat ik eindlyk nog uw liefde en achting winn'.

VYFDE TOONEEL.

VAN BEIJEREN, ELIZABETH, VAN LEIENBURG, ZARIS, VAN DEN WYNGAARDEN; *Edelen, Hoplieden Burgers, Soldaaten en Wachten.*

VAN DEN WYNGAARDEN.

Men zegt, de Hertog wil zyn leger op doen breeken
En zyne legerplaats voort in den brand zien ſteeken.
Heer Eemskerk, Alkemade, met van der Duſſen, Oem,
Van Hoemoed, Queekel, Tak, en Graman, met de bloem
Der Dordſche Burgery, ſtaan vaardig uit te vallen,
Om te eêr het Brabants heir te dryven van dees wallen.

VAN BEIJEREN.

Schoon ik hunn' yver prys, 'k Begeer toch echter niet,
Dat, op een los gerucht, dees uitval noch geſchiedt.
Men geeft den zwakken kracht door al te ſterk beſpringen;
Nooit moet men de overmagt te fel tot weêrſtant dwingen:

't Zou zelf veel beter zyn dat men haar Scheepen gaf
En bragt, door onze hulp, haar van dit Eiland af.
Ga, Zaris, ga, verklaar de helden, myne vrinden,
Dat ik huna' uitval noch geheel niet goed kan vinden,
Voor my in zekerheid die tyding is gebragt.

ZESDE TOONEEL.

VAN DEN WYNGAARDEN, VAN BEIJEREN, ELIZABETH, VAN LEIENBURG; *Hoplieden, Soldaaten en Waebten.*

ELIZABETH, *tegen van Beijeren.*

Dus zal u, in 't vervolg, alleen Jacobaas magt
Ter vyandinne zyn, die Dord niet af kan sluiten,
Noch d'aanval onzer hulpe in 't allerminste stuiten.

VAN BEIJEREN, *een wyl op van Leiënburg ziende.*

Blyft nog van Leiënburg by 't laatst besluit?

VAN LEIENBURG, *op eenen vasten toon.*

Ja,
Ik blyf by myn besluit; uw heerszucht, ongenaê
En helsche list ten spyt.

VAN BEIJEREN, *als onverschillig.*

Myn heerzucht is rechtvaardig,
Myn ongenade, zwak, myn list, geen heinaam waardig.

ZEVENDE

ZEVENDE TONEEL.

VAN BEIJEREN, ELIZABETH, VAN LEIENBURG, ZARIS, VAN DEN WYNGAARDEN, *Edelen, Hoplieden, Soldaaten en Wachten.*

ZARIS.

Het Brabants bolwerk brand, daar 't by de Merwe leit,
Als van der Tempel my met Bogaard heeft gezeid;
Van Amerongen zelf verklaardde daarbeneeven,
Dat Hertog Jan alreeds 't beleg hadde opgeheeven
En nog dit uur, van hier, naar huis vertrekken zal.

VAN BEIJEREN, *tegens Zaris, van den Wyngaarden en nog twee Edelen.*

Gaat beiden, met van Vliet en Muilwyk, op den wal,
Om kundschap my te doen van 't geen gy moogt ontdekken.

AGTSTE TONEEL.

VAN BEIJEREN, ELIZABETH, VAN LEIENBURG; *Hoplieden, Soldaaten en Wachten.*

VAN LEIENBURG, *tegen van Beijeren.*

Ik zal, zoo gy 't beveeld, naar myn verblyf vertrekken,
Dewyl ik voor uw' last tot heden buigen moet;
Maar vlei u niet, ô Votst! dat ik de Graauwen hoed,
Der Kabeljaauwsche dragt, ooit op dit hoofd zal zetten.

Digitized by Google

VAN BEIJEREN.

Ik doem het onderſcheid van hoeden en bonetten,
Met de onderſcheide kleur en d'onderlingen haat,
Waarmeê dit volk zich zelfs in de ingewanden ſlaat:
Vereenigt, zullen zy nooit te overwinnen weezen;
Maar onderling verdeelt ſtaat alles hen te vreezen:
In ééndragt, zullen zy den ſterkſten vyand ſlaan,
Doch in hun tweeſpalt niet den zwakſten wederſtaan.

VAN LEIENBURG.

All' die verdeelingen kunt gy ééndrachtig maaken.

ELIZABETH.

Zoo lang Jacoba leeft en helpers voor haar zaaken,
't Zy in- of buitenslands, kan vinden, zal die rust
Wel ver te zoeken zyn aan deeze vryë kust.
Zy zal met myn' Gemaal zoo dra geen' vrede teeknen,
Of haar gewaande man zal alles 't zyne reeknen,
Waaruit, met hem en haar, wel rasch een oorlog ſpruit,
Die Neêrland daavren doet door 't moordend krygsgeluid.

VAN LEIENBURG.

Het Brabants krygsgeweld zal tienmaal minder woeden,
En, door het oorlogsſwaard, min wonden hier doen bloeden,
Dan 't binnelands verſchil, dat Hollands hartaêr kerſt;
Waarin de Vriend zich zelv' met bloed des Vriends beverſt;
Waarin een Oom zyn Nicht uit land en goed wil zetten;
Waarin een Broeder 't ſwaard durft op een' Broeder wetten;
Ja, waarin zelf het Kind zyn Moeder heeft beſtreên;
Zyn' Vader nog bevecht; daar 't woelende Gemeen,
Zyne Overigheid weêrſtreeft, en waarin de Overigheden
Van één Gemeenebest, en Leden tegens Leden

Der-

Digitized by Google

Derzelver Burgery, door louter onverſtand,
Elkaêr zyn ten bederf, door doodſlag, roof en brand.
Dit alles krenkt ons meêr dan Brabants Oorlogsmagten,
Wier vechtelingen wy nu ſlechts voor roovers achten.

VAN BEIJEREN, *met kracht.*

Daar is zy nevens u de werkelyke oorzaak van,
Die 't vrouwelyk bewind, voor dat van eenen Man,
Handhaaven door geweld en Vreemdelingen haalen,
Om op hunne oudſte Stad en ons te zegepraalen.

VAN LEIENBURG.

Na Hertog Jan zyn trouw aan Vrouw Jacoba gaf
Boog dit Gemeenebest met Brabant voor één' ſlaf;
Welk Hertogdom men hier toen niet meêr vreemt kon houên.

VAN BEIJEREN, *als vooren.*

Dus zou me een' vreemden Vorst! alhier als Graaf beſchouwen!
En welk een Vreemden Vorst! die geen gevoelens heeft,
Verdienend dat men hem den naam van Hertog geeft.

VAN LEIENBURG.

Hoe zwakker in beſtaan, hoe zachter in 't regeeren,
Hoe minder hy ons Land zal trachten te overheeren:
Doch 't zy hoe 't wil, ik ſtyf de rechten zyner Vrouw
En blyf, in nood en dood, haar hoog belang getrouw.

Digitized by Google

NEGENDE TOONEEL.

VAN BEIJEREN, ELIZABETH; *Hoplieden en Soldaaten.*

VAN BEIJEREN.

Hoe weinig kent men noch des Hertogs zwak ver-
moogen,
Die ziel, noch kracht, noch moed bezit om te oorelogen,
En by dees zwakheid zelf de krankſte ſterkte voedt,
Om 't voorwerp zyner Min te helpen uit haar goed,
Uit ſchaamele yverzucht, wen hy, hoe dwaas, kan merken
Dat zy hem overtreft in mannelyke werken,
En in het Landbeſtier, en wat daar aan behoort.
Tot vorſtelyker doen dan hy wordt aangeſpoort.

TIENDE TOONEEL.

VAN BEIJEREN, ELIZABETH, ZARIS, VAN DEN WYNGAARDEN; *Edelen, Hoplieden, en Burgers.*

ZARIS, *tegen van Beijeren.*

Wy ſtaan gereed, Myn Heer, op Paapendrecht te
vallen,
Zyn' ſterktens wal ten grond' te ſloopen met ons allen;
Wen 't zeker is dat ons het Brabants heir verliet,
Welks Legerplaats nog brand, daar men de vlam van
ziet.

VAN

VAN DEN WYNGAARDEN.

Ja Vorst wy zyn bekwaam iets wonders uit te voeren,
En 't is niet moogelyk de drift uwş volks te ſnoeren:
De Dortſche Burgery wil ſtryden, 't ga hoe 't ga.

VAN BEIJEREN, *zig bedagt hebbende.*

Welaan dan, dat men haar dien lust niet meêr weêrſta.

(*Tegens Zaris en van den Wyngaarden.*)

Gy beiden zult haar ſtraks ten uittogt gaan bereiden,
En ik, ik wil haar zelf op Paapendrecht geleiden.

ZARIS, *in verrukking.*

Gy zult terſtont haar' roem, haar onvertſaagden moed,
Zeer diep beſchreeven zien in 's Vyands brein en bloed.

ELFDE TOONEEL.

VAN BEYEREN, ELIZABETH; *Edelen en Hoplieden.*

VAN BEIJEREN.

Vaarwel, myn Echtgenoote; ik ga; wy zullen ſtryden
En Dordrecht daadelyk van 't krysgeweld bevryden.

ELIZABETH.

Och! waag u zelven niet in 't hevigſt van den ſtryd!

VAN BEIJEREN, *zeer drifftig.*

Terwyl de Burger ook zich onvoorbeeldelyk kwyt,
Zou 't ſchandelyk zyn voor my in ledigheid te blyven,
Ik moet de Hoekſche meê van deeze Veſting dryven,

Digitized by Google

En tooneh, met 'er daad, dat ik de Graaflykheid
Verdien, door heldendeugd en ſchrander krygsbeleid.
Vaarwel. Gy zult in 't kort, ten luister van myn leeven,
Vernoemen, dat ik zelf myn Vyand heb verdreeven.

TWAALFDE TOONEEL.

ELIZABETH, *alleen.*

Ik zal die zegepraal verwagten met geduld.
Dus worde ik hier, naar wenſch, haast tot Graavin gehuldt,
Door mildheid van myn' Oom, wiens Keizerlyk gebieden
De grootſte kracht bezit; wiens wille zal geſchieden;
Ja 'k word nog eindelyk weêr Brabants Hertogin,
Tot ik, door 's Keizers gunst, gantſch Neerland overwin,
Waarvan hy my de Kroon gewis op 't hoofd zal zetten,
Gebruikende zyn magt en Keizerlyke wetten,
Die niemant hier omtrent durft wyzen van der hand;
Dus heerſcht myn Oom in Duits-en ik in Nederland;
Dus veste ik binnen Dord myn' Koninglyke zetel,
In weêrwil van den haat en nyd, die, te vermeetel,
Weêrſtreeven buiten vrucht: dus wordt de Dortenaar
Beloond voor zyn bedryf en uitgeſtaan gevaar:
Dus word dit Graaflyk Hof, het Hof van eenen Koning,
En bouwd, om zyn Paleis en Koninglyke wooning,
Zyn muuren wyd en zyd, rondom zyn Eiland uit,
En Neêrlands ſchat word hier de Burgery ten buit....
Maar zal het Dordſche Volk een Koning willen eeren?
O Neen, men zal hier nooit een ſlaafs gebied begeeren!
Noch dulden in een' Graaf dat hy te Koninglyk
En trotſch gebieden zal, als Meester in een Ryk....
Doch echter zullen wy dien aanſlag moedig waagen.

Niets

Niets doende dat alhier den Burger kan mishaagen.
Kom, gaan wy op den muur beſchouwen van naby,
De dapperheid, de trouw en deugd der Burgery,
Die 't woelend krygsbedryf gekeerd heeft zeven weeken,
Tiendubbele overmagt kloekhartig op doen breeken,
En, ſtreng belegerd zelf, heeft zoo veel buits behaald.
Dat haar geleede ſchaê tiendubbeld is betaald,
Ja die, door moed en vlyt, meêr laauwren heeft gewonnen,
Dan 't laatre nageſlacht ooit zal gelooven kunnen,
Tot meerder' roem en eer dan me ooit beſchryven zal
En nimmer is behaald in zulk een' overval.

EINDE DES DERDEN BEDRYFS.

****

VIERDE BEDRYF.

EERSTE TOONEEL.

JACOBA, *alleen.*

Lafhartig Echtgenoot! te laauw en flaauw in handel,
Zoo zieklyk in uw doen, kranzinnig in uw' wandel,
Verlaat ge een Gemaalinne in lyfsgevaar in nood!
Waare ik zo laag als gy, zoo ſchandlyk leevend dood;
Myn Oom zoude u en my haast uit ons Erf verdryven,
Zich Hertog, Graaf en Heer van onze landen ſchryven:
Rampzalig is het volk, waar zulk een Vorst regeert:
Ellendig is een Vrouw, wier recht dus word verweerd.

Door

Door een' onwaardig' man, als ik heb moeten trouwen,
Meêr voor een' mensch in schyn dan inderdaad te houên;
Wiens leevenloos gezag, wiens stervend Krygsbeleid,
Ons beider Landbestier den steek des doods bereidt.
Welk een Gemaal laat dus zyn Gemaalin verlegen
Als myn bloohartig man? die 't scherp van zynen degen
Geen' Vyand toonen durft, geen hand slaan aan 't geweer
Ter hulpe zyner vrouw en staaving zyner eer?
Wat vraag, wat klaag ik nog! hy brengt zyn Legerschaaren
Voor Dordrecht, slechts om buit uit plonderloon te gaâren;
Doch naauwlyks ziet hy zich, door my hier in gestuit,
Of hy verlaat den Kryg, breekt op en scheid 'er uit,
Gaat met de zynen weg en doet hen 't huiswaard keeren,
Daar ik door zyne hulp had kunnen triömfeeren;
Doch nu ten prooi moet staan voor 's vyands ongenaê;
Tot zyn verval en smaad en myner groote schaê.
Wat Vorst heeft ooit zich zelv' zoo roekeloos verlaaten?
Of, tegen zyn belang, zoo zinloos met de Staaten
Van zyn Vorstin gespeeld en haar dus blootgesteld
Voor raazernyë eens Ooms en doodlyk krygsgeweld?
Ik weet wel dat de vrees zyn ingewand deed beeven;
Maar waarom dan zyn heir geen Legerhoofd gegeeven,
Bekwaam ten onderstand, en zelf van hier gegaan,
Alwaar hy veilig was voor 't bloedig sabelslaan,
Doch 't is zyn zwakke ziel, de leister zyner daaden,
Die hem heeft aangespoort zyne Egaê te verraaden,
Uit afgunst, om dat ik zelf meerder ben dan hy,
In rykdom, kracht van volk en magt van Heerschappy;
Daar wy, als man en vrouw, vereend door Huuwlyks-
banden,
De grootste Vorsten zyn in 't deel der Nederlanden.
Laagkruipend Echtgenoot! ik wagt myn noodlot af,
Uw yskoud doen ten loon en 't vuur myns Ooms ter straf;
Wiens gloed der heetste drift, de sneeuwvlok aller traagen
Nooit uit het schraale hart van myn Gemaal zal jaagen.

TWEE-

Digitized by Google

TWEEDE TOONEEL.

JACOBA, van GAASBEEK.

VAN GAASBEEK.

De Hertog, uw Gemaal, Vorstin, zend my tot u:
Hy wil dat gy terstond uw leger opbreekt, nu
Ons al te lang beleg door hem is opgebroken.
Gy ziet zyn Legerplaats, door ons in brand gestoken,
Nog rooken uit haar puin, en hy beveelt, door my,
Dat ge in Geertruidenberg hem volgen zult, waar hy
Uw komst verwagten zal, om verder te gebieden,
Wat door 't vereenigd heir nadeezen moet geschieden.

JACOBA.

Geen Hollandsche Erfgraavin hangt af van haar Gemaal;
Veelminder ik van hem, die my de zegepraal
Uit myne vuist ontwringt, door zyn verachtlyk vluchten,
Waarom myn vyand juicht, terwyl myn vrienden zuchten.
Wat heeft hy hiermeê voor? heeft hy myn volk en land
Aan mynen Oom verkogt? my zelve aan hem verpandt,
Om my, als een slaavin, naar zyne hand te zetten?
Ik zweere u, hoog en duur, dat ik 't hem zal beletten;
En dat myn heldenrey 't hem ook beletten zal,
Ik acht zyn wetten niet, noch 's vyands overval.

VAN GAASBEEK.

Dit word u ingescherpt door Hoeksche Hovelingen,
Of uw Staatjufferen, die u altyd omringen
En blaazen in het oor de wederspannigheid,
Die u tot zulk besluit en losse taal verleid.
Gy zult uw' vrouwenstoet, uit Holland voortgesprooten,
Verwydren van u af en ganschelyk verstooten,
Naar 't hoog bevel uws mans, dat gy opvolgen moet.

JA-

Digitized by Google

JACOBA.

Is dit het hoog bevel van zulk een' laagen bloed?
Van dien onwaardigen, onkundig in 't regeeren?
Die van zyn' Onderdaan 't gebieden zelv' moet leeren?
Zeg hem, dat ik zyn' wil en laf gebod veracht
En nederiger toon uit zulk een Hoogheid wagt;
Of dat ik, buiten hem, myn welzyn zal betrachten
En onderdaanigheên in zulk een' Meester wagten.

VAN GAASBEEK.

Wagt ge onderdaanigheid van uwen Opperheer!
Volg mynen raad, Vorstin, weêrstreef den Vorst niet meêr,
Hy zy dan hoe hy zy, of gy moogt billyk vreezen,
Dat u zyn vyandschap zou doodlyk kunnen weezen,
Wanneer hy, met uw' Oom, uw' ondergang beloot.

JACOBA.

Hy brengt my en myn volk op d'oever van den dood,
Door zyn doemwaarde vlucht en allerschandlykst waagen
Om my den oorlogslast alleen te laaten draagen:
Hy doet nog meêr, trekt weg en vraagt niet eerst, of ik
Met hem vertrekken wil? my zoekende in den strik
Te warren van een' Oom die vlamt op myne landen,
In weêrwil zyner eere en naauwe maagschaps banden.
Zoo hy begeert dat ik weêr tot hem naadren zal,
Hy haal' my zelf van hier, van onder Dordrechts wal,
Die hy my had beloofd getrouw te helpen winnen;
Doch daar hy slechts om roof den storm op deed beginnen,
Dien hy nog naauwelyks van verre durfde zien,
Noch hooren 't veldgeschrei der strydende oorlogsliên.

VAN GAASBEEK.

Geen Vorst waagt ooit zich zelv' te roekloos en vermeeten

JACOBA, *op eenen hoogen toon.*

Een Vorst, die inderdaad een waardig Vorst wil heeten,
Moet

Moet toonen dat hy 't is in 't bloedige oorlogsveld,
Maar ſtellen nooit alleen aan 't moordend krygsgeweld
Zyne onderdaanen bloot. Hy moet niet loom regeeren,
Als leggende op een bed van zachte zwaaneveêren,
Of rustende op een' ſtoel al ſluimrende in den Raad;
ô Neen; hy heerſcht met roem, die heerſcht als kloek Soldaat
Een oorlogkundig Held, aan 't hooſd van zyn Soldaaten:
Een Vorst van die natuur, is Vorstlyk in zyn Staaten,
De Vader, van zyn Volk, de Trooster, van 't Gemeen,
De Steun zyns Adeldoms, Bevolker zyner Steên,
Beſchermer van haar Recht, de Helper van zyn Vrinden,
Een Argus voor zyn Land, die nimmer zich laat blinden,
Des Vyands grootſte Schrik, de Looner aller deugd,
De bloei der Oudheids kragt en rypheid in de Jeugd:
Maar uw onlustig Vorst, als doodlyk in zyn leeven,
Is Hertog om zyn' naam, en Vorstlyk door zyn Neeven.

VAN GAASBEEK, *als eenigzins verlegen.*

Wat wild gy dat hy doe?

JACOBA.

Hy haal' my zelf van hier,
Of hoore, in 't kort, hoe ik myn drift den teugel vier
En enkel, met myn' troep der moedigſte oorlogsknechten,
De Dordſche vest verwinne, of ſneuvele onder 't vechten:
Hy zoek' dan myn gebeente in Mile of Paapendrecht,
Of zie my, binnen Dord, herſtellen in myn recht.

VAN GAASBEEK.

Bedenk, Vorſtin . . . .

JACOBA, *in woede.*

Ga heen en ſpreek my niet meêr tegen,
Hy zie hoe 'k, zonder hem de zege heb verkreegen,
Of

Of hoor', te zyner ſchande en eindeloos verwyt,
Hoe ik geſneuveld ben in 't heetſte van den ſtryd,
Door zyn laf hartigheên en zinkenswaarde ſprongen;
Dus word', te myner wraak, hem 't ſtaal in 't hart gewrongen.

VAN GAASBEEK.

Dat uwe groote ziel, uit wanhoop, nooit verkleên',
In 't waagen van een' ſtryd met uw gevolg alleen;
Wagt liever uw Gemaal, die u van hier zal haalen,
Of helpen, naar uw' wensch.

DERDE TOONEEL.

JACOBA, *alleen.*

Hy zie aldus zyn dwaalen
By 't nadeel dat zyn vlucht aan ons veroorzaakt heeft,
Wen 's vyands Krygstriömf daar klaare blyk van geeft.
Hy zie den groei myns Ooms, by 't dorre myner rechten,
En keere op nieuw te rugg' met ryper oorlogsknechten,
Hervattende 't beleg, dat hy te rasch verliet;
Maar ſchoon hy groene vrucht van tydloos wyken ziet,
Zyn onbereide hart en mager zielsvermoogen,
Of kinderlyk vergryp, zal hem het Ooreloogen
Ontraaden, kruipende hy liever in het ſtof
Der vette vleijery van zyn vraatgierig Hof,
Waar hy, als een Pagode, uit hout of ſteen geſneeden,
Gevuld met rang en naam van Hertog is te vreeden,
Schoon hy het voedſel mist van 's vaders erffenis,
Wyl, in zyn Hertogdom, zyn Broeder Meester is.

VIER-

Digitized by Google

VIERDE TOONEEL.

JACOBA, ADRIAAN; *eenige weinige Edelen, Hoplieden en Soldaaten.*

ADRIAAN.

Vorstin, wy zien ons wis kortstondig overvallen.
Men hoort de Dortenaars aankomen uit hun wallen;
Van Merwe wagt hen af in Brabants Legerplaats,
Verlaaten en verbrand, door lafheid dier Soldaats,
Die hunn' onwaarden Vorst of voorgaan in het vlieden,
Of volgen met den tred van vluchtende oorlogslieden,
Schoon niemand hen tot nu vervolgd in hunne vlucht.

(*Men hoort van verre eenig naderend Krygsrumoer.*)

Vorstin, vertrek van hier, op 't hoorend Krygsgerucht.
Ga ver van Paapendrecht, wiens sterkte word besprongen,
En, door haar zwakheid, straks tot de overgaaf gedwongen.

JACOBA.

Hoe, zoude ik vluchten! neen, ik wagt den aanval af.
Zoo 'k aan myn moedig volk een wykend voorbeeld gaf,
Het zou geen oogenblik 't bestormen wederstreeven:
Neen, 'k voel het heldebloed myns Vaders in my leeven.
Ik moet, ik wil en zal, myn' vyanden weêrstaan,
Al zou hun woedend swaart my ook ter neder slaan.

ADRIAAN.

Dus zoud gy zyne hoop, zyn' wensch, zyn vreugd volmaaken,
En hy straks in 't bewind van al uw landen raaken,
Waarop hy vlammend loert; waarna hy dag en nacht,
Door list en door geweld, gedurig heeft getracht;

Waarom hy 't Bisdom Luik ten eerste heeft verlaaten,
Zoo dra hy eenigzins kon hoopen op uw Staaten:
Hierom alleen is hy tot Bisschop nooit gewyd,
Maar bleef Elect, en heeft dat Bisdom, na den tyd
Van zes en twintig jaar; verlaaten om te trouwen
Met 's Keizers Nicht en u uit uw gebied te houên:
Hierom verklaarde hy dit land, schoon buiten recht,
Te zyn in 't Duitsch verbond en aan dat Ryk gehecht.
Hierom schryft hy zich Graaf, op 't Keizerlyk behaagen,
En slaat dit vry gewest met slaafsche donderslaagen,
Gesterkt door de overdragt, die niet met allen geldt,
Zoo zy niet met verraad en blikfems van geweld
Doemwaard werd voorgegaan van de eigen Landgenooten,
Die, om een vuig genot, hunne Erfgraavin verstooten,
Verwerpende 't bestier van uwe zachte hand,
Voor dat der harde vuist eens trotschen dwingeland.
Die, te onrecht, als tieran en schelm, u durft verjaagen,
Om, in uw plaats, denhoed der Graaflykheên te draagen.

JACOBA.

En zoude ik dat gedrag niet krachtig tegengaan?

ADRIAAN.

O Ja, door my en all' die voor uw rechten staan;
Maar niet in uw persoon, om hem zyn' wenschte geeven,
Dien hy terstond genoot zoo dra gy kwaamt te sneeven,
Wen dan geen sterveling hem dien betwisten kon,
Als wettig Erfgenaam van u, wie hy verwon;
Waarom gy des te meer uw leeven dient te rekken,
In spyt van hem en all' die trouw en eed bevlekken.

JACOBA.

Ik volg uw' raad, myn Oom, en sta van 't stryden af,
Voor 't land dat my het recht van myn geboorte gaf,
En waarin 't grootste deel der waardigste onderzaaten
Myn goed en hoog belang om lief noch leed verlaaten.

Ver-

Verwagtende gerust, van uw en hun beleid,
Handhaaving in myn recht, daar zelf natuur voor pleit.

VYFDE TOONEEL.

ADRIAAN, *Hoplieden en Soldaaten.*

ADRIAAN.

Wy zullen voor haar Erf het uiterſte onderneemen
En zorgen dat men 't haar niet gantſchlyk komt ontvreemen.
Zoo lang één druppel bloeds nog door myne aadren zweeft,
En 's Broeders laatſte wil nog denkbeeld by my heeft,
Zal ik haar wettig recht beſchermen met den degen,
Vertrouwende, in haar hulpe, op 's Hemels milden zegen....
Maar ſtille nadering, op Paapendrecht en my,
Maakt kenbaar dat het hier voor ons niet veilig zy:
Men moet zyn Sterkte ſtraks verdedigen en waaken
Voor 's vyands overval, om de onzen af te maaken,
En ſneuvlen onder 't puin dier wallen met meer eer,
Dan die te leveren aan zulk een' Opperheer, (den,
Myn Broeder weld, oor 't bloed, maar vyand door zyn daa-
Zyn ſtaatzucht en geweld en ſpooreloos verraaden.

ZESDE TOONEEL.

VAN BEIJEREN, ZARIS, VAN DEN WYNGAARDEN; *Edelen, Hoplieden, Burgers, Soldaaten en Wachten.*

VAN BEIJEREN, *komende eerſt met de Edelen, Burgers en Wachten uit.*

Tree toe myn Burgery, betoont uw' heldenmoed,
Beſchryft uw dapperheid in 't Hoekſch vyandig bloed,

Dat ons meêr haatlyk is en walglyk dreigt te weezen,
Dan 't doodelykst vergif dat immer was te vreezen.

ZARIS, *na van Beijeren, uitkomende met de Hoflieden en Soldaaten.*

Heldhaftig volk, valt aan, voor 's Hertogs hoog belang.
Bouwd uwer eerezuil op 's vyands ondergang;
Dus siert ge uw Stedekroon met eeuwige lauwrieren,
Geflrengeld door het puik der eêlfte Batavieren.

ADRIAAN, *van binnen, terwyl de Kabeljaauwfchen de ladders aanvoeren. Zaris klimt met de zynen over.*

Waakt op myn helpers! ftryd, voor vrouw Jacobaas zaak!

VAN BEIJEREN, *terwyl de zynen de Sterkte beklimmen.*

Myn Burgers, dat men ftraks dees vulge Sterkte ftaak',
Die enkel is gebouwd om de onzen te benaauwen.

(*Terwyl de zynen den wal beftormen.*)

Schept moed, myn vrienden! ftryd!... De vyanden verflaauwen....

(*Op een der ladders ftygende en over den muur ziende.*)

Zy vlieden binnendoor.... Zy wyken buitenwaard....
De zege is ons.... Dat men geen vechtelingen fpaart,
Die met de wapenen zich langer durven weeren,
Of zoo verwaten zyn dat zy ons nog trotfeeren
Met Hoekfche teekenen, die 'k in myn ziel vervloek...
Dat men geen voordeel meêr in bloed en traanen zoek';
Maar al de ontwapenden genade laate erlangen,
Hen meêr voor vrienden hou' dan wel voor krygsgevangen.

(*Van de ladder komende, zynde alleen op het Toneel overgebleeven.*)

Dus wordt de Graauwen Hoed en Hoekfche Roô Bonet
Verwisfeld en alom de zwarten opgezet; Dan

Digitized by Google

Dan zal dit volk welrasch, zeer ver van 't bloedvergieten,
Myn zachtheid in 't bewind voor hard beſtier genieten,
Uittredende, in hunn' groei, ver boven andren heen,
Ter bloeijing hunner magt en vruchtgenot der Steên;
En ik, die nog een deel van Batoos kroost doe vreezen,
Zal haast zyn vader zyn en Hollands wellust weezen. —

(*Naar de ladder gaande en overklimmende.*)

Dus ga ik eerst den naam uitroeijen van tieran,
Belettende de wraake en doodſlag waar ik kan.

ZEVENDE TOONEEL.

ADRIAAN, *alleen en gewond zynde.*

Het is met my gedaan, ik moet myn leeven laaten,
In 't ſtryden voor myn Nicht en 't winnen haarer Staaten
Of Steden die zy mist, en meer verliezen zal,
Nu zy haare oudſte Stad moet laaten aan 't gevál;
Wen die door kracht, noch magt, noch krygsdeugt was te dwingen,
Maar meerder heeft gedaan dan me in belegeringen
Voordeezen zag geſchiên van ſterker Burgery,
Van uitgebreider vest en grooter Stadsvoogdy.
ô Dordrecht! uwe roem kost my 't geliefde leeven!
Uw Burgermoed heeft my den ſteek des doods gegeeven!
Zyn groote wederſtant verkleent Jacobaas erf
En ſtort haar' goeden eisch in 't allerkwaadst bederf.
Zy zou door uwe hulp ten eerſte triömfeeren,
Ja Brabant zou misſchien eerlang haar wetten eeren
En eene wakkre vrouw verkiezen voor een' man,
Die werkloos, als in ſlaap, geen land regeeren kan;
Maar gy, myn Dord, gy zult haar op het laatst bederven
En doen uwe Erfgraavin gelyk een balling zwerven;

Gelukkig dat ik dan vooraf als krygsheld sneef,
En zulk een ongeluk niet aan myn Nicht beleef....
Ik ga, in haaren dienst, met lof ten grave daalen....
Myn dood volmaakt haar' ramp en Dordrechts zegepraalen.

AGTSTE TOONEEL.

VAN DEN WYNGAARDEN, *Hoplieden en Soldaaten.*

VAN DEN WYNGAARDEN.

Hier legt Heer Adriaan verslaagen als een held.
Versmoord in brein en bloed, door 't moedig krygsgeweld
Der Dordsche Burgerschaar, die, meerder als Soldaaten,
Ten hoogste doodlyk zyn voor die zy doodlyk haaten.

NEGENDE TOONEEL.

ZARIS, VAN DEN WYNGAARDEN; *Edelen, Hoplieden, Burgers en Soldaaten.*

ZARIS.

Legt Jonkheer Adriaan verslaagen door het swaard!
Moest zulk een' Oorlogsheld, een beter noodlot waard,
Door ramp en 't ongeluk van Brabants weiffelingen,
Zich zelv' het glimmend staal in 't moedig hart zien wringen!
Gy zyt beklaagens waard, in 't oefnen uwer trouw,
Te sneuvlen voor 't belang en de elschen eener vrouw,
Die gy, door uwen arm, hebt kloek in stand gehouden,
Zoo lang uw leevensvuur in de aadren niet verkouden.

TIEN-

Digitized by Google

TIENDE TOONEEL.

VAN BEIJEREN, ZARIS, VAN DEN WYNGAARDEN; *Edelen, Hoplieden, Burgers, Soldaaten en Wachten.*

VAN BEIJEREN.

De Sterkte in Paapendrecht, bestormd en overmand,
Moet deezen dag gevlecht, vernielt en afgebrant;
En Jonker Adriaan, door ons geweer verslaagen,
Zal men met krygsmans eere in Dord ten grave draagen,
Met de andre dappre lien, gebleeven in 't gevecht,
Zoo voor Jacobaas zaak als voor myn billyk recht.

(*Tegen eenen der Edelen.*)

Dat van der Eycke, met van Ghendren en van Stryen,
Elk hunner straks een graf naar ieders rang doen wyen.

(*Tegen van den Wyngaarden; gaande voor een der Edelen binnen.*)

En gy, Mynheer, maak straks, met Stoop en Repelaar,
Myn zegepraal bekent, om allen met elkaer
Den dag van ons Ontzet met vrolykheid te vieren,
Wyl van der Dusfen en de Wit, de Krygsbanieren,
Met Standaart, Vaan en Vlag en Wimpel, door 't beleid
Van Dordrechts Burgerye en haare dapperheid,
Veroverd in 't beleg, aan ieder doen vertoonen,
Om d'onvertsaagden moed der Dortenaars te kroonen.

VAN DEN WYNGAARDEN.

Ik ga zoo daadelyk bezorgen af het geen
Hunn' roem vermeert, zoo wel huns Adels als Gemeen;
Een roem te wel verdiend, door zweet en bloed verkreegen,
Bevestigt door hunn' moed, hun vlyt en Hemelzegen.

ELFDE TOONEEL.

VAN BEIJEREN, ZARIS; *Edelen, Hoplieden, Burgers, Soldaaten en Wachten.*

VAN BEIJEREN.

Renesse, Batenburg, de Rode, Slingeland,
Van Naarsen, Snellart en van Nesse, in één verstand
Met Tater, Kuilenburg, van Haarlaar en meer andren
Der onzen, zyn vooruit getrokken met elkanderen,
Verzelschapt met de bloem der Dordsche Burgery,
Op dat men Rotterdam hechte aan myn Heerschappy,
Alwaar wy goed verstand met veel bewooners houên,
Die, Kabeljaauwsch, als wy, met ons staan in vertrouwen.
Dus groeit myn Landgebied uit Hollands eerste Stad,
Oud Hollands eerste Hof, de wieg en bakermat
Van 't Graafelyk bedwang, de waare vryheids Moeder.
O Dordrecht! my zoo waard, gy zyt der Vryën Broeder;
Held Batoos oudste Zoon en Vader van deez' Staat,
Die zynen witten hoed nooit slaafs bevlekken laat!
Heer Zaris, welk geluk! uws mededingers sneeven
Zal u te meêr den rang van Dordrechts Hoofdschout geeven,
Schoon hy die plaats bekleed en hy die reeds verliet;
Doch haat dien dooden Leeuw noch zyn gedagtnis niet;
Maar laat hem, door uw zorg, verdienstelyk begraven
En vier zyne uitvaart zelf, met de achting die men braaven
Manhaftige oorlogslien altoos verschuldigd is:
Dus staaft ge uw' eigen' roem en geeft getuigenis,
Dat ge in uw' vyand zelv' de deugden wilt waardeeren,
En waardig zyt geweest op hem te triömfeeren.

TWAALF-

TWAALFDE TOONEEL.

ZARIS, *en eenige weinige Burgers.*

Myn vrienden, draagt dit lyk eerbiedig binnen Dord,
Op een geſchikte plaats tot het begraaven word.
Ik ga intuſſchen zien of Rotterdam, na deezen,
Met Dordrecht en den Briel in één verbond wil weezen,
Den Beijer roepende tot Graaf van Holland uit,
Waardoor de Rotte en Maas de Hoekſchen buiten ſluit.

EINDE DES VIEREN BEDRYFS.

****

VYFDE BEDRYF.

EERSTE TOONEEL.

ELIZABETH, *en twee Edelen.*

Dus is de winst geheel en al op onzer zyden
En Dordrechts Burgerye is meesteres in 't ſtryden,
Als 't vrolyk klokkeſpel, het bly trompetgeſchal
En juichend zegelied verkondigt overal.
De witte kindsheid zelf, de prille jeugt der blonden,
Met zwarten wasdom, bruin en grysheid t'ſaam' verbonden

Digitized by Google

Aan 't eigene belang van Dordrecht en den Briel
En ons en onze zaak, verheugt uit hart en ziel,
Doen hunnen vreugdenkreet éénstemmig ieder hooren,
Zoo dat de blydengalm als donders klinkt in de ooren
Van die ons haatlyk zyn en durven tegengaan,
Of voor de kwaade zaak van vrouw Jacoba staan.

TWEEDE TOONEEL

ELIZABETH, VAN DEN WYNGAARDEN, *en vier Edelen.*

VAN DEN WYNGAARDEN.

De Hertog en Graavinne, om in gesprek te treeden,
Ter stuiting van den krygen sluiting van den vreden,
Verzoeken vry geleí, ten einde 't vaderland
Te hoede voor 't bederf, dat uit ons twistvuur brandt,
Onze Edelen verteert, den Handelaar doet zuchten
En 't ovrige Gemeen uit zyner wooning vluchten.

ELIZABETH, *het vrygeleide teekenende en vervolgens overgeevende.*

Ik wagt voort myn Gemaal weerom in deeze Stad
En teeken uit zyn' naam; als wel verzekert, dat
Hy de onderhandling wensche, en, op zyn wederkomen,
Daar straks in deelen zal, om bloed- en etterstroomen
Te sluiten. Zeg, uit last van my en mynen man,
Dat men dien handel hier terstond beginnen kan.
Maar laat het zielloos ríf van Zaris voorzaat haalen,
Op dat Jacoba 't zie en haaren trotsch doe daalen,
Door 't zien van 't bloedig lyk, en meer naar vreden tracht',
Dan zy noch heeft gedaan.

VAN DEN WYNGAARDEN, *met den wygeleibrief heengaande.*

Uw last word voort volbragt.

DERDE

DERDE TOONEEL.

ELIZABETH, *en twee Edelen.*

Deeze onderhandeling durf ik met ernst beginnen,
Het zy men Rotterdam, door list, kan overwinnen,
Het zy de list mislukt en dat myn Echtgenoot
Die vest vergeefs bespringt en daar het hoofd voor stoot.

(*Tegen eenen der Edelen.*)

Ga heen, van Vuuren, vlieg en doe den Beijer keeren.
Om meer door goed verdrag dan bloed te triomfeeren.

Een der Edelen binnen.

Myn Stiefzoon, zonder moed, zal 't lyk van Adriaan,
Met wond op wond doorboort, in siddring hier zien staan
En trachten, uit dien schrik, des te eerder naar den vrede.

(*Tegens de Wachten, die het lyk binnen draagen.*)

Zet hier de doodbaar neêr en breng, op hunner bede,
Den Hertog en Graavin by my in dit vertrek:
De Hemel geev' hun komst tot nut des lands verstrekk'!

De Edelman en Wachten binnen.

De vreugd verrukt myn hart, door slechts te moogen denken,
Dat haast het Neêrlands volk zal draaven op myn wenken!
Wat zielverrukkend heil, dat me in gedagten speelt!
Wat aangenaame winst, die zich myn oog verbeelt!
Myn hart springt hupplende op, door zulk gewenscht verlangen!
Myn oor jookt naar den klank der hulde alhier te ontvangen!
Myn voeten haasten zich ter naadring van den dag,
Dat ik dus worde erkend in 't Graafelyk gezag.

VIERDE

VIERDE TOONEEL.

ELIZABETH, VAN BRABANT, JACOBA; *een Edelman en Wachten.*

JACOBA, *tegen den Edelman.*

Waar brengt gy ons, Mynheer? Ik wil den Hertog spreeken
En dien verharden Oom zyn ſtrenge hardheid breeken,
Ter liefde van myn volk, dat ik meêr dan Graavin,
Meêr dan myn' eigendom, en Moederlyk bemin.
Het koste ook wat het kost, ik wil den vrede ſluiten,
En, waar 't my mooglyk is, de vlam des oorlogs ſtuiten.

VAN BRABANT.

Ja, de oorlog, haat en twist verveelen my, Mevrouw,
Die meêr van ſomberheid en ſtille kalmte hou,
Dan van een heet verſchil, 't bederf der Nederlanden,
Aanſtooker van een vuur dat Steden doet verbranden
En 't bloeijenſte Gebied verdord in zynen groei.
Men pryze of laſtre my dat ik den kryg beſnoei',
Ik wil het echter doen, om dus myne onderdaanen,
En voor my zelv' meteen, den voorſpoeds weg te baanen.

ELIZABETH.

Indien gy beide aldus naar ſtilſtand waarlyk tracht,
Zien wy daarvan de vrucht tot rypheid haast gebragt:
Myn Echtgenoot, uw Oom, is ook daartoe genegen,
En zoekt meêr heil in rust, dan voordeel door den degen.

JACOBA, *met ſchrik, het lyk van Adriaan ziende.*

Zoekt gy en hy den vreê, by 't lyk eens Ooms? ô ſpyt!
By 't lyk? by 't dierbaar lyk, dat my myn' ramp verwyt?

By

By 't waardigé overſchot eens Helds, voor myn belangen
Geſneuveld in 't gevecht? Ik dagt hier nooit te ontvangen
Zulk onbedagt onthaal, dat my het hart ontſteekt
En van myn droef verlies met ſcherpe teekens ſpreekt.
In plaats van lust tot rust te ſtorten in myn zinnen,
Jaagt gy 'er wreekvermaak en onrust weder binnen.

ELIZABETH.

't Onthaal, u aangedaan, is geenszins onbedagt;
Noch met dat inzigt is het lyk hier niet gebragt;
Maar enkel daar gezet, om 't binnen weinig daagen,
Met ſtaatſie en met eere, in 't graf te laaten draagen;
Te meer, Vorſtin, dewyl zyn nagedagtenis
Der Hoekſchen zeekren dood en Dordrechts leeven is.

VAN BRABANT.

In waarheid zulk een taal verwyt ons de ongelukken,
Die, beurtelings, nu de een', dan de andren onderdrukken;
Die nu aan deezen, dan aan geenen doodlyk wordt;
By wisling ryzen doet, of in den afgrond ſtort:
Doch om het beste deel te geeven aan myn landen,
Verkieze ik 't vreegenot, voor 't rooven, moorden, branden
En meêr angſtvalligheên, die d' oorlog met zich brengt,
Die Weeuw en Weezen maakt en bloed en traanen plengt.

VYFDE

Digitized by Google

VYFDE TOONEEL.

ELIZABETH, VAN BRABANT, JACOBA, ZARIS; *Edelen en Wachten.*

ZARIS, *tegen Elizabeth, met yver.*

Geluk, Vorstin! geluk, meêr dan wy hoopen konnen!
Want Rotterdam is ons, die Stad is overwonnen
En werd, op nadering der onzen, straks ten buit
Der Kabeljaauwen moed en yverend krygsbesluit!
Geen Burger is misdaan, geen Amptman uitgestooten,
Maar elk blyft in zyn' stand! De kleenen en de grooten,
Regeering en Gemeen, hoe hoog of laag van staat,
Elk hunner word voor ons een steun, een toeverlaat,
Gelyk wy ook van hen: de Brielle en Dortenaaren
En Rotterdammers t' saam', in wel- en kwalykvaaren,
Zyn tans in éene trits, op 't naauwste aanéengehecht,
Handhaavers éener zaak en Styvers van één recht.
Waaraan zich 't Hollands volk éenstemmig moet verbinden,
Of uit dit Land, of wel in 't graf een schuilplaats vinden.

JACOBA, *met eene geruste bedaartheid.*

Is Rotterdam voor my verlooren?

ZARIS.

Ja, Mevrouw.

JACOBA, *als vooren.*

Weet dat ik zulk gerucht slechts voor verzonnen hou,
Om my, door loutre vrees, tot de onderhandelingen
Te noopen en te meêr tot kwaad verdrag te dwingen.

ZA-

Digitized by Google

ZARIS, *tegen Elizabeth.*

Vorstin, van Gaasbeek zelf staat hier voor dit vertrek,
En weet. . . .

ELIZABETH, *tegen Zaris.*

Men roep hem in, op dat 't hy 't mede ontdekk'.

ZESDE TOONEEL.

ELIZABETH, VAN BRABANT, JACOBA; *Edelen en Wachten.*

ELIZABETH, *tegen Jacoba.*

Ik weet uw Oom was ook op d'aanslag uitgereeden,
En Zaris nevens hem.

VAN BRABANT.

'k Zie Gaasbeek binnen treeden.

ZEVENDE TONEEL.

ELIZABETH, VAN BRABANT, JACOBA, VAN GAASBEEK, ZARIS; *Edelen en Wachten.*

JACOBA, *tegen van Gaasbeek.*

Hebt ge iets van Rotterdam vernomen?

VAN

Digitized by Google

VAN GAASBEEK.

Met verdriet
Vernam ik de overval, aan Rotterdam geſchiedt;
Waartoe zyn Burgery de Kabeljaauwſchen noodden.

JACOBA, *met eenige ontſteltenis.*

Heeft Rottes Burger meê daartoe de hand gebooden!

VAN GAASBEEK.

De Inwooner niet alleen, maar ook zyne Overigheid
Heeft de allereerſten grond tot deezen weg geleid.
Maar, och! de wakkere Zoon der eedle Wasſenaaren,
Heer Hendrik, durft zich tans ook Kabeljaauws verklaaren,
Verwerpt de roô Bonet en bied zelf Leydén aan,
Wil Rhynlands Hoofdſtad ook denzelfden gang doen gaan,
Om aan zyns Vaders magt dat Stadsgebied te ontrukken
En dus zyn gansch geſlacht moedwillig te onderdrukken,
Ja aan zyn' eedlen ſtam te ontrooven een gezag,
Waarvan hy eeuwen lang zich Meester noemen mag.

AGTSTE TONEEL.

VAN BEIJEREN, ELIZABETH, VAN BRABANT JACOBA, VAN GAASBEEK, ZARIS, VAN DEN WYNGAARDEN; *Edelen, Hoplieden, Burgers en Wachten.*

VAN BEIJEREN, *tegen Elizabeth.*

Gy hebt ons goed geluk op Rotterdam vernomen?

(*Te-*

Digitized by Google

(*Tegens van Brabant en Jacoba.*)

Om u, myn vrienden, Ja om u ben ik gekomen
En heb my zelv' gespoed, toen ik bericht ontving
Dat gy genegen waard tot de onderhandeling.

JACOBA.

Ja, myn genegenheid is groot, om 't bloedvergieten
Te keeren en myn land de rust te doen genieten.
Ik sta toe dat gy dees Stad gebieden zult
En dat ge in Brielle en 't Land van Arkel word gehuld;
Behoudens dat ge my myne andre Heerlykheden
Hergeeft, of houden laat, in eigendom en vreden.

VAN BEIJEREN.

Neen, neen, myn Nicht, ik eisch Zuidholland gansch voor my;
Dat ik welhaast verwin, met Zeelandsstaatsvoogdy.

JACOBA

Myn Schie- en Aemsteldam zult gy niet ligt bedwingen,
Noch Haarlem immermeer dus uit den band doen springen;
Schoonhoven, Leyden, Delft, Ouwater en ter Gouw,
En al myne andre Steên zyn my altyd getrouw;
Doch zoo ge in Leyden oolt als meester u ziet groeten,
Zult gy 't ontwyffelbaar gestreng beleegren moeten,
Te meêr om dat ik daar van Utrecht hulp verwagt,
Waar my aan allen kant word bystand aangebragt,
Gelyk van myn Gemaal....

VAN BRABANT.

Ik zal niet meêr gedoogen
Dat iemand van myn volk, voor inlandsche oorelogen,
Zich uitrust buiten my. 't Verlies dat ik onving
In uwen beider' twist, en Dords Belegering,
Vergeet ik nimmermeer en slaat myn hart met wonden:
Geen Brabants Aadlykhuis blyft daarvan ongeschonden;

Elk hunner mist één telg of meêr uit zynen ſtam,
Die 't doodelyke borlogswaard het dierbaar leeven nam,
Of deerlyk heeft vermínkt, door alle dappenheden
Waarmeê de Dortenaars zich hebben vry geſtreden.

JACOBA.

Zoud gy uw Gemaalin verlaaten in haar' nood,
En blyven in uw Hof als Hertog leevend dood?
Gelyk een zielloos Prins, die Vorstlyk moest regeeren,
Maar, meêr dan kinderlyk, zich ſlaafs laat overheeren?
En minder dan een vrouw tot heerſchen is bekwaam?

VAN BRABANT.

Ik hoog my liever in 't minſte aan d'ydlen eerenaam.
Van overwinnend held, noch zoek' in bloed en traanen,
Geen landgewin, om my dat ſpoor ten roem te baanen:
Die lof verdord welhaast om 't hoofd van hem wien 't plukt,
Wende opgang deezer een zyn Burgers onderdrukt.

VAN BEIJEREN, *tegen Jacoba.*

't Zy u de Hertog helpt, of ſlechts alleen laat ſtryden,
Met u het twistvuur ſtookt, of alles wil vermyden
Ter branding deezer vlam, het ſcheelt my niet, Vorstin,
Dewyl ik dagelyks vermeêr myn landgewin;
Dat gy niet keeren kunt, dan door het vredeſluiten,
Hetwelke ik u vergun, om allen kwaad te ſtuiten;
Behoudens dat ge aan my Zuidholland overgeeft,
Als 't in zyn engst begrip een' Graaf gehoorzaamd heeft,
My laatend' Rotterdam en Brielle en Dord gebieden.

JACOBA.

Hoe, op den naam van Graaf! neen, dat zal nooit geſchieden,
En myne Steden zelfs, verbonden tegen u
Met eeden, zouden die dit dulden willen, nu

Zy

Digitized by Google

Zy allerduidlykst zien hóe gy my durft mishandlen?

VAN GAASBEEK.

De naam geeft weinig magt.

VAN BEIJEREN.

In al myn doen en wandlen
Geef ik der zachtheid plaats; maar 's wil dit alles niet
Bezitten met den naam van Heer in dat Gebied,
Op zulk een' kleenen rang: Ook wil ik Burgerheeren
En Schouten in dit Land aanstellen in 't regeeren.

JACOBA.

Het laatste sta ik toe, maar 't eerste nimmermeer;
Zoo dat die Steden u erkennen voor haar' Heer;
Maar de overige Steên, eerst tegen u verbonden,
Moogt gy dus niet misdoen; voorts zult gy, ongeschonden,
Der Heeren Heerlykheên, hun tienden en hun recht
En goederen te saam, voorheen hun toegelegd,
Ganssch onvermindert, vry, als onder de ouden Graaven
Genieten laaten en hun die bezitting staaven;
Waarvoor 't Stadhouderschap van Vries- en Holland t'saam',
U drie jaar eigen wordt, en dat wel op den naam
Van Ruwaart; of van Voogt, waarby gy kunt verkiesen
Stadhouders, Magistraats en Hoofden over Vriezen.
En over 't Hollands volk, verpligt aan uwen eed,
Gelyk in dien van my; tot beider dienst gereed,
Naar 't beste recht des lands en leders goede rechten;
En daarmeê zullen wy den verdren twist beslechten,
Zoo spoedig 't mooglyk zy en 't aan u zelv' bolaagt.
Maak nu dat gy den naam van vredegeever draagt.

VAN BEIJEREN.

Zoude ik geen' andren naam by die bezitting draagen?

VAN BRABANT.

Gy hebt den Keizer maar een' eernaam aftevraagen;

Die hy niet weigren zal, hoe groot gy hem begeert.

JACOBA.

Zoo gy hiertoe besluit, zy u, door my, vereerd
Een honderdduizent tal van gouden Nobels stukken;
Mits Utrecht, mee bevrydt van 's oorlogsongelukken,
In onzen vrede deelt.

VAN BEIJEREN, *Jacoba omhelzende, gelyk van Brabant, Elizabeth doet; waarna, Elizabeth, Jacoba, en van Beijeren, en van Brabant elkanderen omhelzen.*

Welaan, ik sta 't u toe,
Myn Nicht, en ben, als gy, den twist en oorlog moê,
Ja 'k zal voor eeuwig my verbinden om uw kindren,
Zoo gy 'ze ooit teelen moogt, nooit in hun recht te hindren.

JACOBA, *tegen van Beijeren.*

Deeze overeenkomst dient alom bekend gemaakt,
Op dat de vyandschap der onzen wordt gestaakt.

ALLEN *te gelyk, behalven van Beijeren, van Brabant, Elizabeth en Jacoba.*

Driewerf geluk en heil, ô Vorsten en Vorstinnen!

ELIZABETH.

De Dordsche Burgerdeugt bragt Hollands vreden binnen!

ZARIS.

Dat haare vryheidzucht altoos de zelfde zy!

VAN

VAN BRABANT.

Zy ſtrekke altyd ten nut van Neêrlands Maatſchappy!

VAN DEN WYNGAARDEN.

Dus handhaaft deeze Stad haare oudheid, door haar daaden.

VAN GAASBEEK.

Zy ſtrengelt vredenpalm door de oorlogslaurwerblaaden.

VAN BEIJEREN.

Geen Stadsontzet is noch aan haar Ontzet gelyk,
In Staat, noch Vorſtendom, noch eenig Koningryk!

JACOBA.

Haar lof duure eeuwiglyk, door 't vryheids recht te ſtaaven,
En, nu 'k haar miſſen moet, ten teugel haarer Graaven!

VAN BRABANT.

Dat Leiënburg terſtond in vryheid zy geſteld.

VAN BEIJEREN.

Gy, Zaris, ga, bezorg 't ontſlag van deezen held.
Om naderhand te ontſlaan al de andren krygsgevangen.

JACOBA.

Ik zal al de uwen ook de vryheid doen erlangen.

Digitized by Google

NEGENDE TOONEEL.

VAN BEIJEREN, ELIZABETH, VAN BRABANT, JACOBA, VAN GAASBEEK, VAN DEN WYNGAARDEN; *Edelen, Hoplieden, Burgers en Wachten.*

VAN DEN WYNGAARDEN, *in ſtilte tegen van Beijeren.*

„ Zult gy den vrede nu bevestigen, Mynheer?

VAN BEIJEREN.

„ Ja, zoo men niets beſta ten nadeel myner eer."

VAN BRABANT, *tegen van Beijeren.*

Zal 't niet hoognoodig zyn ons werk te laaten weeten
Aan Brabants onderdaan' en Hollands ingezeten'?

VAN BEIJEREN.

't Zal noodig zyn dat zulks door u en my geſchied,
Weêrſtreeft men 't goed vervolg dier goede teekning niet.

VAN GAASBEEK, *tegen van Brabant.*

Maar weet dat Lodewyk en Hoogwoud, Basterdzoonen
Van d'overleden' Graaf, zich vyandlyk betoonen
En van den Berg, uw' vriend, wreed hebben omgebragt,
Terwyl hy, ziek te bedde, in 't minst daar niet op dagt.

VAN BRABANT, *in ſterke woede.*

O Hemel! kan het zyn!.. Dit 's door myn vrouw beſtooken
De graafſchap doet het bloed in al myne aedren kooken!

Ik

Ik mis myn beste vriend, myn sterkste Staatspylaar!
Och! Wilhem, my zoo waard! gy zyt verslaagen; maar,
Ik zweer, by mynen Staf, dat ik uw' dood zal wreeken
En zelf den vriendschaps band met myne vrouw verbreeken,
Zoo 'k haar des schuldig vind; ja 'k sta voor de eerste straf,
Den Beijer ten gevall', van myn Voogdyschap af.

(*Tegen Jacoba.*)

Van Nispen kan deez' dag naar Brusfel u geleiden,
Waar gy my volgen kunt en ik u zal verbeiden.

TIENDE TOONEEL.

VAN BEIJEREN, ELIZABETH, JACOBA, VAN LEIENBURG, VAN DEN WYNGAARDEN; *Edelen, Hoplieden, Burgers en Wachten.*

JACOBA.

Zie nu, van Leiënburg, hoe my myn Echtgenoot
Begeeft en ligt myn tal van vyanden vergroot,
Door onverdienden toorne en onkunde in 't regeeren
En van den Berg ter wraake, een myner kwaadste Heeren.

VAN LEIENBURG.

Verneemende dat gy den Vrede sloot, Vorstin,
Vernoegde ik my daarmeê, verheugde ik my daar,
Doch zou veelmeêr verblyd van deezen vrede spreeken,
Voorzag ik niet in 't kort nog feller rustverbreeken.

Digitized by Google

Myn yver voor uw' dienst, myn dierbren eed van trouw
En drift tot uw belang, verbind me aan u, Mevrouw!
Ja noodzaakt my volstrekt, om u den raad te geeven;
Met uwen Echtgenoot en Oom in vreê te leeven,
Zoo lang 't slechts mooglyk zy; wen anders uw Gemaal,
Ten voordeel van uw' Oom, met minder' schroom het staal
Zal trekken tegens u en uwe medestanders,
Dan op den Beijervorst, of wel op iemant anders;
Vermits zyn jaloesie, uw' moed, uw groot gebied
En dapperheid uws volks, met nydige oogen ziet,
Als ook uw kloek verstand en wakkere bedryven,
Waarvan hy, schoon een Vorst, zoo ver zelf af moet blyven,
Dat hy der Vrouwen plaats, gy die des Mans vervult,
Het welk zyn kleen begrip in geenen deele duldt.
Dus vreest een laf gemoed wel allermeest voor't sterven,
Doch werkt in deeze vrees, om andere te bederven,
Zoo, dat hy meenigwerf zich zelven wonden laat,
Waaruit zyn laage ziel in hoogmoed heenen gaat;
Te meêr wyl zyne keur meest valt op laffe vrinden,
Die door bedorven' raad, zyn oogen meêr verblinden.
Houd dan met uwen Oom den vrede waar gy kunt,
En blyf Graavin van 't land op heeden u vergund;
Of wederom, door twist, in Oorlog overvallen,
Word uw Gemaal hierna u 't schaadelykst nog van allen.

(*Tegen van Beijeren.*)

Denk niet van Leienburg zegt zulks uit vleijery,
Die slechts dan lafaarts voegt; o neen, hy weet dat gy
Uw Nicht, zyne Erfgraavin, het beste kunt behouden
En wenscht uw' vriendschaps vuur met haar nooit mag verkouden.

VAN BEIJEREN.

Indien myn Nicht op my geen agterdenken vormt,
Noch myn eerzuchtig hart met tegenheên bestormt,

Zal

Zal ik grootmoedig my aan haar belangen houën;
Maar 'k wil in haar bewind geen Vreemdeling beſchouwen,
Zoo Brabants Hertog haar geen kroost verwekken mag,
Tot mindring van myn recht en kreuk in myn gezag:
Dat was myn Erfgebied te ſchandelyk vervreemen
En my 't geene ik bezit in weinig tyds ontneemen,
Waartoe myn Dordrecht ook toch nimmer zou verſtaan,
Om eindelyk aan de hand eens Vreemdelings te gaan.

ELFDE TOONEEL.

VAN BEIJEREN, ELIZABETH, JACOBA, VAN LEIENBURG, ZARIS, VAN DEN WYNGAARDEN; *Edelen*, *Hoplieden*, *Burgers en Wachten.*

ZARIS.

Van Egmond, Yſelſtein, van Eemskerken meêr helden,
Die u tot Opperhoofd der Kabeljaauwſchen ſtelden,
Bevreest voor ongeval, noch dreigend lyfsgevaar,
Verzogt en onderſteund door Hendrik Wasſenaar
En Gelders Oppervorst, zyn éénsgezind genegen,
Om Leyden ook voor u te winnen door den degen,
Waartoe men zynen muur reeds ingeſlooten heeft
En overwinnen zal, zoo gy daar last toe geeft.

VAN BEIJEREN, *zig bedenkende.*

Ik weet niet wat te doen in deeze omſtandigheden.

JACOBA, *tegen van Beijeren.*

Hoe, wankelt gy alreeds in 't voorden onser vreden?

VAN BEIJEREN, *tegen Jacoba.*

Zoo Hertog Reinout u beſtooke door 't Oorlogsvuur,
Kan ik onmooglyk hem, myn' Vriend, myn' Bondgebuur,
In deezen, tegengaan, veelmin hem Steden laaten
Voor Gelderland, die ik kan hechten aan myn Staaten,
En die toch, op dien voet, voor u verloren gaan.

JACOBA.

Grypt eens de Stichtenaar voor my uw Steden aan,
Wat zult gy dan, myn Oom, van deezen handel zeggen?

VAN BEIJEREN.

'k Zou Biſchop Blankenheim haast aan den broddel leggen,
Indien hy dit beſtond; doe zulks, van myen kant,
Den Hertog Reinout ook, voor de inval op uw land.

VAN LEIENBURG.

Die weifling wederzyds voorſpeld my 't vreêverbreeken,
Waarom ik ben gezint vrymoedig uit te ſpreeken.
Gy, Hertog, gy, Vorſtin, hoe ſchrander, hoe bekwaam
Tot dit ons Staatsgeſlacht, zult nooit een Erfgenaam
Verwekken uit uw' echt, hoe zeer gy zulks mooght hoopen,
Zoo gy elkaêr' bederft met landgewin te koopen.
Door eedbreuk, of geweld, tot een van beider ſchaê.
De Hemel gaat het doen der ſtervelingen na,
En kan onmoogelyk eedſchendingen gedoogen,
Maar ſtraft die, vroeg of laat, door onbepaalt vermoogen.
Het eind zal zyn, dat gy voor Vreemden hebt gewerkt,
Terwyl de Bourgonjon zich heimlyk reeds verſterkt.

Om,

Digitized by Google

Om, spyt uw beider recht, te ontneemen beider landen;
Waarby dit vryë volk wel rasch in slaafsche banden
Zal raaken van dien Vorst, of wel van zynen Zoon,
Of Nazaat, die misschien eerlang een gouden Kroon,
Door huuwlyk, of door magt, op zyne kruin zal zetten,
Om 't ganfche Nederland te dwingen naar zyn wetten.
Dit zal ter straffe zyn voor 't volk van deezen Staat,
Het welk zyn Erfgraavin, spyt eere en eed, verlaat
En zelven medewerkt te zyner slaavernyë,
Waarvan de Hemelhulpe alleen het moog' bevryë,
Ja wis bevryën zal, wanneer elk, meêr verlicht,
Zyn handel, zyn gedrag, naar wil des Hemels richt.
Dan zal dit vry Gewest in vollen-voorspoed groeijen
En alle slaaverny uit Land en Steden roeijen,
Voor 't Graavelyk Gezag, het Stedehouderschap,
In 't vryë Staatsbestier, verheffen op den trap
Van een bepaald Bewind der vryë Nederlanden,
Vervreemt van al 't gewigt der minste slaafsche banden,
Waardoor, in 't vry Gebied, elk vryheids Burgerman
Zyn huis zoo vrank en vry als Vorst regeeren kan,
Zich ziende in 't algemeen als Kinderen bestuuren
Door Vaderen des Lands en Vryheidspalinuuren,
Die 's Burgers rykdom, eere en vreugde, door hun vlyt,
Zoo bloeijende doen zyn als in Saturnus tyd.

EINDE DES VYFDEN EN LAATSTEN BEDRYFS.

Digitized by Google

Digitized by Google

DEN

Weledelen Grootachtbaaren en Geſtrengen
Heer

Mr. JOHAN HIERONIMUS VAN DER MARCK,

Schepen en Raad, thans Hoofdofficier der Stad LEYDEN.

Heeft dikwerve uwe gunſt, ô puik der *Kunſtmecee-en!*
Heeft dikwerve uwe keur, ſlechts uit goedhartigheid,
De werking van myn brein een' eerprys toegeleid;
Uw *Kunſtmin* heeft dees vrucht ter rypheid ook beſcheenen.

ô Steun van *Hollandſch Staat!* mogt elk zig naauw vereenen
Met uw *Hoogachtbren ſmaak*, die voor *'s Lands Kinéren* pleit,
Die alle Kunſt waardeert en nimmer hulp ontzeit,
De *Batavier* zou min den vreemden trek beweenen.

Naamt gy myn' DIDRIK aan met uw hoogwaarde hand,
Waarmeê gy *Themis ſchaal* doet blyven in haar' ſtand,
Hy zy eerbiedig u, zyn' *Schutsheer*, Opgedraagen.

Daar LEYDEN op de zorg zyns *Opperrechters* roemt.
En ieder VAN DER MARCK een' waarden Vader noemt,
Treed DIDRIK uit zyn graf als op zyn' Zegewagen.

* 2 SIMON RIVIER.

Aemſteldam den 16. Juny 1782.

Digitized by Google

VERTOONERS.

GODEVAART, *Hertog van Lotheringen, geweldig Graaf van Holland en Zeeland.*

DIDERIK, *Zoon en Erfgenaam van Floris den Eerſten, geweezen Graaf van Holland en Zeeland, Heer van Vriesland.*

GEERTE, *Moeder van Diderik, Gemaalinne van Robrecht.*

ROBRECHT, *bygenaamt de Vries, Voogd van Diderik.*

WITHILDE, *verloofd aan Diderik en Dochter van Frederik Hertog van Saxen.*

JAN VAN ARKEL, *Heer van Arkel, Legerhoofd onder Robrecht.*

GYSBRECHT, *Stadhouder van Dordrecht.*

WICHAART, *Legerhoofd onder Godevaart.*

ZWYGENDEN.

Edelen.
Burgers.
Wachten.
Soldaaten.

Het Spel ſpeelt in 't Hof te Dordrecht.

Digitized by Google

DIDERIK DE VYFDE,

GRAAF VAN HOLLAND, ZEELAND EN HEER VAN VRIESLAND,

TREURSPEL.

EERSTE BEDRYF.

EERSTE TOONEEL.

WITHILDE, GYSBRECHT.

WITHILDE.

Wat droevig ongeval! Is onze Legermagt,
Door Hertog Godevaart, byna tot niet gebragt?

GYSBRECHT.

Bedroef u niet te veel om 's waerelds wisselingen,
Waardoor hy Hollands Staat vereend met Lotheringen.

WITHILDE.

Ik beeve op dit bericht! Oom Robrechts dapperheid,
Zyn onvertsaagden moed noch wonder krygsbeleid,
De ziel en leevenskracht der strydende soldaaten,
Zyn niet ten nut geweest aan Didriks onderzaaten!
Weet gy op welk een wys die stryd is toegegaan?

GYSBRECHT.

Van deeze omstandigheên hebbe ik het eind verstaan,
Dat ik u zoo terstond te kennen heb gegeeven.

WITHILDE.

Zal ik dan eindeloos in onderwerping leeven!

Digitized by Google

THE NEW YORK
PUBLIC LIBRARY
ASTOR, LENOX AND
TILDEN FOUNDATIONS.
R

Wy hoopte dan vergeefsch, door Saxische onderstand
Ons volk verlost te zien van zynen Dwingeland;
Maar zien, integendeel, zyn' dwang nog vaster zetten
En groeijen boven 't recht van alle vryë wetten!

GYSBRECHT.

De Hemel, die veelmeêr dan 't woest geweld vermag,
Kan alle dwinglandy verpletten met een' slag.
Maar door wat ramp zyt gy in deeze elend gekomen?
Ik heb misschien tot noch de waarheid nooit vernomen.

WITHILDE.

Is Dordrechts Stadvoogd zelf ons noodlot onbewust?
Hoe kan dat mooglyk zyn?

GYSBRECHT.

Toen 't Land, in volle rust,
Door twist niet werdt geschokt en hier uw Oom regeerden,
Deede ik een bedevaard, waarvan ik wederkeerden
Na Godevaart alreeds was in 't gebied gevest,
En gy met uwe Moei gevangen. Voor de rest
Hebbe ik geen reên gehad zyne ongunst te beklaagen;
Want de ampten door uw' Oom, Graaf Floris, m' opgedraagen
Behield ik als voorheen met deeze Stadvoogdy,
En 't opzicht over u vertrouwde hy aan my,
Met dat van de Graavin. Ik kan bezwaarlyk weeten
Hoe Geerte nevens u geraaktten in zyn keten;
Men zegt, hy heeft zich niet in 't krygsgebruik misgaan;
Doch mooglyk deedt men my uit vreeze zulks verstaan;

En

Digitized by Google

En ik hebbe u tot noch geen reden darven vragen,
Om, door een' ouden druk, geen nieuwe geeselslagen
Te geeven aan uw hart.

WITHILDE.

Weet gy noch de oorzaak niet
Vernem dan uit myn' mond ons jammerlyk verdriet,
Schoon my 't herdenken schrik en droeve smert moet baaren.
Ik, aan Heer Diderik verloofd, nog jong van jaaren,
Ging met myn' Vader, die zyn Zuster meêr bezogt,
Doch toen uit Saxenland veel Krygsvolk medebrogt,
(Wyl Keulen, Brandenburg en Gelderland hun krachten
Vereenigden, en meê tot hun verbindnis bragten
De Henegouwsche magt, met die van 't Stichtsche Luik,
Geboôn door Leuvens Graaf, benevens dien van Kuik;)
Tot Floris onderstand, maar vond dien Held verslagen,
Schoon hy den Krygslauwrier had tweemaal weggedraagen,
Doch moede en afgemat, door 's vyands vlucht misleid,
Met zyn verwinnend heir, zich had ter ruft gespreid,
Dat Aarnout, Graaf van Kuik, te spoedig kwam ter ooren
En winnen deedt den stryd, die hy eerst had verlooren,
Waarin Oom Floris zelf voor eeuwig de oogen sloot,
En, met drieduizent man, werd in dien slaap gedood,

Digitized by Google

Toen Dordrechts Burgery, geſteld in de achterhoede,
Hervattende den ſtryd, dit ongeval vergoede,
Verſlaande, dol van wraak, het vyandlyk geweld,
Dat cryvende met kracht van 't bloedig oorlogsveld,
Waarop den Graaf van Kuik ter neder werd geſlagen.
Moei Geerte, 't hoog beſtier der Landen opgedraagen
En de voogdy haars Zoons eenſtemmig opgeleid,
Regeerde twee jaar lang in alle veiligheid,
Tot Robrecht, 's Graaven Zoon van Vlaanderen, dees Landen
Met zyne Vlamingen nadruklyk aan kwam randen;
Hoewel myn Moei dien Held tweemaal te rugge dreef
En Overwinnaares van haaren Vyand bleef,
Heeft hy zich evenwel zoo deugdelyk gekweeten,
Dat alle vyandſchap kortſtondig werdt vergeeten;
Wen Hollands vryën Staat, hem, zyne deugd ten loon,
By Geertes echt, verkoor tot Voogd van haaren Zoon,
Waarop 's Lands onderdaan aan Robrecht trouw kwam zweeren,
Tot Didrik, nog te jong, zelf konde als Graaf regeeren.
Hy kweet in dit gezag zich heerlyk, heeft zyn' pligt
Voldaan en zyn Voogdy hoogloffelyk verricht.

GYSBRECHT.

Men zegt nogtans, dat hy, om vinnig zich te wreeken
Op zyne Broeders Weduw, den oorlog heeft ontſteeken
In Vlaandren en ons volk in zyn verſchillen ſtak,
En, door dit doen, het recht der Batavieren brak,
Die nimmer zyn verpligt om buitens lands te ſtryden.

WIT-

Digitized by Google

WITHILDE.

Richildis onbeſcheid was niet voor hem te lyden,
Wyl zy hem 't Graafſchap Aelſt en 't ander deel ontnam
Dat, als een Vaderlyke gift, aan Robrecht kwam,
Waarom hy 't Vlaams gebied haar billyk heeft ontnomen,
Wanneer hy Graaf werdt, na zyn' Neef was omgekomen,
Daar zy het Henegouwſche als Erfgraavin behiel,
Dat, van haars Vaders kant, op haar, als Dochter, viel.
Den Keizer had zoo rasch die tyding niet gekreegen,
Of ſtond, om onze winſt verbitterd en verleegen,
Dit deel van Nederland aan Biſchop Willem af,
Die noch door Utrechts volk, noch Kerkelyken Staf,
Noch 's Keizers Zegelen, den Batavier kon dwingen;
Doch blyvende gezind de Vryën te beſpringen
Bragt hy welhaaſt de magt der zynen op de been,
Beloofde Godevaart, zyn' Neef, dit Land te leen
Te ſchenken, zoo die Vorſt de Steden kon verwinnen.
Dus zag men wederom den Oorlog hier beginnen,
Die reeds geëindigd ſcheen, waarin Held Robrechts moed
Zyn zege menigmaal beſchreef met 's vyands bloed.
De Biſchop, meer en meêr verbitterd en verleegen,
Heeft eindlyk zoo veel hulp en onderſtand verkreegen,
Dat hy van tyd tot tyd in Lotheringen zondt;
Nu koopende het een dan 't andere verbond,
Waardoor zyn' Neef, geſterkt, ons weder kwam beſtryden,
En dit Gemeenebeſt der ſlaaverny deedt lyden,
Daar Willems ſlaande ban en looze vleijery

Digitized by Google

Veele onderdaanen trok van Didriks Heerſchappy,
Graaf Robrecht, van zyn heir dus ſchandelyk verlaaten,
Week, voor deeze overmagt, met weinige Soldaaten,
Doch werd door Godevaart te ſpoedig nagezet
En eindlyk achterhaald, daar hy te zwak was, met
Zyn al te kleen gevolg, den vyand ſpirs te bieden
En zelf werdt meêgeſleept in dit ontſchaarde vlieden;
Waardoor des Hertogs volk veel oorlogsroof bekwam,
Moei Geerte, nevens my, welhaaſt gevangen nam
En in des Biſchops ſtoet, met zich naar Dordrecht voerden.

GYSBRECHT.

't Vervolg is my bekend, dat ieder hier ontroerden.
Men zegt: de Franſche Vorſt, die Didriks Zuſter mind,
En Berta huuwen wil, zyn Lelievaan ontwindt,
Om Floris Erfgenaam in dit gebied te ſtellen:
Wil Vrankryks byſtand nu der Saxen hulp verzellen,
Dan raakt uw' Dwingeland in korten tyd te niet.

WITHILDE.

De Hemel, die het recht der waereldlingen ziet,
Zal de Geweldenaars beteugelen in hun woeden.

GYSBRECHT.

Ik wagt hem deezen dag: hy komt zich herwaards ſpoeden,
Om zaaken van gewigt; 't is alles hier gereed
Ter zegevieringe. Verberg uw harteleed
Voor zyn gedacht gezicht en raad uw Moei te veinzen;
Want zoo gy beiden niet uwe innigſte gepeinzen,

Door

Digitized by Google

Door 't kleed der liſt, bedekt, vrees zyn' geſtrengen aart
En groote oploopenheid, waarin hy niemant ſpaart.

TWEEDE TOONEEL.

WITHILDE, GYSBRECHT, WICHAART.

WICHAART.

De Hertog nadert reeds; hy zal hier daadlyk komen.
Gy hebt ontwyffelbaar zyn krygsgeluk vernomen?
Verſterkt met Duitſche magt kan niets hem weerſtaan,
Ook heeft hy Floris Zoon en Erfgenaam gevaên.

WITHILDE.

ô Hemel!

GYSBRECHT.

Welk een ſlag!

WICHAART, *hem aanziende.*

Gy ſchrikt!

GYSBRECHT, *zich eenigzinds herſtellende.*

Ik ben in vreezen
Dat Godevaart misſchien te ſpoedig hier zalweezen,
Voor Dords Bezetteling, in 't volle krygsgeweer,
Haar' Vorſt ontvangen kan naar zyn verkreegene eer.
Vergun dat ik daartoe elks yver op ga wekken.

DERDE TOONEEL.

WITHILDE, WICHAART.

WICHAART.

Wat mag de reden zyn van dit verhaaſt vertrekken?

Digitized by Google

Het ſchynd de zegepraal des Hertogs hem mishaagt
En dat hy 't ongeluk des Jongelings beklaagt.
Ik konde in zyn gelaat de droefheid klaar beſchouwen;
De Stadvoogd handelt valsch: men kan geen'mensch betrouwen
Die zich verleegen toond om de gevangenis
Van een wiens kluiſtering ons nut en noodig is.
Wat heeft men, vier jaar tyds, al bloed- en traanenvlieten
Der Burgren, in dien twiſt, ellendig uit zien ſchieten!
De Steden zyn ontbloot, de Landen leggen woeſt,
Terwyl de Spa en Ploeg des Akkermans verroeſt;
Of zoo hy 't veld bezaaid bederven de Soldaaten
Het weelderig gewas, wen zy den Landman haaten;
Het koorn, is Paarden ſpys; de weiden, zyn ontbloot
Van vee, door 't ſikkel ſlaanvan de alvernielbre dood;
Dus wordt hier alles ſchaarsten nu hy is verwonnen,
Om wien het allermeeſt dees oorlog werd begonnen,
Wat eerlyk Onderdaan toont zich nu niet verblyd,
Nu hem de vredezon belooft een blyder tyd?

WITHILDE.

Neen, Gysbrecht is getrouw aan 's Dwingelands belangen,
En hier oneerlyk in, door hem dus aan te hangen:
Heer Didrik is zyn Graaf, zyn wettig Opperheer,
Dien hy beſchermen moeſt: een man van deugd en eer'
Zal nooit zyn'waaren Vorſt om lief of leet verlaaten,
Noch ruſten, voor hy dien herſteld ziet in zyn Staaten.

WICHAART.

Waar't in zyn magt geweeſt hy had ons ligt verraên.
Wat kon hy nu toch doen?

Digitized by Google

WITHILDE.

Wat? Zyn Graavinne ontslaan;
En, geevende dees Stad den Erfgenaam in handen,
Betoondde hy zyn trouw, ten welstand deezer Landen.

VIERDE TOONEEL.

GEERTE, WITHILDE, WICHAART.

GEERTE.

Wat maakt de Stadvoogd my, in 't uitgaan, daar bekend?
Heeft onze Legermagt op nieuw den rug gewend
Voor 't Lotheringsche Heir en is myn Zoon gevangen?
Was 't niet genoeg dat ik my zag in boeijens prangen,
Met myn geliefde Nicht, het voorwerp zyner min,
En zelf in deeze Plaats, dees Zetelstad, waarin
Ik met myn' Echtgenoot beveelens plagt te geeven,
Maar moet ik dit verdriet ook van myn' Zoon beleeven!

WICHAART.

Schoon hy, op 's Keizers wil, den Bisschop moet ontzien
En voor den Hertog buigt, zyn kluister zal misschien,
Hem, in den Burgerstand, meêr voordeel doen verwerven.

GEERTE.

Is 't niet genoeg dat hy dees H- - happy moet derven?
Is 't niet genoeg dat hem zyn eigen Onderzaat,
Om een' Geweldenaar, te schandelyk verlaat?

Digitized by Google

Maar moet gy zelf my ook in 't aangezicht braveeren,
En ſtaan de ſchendaad voor en 't ſchaamtloos overheeren
Eens Overweldigers, die zich zoo ver verſtout
Dat hy een' Wees zyn goed, zyn erfdeel, ſnood onthoud,
Zich eigent, en geboeid, ten afſtand zoekt te dwingen?
Laat hy 't Ardens Gebied, het Land van Lotheringen,
Regeeren; en zoo hier de Biſchop iets vermag,
Het is in 't Kerkelyk-, geen Waereldlyk- gezag.

WICHAART.

Geen Willem, Godevaart, noch Didrik geeft hier wetten,
Ten zy de Keizer hem in 't hoog bewind komt zetten,
Door billyke overdracht, als opperſte Opperheer
Van Duitsch- en Nederland en andre Landen meêr;
Die kan dit Staatsgebied, wegſchenken, overdraagen,
Of leenen, naar zyn' luſt en Vorſtlyk welbehaagen,
Gelyk hy heeft gedaan, en 't Hollandſche Opperrecht
Het Utrechts Myterhoofd milddaadig toegelegd;
En Biſchop Willems gunſt heeft dat ter leen gegeeven
Aan Hertog Godevaart, naar wiens bevel wy leeven:
Is dit, naar uwen zin, niet wel gedaan, Mevrouw,
Klaag dan de Keizer aan.

GERTE.

Blyf, blyf ons ongetrouw,
Beſpot my en vermeêr de rampen die my drukken,
Sta my nen vyand voor, juich om onze ongelukken,

Ver-

Verheug u, ſchep vermaak in 't aanzien van myn leet;
Maar zie, misſchien in 't kort, een hooger magt gereed
Die alle tieranny en buitenſpoorigheden
Beteugeld, en u kraft, om 't breeken uwer eeden.
Gy weet wel dat dit Land door wettige erffenis
Des Vaders op zyn Kind altoos geregeld is,
Ja, dat myn' Echtgenoot, Graaf Floris, na het ſterven
Zyns Broeders, buiten twiſt, dit Graafſchap mogt beërven.
Heeft Keizer Karel zelfs, toen 't blinde Heidendom
Nog heerſchtte in dit Geweſt, den eerſten Didrik, om
Daar tegen aan te gaan, niet doen tot Graaf verkiezen
Van Holland en tot Heer der afgedwaaldde Vriezen?
Gaf Koning Lodewyk de Zeeuwſche Staatvoogdy,
Of 't Graaffelyk bewind, dien Krygsheld niet daar by?
Die Vorſten hebben hem dees Landen opgedraagen
Ter eeuwige erffenis, indien hy kon verjaagen
Het heillooze ongeloof, dat hier wierdt voortgeplant,
En, boven 't heilgeloof, regeerdden in dit Land.
Dus heeft deeze eerſte Graaf het Chriſtendom verheeven,
Den Noorman en den Deen uit Nederland verdreeven,
Alwaar zy menigmaal, met blinden yver, door
Hun gruuwzaame overmagt moedigd, Kerk en Koor
Ontwyddende, hun ſchand- en drekgoôn deeden eeren,
En zwakgeloovigen ter dwaaling wederkeeren;

Maar

Maar de ſtandvaſtigen in 't Chriſtelyk Geloof
Vervolgdden ze overal, door moord en brand en roof
Envuige ſchendingen der Maagden en der Vrouwen.
Dit ſtuitte hy en deedt de Kerken weêr herbouwen,
Heeft Willebordus leer geſterkt in 't vry geweſt
En Odibaldus ſtoel in Utrechts wal geveſt.

WICHAART.

Kon de eerſte Diderik die vyanden verjaagen,
De Hertog kan veelmeêr de zynen nog belaagen;
Want hy is magtiger en niet min groot in moed,
Waardoor men hem alom, met blydſchap hulde doet.

VYFDE TOONEEL.

GEERTE, WITHILDE.

WITHILDE.

O Hemel! is hier dan geen onderdaan te vinden
Die zich aan onze zaak kloekmoedig durft verbinden?
De Dwingland ziet te ſcherp en ſlaat op alles acht,
Wen niets zyn oog ontſlipt, en die ons 't meeſt belagcht
Wordt allermeeſt, door hem, in hoogen ſtaat verheeven;
Zoo dat men ons byna geen trooſtlyk woord durft geeven,
Die ſlechts uit Gysbrechts mond geringen trooſt ontvaên:
Geen ſtervling trekt zich zelv' der goede zaak zoo aan,
Om, na dit groot verlies, niet verder af te deinzen.
Ik dacht in Wichaarts ziel veel edeler gepeinzen
Te ontdekken; ſchoon 't belang hem bindt aan Godevaart,

'k Ge-

'T Geloofde nimmermeer dat hy, van ſchaamte ontaart,
Zich zelven dus verblyd om ons verlies zou toonen,
En uw voorgaande gunſt met ſmaad en ondank loonen.

GEERTE.

Hy heeft, in Floris dienſt, door zyne dapperheid,
Den aanwas onzer gunſt en groei zyns rangs geleid;
Want daardoor is hy eerſt tot Edelman verheeven,
En hem een wapenſchild der Edelen gegeeven:
Vervolgens zond men hem, als Hollands Afgezant,
Den Lotheringer toe, wiens Vorſt ons erf en Land,
Op Biſchop Willems eiſch, bedreigde te beſtryden.
Doch Wichaart, om geen ſchae, by ons verlies, te lyden,
Verliet ons hoog belang, werd trouw en eereloos,
Wen hy, voor onzen dienſt, des Hertogs dienſt verkoos,
En voorts, in aller haaſt, des vyands oorlogsbenden,
Als Onderlegerhoofd, deedt herwaards heenen wenden,
Daar hy veel Steden won, door liſt en overmagt
En 't Lotherings gezag alom in aanzien bragt.
Ik dacht dat eindelyk het misdryf hem mishaagen
En d'afval rouwen zou; maar ver van eenig knaagen
Te voelen in 't gemoed, volhard hy in zyn kwaad
En ſchept zyn grootſte vreugd in ſchandlyk landverraad.
Doch ſchoon men my veracht, en, tot myn grooter ſmarte,
Myn' Zoon gevangen houdt, toch gaat my meêr ter harte
Dat gy, benevens ons, de boei der dwinglandy
Moet draagen, in een Stad, alwaar ge aan Didriks zy',
Als zyne Gemaalinne, uw wetten moeſt zien eeren

En

En over 't Hollands- Zeeuws- en Vries-geweſt regeeren;
Hier moet ik, tot myn leet en onzer vyands vreugd,
U beiden in den druk zien ſlyten uwe jeugt!
Myn Dochter! mag ik u dien waarden naam nog geeven,
Uw ramp treft me allermeeſt, uw onheil doet my beeven!
Uw teedre min heeft u in dit verdriet gebragt.

WITHILDE.

Weêrhouw dien traanenvloed; zoo gy me als Dochter acht
En toe wild ſtaan dat ik u mag myn Moeder noemen,
Toon u dan moediger; laat uw' Tieran nooit roemen,
Dat gy geenszins het leed, dat gy tans draagen moet,
Kunt draagen naar den eiſch van uw doorluchtig bloed.
Verwyt den Hertog niet zyne onrechtvaardigheden,
Wild gy uw recht, door hem, niet meerder zien vertreeden.

GEERTE.

Welaan, ik zal myn' toorn bedwingen met geweld;
Mids hy ook perk en paal aan zyne trotsheid ſteld.

Einde des Eerſten Bedryfs.

TWEEDE BEDRYF.

EERSTE TOONEEL.

DIDERIK, GODEVAART, WICHAART,

Wachten en Soldaaten.

GODEVAART.

Heer Diderik, gy weet dat gy, als Krygsgevangen, Ge-

Digitized by Google

Genoodzaakt zyt myn' laſt en hooge wet te ontvangen;
Gehoorzaam dan dien gy niet overwinnen kunt;
Dus worde u mogelyk een beter lot vergund,
Door myn' geduchten wil en Meeſterlyk begeeren,
Of vrees een' vloed van ramp, die u zal overheeren:
De Keizer heeft aan my dit Land geſchonken, en
Dewyl ik, door zyn gunſt, hier Opperheerſcher ben,
Verbiede ik u voortaan, door dwaalende gedachten,
Ooit naar de hooge hoed der Graaflykheid te trachten.

DIDERIK.

Dus kunt ge uw roovery bewimpelen met ſchyn
Van recht; maar ik zal nooit zoo laag van harte zyn
Den Roover van myn erf te hulde na zyn rooven.
Gy vergt my vruchteloos den afſtand te belooven.
Ik ben hier wettig Graaf. Zie my voor vyand aan,
Doch geef my geen bevel, gelyk uw' onderdaan,
Dien gy gebieden moogt; maar als een' overwonnen
En moedig Prins, met wien gy d'oorlog hebt begonnen.

GODEVAART.

Onachtzaam Jongeling, door wat verwaanden ſtap
Treed gy, uit myne gunſt, in myne vyandſchap?
Of acht ge u zelv' te kleen om u te kunnen doemen
In zulk een teedre jeugt? ik kan nogtans uw roemen
Verydlen, en myn toorn ...; maar gy zyt die niet waard. . . .
Ga heen. Myn wil worde u door Gysbrecht haaſt verklaard.

DIDERIK.

Uw wil is my geen wet. Ik wenſch alleen myn pligten
By myne Minnaaresſe en Moeder te verrichten.
Stel my dan tyd en plaats; hierin zal ik uw' wil
Gehoorzaam zyn, maar niet in eenig Staatsverſchil

Neêr-

Digitized by Google

Neêrbuigen voor uw' laſt, noch uw gezag erkennen?
Geen Meeſter kan zich zelv' aan Kindertucht gewennen.

GODEVAART.

Welaan, ik ſta u toe dat gy haar beiden ſpreekt,
En zal, zoo gy een deel van uw verwaandheid breekt,
Aan u, in korten tyd, de volle vryheid ſchenken.

DIDERIK.

Maar tot wat duuren prys is ligtelyk te denken.
Vergun my ſlechts dat ik die twee bezoeken mag
En mynen trooſt verleen na zulk een' zwaaren ſlag,
Die beider ſtamhuis treft en dreigt om ver te wroeten.
Gedoog dat ik terſtond....

GODEVAART.

Ik wil haar eerſt begroeten
In mynen Krygstriömf eêr ik dit toe zal ſtaan.

DIDERIK.

Vaarwel; op 't Vorſtlyk woord zal ik naar binnen gaan.

TWEEDE TOONEEL.

GODEVAART, WICHAART, *Soldaaten.*

GODEVAART, *tegens de Soldaaten.*

Nu hebbe ik eindelyk, door uwe braave daaden,
Een' vyand in myn magt die my veelmeêr kon ſchaaden
Door zyn geboorterecht dan heldendapperheid,
Waarom in veeler hart een zucht verborgen leid
Die my tot nadeel ſtrekt; der meeſten zielsbegeeren
Verlangen myn bederf en Dideriks regeeren;
Doch laat hun wenſchen vry, nu 'k hem gevangen hou

En

En Hoofdbeſtierder blyf van Hollands Staatsgebouw,
Waarvoor ik u altoos myn dankbaarheid zal toonen
En uw getrouwe vlyt mildadig wil beloonen.
Laat my alleen; volhard in trouw en Heldenmoed;
Dus blyft myn' zetel vaſt geveſt in 's vyand bloed.

De Soldaaten binnen.

Blyf, Wichaart. Nu kan my de Vries geenszins bederven,
Of zoekt hy zulks, ik kan den Jongeling doen ſterven,
En zyn gevangenis ſtrekt my aldus ten nut;
Hy blyve een ſchild waarop ik Robrechts ſlagen ſchut:
Al kon men wederom een Legerſchaer vergaêren,
Men waage niets, of ik zal Floris Zoon niet ſpaaren.
Maak dat zulks ruchtbaar wordt; want als dit ieder weet,
Stompe ik het ſnydend zwaard myns haaters, dat, gereed
Om doodlyk toe te ſlaan, myn leeven zou verkorten,
Maar dus zyn' lieveling in wis bederf zal ſtorten,
Dien ik aldus te meêr kan dwingen, door den raad
Van Gysbrecht, dat hy my zyn rechten overlaat
En plechtig afſtand doe.

WICHAART.

Waar kunt gy u meê vleijen,
ô Vorſt! daar Gysbrecht zelf u om den tuin wil leijen
En uwe vyanden begunſtigt in zyn hart.
Ik vond, op myne komſt, hem in geſprek verward
Met uw gevangene, Withilde; en ik beſpeurdde
Dat hy, in 't heimelyk, om onze zege treurdde,
Hoe zeer hy zulks met kunſt voor my te ontveinzen dacht
Zoo veel hem mooglyk was; doch komende onverwagt

Konde ik uit zyne taal en droeve wezenstrekken
Zyn zielsontroeringen en inzicht klaar ontdekken.

GODEVAART, *na eenig ſtilzwygen.*

ô Wichaart! ik geloof dat gy hem haat toe draagt,
Veelmin myn welzyn zoekt, dan zynen rang belaagt:
Men kan in 't beſt gedrag der braafſten wel iets vinden
Tot hun beſchuldiging. Ik laat my noit verblinden
Door vergezogten ichyn, of onderling verſchil,
Of looze kuipery, die ik niet lyden wil.

WICHRART.

Zoude ik hem haaten, Vorſt, of zynen rang benyden,
Daar ik meêr roem verkryg, in 't overwinnend ſtryden,
Dan ik aan 't vadzig Hof of in een Staatsvoogdy
Ooit wenſch of wagten kan door laffe kuipery?
Ik doel ſlechts op uw nut en 't welzyn van ons allen,
En 't is met ſmert dat ik myn' halsvriend af moet vallen.

GODEVAART.

Uw vriendſchap, jegens hem, is van een' wondren aart.
Ik wil niet dat ge uw' vriend met vyandſchap bezwaart,
Maar dat gy met elkaêr u vredig zult gedraagen.

WICHAART.

Ik raade alleen....

GODEVAART.

Uw raad kan my geenszins behaagen.

WICHAART.

Uw welzyn, Vorſt...,

GODEVAART.

Hou op. Beticht uw vriend niet meêr,
Wyl ik geen binnen twiſt, by buiten kryg, begeer.

WI-

Digitized by Google

WICHAART.

Verſchoon my dan, myn Vorſt, hebbe ik hierin misdreeven.

GODEVAART.

Laat my een wyl alleen.

DERDE TOONEEL.

GODEVAART, *alleen.*

Zoo 'k hem geloof mogt geeven....
Neen, ik geloof hem niet; de Stadvoogd is myn vriend,
Die my behoorelyk en dapper heeft gediend.
Neen, Wichaart tracht dien Man, uit Staatzucht, te bederven,
Om zyn aanzienlyk ampt te winnen, door zyn ſterven,
Of myn gekogte gunſt..... Maar zoude een Oorlogsheld,
Als Wichaart, die zyn' roem in de overwinning ſtelt
En alles buigen doet voor zyn' gevreesden degen,
Waardoor ik menigwerf de zege heb verkreegen,
Een Hopman, die den rang van Onderlegervoogd
Met allen lof bekleed, en telkens wordt verhoogd,
De zenuuw myner kracht, myn rechterarm, geheeten,
Zich zelv' dus ſchandelyk en eereloos vergeeten,
Dat hy eens anders ſtaat belaagen zou, daar hy
In aanzien daaglyks groeit en ſchitterd nevens my?
Neen, neen, dat kan niet zyn; ik zal hem nooit mistrouwen,
Maar myne grootheids bloeije op hem en Gysbrecht bouwen,
Waardoor die waasdom kreeg en vaſt gewortelt blyft.
Welaan, dat myn bevel hun beider twiſt verdryft;

Digitized by Google

Of zoo my een van hen vermetel durft wederſtreeven,
Die zal ik voor myn ſtraf en ongenaê doen beeven.

VIERDE TOONEEL.

GODEVAART, GEERTE, GYSBRECHT, *Wachten.*

GYSBRECHT, *tegen Godevaart.*

Op uw' geduchten laſt....

GODEVAART.

Mevrouw. tree nader; ik
Vergunne u die genae my, zonder vreeze, of ſchrik,
Of doodſche ſiddering, vrymoedig te genaaken;
Ja gy kunt zelf de vrucht van myne goedheid ſmaaken.

GEERTE.

Hoe, daar ge ons dag op dag vervolgt met nieuwen hoon?
Het myne my onthoud, de Landen van myn' Zoon
U eigent en ons ſtreng in uwe boei doet zuchten,
Zyn dit geen proeven, Vorſt, van uwe goedheids vruchten?

GODEVAART.

Ik zie myn wenſch vervuld, als ik in ruſt regeer',
En Didrik my erkend; Mevrouw, ik eiſch niets meêr
Dan deeze dankbaarheid, waarvoor ik al de zynen
Grootmoedig zal ontſlaan en doen myn' toorn verdwynen,
Wanneer'k regeeren kan in alle vyligheid.

GEERTE.

Neen, neen, Mynheer, die wenſch word u door my ontzeid;
Die ziet gy nooit vervuld. Kunt gy die laſheid wagten
Van een der mynen? neen; uw dwaalende gedachten

En

En laagheên draagen ſchuld dat gy myn bloed niet kend.

GODEVAART.

Ik ken het al te wel; doch ben geenzins gewend
My zelv', door vrouwenklagt, in ſlaap te laaten wiegen.
Uw Zoon is in myn magt; men zal my niet bedriegen
Dat ik my zonder wraak weêr wapen tot den ſtryd;
Want zoo uw Echtgenoot, gedreeven door den nyd,
My wederom beſpringt, ik zal Heer Didrik dooden
In 't oog van 't heir, waardoor hem byſtand wordt gebooden.

GEERTE.

Gy toont uw laffe vrees door zulk een dreigen.

GODEVAART.

Hoe,
Ik vreezen, daar ik zelf een ieder beeven doe!

GEERTE.

Vreeſt gy geen Hemelſtraf, vrees die der onderzaaten
En andren, die hierna u vlieden, vloeken, haaten
En ſchaden zullen, ja uw wettig erfgebied
Kaſtyden, om zyn' Vorſt. Ontaarte, vreeſt gy niet,
Ik vrees veelmin dan gy! Gy kunt myn Zoon doorſteeken,
Terwyl veel duizenden dien doodſlag zullen wreeken;
Veel handen zyn gereed, wen gy die ſlagting doet,
Op een' en zelfden tyd te baaden in uw bloed:
Dan zal men naderhand van Godevaart verhaalen,
Dat zyn Verwonneling, na ſtervend zegepraalen,
Nog Broeders naliet, ik nog Zoons; maar gy, Tiran,
Geen Broeder, Dochter, Zoon....

GODEVAART.

Wel; men verhaale dan

Digitized by Google

Daarby, dat Geertes Zoons, na 't ſterven hunner Broeder,
Beſchouwdden 't bloedig lyk van hun geſlagtte Moeder;
Want na ik Diderik vooreerſt ter dood doe gaan,
Zal u hetzelfde zwaard terſtond ter neder ſlaan.
Ik laat myne achtbaarheid nooit ongevoelig hoonen,
Maar ben zoo reê ter ſtraffe als mild in gunſt betoonen.

GEERTE.

Ik vrees uw gunſtbewys veel meêr dan uwe wraak,
Sterf ik op deeze wyze ik ſterf met veel vermaak,
Wanneer des Waerelds oog uw ſchandelyke daaden
Aanſchouwt, uw' krygslauwrier met bloed ziet overlaaden,
En Keizer Henderik, uw' Vorſt en Bondgenoot,
Uw' heldenmoed erkend, door onzer aller dood.

GODEVAART.

Het ſtaat alleen aan u voortaan geruſt te leeven,
En 't is met ſmert dat ik de ſlag des doods zal geeven,
Waarvan uw laſtertong 't voornaamſte werktuig ſtrekt
Ik heb de Hemel hulpe in al myn doen ontdekt,
En met de wapenen dees Landen overwonnen;
'k Heb lauweren geplukt, die nooit verwelken konnen,
Maar door hun duurzaam groen, aan de eeuwigheid gewyd,
Vertoonen 's plukkers lof, in 't aanzien van den nyd.
Wat Landverbetering hebbe ik niet ondernomen?
Wat braave Veſtingen niet in myn magt doen komen?
Zeg, weet gy niet hoe elk myne overwinning roemt
En my verbeteraar der wingewesten noemt?

Wat

Digitized by Google

Wat aantal zwakke Steên deed ik, door diepe grachten,
En muuren, toorens hoog, voor onverwinbaar achten!
Het overſchoone Delft is op myn' laſt gebouwd!
Hoe menig ſlecht Kaſteel, en Hut van enkel hout,
Doe ik, ter tegenweer, tot groote Sterktens maaken!
Terwyl men my alom ziet als een' Argus waaken
Draag ik, als Herkules, de zege in myne vuiſt,
En keere altoos met roem en 's vyands bloed begruiſt.

GERRTE.

Had gy de Saraceenſche of Turkſche magt verſlaagen,
Gy mende met meêr lof en prys den Zegewagen,
En bragt des Hemels hulpe onwrikbaar op uw zy;
Maar nu verkort ge een Wees en rooft zyn Landvoogdy
En doet de Chriſtenen elkanderen beſtryden,
Waarom de Muſelmans zich innerlyk verblyden.
Wie zal het ongeloof kloekmoedig wederſtaan,
Na de Geloovigen elkanderen verſlaan?

GODEVAART.

Geen Mahomets geweld of Standaart doet my vreezen;
Zyn Tulbant zal myn' Hoed haaſt onderdaanig weezen;
Na ik zyn halve Maan, voor 's Keizers Adelaar,
Doe duiken; ja, in ſpyt van Saraceen, Barbaar
En Turk, zal ik wel raſch, in Paleſtinaas ſtreeken,
Geteekend met het Kruis, het ongeloof verbreeken,
Daar ſtichten zulk een Ryk, dat, van den Nylſtroom af
Tot aan den Rhyn en Maas, den Keizerlyken Staf
Eerbiedig hulde doet, en Romens Kerkbeveelen
Ontegenzeglyk maakt in alle waereldeelen.

Digitized by Google

GEERTE.

Neen, gy zult eindelyk bevinden, maar te laat,
Hoe 't Hemelſche gerecht de Dwingelanden haat,
En, verre van door hun de goede zaak te ſtyven,
Het kwaad zyn' Meeſter zelf in 't wis bederf doet dryven.

GODEVAART.

„ Men maake ſtraks een eind aan dit gehaat ge-
„ ſprek. "
Myn Lyfwacht! breng Mevrouw terſtond in haar vertrek.

VYFDE TOONEEL.

GODEVAART, GYSBRECHT.

GODEVAART.

Haare onverzettelykheid is uit haer reên te hooren.
Wat water zal den gloed van 't helſche twistvuur ſmooren,
Wiens vlam myn hartaêr zengt, wier felontſtoken' brand
Alom zyn vonken ſpreidt door 't kwynend Nederland!
Wanneer zal ik het zoet des vredes kunnen ſmaaken
En 't zuchtende gemeen gelukkig mogen maaken!

GYSBRECHT.

Ik weet geen raad, myn Vorſt, wyl Vrankryk niet begeert
Dat gy dit Land in ruſt, als Opperheer, regeerd:
Koſt gy het Lelieryk aan uw belangens binden,
Gy zoudt min tegenſtand in de overheering vinden,

GODEVAART.

De Keizer wierd misſchien zyn felſte weêrparty,
Zoo ik der Franſche hulp kon brengen op myn zy',
Wen die, meeſt averechts van 't Keizerlyk belangen,

Den

Den Duitſcher argwaan baart en zelden aan zal hangen,
Zoo zy daar geen genot voor 't Lelieryk in ziet.

GYSBRECHT.

Stel Didrik dan te vreên: wie weet of hy zich niet
Vernoegen laaten zal met weinige onderdaapen.

GODEVAART.

Gelooft gy dat zyn Voogt den weg ten vreê zou baanen,
Wanneer ik 't Vries Gebied den Jongling overgaf,
En ſtaan dan nevens hem van Zee- en Holland af?

GYSBRECHT.

Hy zal zich nooit met Zee- of Vriesland vergenoegen;
Schoon hy veel beter deedt zich naar den tyd te voegen,
Dan al te trotſch te ſtaan op Hollands Graaflykheid,
Die hy ligt eiſchen zal.

GODEVAART.

Wat gruuwlyk onbeſcheid!
Zou hy, dus onbeſchaamd, dien afſtand durven vraagen!
Al zoude ons Staatsverſchil myn ganſche levensdagen,
Ja eeuwig duurzaam zyn, dit zal men nimmer zien;
Hy vleid zich te vergeefſch dat zulks ooit zal geſchien:
Zoo lang ik deezen arm kan roeren, en den degen
Gebruiken, blyv' myn ziel dier laagheid ongenegen:
Eêr zal dit Staatsbewind het onderſte opwaards gaan,
Dan ik dien ſtrengen eiſch lafhartig toe zou ſtaan.
Durft Geerte my, door u, dien handelyken vrede
Voorſtellen?

GYSBRECHT.

Hoe, door my!... Neen; de allerminſte reden
Zyn tuſſchen haar noch my gewiſſeld van die zaak.

Digitized by Google

ZESDE TOONEEL.

GODEVAART, GYSBRECHT, WICHAART.

GODEVAART, *tegen Wichaart.*

Is Wichaart ook bekend hoe Robrecht myne wraak
Hernieuwde krachten geeft?

WICHAART.

Zyn Afgezant ſtaat buiten
En vraagt gehoor.

GODEVAART.

Dat hy u melde wat beſluiten
Zyn' Meeſter neemt.

WICHAART.

Hy wenſcht u zelf, myn Vorſt....

GODEVAART.

Hy voeg'
Zich naar myn' wil; dat hy zich zelven vergenoeg'
Met u te ſpreeken; hy kan u zyn' laſt ontdekken,
Of ongehoord van hier naar zynen Graaf vertrekken.

ZEVENDE TOONEEL.

GODEVAART, GYSBRECHT.

GODEVAART.

Gy hebt, door dit geheim te melden, my verpligt,
Waarna myn handeling voortaan worde ingericht.

GYSBRECHT.

Zy heeft my niets ontdekt, noch immermeer bevolen
Dit voorſtel u te doen. Zou zy zoo ver verdoolen,
Dat ze aan een onderdaan, die u naar de oogen ziet,
Haar

Digitized by Google

Haar hart ontsluiten zou? neen 'k heb haar slechts
bespied
En daaruit opgemaakt dat zy in haar gedachten
Deeze eitschen vormen durft.

GODEVAART.

Ik zal my dan wel wagten
Dit aanbod haar te doen.

GYSBRECHT.

Mynheer, het is een Vrouw,
Die, door eene overmaat van opgehoopten rouw
Geperst, en magteloos uw slaande hand te ontwrin-
gen,
Haar krachtelooze spyt onmooglyk kan bedwingen.

ACHTSTE TOONEEL.

GODEVAART, GYSBRECHT, WICHAART.

WICHAART.

Graaf Robrecht zelf, verzoekt den Vorst om vry-
gelei.

GODEVAART.

Hy zelf!

WICHAART.

Ja, Mynheer.

GODEVAART.

Na 'k zyn' Gezant ontzet
Te spreeken durft hy my nu zelven komen vinden,
En ligt den losprys biên voor zyn gevangen vrinden!
Zyn komst moet zekerlyk om iets gewigtigs zyn.
Men geev' hem 't vrygeleide, op dat hy hier ver-
schyn'.

Digitized by Google

NEGENDE TOONEEL.

GODEVAART, GYSBRECHT.

GODEVAART.

Ik dacht niet dat hy oit zyn ſtrenge trotsheid breeken;
Veel min verzoeken zoude om hier met my te ſpreeken.
Waarom ik des te meêr 't verzoek heb toegeſtaan
En zonder my vooraf daar over te beraên.
Ook hebbe ik Diderik beloofd, dat hy, nadeezen,
Zyn Moeder, in 't geſprek, ten trooſt zal mogen weezen.
Ga heen, breng ſtraks den Zoon en Moeder by elkaêr,
Ja geef Withilde meê die blyde vryheid; maar
Gy moet op Geertes taal en handel vlytig letten,
Of zy den haat haars Zoons, op my; ook aan durft zetten.

GYSBRECHT.

Gy doet voorzichtig, Vorſt, dat ge op uw hoede zyt
En acht op alles ſlaat; wen veelen, door den nyd
Vervoerd, misſchien welhaaſt uw' ondergang bedoelen.

GODEVAART.

Verdenkt gy iemand? Spreek.

GYSBRECHT.

Ik hebbe een ſlecht gevoelen
Van Wichaart.

GODEVAART.

Hoe! van hem, die u heeft aangeklaagd?
U in verdenking brengt dat gy uw' Vorſt belaagt?

GYSBRECHT.

Hy my beſchuldigen! Waarom brengt die vermeeten

My

My in verdenkinge? mag uwen Dienaar weeten
Van welk een misdaad hy beticht kan worden?

GODEVAART.

Ja.
Hy zeide, dat gy zelf, tot myn bederf en schaê
Geneigt, in 't heimelyk, niets liever zoud begeeren
Dan Didrik, in myn plaats, dit Land te zien regeeren;
Dat gy Withildes leed verzacht hebt, haar getrooft
En om haar ongeluk gedurig zuchten looft.

GYSBRECHT.

Ik kan meedoogend zyn, uw' vyand trooft verleenen;
Maar zal, als Wichaart doet, my nooit met hem vereenen.

GODEVAART.

Waarom verdenkt gy hem?

GYSBRECHT.

Om dat hy meerder haat
Op uwen vyand toond dan hy hem inderdaad
En werklyk haaten kan; zyn gramschap is te krachtig;
Daarom maakt zyne trouw, voor u, my twyffelachtig.

GODEVAART.

Al trad gy tegen my met Wichaart in verbond,
Ik weet dat gy en hy u toch bedroogen vond
En my niet schaden zoud; myn roem, te hoog gereezen,
Mag voor geen onderdaan, als zyns gelyken, vreezen;
Ik vrees geen duizenden, en zoude ik dan voor een
Of twee bekommerd zyn en schroomen? neen, o neen.
Ik wil veeleêr dat gy één lyn met hem zult trekken;
Gy beiden moogt hierna aan my ten steun verstrekken,

Of

Of my in 't openbaar verlaaten; maar verraê
Myn goed vertrouwen nooit, of vrees myne ongenaê.

Einde des Tweeden Bedryfs.

DERDE BEDRYF.

EERSTE TOONEEL.

GEERTE, WITHILDE, GYSBRECHT.

GYSBRECHT.

ô Ja, Mevrouw, uw Zoon zal daadelyk verſchynen.
Doe voor een oogenblik uw bange zorg verdwynen:
Bedroef den Jongeling door uwe klagten niet,
Maar zorg dat gy vooral zyn jaaren wat ontziet.

GEERTE.

ô Hemel! zal ik hem in zulk een' ſtaat aanſchouwen
En in dien droeven ſtand myn traanen wederhouên,
Daar onze Dwingeland zyn' dood beſlooten heeft!
ô Denkbeeld! daar met recht een Moeders hart voor beeft!
De Hertog dreigt myn' Zoon het leevenslicht te dooven,
Indien hy niet aan hem zyn Staaten wil belooven
En afſtaan.

WITHILDE, *met drift.*

Neen, laat hy dan liever afſtand doen,
Om dus zyn' wiſſen dood voorzichtig te verhoên.
Kunt gy deeze overgift een wyl in twyffel trekken!
Dit kan my niet dan ſchrik en ſiddering verwekken!

Ik

Digitized by Google

Ik eisch zyn lyfsbehoud: ik ben aan hem verloofd
En dulde niet dat hy van 't leeven word beroofd.
Dat Godevaart geruſt blyv' heerſchen in dees Landen,
Maar ſtraks myn' Bruidegom ontſla uit zyne banden,
In volle vryheid ſtelle en toelaate onze trouw.

GEERTE.

Schoon ik dit huuwelyk zeer gaarn bevordren zou',
Myn Didrik mag zyn recht aan niemant overlaaten,
Ter ſtichting van geweld, in deeze vryë Staaten.

WITHILDE.

Wat baat hem toch het recht van deeze Graaflykheid,
Daar de Overwinnaar hem met kracht dat recht ontzeid?
Waar blyft myn waarde Neef? dit toeven doet my vreezen
Voor eenig ongeval.

GYSBRECHT.

Hy zal hier aanſtonds weezen.
Hoor nog een blyder maar', die ik ontdekken mag:
Graaf Robrecht heeft gehoor verzogt en zal, deez' dag,
Met zynen vyand zelf in onderhandling komen;
Dus word welhaaſt het licht der vredezon vernomen
En hier de ruſt herſteld.

GEERTE.

Men vleï zich daar niet meê.
De Hertog zoekt geen heil in 't ſluiten van den vreê;
Hy tracht myn' Echtgenoot misſchien in 't net te krygen,
Om . . . . . .

GYSBRECHT.

Wil deeze achterdocht veel liever eeuwig zwygen.
Zou hy dus trouwloos zyn, Mevrouw? neen denk dat niet. Ik

Digitized by Google

Ik zweere, als Edelman, indien zulks ooit geschied,
Dat ik zyn hoog belang ten eerste zal begeeven,
En redden uw' Gemaal, al kosten 't ook myn leeven.
Maar uwe Zoon verschynt.

TWEEDE TOONEEL.

DIDERIK, GEERTE, WITHILDE, GYSBRECHT.

DIDERIK, *eerst Geerte en daarna Withilde ombelzende.*

Myn Moeder, welk geluk
Dat ik u eindelyk in dees myne armen drukk'!
En gy, aan wie myn hart bestendig blyft verbonden,
Waarin ik al myn vreugde en welzyn heb gevonden,
Zyt eeuwiglyk gerust op myne onwrikbre trouw,
Waaraan ik mynen wensch altyd verbonden hou.

WITHILDE.

Withildes liefdevlam zal mede nooit verkouden;
Wy mienen veel te teêr dan dat wy wanklen zouden;
Is in onze eerste jeugd die huuwlyksknoop gelegd,
Hy blyve in eeuwigheid in krachten en oprecht
Gebonden, door geen hand dan die des doods te scheuren.

DIDERIK.

Vorstinnen, maakt een einde aan uw gedurig treuren!
Gy ziet uw beider hoope eerlang geheel vervuld,
En uw geslage wond, door balzem van geduld,
Geneezen, eêr gy denkt en onze striemen heelen.

WITHILDE, *tegen Diderik.*

De Hertog zal voortaan u zyne gunsten deelen,
Al wat 'er is geschied vergeeten en zyn haat

Ver-

Verbannen, zoo gy hem alhier regeeren laat
En afstand doet; hy wil zyne oude gramschap smooren,
Ons alle drie ontslaan en onze min nooit stooren.
Is uwe liefdevlam zoo zuiver, zoo getrouw,
Van alle baatzucht vry, gelyk ik die beschouw',
Het toestaan van zyn' eisch zal daar bewys van geeven.

GEERTE.

Zou hy voor 't laf gedreig zyns overwinnaars beeven?
Deez' hooggeduchten Staat en zynen onderdaan,
Zich zelven, u, en my in 't slaafs gareel doen gaan?
ô Neen, myn waarde Zoon, dat zal ik nooit gedoogen.

DIDERIK.

Noch ik. Door welk een schroom word myne Bruid bedroogen!
Ik zoude onwaardig zyn uw hand te aanvaarden, na
Ik zynen eisch voldeede; ik wagt zyne ongenaê
Veeleêr dan toe te staan dat hy my af durft vergen.
Dit doen zou zekerlyk myn Bondgenooten tergen;
Uw' Vader haatelyk en 't volk verdrietig zyn,
Terwyl Graaf Robrecht my zou vloeken; met wat schyn
Wierd deeze blaam verniet? hoe was der Franschen Koning
Te stillen? wat zoude ik toch zeggen ter verschooning
Aan hem, die naar den echt myns Zusters schynt te staan?

WITHILDE.

Het zwaard van uw' Tieran zal u ter neder slaan,
Indien gy weigrig blyft. Is u zoo min geleegen
Aan 't leeven van u zelv'? wil echter overweegen
In welk een hel van ramp gy uw verloofde stort,

Digitized by Google

Voor zy nog, door den dood, met u vereenigd wordt;
De dood alleen kan my van de aardsche smerte ontbinden,
Doch die, wen men hem zoekt, zich allerminst laat vinden.

DIDERIK.

Uw pyn en droeffenis gaan feller my aan 't hart
Dan de eige foltering, die my onlydbaar smart.
Kan ik myn Broêderen tot onderdaanen maaken,
En Hollander en Zeeuw meêr slaaverny doen smaaken?
Kan ik zelf de oorzaak zyn dat myn geheel geslacht
Verstoken raakt van 't recht der Graafiyke oppermacht,
En dus in eeuwigheid zoude uitgeslooten blyven,
Schoon een daarvan hierna den Dwingland kon verdryven?
Doch waartoe deeze vreeze en meêr onnutte reên;
Hy dreigt wel met den dood, maar durft niet toeslaan, neen;
Dit zou hem schaadlyk zyn. Hy moet myn jonge jaaren
Ontzien, en, om het volk, myn jeugdig leeven spaaren;
Hy moet die bittre teug, de gal van slaaverny,
Met honig van bedrog en 't zoet der vleijery
Vermengen, om het oog der vryën te bedriegen:
Want die den Leeuw des Lands niet weet in slaap te wiegen,
Gelyk de Hertog doet, zal deezen Landaart nooit
Bedwingen onder 't juk der Vreemden, die, berooit,
Hunne armoê met den schyn van valsch vergoldsel dekken,
Of, needrig voor het oog, des Burgers schatten trekken,
Tot hoogmoed de eerste rol in hunnen handel speelt

En

En de Ingezetenen hun tieranny verveelt,
Waarna ze, uit vryheids zucht, den Vreemdeling verſtooten,
Dien zy eerſt koeſterdden voor de eigne Landgenooten.
Dus ſtelt, na 's Hertogs dood, de vryë Batavier,
Voor alle vreemde ſmaak'en 't Vreemdelings beſtier;
Myn bloed weêr in 't bewind zoo dra min ſchrandre Heeren,
Van een uitheemsch geweſt, met minder liſt regeeren.
Maar Godevaart te loos, in alles wat hy doet,
Weet dat ons deugdzaam volk, getergd, als Leeuwen woed
En hem verwerpen zou, zoo hy my om dorſt brengen;
Dit vuur van wraak zou ſtraks zyne eige Landen zengen,
Daar ieder Oppervorſt wierdt tot zyn ſtraf bereid.
Neen, Moeder, neen, myn Lief, deeze onvoorzichtigheid
Is van geen ſchrander Vorſt, als Godevaart, te wagten:
Weeſt beiden des geruſt.

WITHILDE.

Wel, zyn dit uw gedachten,
Sta dan niets af, voor gy de hand opheffen ziet
Om u ter neêr te ſlaan.

Digitized by Google

DERDE TOONEEL.

DIDERIK, GODEVAART, GEERTE, WITHILDE, GYSBRECHT, *Wachten.*

GEERTE, *tegen Godevaart, wien zy, dit gesprek eenigen tyd bluisterd hebbende, in zyne opmerkinge ontdekt.*

Hebt ge ons gesprek bespied?
Myn Zoons standvastigheid beschouwd? treê hem wat nader;
Doch zie, met diep ontzag, hoe 't bloed van zynen Vader,
Met dat der Bataviers en 't myne ryk bedeeld,
Op 't allerheerelykst door al zyne aadren speeld.

GODEVAART.

Onzinnige! uwe spyt en onbezonne woede
Zyn prikkelslypingen van uwe geessel roede.
Geen wonder dat ge my dus overgeeven haat,
Dewyl ge uw'eigen Zoon bedekt naar 't leeven staat.
Gy hoopt, van kinderliefde ontaart, door 't spoedig sterven
Des Jongelings, 't gebied zyns Vaders te beërven;
Maar weet indien 'er een mag heerschen uit zyn bloed,
Dat dan, na zynen dood, zyn Broeder heerschen moet;
Doch nimmermeer een Vrouw die met een Vlaaming trouwden,
Om, met zyn hulp, haar' Zoon dit Landbestier te onthouden.

GEERTE.

Myn Didrik is te wel zyns Moeders hart bekend;
Hy weet wat zorg en vlyt zy steeds heeft aangewend

Voor

Digitized by Google

Voor haar'geliefden Zoon: hy weet dat zyne Moeder,
Alleen tot zyn behoud, een'dappren Landsbehoeder,
In deezen, heeft gebouwd.

GODEVAART.

Waard gy met hem begaan
Gy wederhield de hand die hem dreigt neêr te slaan.
Zyn teedre Minnaaresse is hem veelmeêr genegen;
Toont zich, om zyn gevaar, bekommerd en verlegen,
Ten teeken dat zy hem oprechte liefde draagt
En buiten zyn bezit haar geen gezag behaagt.
De raad dien zy hem geeft verwekt myn mededogen;
Doch de uwe hist myn wraak en tergt myn hoog vermogen.
Zy overwint byna myn gramschap, maar gy steekt
Die in een vlam, wier gloed de lamp zyns leevens breekt,
Zoo gy haar flikkering dus roekloos aan durft blaazen.
Herdenk dit, smoor dien storm van onbezonne raazen,
Eêr hy te rugge keert, uw Didrik brengt ten val,
En, door zyn' slag, alsdan, uw hoofd verpletten zal.

DIDERIK.

Haar Moederlyke zorg blykt duidlyk uit haar raaden,
Wen ze in myn hart de zucht verwekt tot heldendaaden.
Myn Bruid, door vreeze ontroert, begrypt niet wat zy raad
En dringt, uit tederheid, my tot een kwaade daad,
Die, na 't volbrengen, ons te bitter zou berouwen;
Doch vlei u niet dat ik, op raad der zwakke Vrouwen,
Uw wenschen zou voldoen; neen, ik zal nimmermeer
Iets toestaan tot myn schade of nadeel myner eer.
Ik kan haar beider zorg niet derven zonder smarte:
De Moederliefde en min bestryden my het harte.

Digitized by Google

Gelyk de vrees des doods; maar wyl ik liever sterf,
Dan 't leeven tot den prys van eerverlies verwerf,
Scheure ik die banden los en zal ten grave vaaren,
In hoope dat myn dood uw wraakzucht doe bedaaren.

GEERTE.

Neen, slagt my nevens hem, begraaf ons in één graf,
Of beef voor myne wraak en uw verdiende straf.
Myn overige Zoons staan vaardig ons te wreeken;
MynEchtgenoot zal u't moordaadighartdoorsteeken;
Terwyl uw eigen volk zyn' Hoofdtieran verlaat,
U, om uw wreedheid, vloekt, gelyk een'Nero, haat,
Zich met uw vyanden en uwe bondgenooten
Vereenigt, om uw hand van 't moordgeweer te ontblooten
En de aard te zuiveren van een' geweldenaar,
Een' Christen Vorst, in schyn, in waarheid, een' barbaar.

GODEVAART.

Die vergezogte vreugd zal Geerte nooit beleeven,
Wen gy, woelzieke Vrouw, vooraf den geest zult geeven.
Gy, Wachten, breng haar weg, die haaren Zoon verleidt.

DIDERIK, *met drift.*

Verschoon haar, Vorst; gy zet, door uwe oploopenheid,
Myn Moeders wanhoop aan: gy tergt haar, durft haar hoonen,
En wild dan nog, dat zy u achting zal betoonen.

GODEVAART.

Zy werkt uw aller ramp, door haare lastertaal.

DIDERIK, *met meerder drift.*

Ik zweer, by 't Hemellicht, zoo ge uwe Zegepraal
Ophaar misbruikt, gy zult nooit tot uw wit geraaken.

GEER-

Digitized by Google

GEERTE, *als weggaande.*

Myn waarde Zoon! myn dood zal u ſtandvaſtig maaken.

GODEVAART.

Gy zyt als raazende, door haat en ongeduld.
Wie doemt u dus dat gy ten eerſte ſterven zult?

GEERTE.

Ik ken uw wreed gemoed.

GODEVAART.

Leer my dan beter kennen;
Wyl wy, wel ver van wreed, ter zachtheid ons gewennen,
Schoon gy ze onwaardig blyft; maar nu ik uw Gemaal
Hier deezen dag verwagt, wil ik door goed onthaal...

DIDERIK

Verwagt gy myne Voogd gelyk uw Krygsgevangen!

GODEVAART.

ô Neen, Mynheer, ik deed hem vrygeleide erlangen;
Hy heeft gehoor verzogt en ik 't hem toegeſtaan.
En gy, vertrek, Mevrouw.

GEERTE.

Ik moet, ik zal dan gaan.
Gy weet uw pligt, myn Zoon. Myn Dochter, zyt geduldig.

DIDERIK, *tegen Godevaart, terwyl Geerte vertrekt.*

Zoo ge iemand ſtraffen wild, ſtraf my, want ik ben ſchuldig,
Ja ſchuldiger dan zy.

Digitized by Google

VIERDE TOONEEL.

DIDERIK, GODEVAART, WITHILDE, GYSBRECHT.

GODEVAART.

Gy zult haar weder zien.

DIDERIK.

Indien ge my bedriegt. . . . . .

GODEVAART

Neen, dat zal niet geſchiên.
Uw Kinderlyke zorg kan my op 't hoogſt behaagen:
Wees minder trotsch, om meêr myne achting weg te draagen.

(*Tegen Withilde.*)

Uwe edelmoedigheid ontdekke ik meer en meêr;
De volging van uw' raad verſtrekten hem tot eêr'.
Oprechte Minnaares! hy is uw liefde onwaardig:
Gy mind zoo ongeveinſt, zoo teêr, zoo edelaartig,
Dat ik, u hoogelyk beklaagende, met leet
Beſchouw hoe ge uwe min te kwaalyk hebt beſteed.

WITHILDE.

Het zy gy ernſtig ſpreekt, of enkel my wildt vleijen,
De heerszucht kon my nooit verblindden of misleijen.
Ik zou veel liever zien zyn' afſtand van 't gebied,
Dat hy de vrede kogt en u regeeren liet,
Dan, vol bekommernis, te ſiddren voor zyn leeven,
Te ſchrikken voor een' laſt, die gy welrasch kunt geeven.
Waarom, waarom wildt gy dat hy ter dood zal gaan?
Of vreeſt gy dat het volk zoude aan het muiten ſlaan
Om, tegen uwen wil, hem Graaf des Lands te maaken?

Gy

Gy wordt te zeer ontzien; men zal het oproer ſtaa-
ken
Zoo gy hem leeven laat, maar woeden om zyn ſtraf
En delven, by zyn lyk, zyn' moorder ook in 't graf.
Om zyn behoudenis zal het gemeen u eeren,
Maar na zyn' droeven dood u vloeken en trotſeeren,
Zyn'Broeder huldigen in't Graaffelyk gezag
En keeren op uw hoofd dien doodelyken ſlag.

GODEVAART, *tegen Diderik.*

Zie deeze braave ziel voor uwen welſtand waaken.
Waarom wildt ge u haar liefde en zorge onwaardig
maaken?
Gy ziet haar teederheid en blyft nog even koel!
Hebt gy een hart van ſteen? geen menſchelyk ge-
voel?
Daar haaren traanenvloed en vriendelyke lonken
Byna myne oude borſt in liefdevlamme ontvonken.

DIDERIK.

Ik haar niet minnen, Vorſt! ô ja, myn jeugdig hart
Is in haar ſtrikken vaſt, omwonden en verward,
Zoo dat ik daadelyk uw wenſchen zou vernoegen,
En my, te myner ſchaê, naar uw begeeren voegen,
Indien myn liefdegloed met de achting kon beſtaan
Die myn geſlacht verzeld, doch die ik neêr zou ſlaan
Wanneer ik u voldeê; door wyslyk te verkiezen
En haarer waard te zyn moet ik haar nu verliezen,
Schoon ik om haar bezit des waerelds heerſchappy
Vrywillig af zou ſtaan, ſtond myn verkiezing vry;
Maar volgde ik myne keur, het was te myner ſchan-
den;
Al myn Voorvaderen en Graaven deezer Landen
Onteerde ik in hun recht en Graaffelyk gebied,
Zoo dra ik u de hoed der mynen overliet.

GODEVAART.

Gy oordeelt averechts; dit ſtrekt te hunner eeren;
Ik wettig, door myn'eisch van afſtand, hun regeeren,

Digitized by Google

En zoo de Keizer my uw Vaderlyk gezag
Niet had geschonken, gy regeerden deezen dag;
Hy wilden't dus en ik moest onderdaanig weezen;
Buig ook voor zyn bevel, gehoorzaam hem nadeezen
Die uwen afstand eischt: want zoo gy hem voldoet
Worde u, door zyn gunst, de schade ruim vergoed.

DIDERIK.

Zoo hy dit Staatsbewind aan andren toe mag deelen,
Dan kan myn toestaan u en hem niet veel verscheelen:
Indien de Keizer hier kan doen wat hem behaagt,
Zeg, om wat reden gy dan mynen afstand vraagt?
Wat voordeel trekt ge 'er van, na 's Keizers hooge wetten
Een ander' in 't gezag en u daaruit wil zetten?

GODEVAART, *tegens de Wachten.*

Men breng' hem weg; doch laat' Withilde medegaan
En by hem, zoo 't haar lust; dit zy haar toegestaan,
Maar zyne Moeder niet, die vaak door lasterreden,
Haar' Zoon verhard en noopt tot wederspannigheden.
Gy, Diderik, spreek my weêr, na ge u hebt overdacht.

DIDERIK, *weggaande.*

't Is vruchtloos, Vorst, dat gy op ander antwoord wagt;
Gy zult my door geweld, door dreigen noch door vleijen,
Nu noch in eeuwigheid, ten afstand ooit verleijen.

Digitized by Google

VYFDE TOONEEL.

GODEVAART, GYSBRECHT.

GODEVAART.

Ik hoop nogtans dat hy zich raſch beraaden zal;
Zoo hy den toeſtel ziet vervaardigt tot zyn' val
Verkeert zyn trotſchheid ligt; wie zou zyn recht niet derven
Om zyne Minnaaresſe en 't leeven te verwerven?
Te meerder nog daar hem zyn trouwe Zielsvriendin
Het hart beſtormen zal en dwingen door haar min?

GYSBRECHT.

Zyn hart is al te ſterk door heerszucht ingenomen,
Dan dat de vrees des doods daar ooit zal binnen komen.
Gy ziet en hoort hoe hy u in 't gezicht trotzeerd,
En zyn verbroken recht, ganſch onbeſchroomt, verweert.

ZESDE TOONEEL.

GODEVAART, GYSBRECHT, WICHAART.

WICHAART.

Myn Vorſt, Graaf Robrecht zelf, ſtaat voor deez' muur te wagten.
De Burgers deezer Stad, ſchoon zy hunn' plicht betrachten,
Beklimmen deezen wal om Didriks Voogd te zien
En met gejuich naar 't Hof te leiden; ja misſchien
Brengt dit een oproer voort, zoo wy die drift niet ſtuiten,
Door allen toegang hier met Krygsvolk digt te ſluiten.

Go-

Digitized by Google

GODEVAART.

Ga heen, breng hem terſtond by my in dit vertrek,
Op dat hy my de reên van zyne komſt ontdekk'.
(Wichaart binnen.
Gy, Gysbrecht, zult terwyl op zynen handel letten,
En Hof en Poort en Wal met dubble Wacht bezetten:
Laat duizend Ruiteren ſtaêg rennen op en neêr,
Op dat men door dit doen de ſamenrotting weer'.

ZEVENDE TOONEEL.

GODEVAART, *alleen.*

Wat ſchrik vervult myn hart! wat doodangſt doet my beeven!
Nu worde ik hier, helaas! dan weder ginds gedreeven,
En nergens vinde ik ruſt hoe zeer ik die verlang,
Terwyl ik in het licht ſlechts ſchemering ontvang
Van myn aanſtaande lot, dat doodlyk dreigt te weezen!
Zoude ook myn moedig hart voor eenig oproer vreezen,
Daar ik zoo menigmaal het muitvuur heb geſmoord! . . .
Neen . . Waar komt die ſchrik, die ſiddring, dan uit voort!
Of is het om dat ik dit Land hebbe overwonnen
En tegens recht behouw'? hoe zou zulks weezen konnen,
Wen ik daar vier jaar tyds het Meeſterſchap van had
En zonder het gevoel van onruſt? of om dat
Ik Didrik, Floris Zoon, gekluiſterd hebbe in banden?

Neen.

Digitized by Google

Neen. Hy viel ſtrydende en als vyand in myn handen.
Maar Geertes overmoed en laſter draagt de ſchuld
Der onbekende vrees, die my het hart vervult
Van wraakzucht, woede en ſpyt: dit zyn de waare reden
Dier prikling myner ziel, waardoor ik word beſtreeden;
En toch ſtaat het geluk verzekert op myn zy',
Dies ſchroome ik oorlogsramp, noch 's volks verraadery.

Einde des Derden Bedryfs.

VIERDE BEDRYF.

EERSTE TOONEEL.

ROBRECHT, VAN ARKEL.

ROBRECHT.

O Hof! dat my ontroert, wat toont gy aan myne oogen
Vermindering myner kragt, verval van myn vermogen!
Waar ik myn voeten zet, of myne ſchreeden wend,
Al wat ik zie maakt hier myn nederlaag bekent,
Door teekens myner ſchand. Beſchouwer aller dingen!
Wat ſtaan wy menſchen bloot voor 's aardryks wisſelingen.
Hoe menig Afgezant hebbe ik, in deeze zaal,
Als voogt der Graaflykheid, in myne zegepraal,
Of eenig Staatsbelang ten beste, moogen hooren.
Helaas! dit hoofdgezag is niet alleen verlooren,
Maar ik, ik moet nu zelf, als bode myner zaak,
Dit Hofgezin tot ſpot, den Hertog ten vermaak,

Tot

Tot hy genegen is te komen, hier vertoeven!
Rampzalige ommekeer, gy perſt my 't hart met ſchroeven!
Was my myn' eigendom ontnomen door geweld,
Nooit wierd myn ziel aldus bekommerd en gekneld!
Had Hollander en Zeeuw my ſlechts getrouw gebleeven,
Geen Lotharingſche Vorſt zou hier beveelen geeven;
Maar dat rondborſtig volk was liſtig omgekogt,
Door trek tot vreemden ſmaak, waarin het voordeel zogt
En nog in zoeken blyft, door 's Buitenlanders ſtreelen,
Dat zoet in de ooren klinkt en ampten toe ziet deelen,
Ja zelf den Batavier zoo zeer 't verſtand verblind
Om eenen Vreemdeling, als Graaf, aan 't hoogſt bewind
Te ſtellen, wen de laſt des Keizers mede klemdde,
Die 't Land den Biſchop gaf en in dien handel ſtremdde,
Tot deezen Mytervoogd, te zwak tot dit beſtaan,
Zyn Neef, het ſlagzwaard gaf om daarmeê toe te ſlaan;
En ieder bood de hand aan Godevaarts belangen,
Behalven weinigen, die, om geen wet te ontvangen
Van hem, door woeſt geweld verheven tot hunn' Heer,
Ontvloodden en wiens hulp my ſterktten meer en meêr,
Doch alles zonder vrucht; want wat ik heb begonnen
De Lotheringſche magt heeft telkens overwonnen.

VAN ARKEL.

Schoon Godevaart verwint en op ons zegepraald,
Gy hebt meêr roem dan hy door uw gedrag behaald;
Wen hy den kryg begon om vuige zelfbelangen,

Die

Die gy, tot Didriks nut, noodzaaklyk aan moeſt vangen;
Hy heeft den ſtryd gezogt, die u werd aangedaan;
Gy hebt met weinig volk zyn groot getal weêrſtaan,
Had Utrechts Geeſtlyk Hoofd en Duitſchlands Keizer tegen;
Tot gy den Franſchen Vorſt ten byſtand koſt beweegen
Scheen alles buiten hoop; doch die nu weêr herleeft,
Wyl nooit het Lelieryk zyn' Bondgenoot begeeft,
Maar zyne ſpade hulp nu ſpoedig zal vermeêren,
Om 's Keizers hoofdgezag uit Nederland te weeren,
Daar 't Lotherings geweld zich hier beveſtigd had
En nog geveſtigt houdt; doordien hy Stad op Stad
Verſterkt heeft en voorzien met toorens, hooge wallen
En grachten diep en wyd, die hy, voor 't overvallen,
Met Krygsliên hout bezet, met volk, door valſchen ſchyn
Verblind, dat Keizerſchen of Lotteringers zyn,
Of ſchandlyk omgekogt, of 's Biſchops Huurelingen,
Of Vreemden, wier beſtaan de Burgeren bedwingen
En binden aan zyn zaak, waardoor hy d'opſtand weerd
Zich zelven doet ontzien en onbepaalt regeert.
Ik zeg dit allerminſt om voor zyn magt te vreezen,
Maar om in tegenſpoed te meêr gehard te weezen.
Al wie Graaf Robrecht kent weet dat hy nimmer vreeſt,
Altoos de ziel en kracht zyns Krygsvolks is geweeſt,
En dat geen grooter moed, maar meêr getal van knechten
Zyn vyanden op hem de zege deed bevechten.

ROBRECHT

De Hemel zoo het ſchynt begunſtigt zyne zaak

En

En ſchept in myn verdriet en tegenſpoed vermaak.
Om Egaê, Zoon en Nicht uit zyne boei te rukken,
Waage ik my zelven hier: ach! mogt my dit gelukken,
Ik zag voor 't minſt een deel van mynen wenſch voldaan,
En deeze hoop meteen . . . .

TWEEDE TOONEEL.

GODEVAART, ROBRECHT, VAN ARKEL, GYSBRECHT, WICHAART, *Wachten.*

GODEVAART.

Schoon men zeer zelden aan
Zyn' vyand gunſt bewyſt als ik u durf bewyzen,
Ik wil, in dit geval, uw handel niet mispryzen,
En hooren met gedult wat gy te zeggen hebt;
Behoudens dat gy niets van uwe rechten repte,
Noch eiſchen vormt die my verveelen in myne ooren.

ROBRECHT.

Ik heb, in Didriks naam, den laatſten ſtryd verlooren,
Wanneer den Jongeling verviel in uwe magt,
Dat my gevoelig treft en herwaards heeft gebragt.
In alles ſchynt uw doen gezegent uit den hoogen:
Terwyl Gy daaglyks groeit in aanzien en vermoogen,
Houd ge ook Graaf Floris Weêuw, nu myne Gemaalin,
Gevangen met haar Nicht, door onderlinge min
Vereenigt met haar' Zoon: wild ge u grootmoedig draagen,
Dan zal myn voorſtel u ontwyffelbaar behaagen.

Ge-

Digitized by Google

GODEVAART.

Spreek, welk een voorſtel

ROBRECHT.

Vorſt, het is in Vrankryks naam;
En Hertog Frederiks, myn Bondgenooten t'ſaam',
Dat ge uw gevangenen wild op een' losprys ſtellen;
Welks voorſtel myn verzoek en bede vergezellen.

GODEVAART.

Gy weet vooraf dat my dit voorſtel niet behaagt.
Gy hebt zoo menigmaal om hun ontſlag gevraagd,
Dat ik met recht vergram om dit verveelend vraagen.
Het is myn grootſte vreugd dat ik uw naaſte maagen
Hier opgeſlooten hou', te meêr nu Floris Zoon
Zich zelv' daarby bevind; laat vry de Franſche Kroon
Met haaren klaterglans u ter verſiering ſtrekken;
Haar ſchyn zal Diderik niet uit myn handen trekken.

ROBRECHT.

Zeg dan op welk een' prys gy zyn verlosſing ſteld,
Op dat ik u voldoe. Welaan, doorluchtig Held,
Vermeerder uw gebied met myne Heerlykheden:
Ik biede u 't Graafſchap Aalſt en 't zoet genot der vreden
Voor zyne vryheid aan, terwyl ik voor myn Vrouw
U Walchren overgeeve, en, zonder naberouw,
Ter losſing haarer Nicht, het Graafiyk Oudenaarde
Zal afſtaan. Gy kunt dus myn' eigendom aanvaarden
En laaten Diderik zyne eigendommen weêr,
Na gy hebt uitgeleefd ... Maar hoe, gy zwygt, Mynheer,
En toont u onvernoegt, daar gy een' Voogd zyn pligten,
Voor een' beroofden Wees, rechtzinnig hoort verrichten!

Zoo gy nog meêr begeert dan zulk een groot ranzoen,
Eisch zelf, of hoor door my een ander aanbod doen.
Ik zal drie jaaren tyds myne ovrige oorlogsmagten
Gebieden, die terstond vereenen met de krachten
Van uw verwinnend Heir, om, in het Heilig Land,
Een' Koninglyken Staf te geeven in uw hand,
Met de Oppermajesteit der Turksche wingewesten,
Waarvan u deezen arm een Christen Ryk zal vesten,
Wyl alle Christenen uw helpers zullen zyn,
Opdat daar 't vloekgeloof van Mahomet verdwyn',
Judeäas kust ontvliede, en Palestinaas zoomen
Van 't Saraceensche bloed by golven moogen stroomen.

GODEVAART.

De Turken zyn veelmin dan ge u verbeeld vervaart,
En 't geene ik nu bezit is my veel meerder waard
Dan al wat gy belooft, doch nooit zoud kunnen geeven.

ROBRECHT.

Zoo gy voor de uitkomst vreest, waarvoor ik lyf en leeven
Durf waagen, sluit met my een ander vreêverdrag.
Blyf hier dan Opperheer in Dideriks gezag,
Behoudens 't recht des volks; hy zal u afstand zweeren,
Zoo gy uw Legermagt hem wild ter hulp vereeren,
En 't zyne w rden mag dat ik den Saraceen
In 't Palestiensche ontruk door wapenen: ik meen,
Door een driejaarig vuur des oorlogs daar te stichten,
Een magtig Koningryk den Jongling op te richten.

GODEVAART.

Gy zyt, door waan, verblint, stelt de overwinning vast

En

En word van 't ongeluk aan allen kant verraſt.
Daar ge in uw eigen Land geen veldſlag meêr kunt winnen,
Wilt ge in een ver geweſt op nieuw den ſtryd beginnen,
Op ongeloovig volk, dat ons te magtig is
En veel te magtig blyft, zoo geen verbindtenis
Der ganſche Chriſtenheid beteugeld hun vermoogen:
Wat zoud gy dan, wiens hoop zich telkens heeft bedroogen?

ROBRECHT.

Dat ik dit Land verloor was niet door kwaad beleid,
Maar door uw loos bedrog en 's Biſchops liſtigheid.
Alſchoon gy meêr dan eens myn Leger hebt verſlagen,
Gy hebt op dat geluk zeer weinig roem te draagen:
Gy had lafhartige verraaders omgekocht,
En nimmer voor de vuiſt de zegepraal gezogt:
Had gy niet door verraad dien aanval ondernomen,
Uw krygsgeluk zou hier niet alles overſtroomen.

GODEVAART.

Ik heb voorzichtigheid in al myn doen gebruikt,
Daar uw gedrag te veel naar woeſte trotsheid ruikt:
't Geen my de Keizer ſchonk dorſt gy me ſtout betwiſten.

ROBRECHT.

De Keizer heeft wel meêr geſchonken dat hem miſten
Te leevren: 't Vlaamſch gebied, door hem, aan 't Ryk vereerd,
Geeft daar bewyzen van: dat Land, door my verweerd,
Bleef in denzelven ſtand, en 't Keizerlyk gebieden
Verdween in rook, wen ik zyn oorlogsvolk deed vlieden,

Digitized by Google

Met achterlaatinge van allerhande buit;
Dus viel deeze eigening des Keizers schaadlyk uit;
Doch om dit zwaar verlies met zekerheid te wreeken,
En my ter straf, heeft hy me uw vyandschap besteeken;
Maar straft, door deeze wraak, d'onschuldigen het meest,
In Diderik, die nooit zyn vyand is geweest:
Waarom my niet gestraft? zoo hierin was misdreeven
Moest hy daarvan de schuld aan my en Vlaandren geeven:
Van zulk een braaf bestaan hebbe ik geen naberouw;
Dat strekt eene eerezuil aan 't Vlaamsche Hoofdgebouw.

GODEVAART.

Gy zult welhaast als 't Hoofd der wederspannelingen,
Door meêr kastydingen, nog fyner leeren zingen;
Daar Vrankryk zelf eerlang zal voelen, t'zyner schaê,
't Nadrukkelyk gevolg van 's Keizers ongenaê.

ROBRECHT.

Die Koning hoefd in 't minst den Keizer iets te wyken,
Wien hy zyn moogendheid zoo zonneklaar doet blyken,
Dat ik genoeg voorzie hoe Vrankryks overmagt
Des Keizers ondergang bewerken zal met kracht,
Door 't ganfche Duitsche Ryk aan zyne Kroon te hechten;
Ten zy de Batavier en Brit de Duitsche rechten
Met hun gelyk beschermt. Het Germansch Keizerryk
Is een veelhoofdig Dier, in moogendheid, gelyk,

Meest

Meeſt onderling verdeeld, door onderſcheiden zinnen:
Breng u integendeel het Franſche Rykte binnen;
Dat word van één' Perzoon, één' Koning, geregeerd,
Die men gehoorzaam is in al wat hy begeert,
En wien zyn hoog beyel halſtarrig durft weêrſtreeven
Valt ballingſchap ten deel, of ſtraf aan lyf en leeven.
Doch 't Keizerlyk gebod is 't anders meê geſteld,
Wyl hy zyn Vorſten niet kan dwingen met geweld,
Maar zich meêr Broederlyk, dan trotsch of Meeſterachtig,
By hen gedraagen moet, of hy word ganſch onmachtig.
Stel nu eens vaſt gy hond de Duitſchers op uw zy',
En Biſchop Willem eiſcht deeze Opperlandvoogdy;
Gehoorzaam 's Keizers wil, moogt gy niet wederſtreeven:
Ook eindigt uw gezag ten einde van zyn leeven:
Een ander Mytervoogd kan dit Gemeenebeſt
Vereenen, zoo't hem luſt, met Utrechts Kerkgeweſt
En 't u ontneemende. . . . . .

GODEVAART, *in drift.*

Neen, neen, dat zou hem miſſen.
Een ander Kerklyk Hoofd zou ſchandlyk zich vergiſſen
Zoo hy dit ondernam, en zich bedroogen zien.

ROBRECHT.

Indien de Keizer hier vrymagtig kan gebiên,
Waarom zoudt gy dan zelf hem wederſpannig weezen.

GODEVAART.

Zoo eenig avrechts loon my ſchaadlyk word nadeezen,
Geeve ik om 's Biſchops Ban noch 's Keizers ongenaê.

Digitized by Google

ROBRECHT.

En gy doemt my wen ik den laatſten tegenga!
Hoe kunt gy toch van my gehoorzaamheid begeeren,
Daar gy, door eedbreuk zelf, die weeren zoudt onteeren,
Waardoor als Leenman u dit Land is toegelegd,
Dat Diderik, Floris Zoon, regeeren moet met recht?
Zoud gy een leengift, ſlechts uit gunſt aan u geſchonken,
Behouden? hoe zou dan uw vuur van toorn ontvonken
Zoo me op uw wettig erf onwettige eiſchen deedt.
Gelyk hier is geſchied? wat grauwzaam harteleed
Vervoerde niet, uw drift tot allerhande woede?
Ach! overweeg dit eens! neem uw beſluit ten goede,
Door een' berooiden Weeſ iets gunſtigs toe te ſtaan
Terwyl ik hoop dat gy aan my niet af zult ſlaan
Myn Gemaalin te zien, voor ik van hier zal ſcheiden.

GODEVAART.

Myn Wicht, gy moet den Graaf by zynen Zoon geleiden,
Vereenigd met zyne Nichten zyne Gemaalin.

ROBRECHT.

Herdenk myn voorſtel, Vorſt, ja denk, in uw gewin,
Uw ſchriklyk krygsgeluk en bloedig zegepraalen,
Dat men de morgenzon des avonds weêr ziet daalen.

DERDE TOONEEL.

GODEVAART, GYSBRECHT, WICHAART.

GODEVAART.

Zeg, Wichaart, wat u dunkt van 't voorſtel dat hy doet?

WICHAART.

Ik weet niet wel wat ik den Hertog raaden moet;

Maar

Digitized by Google

Maar ik geloof gewis dat niemant u zal neeren,
Zoo gy met hem verdraagt; dan zult ge in ruſt regeeren
En dooven 't vuur van twist, dat nog in 't heimlyk brand,
Uit Vrankryk voedſel krygt en nieuwen onderſtand
Van daar ontvangen zal, om eindlyk dus te blaaken
Dat hier een' helſchen gloed het al in vlam doet raaken,
Die u een lyktoorts worde, uw Hoofdgezag verſmelt,
En Didrik in den rang van zyn Vooroudren ſtelt.

GODEVAART, *tegen Gysbrecht.*

Wat oordeelt gy? moet ik het aanbod overweegen
Of niet? bedenk myn kracht, ſtel daar zyn zwakheid tegen,
Doch zorg vooral dat gy aan my niets ſchandlyks raad,
Ten nadeel van myn' Neef, noch ſchaadlyk aan myn' Staat.

GYSBRECHT.

Wanneer gy 't ongeloof, door Robrecht, laat verdryven,
Zult gy by 't Chriſtendom in eere en achting blyven,
Zelf Godevaart uw Neef zal vrolyk derwaards gaan,
Wyl hy niets liever wenscht dan de gekruiste vaên
Te zwaaijen, en, door kracht der felle ſabelſlagen,
Den Turk en Saraceen uit Juda te verjagen.

GODEVAART

Gy voert éénzelfde taal en zyt aldus vereend,
Daar uw verwydering bedrieglyk w s geleend;
Dit komt my wonder voor! Men zoekt my te misleiden
En eenen zyden ſtrik voor mynen voet te ſpreiden.

GYSBRECHT *en* WICHAART, *te gelyk.*

Hoe, Vorſt, verdenkt gy ons . . . . . !

Digitized by Google

GODEVAART.

Zoo gy me niet belaagt
Waarom hebt gy elkaêr dan tegen my beklaagd?
Waarom zoudt gy elkaêr, die vrienden zyt, betichten?
Myn oog ziet beider hart; gy wild iets snoods verrichten.

GYSBRECHT.

Gy kent myn' handel, Vorst!

WICHAART.

Gy weet hoe trouw ik dien!

GODEVAART.

Ik zeg, nog eens, dat ik tot in uw hart kan zien,
En groote reden hebbe u beiden te verdenken.
Schoon 'k onbekommert ben dat my verraad kan krenken,
Stel ik u op den toets, waaraan men ligt beproeft
Hoe ver ge uw'pligt betracht. Hy, die geen hulp behoeft,
Gebied nogtans, als Vorst, hoogernstig aan uw beiden,
Van Arkel, door uw vlyt, tot mynen dienst te leiden:
Het Land van zynen naam schenke ik hem daadlyk weêr,
Zoo spoedig hy zich zelv' voor myn gezag verneêr:
Beloof hem dit, op dat hy treede in myn belangen,
Waarvoor gy dan, ten loon, ook zult myn gunst ontvangen.

VIERDE TOONEEL.

GYSBRECHT, WICHAART.

WICHAART, *na Gysbrecht eenigen tyd aangezien te hebben.*

Hebt gy my aangeklaagd? dan werkt ge uw' eigen' val,
Die mynen voorgaan of kortstondig volgen zal.

GY S-

Digitized by Google

GYSBRECHT.

Gy had my eerſt bericht, om my verdacht te maaken,
En 's Hertogs achterdocht zal u niet min bewaaken.
Dan my, indien men haar niet blindt door wys beleid.

WICHAART.

Gy hebt voor my en ik voor u een'ſtrik geſpreid,
Waarachter wy ons heil, te roekeloos verſchoolen.

GYSBRECHT.

Zyn achterdenkingen zyn nu niet meêr verhoolen
En zullen meer en meêr ontvonken te onzer ſchaê,

WICHAART.

Zyn leeven ſleept eerlang ons doodlyk vonnis na.

GYSBRECHT.

Ik vat uw meeningwel, zal u myn vriendſchap ſchenken
En ſmooren mynen haat.

WICHAART.

En ik myn achterdenken,
Om, tegen hem vereend, een'andren weg te gaan.

GYSBRECHT.

Hoe ziet het Oorlogsvolk des Hertogs wrevel aan?
De Burgers ſchynen meeſt verandering te zoeken
En zyne tieranny, in 't heimelyk, te vloeken.

WICHAART.

Ik heb het krygsgemor reeds menigmaal geſtuit.
De Hertog, al te ſtreng, deelt nooit beveelens uit
Gelyk een' Veldheer paſt, waardoor men hem met beeven
Het Leger naadren ziet, daar elk hem wil begeeven,
En 't Inlands volk vooral, dat van verlangen blaakt
Om Floris Erfgenaam tot Graaf te zien gemaakt.

GYSBRECHT.

Welaan, Mynheer, laat ons des Hertogs laſt te ſaamen
Volbrengen, zonder ons, in ſchyn, daarom te ſchaamen,

Digitized by Google

Op dat men zeker weete of ook van Arkel hoort
Naar 't aangeboôn genot, verzegeld door ons woord.

Einde des Vierden Bedryfs.

VYFDE BEDRYF.

EERSTE TOONEEL.

VAN ARKEL, GYSBRECHT, WICHAART.

VAN ARKEL.

Hebt gy tot nut des Staats iets van belang te zeggen?
Spreekt, Heeren, om aldus voorzichtig te overleggen
Hoe Diderik geraakt in 't Vaderlyk bewind.

WICHAART, *tegen Gysbrecht.*

» Zoo hy vervolgen wil gelyk hy voort begint,
» Zal't noodig zyn aan hem ons nader te verklaaren.

GYSBRECHT, *eerst tegen Wichaart, en daarna tegen van Arkel.*

» Men wordt bespied en dient met veinzen voort te vaaren".
De Hertog staat te vast in deeze Heerschappy,
Dan dat het mooglyk is hem door verraadery,
Door listen of geweld, dit Staatsgebied te ontrukken.
Maar gy, vervolgt door ramp en smaadlyke ongelukken,
Deed beter dat ge, als wy, des Hertogs zy verkoost,
Dan dat ge uw eige zaak geheel verroekeloost.
Buig voor Vorst Godevaart, als Meester deezer Staaten;

Dit

Dit doende zal hy u het Land van Arkel leenen
In leening, zoo als gy 't voordeezen hebt beſtierd.

WICHAART.

Hy heeft belaſt dat u zulks aangebooden wierd
En dat wy voor zyn woord verzeekring zouden geeven.

VAN ARKEL.

Gy beiden, al te veel door eigenbaat gedreeven,
Door gulde kluiſterdragt verblind, verlaat uwe eer,
Uw Land en Landgenoot en wettig Opperheer,
Die beider onderſtand in luiſter kan herſtellen,
Zoo uw begeertens ſlechts ter vryheid overhellen.
Gy, Wichaart, hebt de hulp des Krygsvolks op uw zy'
En Gysbrecht heeft de ſtem der kloekſte Burgery;
Zoo dat de Dwingeland voorzeker moet bezwyken,
Wanneer ge eene eedle drift voor Didriks recht doet blyken.
Indien hy zyn herſtel u beiden danken kan,
Verwagt gy heerlyk loon; daar gy van een Tieran,
Die onze vryheid ſchend, niet anders kunt verwagten,
Dan dat hy eindelyk uw dienſten zal verachten;
Ja op den minſten ſchyn van eenige ontrouw, doet
Hy, op zyn' eerſten wenk, u ſmooren in uw bloed;
Dit doodlyk gunſtbewys vervolgen de euveldaaden
Der zulken die hunn' Vorſt en Vaderland verraaden.

WICHAART.

Neen, neen, aan Didriks zaak is geen herſtellen aan.
Wie kan het krygsgeluk des Hertogs weder ſtaan?
Men ziet zyn Legermagt geduurig zegevieren;
Waar zy haar ſchreeden wendt en haare ſtrydbanieren
Ontrold zal zy altoos haar' vyand doodlyk zyn.

TWEE-

Digitized by Google

TWEEDE TOONEEL.

GODEVAART, VAN ARKEL, GYSBRECHT, WICHAART, *Wachten.*

GODEVAART.

Dat allerhande vreeze uit uw gemoed verdwyn',
Van Arkel, gy hebt hier geen ongeval te vreezen,
Maar kunt van myne gunſt voortaan verzekert weezen:
Is u bekend wat heil u myne goedheid bied;
En welk een onheil gy van mynen toorn geniet?
Weet gy dit alles?

VAN ARKEL.

Vorſt, kan ik uw gunſt gewinnen
Door braave daên, door niets met ſchande te beginnen,
Dan is het wel; zoo niet, ik ben een Edelman
Die in de trouw zyns Graafs geen wankling dulden kan,
Noch de allerminſte vlek ter ſchande mag verdraagen.
Hoe meêr myn'overmoed, getergd door geeſſelſlagen
Der grimmige fortuin, uit zyne ſtriemen bloed,
Hoe meêr myn dapperheid gekweekt word en gevoed
En wreekersluſt verkrygt, ten ondergang der beulen,
Die ſlechts met Landverraêrs en Eedverbreekers heulen,
Met Schelmen, die hunn'Vorſt verlieten in den nood.
Al wie zyn'Opperheer getrouw blyft, tot'er dood,
Heeft voor geen onheil, ſtraf, noch eenig leet te ſchroomen.
Dus ſta ik moedig pal; wat my mooge overkomen
Ik blyve in dienſt myns Graafs, ik leef, ik ſterf daarin;
Dat die ſtandvaſtigheid, ô Vorſt, uwe achting winn'.

Go-

Digitized by Google

GODEVAART.

Ik ben uw Graaf; tracht my met yver te behaagen,
Dan zult gy uwe trouw noch nu noch ooit beklagen:
Hy, wien ge als Meester acht, is hier niet meêr dan gy,
Maar minder in de boei; dus zyt ge beiden my
Gehoorzaamheid verpligt; hy moet als Krygsgevangen,
Gy als myn' Onderdaan, voldoen aan myn verlangen.

VAN ARKEL.

Neen, hy's hier wettig Graaf; daar uwe onwettigheid
Aan ieder is bekend; men zal dit onderscheid
Best zien, wanneer wy hem uit uwe handen rukken.

GODEVAART.

Gy vleit u zelv' met iets dat nimmer zal gelukken.
Verneder u voor my, of wagt uw wis bederf.

VAN ARKEL.

Schoon gy uw handelwys verniſt en valsche verf,
Ter dekking van uw kwaad, gebruikt om goed te schynen,
Myn zucht voor Floris Zoon, zult gy nooit doen verdwynen:
Spyt zyn gevangenis, zyn ramp en tegenspoed
En uw gebooden gunst, niets dat my wanklen doet.

GODEVAART.

Bedenk u nog in tyds.

VAN ARKEL.

Ik zeide u myn gedachten
En blyf by myn besluit.

GODEVAART, *tegen de Wacht.*

Treê toe.

VAN ARKEL, *zyn zydgeweer trekkende, word door Gysbrecht en Wichaart ontwapend.*

Staat af, gy Wachten!

GODEVAART, *tegens de Wachten, na van Arkel ontwapend is.*

Men breng' hem, naar zyn' rang, terstond in hechtenis,

Tot

Tot hy, na ryp beraad, myn' wil gehoorzaam is.
VAN ARKEL, *op eenen fierken toon.*
Terwyl ge uwe eeren die van uw geslacht verduistert,
Al uw' verkreegen' roem dus meer en meêr ontluistert,
Gevoele ik minder leed, op dat een' Dwingeland
Des te eerder straf geniet' van eene onzichtbre hand.

DERDE TOONEEL.

GODEVAART, GYSBRECHT, WICHAART.

Ik zag uw beider trouw voor myne Staatsbelangen;
Volhard daarin, om dus op nieuw myn gunst te ontvangen,
Die gy voorheen genoot.
GYSBRECHT.
Wy hebben onzen pligt
En uw bevel voldaan, maar niets by hem verricht,
Wyl hy hardnekkig blyft, als gy hebt kunnen horen.
WICHAART.
De hoop om hem voor u te winnen is verlooren.
GODEVAART, *tegen Gysbrecht.*
Bedreig hem met myn wraak en uiterste ongenaê,
Zoo hy me niet erkend noch eerd als Meester: ga
En zeg hem, dat zyn dood by my is voorgenoomen
Indien hy weigren blyft myn wetten na te komen.

VIERDE TOONEEL.

GODEVAART, WICHAART.

WICHAART, *hem met ernst aangezien hebbende.*
Zoudt gy hem dooden, Vorst? Go-

Digitized by Google

GODEVAART.

Neen. Door dit dreigement
Zal ik hem zekerlyk verwinnen in het end'.

VYFDE TOONEEL.

GODEVAART, GYSBRECHT, WICHAART.

GYSBRECHT.

Graaf Robrecht wenscht den Vorst te spreeken.

GODEVAART.

Laat hem komen;
Maar dat de Binnewacht met ernst zy waargenomen
Aan deeze buitendeur.

GYSBRECHT.

Uw last word straks volbragt.

ZESDE TOONEEL.

GODEVAART, WICHAART.

GODEVAART.

Hy zal my zekerlyk vermoeijen door zyn klagt;
Doch zoo hy onbedacht myn hoogheid durft onteeren,
Staat myne wraak gereed de zyne te vernéêren.

ZEVENDE TOONEEL.

GODEVAART, ROBRECHT, WICHAART,
Wachten, buiten de deur.

ROBRECHT.

Ik heb dit oogenblik een vreemd gerucht verstaan,
Dat

Digitized by Google

Dat gy van Arkel hier in hechtenis deedt gaan,
Waarvan ik, uit uw'mond, de reden wensch te hooren:
Hy is een Edelman uit een geslacht gebooren
Der braaven achting waard, doorluchtig, zonder vlek.
Wat nooptten u met hem te treeden in gesprek?
Ik heb gehoor verzogt; zoo gy iets had te zeggen
Moest gy het my, maar niet aan hem te vooren leggen,
Wyl hy myn Leenman is: indien hy u misdreef,
Wel, dat men hem ter straffe aan my dan overgeev'.

GODEVAART, *met verachtinge.*

Uw Leenman! neen, Mynheer, hy heeft aan my misdreeven,
Waarvoor ik, buiten u, rechtvaardig loon kan geeven,
En geeven zal, zoodra ik 't nut en noodig acht:
Hy is myn Onderdaan en onder myne magt.

ROBRECHT.

Wilt gy de wet waaraan zich Koningen verbinden
Verbreeken, om voor u een andere uit te vinden,
Waaronder gy 't beloofde en vastgegeeven woord
Weêr inhaalt als 't u lust? u aan geene eedbreuk stoord?
Wie zal zich dan op u nadeezen meêr vertrouwen,
Zoo gy geen vrygelei geheiligd hoeft te houên?

GODEVAART.

Ik straf die my trotseert en al wie my belaagd
En bind my aan geen wet die my niet wel behaagd:
Myn wil is hier de wet, die iedereen moet eeren,
En al wie my weêrstreeft zal ik dien trotsch verleeren.

Digitized by Google

ROBRECHT.

Dat is de rechte taal van een' Geweldenaar;
Die by zyn grouweldaên geen wroeging word gewaar,
Voor hy zyn Heerschappy geworpen ziet in dulgen.
Deeze ontrouw zal welhaast uw vrienden overtuigen
Dat gy onhandelbaar en onstandvastig zyt:
Verwagt in 't kort van hun een welgegrond verwyt,
Verlaating uwer zaak, verlies van 's Keizers achting
En die des Bisschops zelf.

GODEVAART.

Ik had nooit dê verwagting,
Dat gy dus onbedacht zoud durven spreeken, tot
Een' Vorst die heel en al is Meester van uw lot.
Wat voordeel welk een' troost denkt ge uit myn' toorn te haalen?
Vreest gy niet dat myn wraak u op den kop zal daalen?
Of denkt gy ligtelyk door zulk een stout bestaan
My te verbaazen? zeg? waar ziet ge my voor aan?
Ik zal u straffen doen ten spiegel voor een' ander'.
(*Hy stampt met den voet, waarop de Wacht de achterdeur opent.*)
Men haal zyne Echtgenoote en Zoon. Gy met elkander'
Beraad u, daar ik 't hoore, op welk een wyze my
Het best verzekerd word' dat uw verraadery,
Of uw, of zyn geweld, my nooit weêr zal belaagen.
De Jongling moet aan my zyn rechten overdraagen,
Myn haaters haatende, vervolgens myn belang
Met u behartigen en mynen ondergang
Verhoeden, waar 't ook zy. Hy zal my afstand zweeren,

En gy zult, nevens hem, voortaan myn wetten eeren,
Of uw geheel geslacht zal door myn' toorn vergaan.
Zet dan, met raad en daad, zyn jonge zinnen aan
Ter onderdaanigheid, om al het kwaad te stuiten,
Dat uit zyn weigering ten eerste voort zou spruiten.

ACHTSTE TOONEEL.

DIDERIK, GODEVAART, GEERTE, ROBRECHT, WITHILDE, WICHAART, *Wachten.*

ROBRECHT.

Is u bewust, myn' Zoon, wat raad ik geeven moet?
Wat hy op u begeert? als ook op welk een' voet
Hy aller boei verbreekt en 't oorlogsvuur wil dooven?

DIDERIK.

Zoo ik myn rechten my voor eeuwig laat berooven
En daarvan afstand doe, zal hy ons voort ontslaan,
Myn Moeder, Bruid en my, in vryheid laaten gaan,
En daadelyk 't verbond des vredes onderschryven;
Maar ik voor my liet eêr my 't staal door 't harte dryven,
Dan dus myn' eigendom, myn wettig Graaflyk recht,
Te zien aan zynen stam voor altoos vastgehecht.

ROBRECHT, *met verrukking.*

Gy toond, ô jongen Held! uit wien gy zyt geboo-ren!
Mogt Floris van zyn' Zoon deeze eedle reden hooren!
Hy sneuvelde, met roem in 't oorlogsveld, maar leeft
In u, zyne eedle Telg, die daaglyks blyken geeft

Wie

Wie zyne Vader was. Gy wilt veel liever ſneeven
Dan blyk van laffe vreeze of ſiddering te geeven,
Of uw' Verwinnaar zelf te dulden in 't gebied!
ô Loffelyk beſluit!

(*Tegen Godevaart.*)

Mynheer, verſtoor u niet,
Maar gun my, op uw' eiſch, u nader te onderhouên.
Voor wie wilt gy, ô Vorſt! dit Land ten erfrecht bouwen?
Voor uw' Neef Godevaart, die te edelmoedig is
Dan dat hy eignen zoude eens anders erffenis?
Hy heeft zich zelv' verklaard, wanneer gy komt te ſterven,
Van nimmer Didriks erf, na u, te willen erven;
Wyl hy een' afſchrik heeft van onrechtvaardig goed.
Hoe kan 't dan mooglyk zyn dat gy de moeite doet,
Daar gy in alle ruſt dees Landen moogt regeeren,
Zoo zy ſlechts na uw' dood tot d'eignaar wederkeeren?
Zoo uw roemwaarde Neef dit vry Gemeenebeſt
Nooit eigent, hecht men dat aan 't Keizerlyk geweſt,
Of Utrechts Sticht, daar wy onmooglyk kunnen weeten
Wie op des Biſchops Stoel alsdan zal zyn gezeten,
Of in het Duitſche Ryk als Keizer heerſcht; misſchien
Dat men uw vyand daar dan zal regeeren zien.

GODEVAART.

Zoo hy de Graaflykheid na my niet wil aanvaarden,
Dan zullen 't andren doen, die beter naar my aarden
En meêr Staatkundig zyn: 't verſchild my niet-metal,
Wie dit myn Wingeweſt na my beſtieren zal.

DIDERIK.

Verſcheeld dat niet aan u? dan is de ruſt gevonden,

Digitized by Google

En onzen vriendſchapsband ten eerſten vaſtgebonden.

WITHILDE.

Ô Hertog! word toch eens bewoogen met het leed
Der Onderdaanen! zie hun rampen en vergeet
De haat die gy ons draagt, en, hebben wy misdreeven,
Toon uw grootmoedigheid in weldoen en vergeeven!
Denk in wat ongeval ge u zelven ſtorten kunt,
Zoo Vrankryk aan myn' Neef beloofde hulp vergunt,
Daar ge alles nu naar wenſch en voordeel kunt bedingen.

GODEVAART.

Wat voordeel? welken wenſch? Daar 'k alles kan bedwingen
Weete ik van geen beding, geen laſtig voorſchrift, noch
Verbindtenis. De Vries, zyn Voogd, is vol bedrog,
Die 't eindelyk aan liſt noch middelen zal ontbreeken,
Om heimlyk my, door gif of ſtaal, naar 't hart te ſteeken,
Wanneer hy toegang kreeg tot myn' Perzoon en Hof;
Want zulken, die men eerſt verheft uit ſlyk en ſtof,
Zyn meeſt gevaarelyk aan Vorſtelyke Hoven.
Hy hou' zich ſtil, of ik zal Didrik 't leeven rooven,
Zoo dra zyn Voogd om hem weêr vyandſchap begint.

ROBRECHT.

Zyt gy gevoeleloos? door raazerny verblind?
Of door de heerszucht dol? Heeft hy geene Erfgenaamen,

Geen

Digitized by Google

Geen Broeders, die, nog vry, in 's Vaders rechten kwamen
En erfden in zyn plaats, wanneer hy 't leeven liet?
Zyn afstand zelf verminkt hun wettige eischen niet.

GODEVAART, *zeer scherp tegen Robrecht.*

Uw drift verraad uw' wensch, dat ik hem slechts doe sneeven,
Op hoop dat me u den Hoed als Graaf op 't hoofd zal geeven;
Dien zoekt en vind ge alleen in 's Jongelings lyfsgevaar,
Tot eigen vuil genot.

ROBRECHT.

Bloeddorstige Barbaar!
Ik zoeken zyn bederf? die zoo getrouw zyn zaken
Behartig? neen .... Ik zal u loogenachtig maaken,
Hebt gy slechts hart met my een' tweestryd aan te gaan.

GODEVAART.

't Is my te lang getergd. Myn Wachten, grypt hem aan
En houd hem in uw magt.

DIDERIK, *tegen Godevaart.*

Na 't schandlyk woord verbreeken
Ontwapent gy hem nog?

ROBRECHT, *op Godevaart wyzende.*

Door zulke snoode treeken
Ontslaat zich dien Verraêr van 't bloedig tweegevecht.

Digitized by Google

NEGENDE TOONEEL.

DIDERIK, GODEVAART, GEERTE, ROBRECHT, WITHILDE, GYSBRECHT, WICHAART, *Wachten.*

GYSBRECHT.

ô Vorst, het muitend volk erkendde Didriks recht,
Had ik 't niet rasch gestuit, my van myn pligt gekweeten,
Noch zulks uw Legermagt ten spoedigste doen weeten,
Waarvan de Ruitery alreeds de Stad inrend.

GODEVAART.

Ga, dat zich 't Paardevolk straks herwaards heenen wendt.

TIENDE TOONEEL.

DIDERIK, GODEVAART, GEERTE, ROBRECHT, WITHILDE, WICHAART, *Wachten.*

GODEVAART, *tegen Diderik.*

Ik zweer by 's Hemels Troon en alle Hemellingen,
Dat ik, door uwen val, den opstand zal bedwingen!
Al kwam dit oogenblik 't vervloekte Muitersrot
In deeze Zaal, ik blyf toch Meester van uw lot,
En zoude u door myn Zwaard terstond ter neêr doen storten,
Schoon ik met eige hand myn dagen moest verkorten,
Om dat ik al te lang uw leeven heb gespaard.

DIDERIK.

Verbeeld gy u dat ik voor dreigen ben vervaart?

ô Neen;

Digitized by Google

ô Neen; hoe 't ook mag gaan ik wil eerlang gebieben,
Of sneuvelen met vermaak.

GODEVAART, *terwyl men van binnen eenig gerucht hoort.*

Uw wille zal geschieden,
Door uwe weigering. Gy hoort dit woest gerucht
En ziet met een hoe ik voor d'overval beducht....
Wat kiest ge? Uw laatste woord zal uwen Rechter weezen.

DIDERIK.

Ik leef, om voor geen' dood of doodsgevaar te vreezen.
Vaart wel, vaar eeuwig wel, myn Moeder en myn Nicht!
En gy, myn Voogd, wiens zorge ik altoos blyf verpligt,
Gy leerdde my om nooit te schrikken voor het sterven.
Kom, Hertog Godevaart, wild ge uwe kling beverven
Met myn onschuldig bloed, gy ziet myn' boezem bloot.

GODEVAART, *zyn gewaer trekkende en op Diderik toe treedende.*

Wyl gy hardnekkig blyft....

ROBRECHT, *zich voor Diderik stellende, tegen Godevaart.*

Weêrhou uw' arm, doorstoot,
Doorstoot veeleêr dit hart; ik hebbe alleen misdreeven.

GODEVAART, *tegen Robrecht.*

Ik, die uw misdryf weet, zal daarvoor straffe geeven.
Denk niet dat gy, na hem, myn wraake ontkomen zult;
Neen, ik zal u nietmin kastyden om uw schuld.
Of eischt gy d'eersten slag? die gunst zal u gebeuren.

(Hy aan Robrecht den ſlag willende geven wordt zulks door Wichaart belet.

Welaan.... Wie onderneemt myn' arm te rug te ſcheuren?
Doet Wichaart dit? is hy ook een van 't Muitgeſpan?

WICHAART.

Myn Vorſt ....

GODEVAART.

Acht gy me uw' Vorſt, verraader, wreek my dan,
En ſtoot hem zelf door 't hart.

WICHAART.

Zoude ik myn kling bevlekken
Door een' ontwapenden ten ſlagter te verſtrekken!
Zoude ik zyn beul ...?

GODEVAART.

ô Ja. 'k Wil dat gy 't ſtraks volvoert
En hem het leeven neemt.

WICHAART.

Wat vreemde drift beroert
Uw Vorſtelyk gemoed, om eenen weereloozen
Te dooden?... Geef my laſt wiens uitvoer my niet bloozen
Noch bleeken doet van ſchaamte en die 'k met lyfsgevaar
En eer volbrengen kan; maar niet als moordenaar,
Die ongewapende gevangens komt beſtryden.

GODEVAART.

Vertrek van hier. Ik wil uw byzyn niet meêr lyden.
Lafhartige, ga heen, vlucht voort uit myn gezicht,
Eêr gy my te uwer ſtraffe en naberouw verpligt.

Digitized by Google

ELFDE TOONEEL.

DIDERIK, GODEVAART, GEERTE, ROBRECHT, WITHILDE, GYSBRECHT, *Wachten.*

GYSBRECHT.

Myn Vorſt, uw Ruitery is aan dit Hof gekomen;
De Muiters zyn verſtrooid .... Wat hebt gy voorgenomen
Met uw ontbloot geweer! ... Tot welken eind, Mynheer,
Toond ge u aldus verwoed en vol van drift?

GODEVAART.

Ik zweer
Dat ik my wreeken zal op Wichaart, dien Verraader,
Die mynen vyand ſterkt, en ....

GYSBRECHT.

Vorſt, bedenk u nader.

GODEVAART.

Ik my bedenken? neen. Hy pleegt verraadery,
Weêrhield myn' ſlaanden arm, ſprong mynen vyand by
En keerdde 't glimmend ſtaal, gereed om my te wreeken.

GYSBRECHT.

Hoe, wildde gy dan zelf misdaadigen doorſteeken,
En heeft hy 't u belet? dus heeft hy deeze ſchand
Geſtuit in uwen ſtam. Geen Vorſtelyke hand
Is immermeer bevoegd om ſchuldig bloed te plengen,
Wyl 't aan zyn Dienaars ſtaat Verraaders om te brengen.

Digitized by Google

ROBRECHT.

Gy zyt Verraaders, gy en uwe Vorst te sham';
Maar ik, die 't recht verweer van Floris Erfgenaam,
Wel verre van verraad of schenddaên te bedryven,
Leef om dien Hoofdverraêr myn Zwaard door 't hart te dryven ....

GEERTE.

Myn Echtgenoot!

WITHILDE.

Myn Oom!

DIDERIK.

Myn Vader, waar niet voort.

ROBRECHT.

Zwyg; dat den Dwingeland uit my zyn vonnis hoort.

(*Tegen Godevaart.*)

Uwe ondaên zullen u geweetensbeulen strekken.
Ik zal u van alom meêr vyanden verwekken
Dan ge u verbeelden kunt te zullen vinden; ik
Zal u, zoo lang ik leef, een reeks van angst en schrik,
Gevaar en Staatsbederf in uwe Landen zenden,
En overstroomen u met rampen en ellenden,
Tot ze u verpletteren en dooden. Zoekt gy rust?
Dat dan myn laauwe bloed uw' heeten moorddorst blusscht,
Wyl ge u verbeelden durft door 't moorden rust te vinden;
Maar vrees der menschen wraak, verlaating uwer vrinden
En felle Hemelstraf....

GODEVAART, *tegens de Wachten, op Robrecht wyzende.*

Dat hy alleen blyv' staan;
Doch Moeder, Zoon en Nicht, naar hun verblyfplaats gaan.

Digitized by Google

ROBRECHT, *zyne Gemalinne, Diderik en Withilde omhelzende.*

Ik zie wat my genaakt. Vaart altoos wel myn Kindren,
En waardige Echtgenoote!

DIDERIK.

Ik zal uw dood verhinadren ....

WITHILDE, *tegen Diderik.*

Voldoe den Hertog ....

ROBRECHT.

Neen ....

GODEVAART, *tegens de Wachten.*

Men rukk' hen van elkaêr.

ROBRECHT, *terwyl de Wachten hun scheiden.*

Blyf by uw eerst Besluit, myn Zoon!

GEERTE, *tegen Godevaart.*

Geweldenaar!
Straf my, uw Vyandin!

GODEVAART, *tegen de Wacht.*

Den last, door my gegeeven,
Moet daadlyk zyn volbragt.

DIDERIK, *tegen Godevaart.*

Ik zal .... niet meêr weêrstreeven,
Maar u ....

GODEVAART, *tegen Diderik.*

Wat zult gy? spreek ....

ROBRECHT, *Diderik dreigende.*

Ik zweere u wraak en haat,
Zoo ge ooit aan den Tieran uw rechten overlaat.

WITHILDE, *tegen Diderik.*

Verhoê den val uws Voogds, door Godevaarts regeeren.

DIDERIK, *tegen Godevaart.*

Welaan ....

ROBRECHT, *tegen Diderik.*

Indien gy wuft uw Landen af durft zweeren,
Ont-

Digitized by Google

Ontwyk myne oogen dan voor eeuwig.

DIDERIK, *op Robrecht wyzende, tegen Godevaart.*

Slagt gy hem,

Wagt dan den afſtand nooit.

GODEVAART, *tegen Gysbrecht, terwyl Diderik, Geerte en Witbilde binnen worden geſleurd.*

„ Hy zal my zyne ſtem

„ Wel geeven als ik my van Robrecht hebbe ontſla-

„ gen.

GYSBRECHT.

„ Ik twyffel.

GODEVAART.

„ Hoe 't mag zyn, ik moet het echter waagen."

TWAALFDE TOONEEL.

GODEVAART, ROBRECHT, GYSBRECHT, *Wachten.*

Wat wilt gy nu? ſpreek op? wat hebt ge met my voor?

ROBRECHT, *tegen Godevaart.*

Ontaart e! hier ziet gy myn' boezem open; boor

My door het hart, zoo zulks uw wreedheid kan vernoegen

En gy 't zult durven doen; ik durf my zelven voegen

Naar uw' gevloekten wil, zal voor uw moordgeweer

Niet wyken .... Wykt gy zelf? ... Wat drift, wat ommekeer

Doet u de woede en wraak verdooven en vergeeten!

Wat denkbeeld vormt dien ſtrik, die kluiſter, in 't geweeten?

Wat inſpraak ſmoort uw' haat en dolle raazerny?

Wat

Wat wederhond uw'arm, bloedgraage! waarom my
Nu niet gemoord? of komt ontydig medelyden,
Voor my nog ſpreekende, uw ontaart gemoed beſtry-
ven?
Heeft u het muitend volk niet daadelyk getoond
Wat nadeel gy u doet wanneer ge my verſchoont?
Men zal my zekerlyk uit uwe handen rukken,
Zoo gy het gladde ſtaal niet in myn borſt durft druk-
ken.
Al is het dat ge my in naauwer kerker ſluit
Dan Didrik, dit gemeen wordt nimmermeer geſtuit
Voor zyn Regeerders recht. Gy kunt me in 't Leger
zenden;
Maar de Soldaat zal daar, als hier de Burgerbenden,
Om uw behandeling, niet min aan 't woede ſlaan;
Hoe wil't dan eindelyk met u, ô Hertog, gaan?
Denk op uw veiligheid terwyl ge my kunt ſlagten
En ik nog vaardig ſtade doodſteek af te wagten.

GODEVAART.

Uw onbedachte taal, waarmede gy my ſart,
Vervult myn ziel met ſpyt; de toorn beroert my't
hart
En zet myn driften aan. Durft Wichaart u niet tref-
fen,
Ik kan veel duizenden hunne armen op doen heffen
Tot uwen ondergang, wanneer ik 't ſlechts gebié.

ROBRECHT.

Nu ik's volks opſtand hoore en Wichaarts onwil zie
Zal ik al juichende dit ſtervend leeven laaten,
Wen 't zeker is dat hy uw moedigſte Soldaaten
Van u verwydren zal, door zyn getrouw bericht:
Uw dolheid heelt op nieuw de banden hunner pligt
En wekt een ſombre kalmte en roſt in myne zinnen,
Daar met myn leevenseind uw ſterven zal beginnen.

Digitized by Google

GODEVAART, *terwyl Gysbrecht een oogenblik buiten de deur luistert.*

Wat wil dit muitgeweld!.... „ Dat myne vyand ſneev'....
„ Men toev' niet langer, neen"....

GYSBRECHT.

Een ſtemme Didrik leev'!
Hy heerſcht en zy verloſt! klinkt nu door al de zaalen,
En Wichaarts mond ſchynt hier de muiters heen te haalen.

GODEVAART.

ô Hemel! 't is genoeg, ja méer dan al te veel!
De ontdankbre ſchelm blaaſt zelfop dit gedacht Tooneel
Den bloedſtroom aan; maar ik zal 't woede weder-houên
Door 't dooden van den Vries. Komt zyne ſtraf aan-ſchouwen
Myn Wachten.

(*Hierop treeden de Wachten toe.*)

GYSBRECHT, kom, wreek my door uwe hand:
Het uitſtel is onnut, nadeelig voor myn Land
En voor my zelven.

GYSBRECHT, *met ontroerende aarzeling, na by eene piek uit de handen eener Wacht beeft gerukt.*

Vorſt! ....

GODEVAART, *in woede, zyn Zwaard trekkende.*

Wat laffe ſûdderingen!....
Wyl niemand durft zal ik myn' vyand zelfbeſpringen
En ſmooren in zyn bloed het muitvuur.... Sterf door my. ....

(*Robrecht, den ſlag keerende, valt Godevaart in eenen ſtoel.*)

GYSBRECHT, *den Hertog, zittende, de piek in den rug ſtootende.*

Stort zelf ter neêr.... Uw dood maakt Zee- en Holland vry,

Zal

Digitized by Google

Zal aan den Burger ruſt en Didrik recht verſchaffen.

GODEVAART, *in den ſtoel bijvende.*

Ja, ik erken myn ſchuld.... Maar moeſt uw hand my ſtraffen,
Die mynen vyand zelf had doodlyk moeten zyn?...
Myn Wachten zien dit aan .... ô Smart! ô helſche pyn!

(*Tegens de Wachten.*)

Verraaders, mogte ik u, om myne wraak te koelen,
Met deeze veege hand, naar't beevend harte voelen!....
Ik, die dit vryë volk dacht ſlaaf te maaken, zal
't Nu vloeken, voor ik ſterf: ik wensch het dan....

GYSBRECHT, *met ſpoed zyn geweer trekkende, doorboort hem.*

Uw val
Doet uwen ſnooden vloek met u ten afgrond daalen.
Geen braave Batavier mag immermeer het ſmaalen
Gedoogen op zyn Land, daar hy 't beletten kan,
Veelmin vervloekingen van zulk een' Aardstieran
Verdraagen.

(*Zich tot de Wachten keerende.*)

Om uw' moed en trouw, ô Batavieren!
Verkoor u Godevaart tot ſlaafſche Lyfſtaffieren;
Maar ik maak u weêr vry; voldoet nu ook uw' pligt,
Ontſlaat uw' waaren Graaf, zyn Moeder en zyn Nicht.

DER-

Digitized by Google

DERTIENDE TOONEEL.

ROBRECHT, GYSBRECHT, WICHAART, *Burgers en Soldaaten met ontbloot geweer.*

WICHAART, *met veel drift te voorſchyn komende, tegen Gysbrecht, zonder Godevaarts lyk te zien.*

Myn wraakzwaard zal u rasch de weg ten graave wyzen.

ROBRECHT, *zich, in aller haaſt, voor Gysbrecht ſtellende.*

Uw toorn beroert myn ziel! uw yver doet my yzen!
Hy heeft my recht gedaan..... Beneem my 't leeven; maar
Dat men het dierbre lyf van myn' behoeder ſpaar'!

WICHAART.

Gy pleit voor hem, wiens hand het bloed uws Zoons deedt ſtroomen.

ROBRECHT.

Zyn hand heeft den Tieran het leevenslicht ontnoomen,
Stiet hem ter neder, die my neêr te vellen dacht.

WICHAART, *Godevaarts lyk ziende.*

Menzegt nogtans, hy heeft zyn' Opperheer geſlagt...
Wat vreugd! daar is hy zelf!

VEERTIENDE TOONEEL.

DIDERIK, GEERTE, ROBRECHT, WITHILDE, GYSBRECHT, WICHAART, *Edelen Burgers, Wachten en Soldaaten.*

DIDERIK, *Robrecht omhelzende.*

Ach! zyt gy nog in 't leeven!

VEER-

ROBRECHT, *zyne Gemaalin en Withilde, na Diderik, ombelzende.*

Gy allen leeft, na ik den Hertog heb zien sneeven!
(*Op Gysbrecht wyzende.*)
Dankt zynen moed, die my het lyf behouden heeft,
In 's Dwinglands dood, waardoor uw Echtgenoot
nog leeft.

WICHAART, *Gysbrecht ombelzende.*

Vergeef my de achterdocht, ô Graaf! vergeef ons allen
Dat we om een' Vreemdeling van u zyn afgevallen.
(*Tegen het Gevolg.*)
Men buige voor zyn' Vorst, wien ik myn hulde
zweer.

DIDERIK, *ziende hun allen zich ter nederwerpen, doet hen opryzen.*

Geen Batoos Kroost buige ooit als slaaf de knïen
neêr.

ALLE, *te gelyk.*

Lang leeve onze eedle Graaf!

DIDERIK.

Hy leeve 't Land ten besten
Om Gysbrechts, Wichaarts en uw aller heil te vesten,
En om van Arkel straks uit zyne boei te ontslaan.

WICHAART.

Ik heb hem vrygesteld; hy komt reeds herwaards aan.

WITHILDE.

Wat onverwagt geluk!

DIDERIK, *tegen Withilde.*

Sluit nu, voor 's Dwinglands banden,
De kluister uwer min om uwe Bruigoms handen.

GERTE.

Ja, dat het Huuwelyk u beiden nu vereen'!

WICHAART, *tegen Diderik.*

Vertoon aan d'Oorlogsliên, den Adel en 't Gemeen,

Digitized by Google

Hun langgewenschte Graef, wien ieder trouw wil zweeren
Die vryë Burgers bindt aan wettige Opperheeren.

VYFTIENDE TOONEEL.

DIDERIK, GEERTE, ROBRECHT, WITHILDE, VAN ARKEL, GYSBRECHT, WICHAART, *Edelen, Burgers, Wachten en Soldaaten.*

VAN ARKEL, *verrukt.*
Wat zie ik Didrik leeft!

DIDERIK.
Hy leeft en is hersteld
Door zyns Belaagers dood:
(*Gysbrecht by de hand grypende.*)
Hy is door hem geveld:
(*Met de andere hand Wichaart vattende.*)
Door beider heldenmoed ziet gy ons zegevieren.

VAN ARKEL.
Dus zie den Batavier zyn wimpels en banieren
In't Oost en West geëerd: door waaren heldenmoed
Buig' Kroon en Septerstaf voor zynen vryën Hoed
En vryë Vaderen, van deeze vryë Lieden;
Maar die, in't slaafsch geweest, zelfs Koningen gebieden.

Einde des Vyfden en Laatsten Bedryfs.

Digitized by Google

DEN HEER

FRANS VAN TEUNENBROEK.

Was u myne eerſte jeugt bekend,
Kende ik u in uw lente jaaren
En toen gy op de woeſte baaren
U hebt *ten dienſt des Lands* gewend;

Vergun me u BENTINCK op te draagen
En alle de andre *Heldendaên*,
Die in *'s Lands dienſt ter Zee* beſtaan,
Wier bouw gy lang hebt durven waagen.

Gy zyt, als *Vriend van 't Vaderland*,
Van my en van de *Schouwtooneelen*.
Wel waard deeze eere u toe te deelen,
Ten ſtrik van onzen *Vriendſchaps band*.

Leyden,
den 10. *April*
1782.

S. RIVIER.

Digitized by Google

VERTOONERS.

DE WAARHEID.
GEMEENEBEST.
EDELMOEDIGHEID.
DE VRYHEID.
GLORIE.
Wolter Jan, Baron van BENTINCK, *Schout-by-Nacht van Holland en Weſtvrieſland en Generaal-Adjudant van Zyne Doorluchtige Hoogheid, den Heer Prins van Oranje en Naſſauw, Erfſtadhouder der Zeven Vereenigde Nederlanden.*

KAREL, *een Landofficier.*
PAULUS, } *twee Schuitevoerders.*
BALTES, }
BOUKE, *een Schipper.*
JAN, *een Matroos.*
LOOTZER, *een Viſſcher.*

ZWYGENDEN.

Officieren.
Lyfwachten.
Burgers.
Bootsgezellen.
Zeeſoldaaten.

Digitized by Google

TRIOMF

DER

DOGGERBANKSCHE HELDEN

En die der andere

HELDENDAADEN,

met

DEN DOOD VAN

BENTINCK.

EERSTE BEDRYF.

EERSTE TONEEL.

DE VRYHEID, *alleen.*

Wat bergen van verdriet, wat dalen van bederf,
Wat Zeën van ellend benaderen myn erf!
Zoo't noch een Vyand was uit vyands bloed ge-
sprooten!
Maar't is, integendeel, een myner Bondgenooten,
Een oude Bondgenoot wiens hart van boos verraad,
Van roof- en moordlust vol, gedurig zwanger gaat,
Veel meêr dan zy, die, zelfs myn vyanden voor dee-
zen,

Digitized by Google

THE NEW YORK
PUBLIC LIBRARY
ASTOR, LENOX AND
TILDEN FOUNDATIONS
R 1961

Des Hemels goede zorg nu doet myn vrienden weezen ...
... Elk van hen is meêr myn Vriend geweest.
Dan hy, die nu door ons als Vyand word gevreesd,
Doch slechts een Schyn-vriend was, om my ter neêr te drukken
En welvaard, koopmanschap en Burgertrouw te ontrukken.
Hy dreigde met den slag, ontnam ons Schip en goed,
Ja dorsten, als een Gier, naar myner Burgren bloed
En heeft, tot heden toe, die vuige zucht behouên,
Ten loon voor vroegre hulp en straf van myn vertrouwen:
Maar gy, ô Hemel! gy, die 't recht en onrecht ziet,
Bescherm my als voorheen in drukkender verdriet!

TWEEDE TOONEEL.

DE WAARHEID, DE VRYHEID.

DE WAARHEID.

Schep moed, roemwaarde Vrouw! uw braave Batavieren
Herhaalen d'ouden roem! zy doen hun strydbanieren.
Weêr waaijen als voorheen, by 't dondre van 't kanon,
Ter straf van 't onbedacht en woelende Albiön,
Dat zy, in korten tyd, tot vreden zullen dwingen
En doen 't ontaart bestaan hen voor de scheenen springen.

DE VRYHEID.

Wie keert het roovers rot dat my Eustatius,

Met

Digitized by Google

Met meerder lands, ontnam, en, by het rooven, dus
Onmenſchlyk heeft gewoed als raazende Barbaaren,
Door reden, trouw noch deugd te brengen tot bedaaren?

DE WAARHEID.

Wie of hen keeren zal? des Hemels ſterke hand,
Oranjes kloek beleid, de Staaten van dit Land,
Het oude Batooskrooſt, de dappre Waterhelden,
Bezield door 's Ouders bloed, daar de eeuwen van vermelden.

DE VRYHEID.

Dit overgeërfde bloed is, door de lange ruſt,
Verzwakt in heldekracht; dat vuur is uitgeblusſcht
In 't zoet genot der vrede en handel op de ſtroomen,
Die d'Ooſt- en Weſterſchat in Hollands ſchoot deedt komen.

DE WAARHEID.

Gy dwaalt. Dat Heldevuur gloort weder als voorheen.
Weet gy van Oorthuis niets noch zyn gedrag?

DE VRYHEID.

ô Neen.
Wat zou hy kunnen doen, daar Krul is dood gebleeven
En meenig Zeekaptein zich over heeft gegeeven?

DE WAARHEID.

Wat hy zou kunnen doen? die moedige Oorlogsheld
Heeft, na vier uuren ſtryds, het woedend Britſch geweld
Met een gelyke kans, in manſchap en kanonnen,
Doen ſtryken voor zyn vlag en Pakenham verwonnen,
Wiens groote en kleene maſt, op zyn doorſchoote Kiel,
Geweldig nederſloeg door 't ſchieten uit den Briel,

Held Oorthuis Zeekasteel; de Brit, ganſch dol van tooren,
Schoot nog eens na hy ſtreek, doch liet zyn ſtem dus hooren:
Dat hy zich overgaf zoo men hem entren kwam;
Des onze Heldeſchaar nog tweemaal ondernam
Op dat balſtuurig volk krachtdaadig los te branden,
Waar door zich Pakenham begaf in Oorthuis banden, [was;
Wiens groote en kleene ſloep, doorboord, vol gaaten
Des hy onmoogelyk, langs deezen zouten plas,
Door Bootsliên, de Crescent te Kadix kon doen brengen,
Terwyl zyn Vriend, Melvill, geduldig moeſt gehengen,
Dat zyne Caſtor ſtreek voor de Engelſche overmagt;
Doch Oorthuis, die terſtond op wederneeming dacht,
Hield op de Flora aan, om die ook te overheeren,
Maar 't breeken van zyn' maſt deed hem te rugge keeren;
Zoo dat hy, welberaên, al zegepraalend week,
Verlaatend' de Crescent, ſchoon die reeds voor hem ſtreek:
Doch de Admiraliteit der Maas, om dees' victorie,
Door 't Bootsvolk van den Briel bevochten, in memorie
Te houden, en ten loon der deugd en dapperheid,
Heeft d'Overwinnaars toch al't buitgeld toegeleid,
Als of het Engelſch Schip ten volle was genoomen
En inderdaad alhier, in Holland, aangekoomen.

DE VRYHEID.

Ô Wonderbaare moed! ô overheerlyk loon!
Ô Wysheid waard geroemd! die de overwinnings kroon
Aan d'Overwinnaars ſchenkt, met loon dat zy verdienden,
Schoon

Schoon hun de buit onviel; maar onze Vryheids-
vrienden,
Die vaders van ons Land, die koesteraars der deugd,
Zyn 't voedsel aller daên in d'ouderdom en jeugt,
Op 't hoogere bevel van Hollands Achtbre Staten;
Die 't waare Vryheidsvuur, in 't hart der Onder-
zaaten,
Uitstorten met een kracht die niemant kan weêr-
staan;
Welks gloed in 't nageslacht altyd zal overgaan.

DE WAARHEID.

Ja dat voorzegge ik u, als me Aemstel deed te voo-
ren,
In 't lot aan zyne Stad en Burgery beschooren.

DE VRYHEID.

Hoe is het toch vergaan met d'Engelschen Crescent?

DE WAARHEID.

Die zag, door 't Brielsch geschut, zyn meeste volk
in 't end,
Voor hy nog boog, verslaan, en dreef, ontbloot
van masten,
Tot eene Fransche magt die Britsche magt ver-
raschten,
De Flora vlieden deedt, den Castor weêr hernam,
Met hem en den Crescent in Vrankryk binnen
kwam.

DE VRYHEID, *eenig gerucht hoorende.*

Wat wil dat woest gedruis der dondrende kartouwen
En kleener schietgeweer, waar van wy 't vuur be-
schouwen?

DE WAARHEID.

Dat dondrend geweld, u klinkende in 't gehoor,
Ontzette uw hart geenszins, Schep moed, vrees
nergens voor.
Gy zult, in weinig tyds, door meerder zegeningen
En grooter krygsgeluk uw Zeevolk zien omringen.

Digitized by Google

TWEEDE TOONEEL.

DE VRYHEID, *alleen.*

Dat zulks de Hemel gaf dan was myn hart geruſt,
Des vyands watermagt zou dan dees vryë kuſt
Ontvlieden als de dood, waar bank en blinde klippen
Het allerkundigſte oog des lootsmans kan ontſlippen;
Wen al de teekenen daar weggenomen zyn;
Zoo dat 'er nu geen vreemd kan naadren met den ſchyn
Van eenig goed gevolg; veel minder dan op tyden
Wanneer 'er Scheepen zyn die voor myn rechten ſtryden,
Met Bootsliên wel voorzien en Lootzen, die dit ſtrand
Doorkundig zyn bekent, met peilloot in de hand;
Daar 't volgelaên kanon, door kannonniers, blyft waaken,
Door hulp van glimmend lont, zyn kruid en lood te braaken.
Maar welk een ſchietgerucht ruiſcht my daar weêr in 't oor!...
Hoe ſiddert my het hart!... De klank gaat verder door....
Dit zyn geen ſeinen, neen, 't zyn blyken van gevechten,
Die mooglyk het verſchil van Duitſch en Brit beſlechten.

Digitized by Google

DERDE TOONEEL.

DE VRYHEID, PAULUS.

PAULUS.

Ja, eedle Koningin van 't vry Gemeenebeſt,
Het Hollands Bootsvolk ſtryd voor 't recht van uw Geweſt,
Voor aller recht ter Zee en voor den vryën handel,
Die hun de woeſte Brit betwiſt, door ſnooden wandel.

DE VRYHEID.

ô Hemel, wat ik hoor! Des vyands overmoed
Baad ligt, te deezer uure, in myner vrienden bloed!
Spreek op, wat weet gy meêr?

PAULUS.

't Zag agt en tachtig kielen,
Die, met de Oranjevlag, uit Teſſels haven vielen;
Maar twee en zeventig daarvan ter koopvaardy
En handel uitgeruſt, ten nut der Maatſchappy;
Terwyl me een honderdtal der Britten heeft vernomen,
Die, vol-gelaên, miſſchien in England zyn ontkomen,
Toen haar geleideren, een agttal met elkaêr,
Opkwamen om uw Vloot te brengen in gevaar,
En ſtraks uw zevental, doch mindere Oorlogsſcheepen,
Veel ligter van geſchut, fel hebben aangegreepen.

DE VRYHEID.

Nog zwaarder van geſchut dan Hollands kleener magt?
Dus word myn heele Vloot waarſchynlyk opgebragt.

PAULUS.

Bekommer u niet eens om zoo veel meêr kanonnen,
Noch de overmacht van volk der Britsche hoffspieënnen.
Zoo't meerder tal altoos den Britten voordeel waar,
Hy hadde uw' vryën Staat, voor hondert dertig jaar,
Doen buigen onder 't juk van zyne Rykstierannen
En 't vrygevochten volk was in 't gareel gespannen,
Dat haast veel slaafscher nog geweest was dan 't geweld
Daar't tachtig jaaren lang zich tegen had gesteld.

VIERDE TOONEEL.

DE VRYHEID, *alleen.*

Hy oordeelt recht en wel. Geen meerder tal van knechten,
Kanon, noch Schipgevaart, heeft, onder 't bloedig vechten,
Den vryën Batavier de blyde Zegepraal
Dan zelden toegebragt; gelyk in 't dagverhaal
Van 's Lands historieblaên volkomen komt te blyken:
Myn Trompen, myn Piet Hein en Opdam, wiens gelyken
Men zelden vinden kan, en de onnavolgbre Held
De Ruiter, die met recht word aan het hoofd gesteld
Van wat ooit Zeeheld was, tot op den dag van heden;
Die Helden hebben meest met minder magt gestreeden
Dan hunner vyands magt; doch bragten uit de Zee
Den lauwer of hunn' dood ter overwinning meê.
Maar waar, waar zal men nu weêr zulke Helden vinden,

Die

Digitized by Google

Die zich voor 't Staatsbelang, zoo trouw, zoo kloek verbinden?
Wie heeft de ervaarenheid die elk dier braaven had,
Terwyl men hier dus lang in vollen vrede zat?
Helaas! ik beef van schrik! ... In steê van triömfeeren
Zie 'k Neêrlands streepte vlag de stevens herwaard keeren,
Daar zy de kruischte-vaan de spiegels laaten zien,
Ten duidelyk bewys dat zy den vyand vliên!
Wie zal de Britten nu van Texels rheê verjaagen?

VIERDE TOONEEL.

DE VRYHEID, BALTES, BOUKE.

BALTES.

Dat zal Held Zoutman doen. De vyand word geslaagen,
Door Dedel, door van Braam, door Kinsbergs dapperheid,
Door Bentincks en door Braaks en Starings stout beleid
En Weldrens Oorlogsmoed, nooit naar waardy te loonen;
Daar 't slechts Koopvaarders zyn die ons de stevens toonen,
Om in de havens nog een wyl te wagten, tot
Men hen geleiden kan en geeven ruimer bot.

DE VRYHEID.

Is't mooglyk 't geen gy zegt! dat en zy de Britten vlieden!
Verhaal my toch door wien dat volk zich zag gebieden?

Digitized by Google

BALTES.

Door Hyde Parker zelf; een Onderadmiraal
Meêr dan zes Rodneys waard, gehard om vuur en ſtaal.
Kloekmoedig te weêrſtaan, die, in den kryg bedreeven,
Geen' Britſchen Admiraal een hairbreed toe zou geeven,
Geſterkt door Zeekapteins van onvertſaagden moed,
En, in een ruime maat, bezield met heldenbloed.

DE VRYHEID.

Ik ſta geheel verbaaſt op 't geen gy my doet hooren!
Wykt Parker, die den moed noch nimmer heeft verlooren,
Voor volk dat alle meeſt nooit vuur van d'Oorlog zag,
Maar in een diepe ruſt als weggezonken lag?
Is dit ſlechts een begin? wat zal dan 't einde weezen,
Wanneer myn Batavier bedrevenheid met deezen
Nu reeds betoonden moed volkomen paaren kan?

BALTES.

Wanneer dat denkbeeld meê valt in den Engelſchman,
Zal hy het vredes zoet voor 't zuur des Oorlogs kiezen,
Eêr hy, in korten tyd, het alles zal verliezen
Waarop hy, nu nog trotſch, zyn beſten Nagebuur
En ouden Bondgenoot bevecht met Oorlogsvuur,
Dat, van de Doggersbank, zal vliegen op zyn ſtranden
En ſchroeijen zyn beſtaan, by 't zengen zyner landen.

DE VRYHEID.

Gelei my in uw ſloep en breng my Zeewaard in,
Op dat ik 't einde zie, waarvan ik 't eerſt begin
Met de ooren heb gehoord en aan myn hart kon voelen.

BAL-

Digitized by Google

BALTES.

Treê in, zoo 't u gelieft; zie 't einde van 't kriöelen
En hoe de wuſte Brit zyn vlaggen t' ſaamen rolt,
Gebroken Kielen ſtopt en bloedend ſuisfet olt
Met waggelende ſchreên, by 't vallen der gewonden,
Die, zoo 't hen was gelukt, op onze vrye gronden,
Door moord en roof en brand, het alles had geblaakt
En van ons vry geweſt een woeſteny gemaakt.

ZESDE TOONEEL.

BOUKE, *Alleen.*

De Vryheid wil haar ſtem op 't pekelnat doen hooren,
Om dus den Vechteling te meerder aan te ſpooren
Tot voorſtand onzer zaak. Zoo dra men haar ontdekt,
Word ieders heldenmoed zoo krachtig opgewekt,
Dat niets hun kan weêrſtaan, maar Parker af zal wyken
En de verwaten Brit in luſt en kracht bezwyken...
Wat zegge ik....! haare ſtem heeft de overwinnings kracht,
Reeds op de Doggerbank, aan de onzen toegebragt.

ZEVENDE TOONEEL.

KAREL, BOUKE.

KAREL.

Wat brengt gy nieuws uit Zee?

BOU-

Digitized by Google

BOUKE.

Ik kan u niet vertellen
Hoe onze Zeekapteins en hunne Bootsgezellen,
Gemoedigd op het ſein der Schout by Nachte vlag
Tot d'aanval, zich met ernſt bereidden tot den ſlag,
En, op Held Zoutmans laſt, zich in een linie ſchaardden,
Met Heldenvuur, 't welk dat huns ouders evenaardden.
De Brit ſchoot vaſt vooruit, ligt denkend' dat de ſchrik
Ons volk zouwyken doen op 't naadrende oogenblik
Van het begin des ſtryds; doch ziende de onzen naadren,
En, in een ſcheeve lyn, ſlagordenswys vergaadren,
Scheen hy in twyffeling, of hy ook naadren mogt,
Of myden eenen ſtryd, dien hy eerſt had gezogt,
Op hoop dat Schip op Schip zich ſtraks zoude overgeeven,
Het Britſche krygsbeleid niet durvend' wederſtreeven:
In 't eind bedagt hy zich, als zynde zelfs beſchaamd
Te denken, (dat geen' Bric te denken ooit betaamd,)
Te ontwyken aan een volk, dat, na gedurig tergen,
Niet eens, dan ſlechts zeer ſlaauw, voldoening durfdde vergen;
Daar 't andersins voorlang den vrêe gebroken had,
Zoo 't niet een ſtille ruſt veel beter had geſchat
Dan 't woelen van den kryg; dat niet was toe te ſchryven
Dan aan gebrek van moed en luſt tot krygsbedryven:
Dit denkbeeld deed hun ſtraks beſluiten om te ſlaan,
En daarop is de ſlag kloekmoedig aangegaan.

K A-

KAREL.

Waar valt die slag toch voor, daar veel van af kan hangen,
Om, binnen weinig tyds, de vrede weêr te ontvangen?

BOUKE.

't Is op de Doggersbank, aan d'onzen welbekend
En niet zeer ver van hier. Ons volk, genoeg ontwend
Den kryg en zyn gevolg, kwyt zich nogtans als helden,
Met zulk een vechtenslust en yver, dat men zelden
Een weêrgaê heeft gezien van zulk een dappre schaar,
Die niet gestreedden had in twee en dertig jaar.

KAREL.

'k Vertrouw den moed niet veel van zulke Zeesoldaaten,
En zal myn grof kanon, een korten tyd verlaaten
Ter hooring van wat nieuws, doen stellen in een staat
Die 's Vyands woede keert en moedig tegengaat.

BOUKE, *hem wederhoudende.*

Neen, blyf dan liever hier. Gy zult geen vyand keeren
Die Hollands watermagt uit Zee niet af kon weeren;
Een watermagt wier kracht noch nergens weêrgaê had
En altoos voor de steun van Holland werd geschat;
Hoe kloek ook 't landvolk zy, hoe zeer 't hunn' moed deed blyken,
Het zeevolk heeft doorgaans den vyand eerst doen wyken;
Geen Krygsman in het veld, hoe onvertsaagt en stout,
Hy de eer van zyn bestaan in volle waarde houd,

Kan

Kan hier ooit op den duur zoo krachtig triömfeeren,
Of 's vyands meerder tal zal ons veel meerder deeren
Te Lande dan ter Zee; terwyl hun Vloot noch niet
Provinsies overwon van dit ons Staatsgebied,
Als in de voorige eeuw onze Oaders ondervonden,
Dat 's Vyands Oorlogsliên, op 't land, hun schaden konden
En drie Provinsiën wegnamen; maar uit Zee
Bragt Held de Ruiters Vloot meest de overwinning meê.

KAREL.

Waartoe dus ver te gaan! men heeft de Strydbanieren
Van Holland, in deeze eeuw, alom zien zegevieren.

BOUKE.

't Is waarheid; maar men had toen de overmagt op zy;
Doch in den waterkryg stond men ons weinig by.

KAREL.

Had niet de ontrouwe Brit ons trouweloos verlaaten,
Nooit ware 'er kryg gevoert zoo roemryk voor de Staaten
Als deeze was geweest; maar hunne trouwloosheid
Heeft ons 't genot daarvan verraaderlyk ontzeid,
En, in een ogenblik, tienjaarge zegepraalen
Ontnomen met geweld, door eedverbreekend dwaalen;
Wanneer men dit herdacht is 't onbegryplyk, dat
Men 't Bondgenootschap weêr op nieuw heeft aangevat
Met zulk een weifflend Volk, zoo kwaalyk te vertrouwen,
Voor schenders van 't verbond en eereloos te houên.

Bou-

Digitized by Google

BOUKE.

Uw drift gaat al te ver; uw haat en vyandſchap,
Klimt, boven peil en maat, op d'allerhoogſten trap.
Men kan dat ganſche volk niet als verraaders achten;
Daar zyn nog braave liên die pligt en eer betrachten,
En, meerder nog dan wy, het averechts bewind,
Dat tans in 't Engelſch Ryk zyne overwigt bevind,
Doch raſch veel ligter weegt, verachten en verfoeijen,
Niets wenſchend' dan den vreê met Holland te zien bloeijen
En trachtende, met ernſt, om den Amerikaan
Een vrede, zyner waard, gewillig toe te ſtaan.

AGTSTE TOONEEL.

KAREL, BOUKE, PAULUS.

PAULUS.

Men ziet van verre in Zee veel Koopmans Scheepen naadren;
Zy trachten andermaal in Teſſel te vergaadren,
Ontwykende zoo 't ſchynt het vyandlyk geweld.

KAREL.

Hoe, wyken zy? dan is het ſlecht met ons geſtelt.
Ik ga zoo daadelyk de kracht der Batteryën
Verſterken, om van hier den vyand te beſtryên,
Indien hy naadren durft, of landen op het ſtrand,
Of rooven van de Vloot, door hem reeds overmand;
Gelyk men reden heeft van de overmagt te duchten;
Het welk beveſtigd word door 't overhaaſtig vluchten

Der

Digitized by Google

Der Scheepen, heel en al gelaên ter koopvaardy
En ruime handeling van Hollands Maatſchappy.

NEGENDE TOONEEL.

BOUKE, PAULUS.

BOUKE.

Wierd zyne vreeze eens waar, dan ſtond het ſlecht geſchaapen.

PAULUS.

Ik hoop niet dat ge u dus zult aan den ſchyn vergaapen
Te vreezen, dat die magt des Oorlogs, toegerecht
Ten waterkryg, zoo laf ontvlieden zou 't gevecht,
Schoon de overmagt wel iets op haar zoude overmoogen.
Neen, neen, vrees daar niet voor; geen Wateroorelogen
Zyn immer door ons Volk zoo ſchandelyk uitgevoerd;
Men heeft in vroeger' tyd te veel den arm geroerd,
Om nu een laffe vlucht in 't allerminſt te ſchroomen;
Dit was iets nieuws; zoude ons die ſchande overkomen,
Terwyl de Vryheid zelf zich op de baaren waagt
En de overwinnings kracht aan d'onzen overdraagt?

BOUKE.

Maar de overmagt doet veel. Zoo onze weinig Scheepen,
Door 't grootere getal des Vyands, aangegreepen,
Genomen, worden en de Vryheid wierd gevaên,
Dan was't met onzen Staat en Raad en Volk gedaan.

PAU-

PAULUS.

Daar eerſt de Bataviers twee Koninglyke Vlooten
Weêrſtondden, zou diens Krooſt nu ſtraks het voorhoofd ſtooten
In 't eerſte Zeegevecht en worden overmand!
Dat was hunn' Oudren roem en hunnen lof tot ſchand';
Wen elk zich ſchaamen zoude een Landgenoot te heeten
Van hun, die zich zoo bloô, zoo laf, zoo droevig kweeten.

BOUKE.

Ik vrees toch de overmagt.

PAULUS.

In ſpyt dier overmagt,
Werd menig Schip ten buit in Holland opgebragt,

BOUKE.

Maar hoe veel kielen alreeds zyn in Britſche handen?

PAULUS

Dit doen ſtrekt ons tot ſchaê, maar hun tot grooter ſchanden.
Zoo kan een roover elk berooven op zyn beurt,
Terwyl hy 't menſchlyk recht, om vuil genot, verſcheurt,
Toegrypende als een Gier naar 's anders goed en ſchatten.
Dus zag men ook den Brit naar onze goedren vatten,
Door ſchending van 't verbond en breeking hunner trouw;
Welk ſchandelyk gedrag eerlang met naberouw
Hun 't harte roeren zal, wanneer we op hunne kuſten,
Als eertyds te Chattam, hun Land, door brand, ontruſten;

Digitized by Google

Ten zy dit woelend volk zich tydig nog bekeerd,
Het vuur des Oorlogs dooft en ſtille ruſt begeert,
Vergoedende al het kwaad dat zy aan d'onzen deedden;
Want hun verzwakte kracht raakt ſchielyk afgeſtreeden.

BOUKE.

Dit moeſt men andermaal beginnen.

PAULUS.

Geef maar tyd
En zie eens wat geſchied, na 't winnen van een' ſtryd,
Om dat balſtuurig volk in 't ingewand te wonden,
Ter ſtraffe van hunn' roof en 't ſchende der verbonden.

BOUKE.

ô Gruuwelyk beſtaan! wat oude Bondgenoot,
Wat goede Nagebuur, wien me eertyds byſtand bood,
Vervalt ooit in die woede en droevige verzoeking,
Dat hy zich waardig maakt eens Bondgenoots vervloeking!

TIENDE TOONEEL.

BOUKE, PAULUS, LOOTZER.

PAULUS, *Lootzer tegengaande.*

Brengt gy niet eenig nieuws?

LOOTZER.

Ja, nieuws van groot belang.

BOUKE.

Beſtaat dat nieuws miſſchien in onzen ondergang?

LOOTZER.

Neen, neen, in 't minſte niet. De Vyand is geweeken

En

En voor de dapperheid van minder tal bezweeken.
Held Zoutman, overwon; Held Bentinck, is gewond;
Held Dedels Schip, doorboord, gezonken op den grond,
Terwyl van onzen kant Soldaaten en Matroozen,
Als Helden ſtrydende, veelêer de dood verkoozen,
Dan, wykend' van hunn' poſt, te blyven by het lyf:
Daar Bentinck, zwaar gewond, het moedig krygsbedryf
Nog door zyn reden ſteef, toen hy niet meêr kon ſtryden;
Beveelende met ernſt, om nu noch ooit te lyden
Der wending zyner Schip van 's vyands Scheepen af;
En wyl elk Zeekaptein dit zelfde voorbeeld gaf,
Op Zoutmans Hoofdbevel, aan Hollands Bootsgezellen,
Deed dit beſtaan welhaaſt de Britten dus ontſtellen,
Dat zy hunne overmagt, vermindrende op den duur,
Vergaten in het eind, door 't yſelyke vuur
Van onze zy, en zoo hunn' hoogmoed lieten daalen;
Terwyl me, aan onzen kant, de blyde Zegepraalen
Der ſtreeptte Oranjevlag, en wimpels zonder tal,
En vaanen zonder eind, zag waaijen overal:
Waar tegen de andren flaauw hun Kruisvaan durfde toonen,
Ten nadeel, ſchande en ſmaad van hun drie Konings Kroonen.

BOUKE.

Gelyk op dat kan gaan, ja is nog ſchier te veel;
Maar te overwinnen, neen, geloof dat niet, noch ſtreel
Ons hart met dit verhaal; zy waaren te overmagtig,
Te kundig in den ſtryd en al te veel indachtig

Digitized by Google

Hun voorig krygsbedryf en grove winſten, dan
Te vluchten: weet dat ik zulks niet gelooven kan.

LOOTZER.

Geloof al wat gy wild; maar laat het daar by blyven:
Doch wild gy 't waare zien van deeze krygsbedryven,
Let dan maar op den wind, die d'Engelſchman reeds had
En hield, zoo voor als na hy ons heeft aangevat.

PAULUS.

Dat 's waar, hy had den wind, die dus is blyven waaijen;
Waarom hy, zoo zyn Haan had boven kunnen kraaijen,
Na zulk eene overwinſt, al de onzen volgen kon
En toonen, zonneklaar, dat hy ons overwon,
Gelyk hy had gedaan waar hy niet zelv' geſlaagen;
Daar Zoutman, van deez' kant, hem minder na kon jaagen,
Maar tegens weêr en wind met een te ſtryden had
En langzaam volgen konde op 't ruime pekelnat,
Niet kunnende opwaards gaan, dan telkens door laveeren:
De Britten, meêr dan wy, gewoon te triömfeeren,
Door ligter boord en wand en ſchuingezetten maſt,
Daar menig Koopmansſchip te veel door werd verraſcht,
Had me ook onmogelyk met rap gezeil ontvlooden,
Zoo de Fortuin hun ſlechts de hairen had gehooden.

LOOTZER.

Dat 's waar. Doch Schip op Schip komt reeds dees Haven in.
Die nu nieuwsgierig is te hooren het begin
En einde van deez' kryg, hoore onze Bootsliên ſpreeken,
Zie hoe het Britſch geſchut de boorden heeft doen breeken

En

En 't Bootsvolk heeft gewond, dat, raazende van
ſpyt,
Niets meerder wenſcht dan weêr te treeden in een'
ſtryd,
Om hun geleede ſmert nadruklyk te betaalen,
Zoo, dat het Nageſlacht hun daaden zal verhaalen.

Einde des Eerſten Bedryfs.

TWEEDE BEDRYF.

EERSTE TOONEEL.

DE JAN, *alleen, met zyn' hoed zwaaijende.*
e zege is ons geweeſt! de vyand, ganſch verbaaſt,
Laat ons de ruime Zee en wykt met groote haaſt
Naar zyne kuſt, om daar de havens in te raaken
En zyn doorſchooten wand weêr aan elkaêr te
maaken;
Dat, door het goed gebruik van Hollands grof kanon,
Geheel gebroken is, tot ſpyt van Albiön.

TWEEDE TOONEEL.

KAREL, JAN.

HEbt gy het zelf gezien? of ſlechts van hooren
zeggen?

JAN, *veel bewys van vreugde toonende.*
'k Heb alles zelf gezien en 't kunſtige overleggen

Digitized by Google

Van Zoutman opgemerkt. Die Held vol Heldenbloed,
Die groote Schout by Nacht, wiens wondere oorlogsmoed
En pryzenswaard beleit het alles ſtreeft te boven,
Heeft waarlyk meêr gedaan dan iemant kon gelooven
Dat hy zou kunnen doen op 's vyands overmagt,
Die enkel, zoo het ſcheen, op neemen was bedacht,
Geloovende dat elk voor hem de vlag zou ſtryken,
Of, met de grootſte vrees, weêr naar hun havens wyken;
Doch na vier uuren ſtryds, en vechtens met geweld,
Week Parker af om d'Ooſt en liet het pekelveld
Des ſlags aan de onzen vry, ja had zyn vlag geſtreeken,
Zoo Zoutman nog een laag kanonnen had doen ſpreeken;
Wyl Parkers groote ſteng verlooren was geraakt.
Maar't Britſch geſchut had ook zyn ingewand gebraakt
En Zoutmans Bodem mede aan allen kant doorſchooten,
Zoo dat hy magtloos werd met zyne vechtgenooten.
Vermids zyn ééne Schip twee Britſchen tegen had
En telkens tegen hieldt, tot zy zyn voortgeſpat,
Na Kinsberg, op zyn beurt, zoo 't zyne toe kwam brengen
Dat Parker van zyn volk het meeſte bloed zag plengen.
Dus week die Britſche Held voor eerſt uit hoogen nood
En enkle magtloosheid; doch minder voor de dood,
Dan voor 't verlies van eer bekommerd en verſlaagen,
Beſloot hy by zich zelv' een dreigement te waagen,

Na

Digitized by Google

Na hy, een kleen half uur vooraf had ſpat gezet,
En bragt twee helpers meê, verbonden aan zyn wet,
Die hy als Admiraal, vermoogend was te geeven,
Op hoop dat Zoutman ſtraks naar Teſſels rheê zou ſtreeven;
Maar ſloeg te deerlyk mis, wen hy de roode vlag
Dier ſtoute Schout by Nacht terſtond herwaaijen zag
En deezen Held bereidt den ſlag weêr aan te vangen;
Dat onbeſtaanbaar was voor Parkers zelfbelangen;
Want hy was onbekwaam tot een hernieuwt gevecht,
Waarom hy zelve week en liet de ſtryd beſlecht.

KAREL.

Hoe ſterk zyn zy geweeſt?

JAN.

Net twaalf Oorlogſcheepen
En nog vier Kotters meêr

KAREL.

Zyn wy dus aangegreepen?

JAN.

Neen; vier daar van en ook de Kotters ſtaken by,
Ter berging hunner Vloot gelaên ter Koopvaardy.

KAREL.

Was onze magt bekwaam de hunne te evenaaren?

JAN.

Wel in getal, maar niet in volk ten ſtryd ervaaren
En minder in geſchut, in manſchap, in gewigt
En ſterkte.

KAREL.

Wy zyn veel der dapperheid verpligt
Van die roemruchtigen, nooit naar waardy te pryzen,
Waaraan me ontwyffelbaar beloning toe zal wyzen.

Digitized by Google

DERDE TOONEEL.

KAREL, JAN, BALTES.

BALTES.

De Hemel ſtond ons by; ons Bootsvolk zegepraalt;
Maar het geluk dier winſt is duur genoeg betaald,
Door de yſſelyke wond die Bentinck heeft bekomen,
Ter plaats daar die Kaptein zyn' pligt heeft waargenomen
Op 't Schip den Batavier, zoo lang hy ſtryden kon;
Hy toondde lang daarna dat men hem nooit verwon,
Alſchoon zyn Oorlogſchip, van vier en vyftig ſtukken,
Door twee der Britſche magt, zich krachtig zag verdrukken.
De tweede Scheepskaptein, liet den gewonden Held
Straks vraagen, hoe hy zich, in zynen poſt geſteld,
Moeſt houden, by aldien hem de overmagt mogt knellen?
Maar Bentinck, door geen wond noch doodsgevaar te ontſtellen,
Gaf antwoord: „ dat men 't al moeſt waagen,
„ en vergaan,
„ Veel eêr dan zich met ſchand der wyking te
„ overlaên. "
ô Wonderbaare moed! den grootſten Krygsman waardig!
Zyn Scheepsvolk had vooraf, niet minder kloek dan vaardig,
Hun Kommandant verklaard, zich nu noch nimmermeer
Te geeven in de hand des vyands, wenſchende eêr,

In

In 't Zoute nat der Zee te zinken en verſmooren,
Ja zich met Schip en al te zien ten gronde booren,
Dan voor een' Engelſchman te wyken uit den ſlag:
En dus ſprak al ons volk op deezen grooten dag.

KAREL.

Hoe houd de Vryheid zich op Zee?

JAN.

Als een Heldinne
Blies zy reeds van dit ſtrand, by 't allereerſt beginne,
Het heldevuur in 't hart van ieder Bootsgezel
En ieder Scheepsſoldaat. Bedenk dan eens hoe fel
Haar aanzyn binnens boords, in 't midden van het vechten,
Den yvergloed ontſtak in 't hart der Oorlogsknechten;
Daar ieder Scheepskaptein, by de oefning van zyn' pligt,
Een Tromps en Ruiters vuur ſcheen uit het aangezicht,
Waartegen nooit de Brit de Zee heeft kunnen houden,
Schoon hy, als nu, altoos op de overmagt betrouwden;
Waarom Held Bentinck zelf, hoe zwaar gewond, nog zegt:
„Zoo ſlechts twee Scheepen meêr, ons, in dit Zeegevecht,
„Wel hadden bygeſtaan, door manſchap en kanonnen,
„De heele Britſche Vloot was zeker overwonnen;
„Wy hadden deeze buit den Staat preſent gedaan
„En niets van 't Britſch Konvooi was onze hand ontgaan.

KAREL.

De Vryheid moeſt zich zelf nooit op de Zee begeeven;

Digitized by Google

Die ſtoutheid is te groot en doet my 't harte beeven!
Veel beter kan zy zich dan waagen op het Land.

JAN.

En waarom dat, Myn heer?

KAREL.

Om dat, naar myn verſtand,
Niets by al de yslykheên eens Zeegevechts kan haalen.

BALTES.

Hoe grooter het gevaar, hoe waarder zegepraalen
Daarvan de vruchten zyn. De Vryheid wagt haar heil
Voornaamentlyk uit Zee: het opgezette zeil
Der volgelaade kiel, en 't werk der Zeekalfeelen,
Doen hunne Burgery de grootſte ſchatten deelen.
Vry Schip, vry goed, vry Volk, in 't Vryë Staatsbeſtier,
Blyft altyd de eerſten eiſch van ieder' Batavier,
Die nimmermeer, als Slaaf, de Vryheid heeft verlooren,
Maar ſterven wil zoo vry gelyk hy is gebooren,
En, als der Vryheids Zoon, nooit zyne Moeder derft,
Of, zoo zy ſterven moet, met zyne Moeder ſterft:
En zou die Moeder dan, ter liefde haarer Zoonen,
In 't allergrootſt gevaar geen Moeders zorg betonen?

KAREL.

Die Moederlyke zorg, zoo zy gewond ontkwam,
Of ſneuvelden, of dat men haar gevangen nam,
Zoude allerdoodlykſt zyn voor haar getrouwe Kindren.

JAN.

Ze is meêr gewond, toen zy haar rechten zag verminderen,
Doch ſterft nooit voor haar Volk, of ieder ſterft met haar,
En haar gevangenis zal onze Heldenſchaar

Nooit

Digitized by Google

Nooit dulden. Blyft de Zee voor Neêrlands Vryë Vlooten,
Door Britſchen overmoed en dwinglandy, geſloten,
Dan loopt zy, met haar Zoons, toch in een' wiſſen dood.
Onze Ouders werden hier nooit Vryën, nimmer groot,
Zy hadden nimmermeer haar hier ten Troon verheeven,
Zoo zy niet meerder nog hun dierbaar lyf en leeven
Stout hadden bloot geſteld, tot haar en 's Lands behoud,
Dan hondert dertig jaar van 't Nakrooſt werd beſchouwd:
En zou de Vryheid dan, nu 't aankomt op haar rechten,
Niet nevens haare Zoons de Vyanden bevechten,
Of moedigen, voor 't minſt, haar Vryë Zoonen aan,
Om voor des Vyands vuur nooit achterwaards te gaan?

BALTES.

Held Zoutman ſtaat haar by en zal haar nooit verlaaten,
Maar ſtryden voor haar recht en 't heil van onze Staaten
En dat van 't vryë volk, zoo lang hy ſtryden kan.
Hy zal haar recht ter Zee, gelyk een Oorlogsman,
Verdeedigen alom, en, op de zoute plaſſen,
Den vyand meêr en meêr vervolgen en verraſſchen;
Wyl hy een Feniks is, die, uit des Feniks aſch,
Den grooten Ruiter ſproot, die de allergrootſten was
Welk ooit ter Zee gebood; terwyl de Oranjehelden,
Als Feniksſen te Land, hun lyf en leeven ſtelden
Ten voorgang aller daên, met Edelmoedigheid,
Die altoos 't edel loon voor Helden toebereid.

JAN

JAN.

Daar komt Held Bentinck aan, van dappere Officieren
En Bootsliên trouw verzelt, die heerlyk zegevieren,
Door 't slaan van 's vyands magt; de Vryheid houd zyn zy'
En Glorie, die gebood, blyft hem standvastig by,
Bekroont zyn edel hooft met groene Lauwerbladen,
Die nimmer dan door bloed en wonden en meêr schaden
Der Stryders groenend zyn, doch die geen vreedsaam maken,
Noch Koningryk, noch Staat, altyd vermyden kan;
Ten waare zy als Slaaf voor ieder wilden bukken,
En zien zich recht en eer en goed en bloed ontrukken.

VIERDE TOONEEL.

GLORIE, DE VRYHEID, BENTINCK, KAREL, PAULUS, BALTES, JAN, BOUKE, *Gevolg van Officieren, Bootsgezellen en Zeesoldaaten*

BENTINCK, *wordende, omringd van Krygstrofeen, op het Tooneel gedraagen.*

Nu onze magt verwind en onze vyand vliedt,
Begeere ik 't droef getreur om myne wonden niet:
Hy's min beklagens waard die in zyn diepe wonden,
Voor 't lieve Vaderland een eerkroon heeft gevonden,
Dan hy die slechts zyn' pligt ten halve heeft betracht
Uit siddring voor den dood en 's vyands overmagt:
Ken-

Kenteekenen van moed in't vleesch te mogen draagen,
Is wel der pynewaard te lyden zonder klaagen.

GLORIE.

Geen éénige Kaptein, geen eenige Officier,
Matroos, noch Zeesoldaat, die zich niet even fier
En moedig heeft ge oond in zynen post te houën,
Zoo verre ik met myn oog hunn' handel konde aanschouwen.

BENTINCK.

Dan hebben ze iets gedaan dat zonder voorbeeld is.
Wat zal dan't einde zyn, daar geen verzuimenis
In moed was noch beleid van hun die eerst beginnen,
En die voor de eerste proef hunn' vyand overwinnen!
Hoe ver zal zulk een volk voor't eind des oorlogs gaan,
Dat onbedreeven zelf zyn' vyand af kon slaan!
Kan de onbedreevenheid bedreeven krygsliên keeren;
Beef, beef dan, dolle Brit, wanneer zy't stryden leeren
En met vereende magt aannaadren op uw Vloot!
Uw Ryk is in gevaar; uw oude Bondgenoot,
Verbittert om uw doen en spooreloozen handel,
Heeft haast de geesels rede, om uwen slinksehen wandel
Te straffen naar waardy: ten zy ge, in korten tyd,
Een spoedig einde wensecht aan deezen wreeden stryd
En't hevig Oorlogsvuur, ontstooken door uw handen,
Wild smooren, eêr zyn vlam slaat in uwe ingewanden.
Ik, in't begin gekwetst, heb weinig kunnen zien,
Hoe de onzen, op het laatst, de Britten deeden vliên.

GLO-

Digitized by Google

GLORIE.

Uw Volk, op uw bevel, heeft men zyn Krygsmans pligten,
Verbitterd om uw val, kloekmoedig zien verrichten.

BENTINCK.

Dat mindert myne ſmert. Zoo 'k ſlechts een arm behouw',
En weêr een Oorlogſchip betrouwd worde aan myn trouw,
Zal ik, te zyner tyd, my edelmoedig wreeken,
Zoo, dat men van myn wraak uit wraakzucht min zal ſpreeken,
Dan van myn wreekenslust ter wraak van allen hoon
Der Staaten vlag geſchied. Ik zelf, voor myn perſoon,
Vergeef den Brit myn dood, indien ik kom te ſneeven:
Dat heilryk lot word niet aan ieder menſch gegeeven,
Om voor zyn Vaderland te moogen ſneuvlen; maar
Veel Helden loopen vry in ſpyt van 't doodsgevaar,
Dat hun gelyk een miſt of nevel ſchynt te omringen,
Waaruit zy 't moordend tuig rondom zich heen zien ſpringen;
Welk doen geen menſchlyk menſch kan aanzien zonder ſchrik,
Maar dat den ſtoutſten zelv', op ieder oogenblik,
Het klaarſt tafreel vertoont der yslykſte yslykheden,
Die zelden zyn te zien in 't zoet genot der vreden.
Doch zeg wat Hopman zich het allerbeſte kweet,
Of wie den wuften Brit de krachtigſte afbreuk deedt?

DE VRYHEID.

Zy hebben altemaal zich wonderlyk gekweetten.

De

De dappre Schout by Nacht heeft ſchriklyk afgebeeten,
Een Ruiterlyk beleid en Trompſche drift betoond;
Maar geen der Zeekapteins is dus ontaard beloond,
Met eene doodſche wond, gelyk uw welgeboren.

BENTINCK.

Laat my van avrechts loon noch doodſche wonden hooren;
Daar is geen oorlogslot of 't is altoos ontaard.
Men krygt geen zegepraal waar men de wonden ſpaart;
En ſchoon 't myn ziel verheugt dat ik u hoor verhaalen,
Hoe niemand der Kapteins, in hunne zegepraalen,
Het lyf verlooren heeft noch zich gewond bevindt,
Waardoor gy Krygslien houd bekwaam in 't Zeebewind;
Het doet my echter leed de Vryheid te zien weenen,
Om dat myn leevenslamp ligt haaſt heeft uitgeſcheenen.
Verheugen we ons veel eêr in 't zegeryk bericht
Hoe ieder Batavier zich kweet van zynen pligt,
Waarby hun Oudren roem niet wel kan evenaaren;
Wen in 't begin by hen doorgaans veel bloodaards waaren:
Dit is geen dorre lof voor onzen Helden, neen,
't Zyn groene Lauwren, die der waarheids zon beſcheen.
Het zy zeer ver van my der Ouden roem te krenken,
Maar 'k wil verdiende lof aan dien 't verdienen ſchenken.
't Schaad ook de dappren niet wat eene bloodaart doet,
Schoon dit myn Landgenoot noodzaaklyk weeten moet,

Op

Op dat hy niet verſuft het hoofd laat nederhangen,
Als waare hy geſchikt der Britten wet te ontvangen,
Of dat de dapperheid geweeken uit het Land,
By andre volken ſlechts haar vaandel had geplant;
Hoe zeer dit lot ook ſchynt aan Hollands Leeuw behooren,
Zich lang, met taai gedult, te laaten ringelooren,
Tot dat hy, eindlyk eens uit zynen ſlaap ontwaakt,
Met eene Leeuwekracht zyn' vyand nedermaakt,
Verſcheurt, verbreekt, vertrapt en ſlaat zyn ſcherpe tanden
In 't vyandlyke hart en lillende ingewanden.
Verhaal my nu hoe zich Held Dedel hier gedroeg,
En hoe Held Kinsberg 't lood door 's vyands Kielen joeg.

DE VRYHEID.

Held Dedel, die zyn Schip al meêr en meêr zag zinken
En 't Bootsvolk in gevaar van neemen of verdrinken,
Begeerden niet, daar hy op zyn Schip Holland ſtreed,
Dat iemant, ſpyt den nood, de minſte noodſchoot deed,
Voor dat de vyand reeds genoeg was afgeweeken,
Op dat dit doen den moed der onzen niet zou breeken;
Dus hield hy goed gelaat, tot onze zegepraal
Volkomen zeker was, terwyl hy 't enterſtaal
Deed grypen in de vuiſt, met laſt van overſpringen,
Om, uit zyn zinkend Schip, een vyands Schip te dwingen;
Doch dat verydeld werdt door's anders Heldenmoed,
Wen die hem hulpe biedt en 't drietal wyken doet,
Dat op 't Schip Holland ſchoot om 't in den grond te booren,
Welks manſchap, voor het zonk, zyn krygstriömf liet hooren,

Ter-

Digitized by Google

Terwyl het daadelyk gelukkig werd gered;
Daar Dedel, op 't behoud der zynen naauw gelet
Ja de gekwetſten zelf heeft op zyn' rug gedraagen,
En, tot hun lyfsbehoud, zyn lyf heeft durven waagen,
Dat ook gelukkiglyk ten uitvoer is gebragt,
Door zyne en Woenſels hulpe en die der Schout by Nacht.

GLORIE.

Held Kinsberg droeg zich ook gelyk een oorlogswonder
En bragt, alwaar hy kwam, den fellen oorlogsdonder
Op 's vyands Scheepsmagt meê, met zulk een ſchranderheid
En onverwonnen moed en loffelyk beleid,
Dat hy geduuriglyk, ter hulp der meeſtverdrukten,
Den Brit de Zegepraal uit zyne vuiſten rukten,
Dus ſtond hy Staring by, die ſlechts met zyn Fregat,
Dat de Argo is genaamd en veertig ſtukken had,
Twee Scheepen wederſtond en by de derdhalf uuren
Kloekhartig gaande hield, doch deezer beider vuuren
Niet langer kon weêrſtaan, ja lag zich in diens plaats,
Verlaatende het Schip, dat, van zyn Britſche maats
Verlaaten, zekerlyk voor hem had moeten ſtryken,
En liet Held Staring toe in veiligheid te wyken,
Van waar hy, magteloos, niet langer ſtryden kon;
Doch eerſt te kennen gaf, eêr men hem overwon,
Hy vaſt beſlooten had te ſtryken noch te vlieden,
Maar eindlyk, onbekwaam meêr tegenweer te bieden,
Zyn heil, zyn eenig heil zou zoeken in den dood,
Door hulp van brandend lont, dat hy, in deezen nood,
Gereed hield om daarmeê den brand in 't kruid te ſteeken
En zich, dus ſtervende, aan zyn vyanden te wreeken.

Digitized by Google

BENTINCK.

En kon Held Kinsberg ook die vyanden weêrſtaan?

GLORIE. gaan,]

Hy dwong zelf d'Engelſchman terſtond te rug te
Die met zyn vlugge Kiel wilde in de Linie booren,
Zoo ſpoedig Staring week; hy liet zyn donders hooren,
Uit monden van metaal, met zoo veel yslykheên,
Dat Parker zelv' bezweek en overwonnen ſcheen,
Ja overwonnen was had Zoutman kunnen raaden,
In welk een bloedzee't volk der Fortitude baaden;
Doch Zoutman zeer verzwakt, na ſchier vier uuren ſtryds,
Gaf Parker, vluchtende, bekwaame vluchtenstyds,
Om niet, al te onbedacht, de groote Vloot te waagen,
Gelaân ter koopvaardy, waarvoor hy zorg moeſt draagen,
Gelyk voor al zyn volk, dat zich dus had geweerd
En wiens kloekhartigheid de vyand zelf waardeert.

BENTINCK.

Hoe heeft van Braam, hoe heeft zich Braak hier toch gekweetten?

DE VRYHEID.

Zoo moedig en vol vuur als we immer helden weten,
Van Braam, gebiedende op den Admiraal Piet Hein,
Een zes en vyftiger, noemde alle Scheepen klein
Die hy van Albiön zag voor zich heenen zweeven,
Om aan zyn Bootsliên luſt en dapperheid te geeven,
Gelyk hy waarlyk deed, tot zynen vyand week
En voor het duurend vuur der Bataviers bezweek,
Waarna hy eerſt het ſein van grondſchoots ongemakken
Vertoonde, toen zyn oog de Britten af zag zakken;
Hoewel hy wederom op hun geen ontuig ſchoot,

Maar,

Digitized by Google

Maar, als een braaf Kaptein, ten einde toe gebood,
Slechts kogels uit kanon den vyand toe te zenden,
Om niet barbaarsch, als hy, de krygswet boos te
schenden,
Gelyk al uw Kapteins verbooden op den duur.
Dus was den Erfprins ook van 't vyandlyke vuur
Doornageld, als Held Braak aan Kinsberg, onder
't praaijen,
Te kennen gaf, wanneer hy veilig by kon draaijen;
Doch dat het pompen weêr het water mindren deedt.
Van Weidren had, terwyl men met de Britten
streedt,
Somtyds uit d'Ajax ook, schoon een der ligtste
Kielen,
Geweldig losgebrand op deeze ontaarde zielen,
Die de oude Broederschap en alle menschlykheid
Vergeeten hadden, en een averechts beleid
Van 't allereerst begin des oorlogs ons vertoonden,
Met meerder vyandschap dan me ooit een' vyand
hoonden.

BENTINCK.

Is vorder onze Vloot in veiligheid gebragt?

GLORIE.

ô Ja, geen enkle Kiel verviel in 's vyands magt,
En Hollands Zegepraal is heel en al volkomen.

BENTINCK.

Dan was de heele Vloot der Britten weggenomen,
Zoo slechts twee Scheepen meêr ons hadden bygestaan
En ieder aan zyn' pligt, als heden, had voldaan.

DE VRYHEID.

Had Oorthuis en Melvill en Krul ons mogen sterken,
De Britsche hovaardy zag haare trotsche vlerken,
Nu reeds, zoo zeer gekort dat zy, als smeulende asch,
Of uitgebrande puin, geheel verbryzeld was.

GLORIE.

't Zie Edelmoedigheid met rassche schreeden nadren.

Hy treedt op 't Vorſtlyk ſpoor van zyn Doorluchtre Vaadren,
Ten lon van Heldendeugd, door Edelmoedigheên
Waarmeê die Helden hem altyd zyn voorgetreên.

VYFDE TOONEEL.

EDELMOEDIGHEID, GLORIE, DE VRYHEID, BENTINCK, KAREL, PAULUS, BALTES, JAN, BOUKE, LOOTZER,
Gevolg van Officieren, Lyfwachten van Edelmoedigheid, Bootsgezellen en Zeeſoldaten.

EDELMOEDIGHEID.
Held Bentinck, Hollands roem! uit naam der Hooge Staaten,
Uit mynen eigen' naam en dien der Onderzaaten,
Zegge ik u vriendlyk dank voor uw'betoonden moed
En nooit volpreeze vlyt, ten koſte van uw bloed!
Doch dit is niet genoeg, ik wil uw deugd beloonen
En door de werken zelf myn dankbaarheid betoonen.
Gy kweet, als Zeekaptein, u zelv' met zulk een kracht,
Dat ik u geef ten loon den rang van Schout by Nacht;
Kwyt u in deezen rang zoo edel als te vooren,
Dan word ge eerlang gewis nog Admiraal verkooren,
Gelyk der Staaten ſtut en ſteun van Nederland.
Ook maak ik Bentinck nog tot 's Prinſen Adjudant;
Hy geeft, als Admiraal en Generaal der Landen
Van deeze Vryë Staat, dien naam en rang in handen
Van Kinsberg en van u, door Edelmoedigheid,
Die hem in al zyn doen en handeling geleidt.

ALLEN.
Lang leeve de Admiraals en de eedle Schouts by Nachten,
En

Digitized by Google

En allen die hunn' pligt voor 't Vaderland betrachten!

BENTINCK.

Lang bloei dees vryë Staat! lang leev' de Oranjeheld
En de eedle Burgertrouw, die de Eendragt rasch herstelt,
Het vuur der Tweedragt smoort, en 't hartverscheurend twisten
Vernietige in den grond met al des vyands listen!
Dit denkbeeld voedt myn hoop! Myn tydt is waarlyk kort;
Het licht der leevenslamp, dat haast verdoisterd wordt,
Schoon men zyn' leevenstyd volkomen uit ziet loopen,
Verflaauwt alreeds by my, sluit my den doorgang open
Waarlangs 't onsterflyk deel zyn woonstee vinden kan.
Ik sterf aldus met vreugd gelyk een Oorlogsman,
Die 't recht zyns Vaderlands heeft naar zyn magt verdedigd;
Die nooit, door hovaardy, zyn minder heeft beledigd,
Noch ooit door slinks gedrag verhooging heeft gezogt,
Veelminder ooit voor goud zyn diensten heeft verkogt.
De liefde tot myn Land heeft me andre bezigheden
Verwonnen, deedt met ernst my in den Zeedienst treeden,
Waarin ik mynen lust en yver heb betoond,
Waarvoor ik, op myn beurt, grootmoedig ben beloond,
En des myn dank betuige aan al myn Opperheeren,
Die meer dan Vorstelyk dit Vryë Land Regeeren
En aan d'Oranjevorst, die byna Keizerlyk

Digitized by Google

Te saamen, deezen Staat zeer menig Koningryk
Te boven stygen doen in aanzien en vermoogen
En dankbren Heldenrei, de ziel der oorelogen;
Waardoor hy eindelyk dus triömfeeren zal,
Dat niets dan zyn genaê der Britten wissen val,
Alleen verhoeden kan. Ach! mogt ik dit beleeven,
Of met myn' dood de vrede aan myne Meesters geeven!
Ik storf nog duizendmaal ten nut der Maatschappy,
Ten dank voor 't heerlyk loon en dienst der Burgery.

DE VRYHEID.

Leef, roemenswaarde Held! om grooter loon te ontvangen;
Om 't gulden Zydgeweer te zien op zyde hangen,
En de Eerepenningspraal te hechten op de borst,
Geschonken van den Staat en van d'Oranjevorst.

BENTINCK.

Dus kweekt men Helden aan, die 't doodsgevaar verachten;
Dus leert men elk met lust zyn pligten te betrachten
En stookt een Heldenvuur dat onuitbluschbaar blaakt,
Ja meêr en meêr in gloed en felle vlam geraakt,
Die's vyands heete drift kortstondig uit zal bluschen
En dwingen om welrasch de vredevaan te kusschen.
Maar ik, die, voor myn loon, de onsterflyke eerkroon wagt,
Laat al die waereldsche eer aan myn aêloud geslacht.

GLORIE, *terwyl Bentinck word weggedraagen.*

Ik ga dien eedlen Held tot aan het graf verzellen,
Om, na zyn' dood, zyn lof aan ieder te vertellen.

EDELMOEDIGHEID.

En ik ga 't heerlyk loon verhaasten voor zyn deugd,
Op dat hy, leevend, zich nog om uw gunst verheugd.

Einde des Tweeden Bedryfs.

Digitized by Google

DERDE BEDRYF.

EERSTE TOONEEL.

GEMEENEBEST, *alleen.*

Held Bentinck leeft niet meêr, die Krygsman is geſtorven,
Doch heeft, door zynen moed, niet minder roem verworven,
Dan de aldereedelſten behaalde door zyn' dood.
Die Krygsheld zoo volmaakt, die Chriſten, waarlyk groot,
Is nu in de Aemſtelſtad, waarvoor hy heeft geſtreden,
By d'Achtenswaarden Heer Boreel reeds overleden,
Ter droefenis en ſmert van Neêrlands Burgery,
Van Burgervaderen, Stadhouder en van my.
Wie zal het zwaar verlies van deezen Held vergoeden?
Wie deeze hartewond, die lang by ons zal bloeden,
Geneezen? welk een Held zal Hollands Heldenſchaar
Geleiden zoo als hy door dood en doodsgevaar?
Doch 't geen my allermeeſt kan trooſten in zyn ſneeven,
Is, dat 'er van dien Held nog Broeders zyn in 't leeven,
Waarvan het Vaderland zich alles goeds belooft,
Wanneer men ons te Land, als nu ter Zee, berooft;
Maar, ach! dat 's Hemels hulp dien roof nog lang verhoede!
Hy keere altoos het kwaad voor Nederland ten goede,
Zoo, dat voor de Oorlogspronk en bloedende Lauwrier

De Olyf en Vredenpalm myn Stedekroon verſier',
Myn Burgers oog verkwikk', terwyl hunne aller ooren,
In plaats van de Oorlogstromp de Vredeluiten horen!

TWEEDE TOONEEL.

DE VRYHEID, GEMEENEBEST, GLORIE,

DE VRYHEID. [moed,
Gy weet de droeve dood van Bentinck; maar ſchep
Beroemt Gemeenebest, in deezen tegenſpoed!
Wen wy, voor onze zaak, nog waarde Helden houên,
Op welkers trouw en moed wy veilig mogen bouwen.
De braave Zoutman, leeft; de ſtoute Dedel, blyft;
De kloeke Kinsberg, die ſteeds wonderen bedryft;
Van Braam en Baak, verzeld van Oorthuis de Overwinnaar;
Elk hunner op zich zelv', elk hunner is een Minnaar
Der Vryheid en een Stut voor 't lieve Vaderland;
Held Staring is ons mede een overdierbaar pand,
En Volberge en Melvill en Satinck, ſchoon gevangen',
Zyn mannen, dier verknocht aan onze Staatsbelangen,
Ja mannen, zeer vergramt om hun gevangenis,
Daar eindlyk alles goeds nog van te wagten is,
Wanneer een wisſeling hun zal de vryheid laaten,
Om weder dienſt te doen aan de algemeene Staaten.

GEMEENEBEST.
Dus hebt ge my altyd in mynen ramp getroost,
Het voorbeeld van een' Held, die niets verroekeloost,

Die,

Digitized by Google

Die, ſtrydend voor zyn Land, roemruchtig komt te ſterven,
Vertoont in zyne wond, zyn' bloedſtraal, zulke verven,
Dat menig ander Held hem zulk een lot benydt,
En des te vuuriger op nieuw treed in den ſtryd,
Om ook te ſneuvelen en 's volks beklag te ontvangen,
Of, wederkeerende, met blyde Zegezangen
Te worden ingehaald; dus word der Heldenbloed
Een prikkeling tot eer en ſpoor tot Heldenmoed,
Gelyk de Marteldood der Christenen, voordeezen,
Het zaad der Chriſten Kerk en haaren bloei moeſt weezen.

GLORIE.

Zoo door het Heldebloed meer Heldenyver blaakt,
En 't voorbeeld volgens luſt in 't hart der Helden maakt,
Dan zal het nimmermeer aan Helden hier ontbreeken.
Geen van uw Zeekapteins heeft voor den Brit geſtreeken,
Dan door eene overmagt, die niemant kon weêrſtaan;
Die overmagt heeft Krul den dood doen ondergaan,
En de andren magteloos doen worden in 't verweeren;
Maar een gelyke magt deed Oorthuis triömfeeren,
Wiens Helde dapperheid den vyand overmogt,
Waarna hy den Crescent gewis had opgebrogt,
Zoo Flora den Crescent niet was ter hulp gekomen,
Noch had, door overmagt, den Briel zyn' buit ontnomen;
't Was ook weêr de overmagt die de Brittanſche Vloot,
Ter Koopvaardy geſchikt, ontvoert heeft uit den nood,

Digitized by Google

Na Zoutmans Scheepsmagt die van Parker had geſlaagen,
Dat onze Koopmans Vloot geen verdren togt kon waagen:
Zoo was 't niet min, dat nu, de Britſche Kamelon
Den dappren Patriot verminkte, nooit verwon;
Vermids zyn dapper Volk, door Held van Baan gebooden,
Vooraf beſlooten had zich eêr te laaten dooden,
Dan voor den trotſchen Brit te buigen, of hun vlag,
Voor die van Albiön, te ſtryken met ontzag;
Waarom die Heldenrei is in de lucht gevlogen,
Door 's vyands vuur, of wel door overmoed bewogen.

GEMEENEBEST

Ik ſta geheel verbaaſt, voor zoo veel moed en vlyt
En dapperheên, betoond in zulk een' ſlechten tyd,
Waarin een' Bondgenoot, door ſchending der verbonden,
Het recht der menſchlykheid en reden heeft geſchonden,
Door ſnooden overval, verbittering en haat,
Ter oeffening van moord en roof en meerder kwaad.

GLORIE.

Held Zoutman heeft, ten loon van dienſt, een gouden Degen,
Een gouden Ketenpraal en Medaljon verkreegen,
Benevens d'eedlen rang van Onderadmiraal.
Kinsbergen en van Braam en Dedel, altemaal
Een ſchoone Heldentrits, en Bentinck, toen in leven,
Zyn elk den naam en rang van Schout by Nacht gegeeven,
En by dien naam en rang een gouden Medaljon,
Een gulden Sabel en een koſtbre Ceinturon;
't Welk ook ter dragt aan Braak en Staring is geſchonken,
Met verdre vordrings hoop, aan hun bedryf geklonken,

Waar-

Digitized by Google

Waartoe de witte pluim, op den Monterings-hoed,
Dier beiden Zeekapteins, niet weinig 't haare doet,
Die zy, door 's Prinsen gift, nu mede mogen draagen,
Als de Officiers der vlag gewoon zyn in dees daagen.
Ook is de Sabelgaaf en die van de Ceintuur,
Van Weldren insgelyks geschonken op dat uur,
Gelyk aan Mulder en aan Dekker, voor 't betoonen
Van goed beleid en moed. Dus zien zich ook belonen
De tweede Kapiteins; te weeten, Aberzon,
Benevens Staring, Bosch en Smaasen. Albiön
Zal voor dat heerlyk loon, aan roemryke Oorlogsmannen,
Ontstellen tot 'er dood, wanneer zy 't saamenspannen
En als hun kruid en lood word op den Brit gebraakt;
Wen hoop op eer en buit de grootste Helden maakt.

DE VRYHEID.

Zoo is Held Oorthuis ook, voor 't geen hy heeft bedreeven,
By wisling, voor den Briel, 't Schip Wassenaar gegeeven,
Dat zestig stukken voert, waarmeê hy weêr in't kort
Den Brit bevechten zal en zyn verwinnaar wordt,
Ten zy men vrede sluit; dus heeft hy tans verhooging,
Al blyft hy nog Kaptein; den Prins heeft zyn beööging
Op 's mans verheeven moed en wonderbaar beleid,
Terwyl dat Vorstlyk hart altoos voor helden pleit,
En altyd Prinslyk loon, ten beste deezer landen,
Voor 't loffelyk bedryf, roemruchtig houd in handen;
Hoe veel te meerder dan voor hem, dien 's vyands vlag,
Voor zyne Oranjevaan, deedt stryken met ontzag?

GLORIE.

Geen éénig Bootsgezel, geen één der Zeesoldaaten
Heeft op de Doggersbank, te laf, zyn post verlaaten;

Maar

Maar ieder riep den Brit, die afweek uit het wand
En poorten, daar 't geſchut op hun bleef ingeplant,
Al ſpottende achterna: „ wy hebben meêr beloning
„ Van ſcherp ten uwen dienſt, ter waare dankbetoning
„ Van allerhande hoon aan Hollands vlag gedaan";
Gelyk ook Oorthuis volk, geduurig, onder 't ſlaan,
Het juichende *Hoezee* in hunner vyands ooren,
By 't loſſen van 't kanon manhaftig lieten hooren,
Als waaren ze in geen ſtryd, maar op een vrolyk Feeſt,
Verheugd door ſpys en drank, op 't Schip den Briel geweeſt.

GEMEENEBEST.

Geen enkel Scheepsgezel word onbeloond gelaten,
Maar ieder krygt bewys van gunſt der Hooge Staten
En onze Oranjevorſt; ja ieder, hoofd voor hoofd,
Is reeds bevordering voor zyn bedryf beloofd,
Zoo raſch gelegenheid daartoe zal gunſtig weezen.
Dus worden heldendaên hoogloffelyk gepreezen
En Vorſtelyk beloond, met dankerkentenis,
Die de Edelmoedigheid zelf aangeboren is.

GLORIE.

Dat nog den roem vermeêrd van uwe Landgenoo-ten,
Is dat zy niet dan lood en yſren kogels ſchooten
Op 's vyands overmagt, die zelf met ontuig ſchoot
En dolle tegenweer aan zwakker manſchap boodt;
Doch, ſpyt dien wederſtand en ſchandlyke bedryven,
Niet laten allen lof van Hollandſch volk te ſchryven:
Ja Parker, die den Brit als Onderadmiraal
Ten ſtryd heeft aangevoerd, beveſtigt, door zyn taal,
De kunde en dapperheid van onze Batavieren,
Niet meêr begeerende de Britſche ſtrydbanieren,
Op 't zoute pekelnat, te voeren naar dit Land,
Waar, voor den Engelsman, niets meêr dan ſchade en ſchand'

En

Digitized by Google

En allerlei bederf en onheil is te vinden.
De Britſche Ryksmonarch en zyn getrouwſte vrinden,
Zy allen, hebben zulks uit Parkers mond verſtaan;
En ſchoon de Koning hem tot Ridder wilde ſlaan,
Hy dankte voor deeze eer en andre gunſtbetooning;
Verzoekende om ontſlag van dienſt, die hem de Koning
In 't eind heeft toegeſtaan, hoewel met tegenzin,
Betuigende de Vorſt, hoogſtminzaam, dat hy in
Zyn' dienſt behaagen had en alle welgevallen
In zyn betoond beleid en moed; het kon met allen
Niets baaten; hy bleef vast by 't woord door hem gezegd
En heeft zyn' dienſt ter Zee volkomen neêrgelegd.

GEMEENEBEST.

Zou 't wel uit onwil zyn, of uit genegenheden
Tot Holland, dat die man is uit den dienſt getreedden?
Of is lafhartigheid daar mooglyk de oorzaak van?

DE VRYHEID.

Lafhartigheid was nooit te wyten aan dien man.

GLORIE.

Uit omwil is 't gewis. Hem was beloftenisſe
Gegeeven, dat uw Vloot, voorzeker zonder misſe,
Zich zonder ſlag of ſtoot zou geeven in zyn hand;
Wen niemant van uw volk, noch moed, noch goed verſtand,
Noch ondervinding had om Britten af te weeren;
Dus dacht hy zonder bloed van hen te triömfeeren;
Dat hem te deerelyk mislukt is op dien dag,
Toen hy van uwe magt zich overwonnen zag
En ſchandlyk vluchten moest, om Zoutmans hand te ontkomen;
Die Parkers Oorlogsſchip voorzeker had genomen
En hem, in Zegepraal, in Holland opgebragt,

Was

Was hy niet, wykende, ontvloôn aan uwe magt;
Met zesmaal grooter tal aan dooden en gewonden,
Dan immer in de lyst der Britten zyn gevonden;
Gelyk wy duidelyk daarvan zyn onderricht.

GEMEENEBEST.

Is hy uit onwil niet geweeken van zyn' pligt,
Dan heeft flaauwhartigheid den dienst hem neêr doen leggen.

DE VRYHEID.

Flaauwhartigheid!

GEMEENEBEST.

ô Ja. Het lyd geen tegenzeggen
Dat de Aemsteldamsche magt alleen hem vlieden deê;
Want Maas, Noordholland, Zeeuw, noch Vries had iets in Zee,
Omtrent de Doggersbank, dat Zoutman of zyn Helden
Kon helpen naar den eisch; 't welk Parker dus ontstelden,
Wanneer hy zulks bedacht, dat hy ontslag verzogt,
Wen Hollands magt vereend het alles overmogt,
Gelyk zyn ondergang kortstondig aan zou toonen,
Zoo hy zich van den dienst niet tydig kon verschoonen.

GLORIE.

Sints ik het Britsche Ryk een ruimen tyd verliet,
Kent dat walbarstig volk de waare Glorie niet.
Dus heb ik zelfdit Land voorheen een poos begeven,
Zoo lang me als onderdaan der Britten hier moest leeven,
Uit vredelievendheid en zucht voor een verbond,
Dat men in Engeland hoe langs hoe meerder schond,
Niets trachtend' dan dit volk, dit Vryë Volk te drukken
En Vryheid, Koopmanschap en goed en bloed te ontrukken;

Maar

Digitized by Google

Maar na uw' Landgenoot weêr't oog geöopend heeft
En niet meêr voor't gedreig der woeste Britten beeft,
Meen ik beſtendig hier voortaan myn' Troon te veſten,
Om dit Gemeenebeſt, van de Gemeenebeſten
Het vryſte, magtigſte en het rykſte dat ik ken,
Te toonen, dat ik zelf zyn waare Burger ben.

GEMEENEBEST.

Dus leert elk Burger hier de waare Glorie kennen,
Ter ſtraffe van een volk dat alle rechten ſchennen
En hoonend ſcheuren durft, vermeten op een magt,
Die ik, door myne huip, heb in hun hand gebragt
En voor myn bloed gekogt, en, voor myn Burgerſchatten,
Uit liefde tot hun heil, hun met de vuiſt deedt varten.
In vyf en twintig jaar dat ik eerſt Vryheid had,
Heeft my dat haatend volk tot driemaal aangevat,
Ontſteekende het vuur des oorlogs in myn daaken,
Om my, van Spanje Vry, tot Britſche Slaaf te maaken.
Vorſt Karel heeft aldus my tweemaal ſnood beloond,
Voor gunſt aan hem gedaan voor hy noch werd gekroond,
En allermeeſt op't laatſt, na wy, als Bondgenooten,
Een onderling verbond op 't allerheiligſt ſlooten.
Dit alles ſtelden ik kortſtondig aan een zy
En ſtond dat wrokkend volk met al myn krachten by,
Toen Vorſt Jakobus drift het drukkend juk van Romen
En 't onbepaald gezag wilde in hun Ryk doen komen,
Ja heb hun meêr dan ooit voordeezen vry gemaakt,
Hun welzyn voorgeſtaan, hun ſlaaffche boei geſlaakt,

Hunn'

Hunn' Koning van zyn' Troon en uit zyn Ryk gedreeven
En den Oranjevorst de Britsche Kroon gegeeven,
Ten wederzydschen groeije en bloei der Koopmanschap
En ter beklimminge van 's Burgers eerentrap,
Die duurzaam bleef, zoo lang Vorst Willem hen regeerden;
Maar geen tien jaaren tyds na zynen dood verkeerden
De wufte Brit op nieuw verbonden in verraad,
Verliet de goede zaak, ten nadeel van myn' Staat
En 't Huis van Oostenryk, behoudende, met schanden,
Gibralter en daarby Minorka nog in handen,
Genietende de vrucht van myner Burgren moed
En negen Jaaren tyds verspil van goed en bloed,
Verpligtende my voorts in hunn' gemaaktten Vrede,
Om myn bederf te ontgaan, voorzigtig toe te treedde.
Vorst George, naderhand gesteegen op dien Troon,
Niet minder Duitsch gezind dan Britsch, droeg wel de Kroon
Gelyk een deugdzaam Vorst tot billykheid bewoogen,
Doch heeft my nooit de schaê der voorige Oorelogen
Betaamlyk weêr vergoed; dat mooglyk is belet
Door zyn weêrbarstig volk, het welk der rede wet
Noch billykheden hoort, maar van eens anders zaaijen
Altoos genegen blyft voor zich de vrucht te maayen.
De tweede George, hem opvolgende in 't gebied,
Bragt,

Digitized by Google

Bragt, door der Britten drift, myn' Staat in veel verdriet,
En ik was dwaas genoeg hunne Oorlogszucht te voedden,
Tot ik myn' ondergang door vreden zag verhoedden.
Maar kort na deezen tyd heeft my de Brit veracht,
Myn Koopmanſchap geſtremd, myn Scheepen opgebragt,
Vervulling eiſchende tot ſtaaving der verbonden,
Die door het Britsch geweld geduurig zyn geſchonden,
Tot Noord-Amerika, warſch van hun dwinglandy,
Het drukkend juk verbrak der Britſche Heerſchappy,
Op eene wyze als wy eertyds een juk verbraken,
Het middel vindende, om al wy, zich vry te maaken.
De Britten; om dat doen vergramt, begeerden, dat
Wy, om d'Amerikaan te ſtraffen, onze ſchat,
Ons welzyn, goed en bloed voor hun opofren zouden,
Om Noord-Amerika in hunnen dwang te houden;
Dat ganſch niet ſtrooken kon met myn genegenheên
Tot volk te veel verdrukt en op den nek getreên,
Nu waardiger geacht de naam van braave Britten,
Dan die, tans Nortſch gezind, aan 't roer der zaaken zitten;
Dus hield ik, inderdaad, een ſtipte onzydigheid,
Schoon Stormond, te verblind, het tegendeel bepleit.
'k Heb de Engelſchen bemind als myne Bondgenooten,
Maar zonder 't Franſche volk daarom voor 't hoofd te ſtooten,
Of zonder 't Spaanſche Ryk, of goede Amerikaan,

488398 Digitized by Google

Met eenen Britſchen haat, te willen tegengaan;
Niets zoekende dan my in hun verſchil te mengen,
Om door het Oorlogsvuur myn' vryën Staat te zengen,
En om myn handeling en ryke Koopvaardy
Te knellen, als Slavin, in Britſche ſlaverny.

DE VRYHEID.

Ik weet wel hoe veel goeds ik Vrankryk dank moet weeten;
Hoe Hendrik van Bourbon zich voor my heeft gekweetten;
Hoe zyn Doorluchte Zoon myn' Zetel heeft geveſt
En my op 't naauwſt verbond aan die Gemeenebest;
Als ook hoe Lodewyk, des Koningszoon van deezen
Geweezen' Ryksmonarch, ten ſteunſel wilde weezen
Van dit verdrukt Geweſt, wanneer my Engeland,
Als heden, overviel met d'oorlog, roof en brand,
Waarom 't zich, my ter ſtraf, met Vrankryk heeft verbonden
En zyn verbindtenis met Neêrlandſch Staat geſchondden,
Waardoor my niets dan ramp en droefheid overkwam,
Om dat ik 't Engelſch volk tot Bondgenooten nam;
En 't Franſch verbond voor dat der Britten toen liet vaaren;
't Welk Koning Lodewyk, met groote Legerſchaaren,
Gevoelig heeft geſtraft, door 's Engelanders haat,
Die eeuwig wrokt en werkt tot nadeel van deez' Staat.
Dus ben ik andermaal, voor agt en zeſtig jaaren,
Weêr met een Britſch verbond te myner ſchaê gevaaren.

Zoo

Zoo bragt ik ook, daarna ruim vyf en dertig jaar,
Door hulp aan Engeland myn' welſtand in gevaar;
Daar ik my nimmermeer met Vrankryk heb verbonden
Waarby ik geen geluk en voorſpoed heb gevonden.
Nu denke ik by my zelve, om met het Lelieryk
Te ſluiten een tracktaat, dat eeuwig eeuwiglyk
Van vaſten duur zal zyn, ten nutte myner Staaten,
Ten nut der Franſche Kroon en 't nut der Onderzaaten.

DERDE TOONEEL.

EDELMOEDIGHEID, DE VRYHEID, GEMEENEBEST, GLORIE, KAREL, PAULUS, BALTES, JAN, LOUKE, LOOTZER, *Gevolg van Officieren, Lyfwachten van Edelmoedigheid, Burgers, Bootsgezellen en Zeeſoldaaten.*

EDELMOEDIGHEID.

Om Bentincks eedlen roem altoos te doen bekleyven,
Zal 's mans gedachtenis het beſt in eere blyven,
Zoo gy, Gemeenebeſt, het loon, hem toegewydt,
Aan zyn beroemd Geſlacht wilt ſchenken voor zyn vlyt,
Gelyk ik, het bewys der Vorſtlyke belooning,
Met allerlei vermaak en waare dankbetooning
Daaraan in handen geef. Dus loonde ik ieder een
Der dappre Zeekapteins in 't aanzien van 't gemeen;

Digitized by Google

Want giften van dien aart, voor 't krygsbedryf geſchonken,
Zyn prikkels die elks hart tot Heldenmoed ontvonken,
Waarvan het Vaderland de zeekre rente trekt,
Die 's vyands overmagt ten toom en breidel ſtrekt,
Vooral wanneer wy hun die de Eeregave ontvangen;
De gifte uit onze hand, met luiſter, doen erlangen,
Terwyl de zwier ſomtyds veel meêr bekoring geeft,
Dan de waardy der gaaf gewigtigs in zich heeft.

GLORIE.

Ik dien zulk een geſchenk perſoonlyk by te woonen,
Om des te meerder dank en achting te betoonen,
Aan hem wien zulks ontvangt, voor dat hy lyf en bloed
Gewaagd heeft en verdiend al de eer die me aan hem doet.

GEMEENEBEST, *den Eerepenning toonende.*

Zoo gy den Penning hun als aan de borſt wild hechten,
Hecht gy hun hart te meêr aan myne en uwe rechten.

EDELMOEDIGHEID, *de Penningen aanvaardende.*

ô Ja, dat wil ik doen, om dus hunne eerzucht meêr
Te ontſteeken voor uw heil en onzer aller eer.

GEMEENEBEST.

Gebruik die teekens dan, om hun te meerder te eeren.
Dus wyſt gy hun den weg om meêr te triömfeeren,
Om meêr dan Heldenmoed en meêr dan Leeuwenkracht
Te toonen, by den groeije en aanwas onzer magt,
Die daagelyks vergroot en toeneemd alle weeken,
Om, met één' ſlag, den trotſch van Albiön te breeken,
Ter wreeking van den hoon en allerhande ſpyt
Den mynen aangedaan, uit enklen haat en nyd

En

En afgunſt, die men nooit by rechtgeweezen' vrinden,
Al zyn ze in vyandſchap, zoo fel behoord te vinden,
Op dat verbittering geene overmaat vervull':
Ik zoek ſlechts eedle wraak van Bentinck en van Krul.

EDELMOEDIGHEID.

Een wraak van zulk een' aart is nimmer te mispryzen;
Ik wil uw Heldeſchaar op eedle wraake wyzen:
Een wraak der duurzaamheid, die onverzoenbaar is,
Kan anders kwaalyk zyn dan 't werk der duiſternis.
Niets meêr voegd om het hoofd der eedle Bataviëren,
Dan 't edelaartig lof der eedle Krygslauwrieren,
Of 't onwaardeerlyk groen van d'eedlen Vredeölyf,
Na de edele eindiging van 't edel Krygsbedryf.
Dus toonen we eedlen dienſt op 't edelſt te waardeeren,
Als de Edelmoedigheid die zelve komt vereeren
Aan de edelmoedigen Beſchermers van zyn Staat:
Dit 's de eêlſte dapperheid het edelſt pronkſieraad.

VIERDE TOONEEL.

DE WAARHEID, EDELMOEDIGHEID, DE VRYHEID, GEMEENEBEST, GLORIE, KAREL, PAULUS, BALTES, JAN, BOUKE, LOOTZER, *Gevolg van Officieren, Lyfwachten van Edelmoedigheid, Burgers, Bootsgezellen en Zeeſoldaaten.*

DE WAARHEID, *in 't begin der laaſte reden van Edelmoedigheid uitkomende.*

Door 't werk der edelheid is Holland vrygevochten.

Digitized by Google

Door 't edelaartig loon op de edele oorlogstogten,
Zyn de onderneemers ryk, ja Vorstlyk ryk, gemaakt
De Neêrlandsch Vryë staat is dus in groei geraakt,
[illegible] by de Hen elhulp, door tydige besproeijing,
Dien groei, dien eedlen groei, gebragt heeft tot een bloeijing,
Die vruchten heeft gebaard en tot een rypheid bragt,
Wier geur te kennen gaf zyn' Hoofdbesproeijers magt.
Dit alles deedt den haat van veelen fel ontbranden,
Waarvan 'er eenigen, wel ziende door wat handen
Uw ryk Gemeenebest onzigtbaar werd bewaard,
Zich hebben tot uw' Vriend en Bondgenoot verklaard.
Maar wie heeft edeler het onderling vertrouwen,
De vriendschap met dit Land, zoo edelonderhouên
Als Duitschland, dat, met recht, zich Neêrlandsch Broeder noemt,
Dit Bondgenootschap acht en daar by elk op roemt?
Zyn daaden toonen 't aan, die nimmer u bedroogen,
Noch zogten uw bederf door drukkende oorelogen.
Dus had u Vrankryk ook nooit vyandlyk bedreigd,
Had gy het harte altoos tot England niet geneigd,
Tot schaê van't Lelieryk, door welgegronde vreezen
Dat Vrankryks overmagt u kon nadeelig weezen,
Zoo gy met andren niet een Bondgenootschap vondt,
Dat een' ten magtig' Vorst wat meêr de handen bondt;
Doch heeft de Brit niet zelf die banden eerst ontbonden?
Hebt gy in 't Britsch verbond het voordeel ooit gevonden,
't Welk voor dat trotsche volk in een verbindtenis
Met uw Gemeenebest altyd gevonden is?

Dit

Dit weet gy altemaal, als blykt by de ondervin-
ding
Nu driemaal achtereen; daar nimmer een verbinding
Met Vrankryk ſchadlykheid aan uwe Burgers bragt,
Maar alle voordeel gaf aan Neêrlands bloeije en
magt,
Ter jukverbreekinge van 't overmagtig Spanje
En weering van het juk, door 't woelend Groot-
brittanje,
Voor de uwen toebereid, door liſt of woeſt geweld,
Waarmeê 't waarſchynlyk reeds uw ſchouders had
gekneld,
Zoo 't Vrankryks Krygsvolk had om u te Land te
ſchaden.

EDELMOEDIGHEID, DE VRYHEID, *en* GEMEENEBEST,
te gelyk.

Dus ſchynt ge ons een verbond met Vrankryk
aan te raaden?

DE WAARHEID.

Ik, die, tot heden toe, alleen maar raaden mag,
Raade u den Vreden aan en 't Neuteraal verdrag
Te houden, waar gy reeds volſtrekt zyt ingetreeden,
Om des te ſpoediger het zoet genot der Vreden
Te ſchenken aan uw' Staat, dat hy hoogſtnoodigheeft.
Doch zoo dat groot verbond u weinig voordeel geeft,
En England woeden blyft, kunt gy met Vrankryk
ſluiten,
Om met zyn' onderſtand het Britſch geweld te
ſtuiten,
Maar ſcheur u, 't ga hoe 't ga, nooit heel van
Vrankryk af;
Dat zoude ontdankbaar zyn voor hulp die hy u gaf
En altoos geeven zal, gelyk hy deed te vooren,
Eêr gy der Britten hulp voor zyne had verkooren.
Zoo gy niet andermaal met England u verbindt,

Waarin het Franſch belang zyn nadeel ondervindt;
Zal Vrankryk nimmermeer uw Vryë Staat beſtooken,
Noch 't ſmeulende oorlogsvuur doen in uw Steden rooken,
Maar alle vriendſchap doen, gelyk hy deed voorheen
En tegenwoordig doet, ten nut van 't algemeen.
Zyn vriendſchap, is u waard; zyn vyandſchap, daartegen,
Gevaarlyk boven al en ſchaadlyk allerwegen.
Dus kunt ge in 't Spaanſche Ryk en in Amerika
Ook vrienden vinden, die verhoeden uwe ſchaê:
Doch tracht altoos met elk in goed verſtand te leeven,
Door niemand redenen tot vyandſchap te geeven,
En door een breideling der vrekkige eigenbaat,
Die vuigen handel zoekt ten nadeel van uw' Staat.

EDELMOEDIGHEID.

Die leſen zyn wel waard te houden in gedachten.

GLORIE.

En de Edelmoedigheid doet ons die zelf betrachten.

GEMEENEBEST.

De Glorie wyſt niet min die rechte weegen aan.

DE VRYHEID.

Dus blyft myn Tuin in groeije en bloeijing veilig ſtaan.

VYF-

Digitized by Google

VYFDE TOONEEL.

EDELMOEDIGHEID, DE VRYHEID, GEMEENEBEST, GLORIE, KAREL, PAULUS, BALTES, JAN, BOUKE, LOOTZER, *Gevolg van Officieren, Lyfwachten van Edelmoedigheid, Burgers, Boots-gezellen en Zeesoldaaten.*

GLORIE.

Intusschen leide ik weêr de bloem der Boots-gezellen
En ieder Zeesoldaat, om 's vyands magt te vellen,
Op 't Zoute pekelnat, na 'k een gedachtenis
Voor Bentinck heb gesticht, die hem ten eeren is
En klaar vertoont hoe zeer men Helden, wil beloonen.
Dus zal ik in 't vervolg al de eedle daaden toonen
En hechten aan dit Stuk dat heden is vertoond,
Tot elk die Vrede sluit wordt door myn hand gekroond,
Waarmede ik dan 't vervolg zal van dit Tydspel sluiten
En my op eenen toon van meêr genoegen uiten.
Intusschen hoore ik weêr een aangenaam geluid,
Dat de overwinning, of een goed verbond beduidt.
Ik voeg my andermaal by Neêrlands Waterhelden,

Ge-

Digitized by Google

Gelyk ik ze in 't gevecht der Doggersbank verzeldden,
En ga daarvan 't gevolg weêr brengen ten Tooneel',
Op dat elk zyne rol, door my verzeld, volſpeel,
Waarna ik 't Vierde Deel, op deeze Drie Bedryven,
Met luiſter volgen doe en daadlyk laat beſchryven.

Einde des Derden Bedryfs.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google